
This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google books

<https://books.google.com>

Arch. Bodl. B. II. 132.

Fig. 1. 2.

Draw. c. 10

TELOOGOO SELECTIONS.

TELOOGOO SELECTIONS,

WITH

(4)

TRANSLATIONS AND GRAMMATICAL ANALYSES;

TO WHICH IS ADDED,

A GLOSSARY OF REVENUE TERMS

USED IN THE

NORTHERN CIRCARS.

By J. C. MORRIS,

DEPUTY TELOOGOO TRANSLATOR

TO THE

GOVERNMENT OF FORT ST. GEORGE.

Madras:

PRINTED AT THE COLLEGE PRESS.

1823.

TO THE
BOARD OF SUPERINTENDENCE
FOR THE
COLLEGE OF FORT ST. GEORGE,
This Work,
COMPILED UNDER THEIR AUSPICES,
IS
RESPECTFULLY DEDICATED
BY
The Author.

C O N T E N T S.

	<i>Page</i>
Part I. Tales	1 to 125
II. Cutcherry papers	126 156
III. Dialogues	157 182
APPENDIX.	
Glossary of Revenue terms	1 26

PREFATORY NOTICE.

THE idea of the following compilation suggested itself to me, in consequence of the difficulties, which I experienced in the study of Teloogoo, from the want of books calculated to assist the Student, in analyzing the long and complex periods of Hindoo compositions, to lead him gradually from the simple and regular to the more idiomatic style, and to initiate him in the use of technical words and phrases.

It is the object of the following pages to supply, in some measure, the deficiency, which has hitherto existed in these respects. If they be found to avail in clearing the obstacles, which impede the first steps in the acquirement of this elegant and useful language, they will have fulfilled the views of their Author, who lays claim to no higher literary merit.

Reference is made throughout this book to Mr. Campbell's Teloogoo-Grammar, a work of great merit, and a valuable addition to the store of Oriental philology, to which that Gentleman has since further contributed an excellent Teloogoo Dictionary.

It only remains for me to acknowledge the ready assistance afforded me in the preparation of the work by the College of Fort St. George, and to express my gratitude for the liberal patronage I have received from the Government of Madras, and from the Honorable the Court of Directors.

25th June, 1823.

J. C. MORRIS.

ప్రాతిష్ఠానికమైన కథలు

కథలు.

I - కథ

శాసీలో ఒకవిద్యాంసు దుకలడు - అతనికియు ద్వారుకొమాల్లు - అతడు పెద్దకొమారునికినఅణ్టిలంరాయిచ్చెను - చిన్నవానికిబక్కుగావద్యవేచెను - పెద్దవాసుకొన్నిదినాంలోఅణ్టిలంతాతు యముచేసటిదవాసుఅయ్యెను - చిన్నవాదుతనపాందిత్యమువల్లనిందారూకలుసంపాదించుకొనిసుఖముగాతుండెను - గనకచిద్యవేచీనవాదుసుఖపమను.

1st STORY.

THERE lived at Benares a learned man, who had two sons : to the eldest of whom he gave all his property, and the younger he instructed in the arts and sciences. The former in a short time spent the whole of his money, and became poor ; but the latter acquired a large fortune by his abilities, and lived happily. Thus he who has studied will prosper.

శాసి Benares, s. n. లో in, postpos. వుకా or one, num. but here the indefinite article, విద్యాంసుడు a learned man, s. m. కలు there was, 3d p. sing. m. aorist of v. n. కలు to be, అతనికి to him, dat. sing. of pron. అతడు he, or that man, vide r. 263, యిద్దను two, num. applied to persons whether used as an adjective or substantive, కొమాల్లు sons, s. m. plu. of కొమారుడు a son, vide r. 381 for the omission of the verb, పెద్దకొమారునికి to the eldest son, dat. sing. of పెద్దకొమారుడు comp. of పెద్ద great, and కొమారుడు a son, తన his, gen. sing. of the refl. pron. తాము he, she, or it, vide r. 272, అణ్టి properly, estate, s. n. here the nominative is used for the accusative, for which vide r. 158, అంతా all, vide r. 297, యిచ్చెను he gave, 3d p. sing. of the past t. of irr. v. a. యిచ్చు to give, చిన్నవానికి to the younger boy, dat. sing. of చిన్నవాడు comp. of చిన్న small, young, and వాడు he, చక్కు ప్రా well, adv. విధ్య science,

art, language, s. n. నేచ్చను *he taught, 3d p. sing. of the past t. of c. v.* నేచ్చ *to teach, to instruct, కొన్ని few, indef. adj. pron. n. దినాలలో within days, abla. plu. of దినము a day, త్రయముచేసి having spent, past verb. part. of v. a. త్రయముచేసు to spend, comp. of త్రయము expence, and చేసు to make, బీదవాడు a poor man, s. m. ఆయైను he became, 3d p. sing. of the past t. of irr. v. n. అణు to become, పాండిస్యము learning, scholarship, skill, s. n. వ్యాధి by, postpos. నింటా much, plenty, adj. రూకులు a general term for money, also *fanams*, plu. of రూకు a fanam, సంపాదించుకొని having acquired, past verb. part. of refl. v. సంపాదించుకొను comp. of సంపాదించు to acquire, and కొను to buy, vide r. 480 or page 193, సుఖము *గాhappily, adv. comp. of సుఖము happiness, and కా inf. of అణు to become, vide r. 484, తుండెను he was, 3d p. sing. past t. of irr. v. n. తుందు to be, గనక therefore, because, indecl. part. నేచినచాడు the person who has learnt, comp. of నేచిన past rela. part. of v. a. నేచుకు to learn, and వాడు he, సుఖపడును will prosper, 3d p. sing. aorist of v. n. సుఖపడు to prosper, comp. of సుఖము happiness, and పడు to fall, or suffer, vide r. 482.**

— - ३ -

ఒక పిల్ల కాయక లడు - వాడు వకతోండుపోయెను - అక్కడవకమూ ఏదిజెట్టు మించిపండుచూచికోవ్యపోయెను - దానిచుట్టుముండ్రపొదలుకానా తుండెనుగనకతోముండ్రకుభయపడిపండుకోసుకోకయింటికపోయెను - అప్పుడు-విపకచిన్న వాడు ఆపండుచూచిచుట్టుతున్నముండ్రపొదలకుభయపడకమూ ఏదిజెట్టుయైస్తే పండుకోసుకోనిభయించెను - గనక - డైర్యముగలవారికథా ఖ్యముకలుగును.

2D STORY.

A boy going one day into a garden, saw a fine fruit upon a mango tree, which he was very desirous to get; but finding it surrounded with thorn bushes,

he restrained thro' fear, from plucking it, and went to his house. Another boy coming there shortly after, was not afraid of the thorn bushes, but mounted the tree and eat the fruit. Thus fortune attends the brave.

ఒక a or one, num. ఓల్డుకాయ a boy, s. m. ఈలదు there was, 3d p. sing. m. aorist of v. n. కలుకు to be, వాడు he or that man, pron. తోటు a garden, s. n. కు to, postpos. పోయెను went, 3d p. sing. past t. of irr. v. n. పోవు to go, అక్కరు there, in that place, adv. (from అ that, and కద a place), vide r. 295, మామిది చెట్టు a mango tree, s. n. comp. of మామిది of or belonging to mango, and చెట్టు a tree, మాద on, upon, postpos. మంచి good, adj. పండు a fruit, s. n. చూచి having seen, past verb. part. of v. a. చూచు to see, కొయ్యి inf. of v.a. కొయ్యు to cut, vide r. 352, దాని it, infl. sing. of అది she, it, or that, చుట్టు around, adv. ముండు of the thorns, gen. plu. of irr. noun, ముల్లు a thorn, పొదలు bushes, plu. of పొద a bush, కానా much or many, adj. వుండెను there were, 3d p. plu. past t. of irr. v. n. వుండు to be, here the singular verb is used with the plural nominative, for which vide r. 318, Xనశ therefore, indecl. part. అ that, an indecl. adj. pron. ముండుకు to the thorns, dat. plu. of ముల్లు a thorn, భయపడి being afraid, past verb. part. of v. n. భయపడు to be afraid, comp. of భయము fear, and పడు to suffer, కొనుకొక without cutting, neg. verb. part. of refl. v. కొనుకొను to cut (for one's own benefit), యింటికి to the house, dat. sing. of irr. noun, యిల్లు a house, అప్పుడు then, adv. (from అ that, and పుడు in compos. time), మరివక another, comp. of మరి more, other, and వక one, చుట్టు around, about, adv. వున్ని that were or was, past rela. part. of irr. v. n. వుండు to be, పొదలు to the bushes, dat. plu. of పొద a bush, భయపడక without being afraid, neg. verb. part. of v. n. భయపడు to be afraid, యేక్కి having mounted, past verb. part. of v. a. యేక్కు to ascend, to mount, కొనుకొని having cut, past verb. part. of refl. v. కొనుకొను to cut, భట్టించెను he eat, 3d p. sing. past t. of v. a. భట్టించు to eat, థైర్యము X లవారికి to the courageous, comp. of థైర్యము courage, X ల possessing, from the root కలుకు to be, vide r. 425, వారికి to those, dat. plu. of వాడు he, ఫలము advantage, gain, profit, s. n. కలుకును there will be, 3d p. sing. aorist of v. n. కలుకు to be.

(4)

3 - ఈథ

ఒక నాడు అందరు పిల్లలకాయలు సైకచెగువుగట్టుని అడుషూతుందిరి - అప్పుడు వాంసులిచెరువులొఫుండెకప్పు అనుచూవి రాఘుతీనుకొని కొట్టిచంపిరి - అకప్పు లో పెకటే అబిల్కాయలను చూచి - బిపిల్లకాయలారామమ్మునరాళ్లకొట్టికము మిముత్తింగావున్నదిలిందువల్లమా ప్రాణాలు పోతున్నవిలనిచెప్పేను.

3d STORY.

A number of boys playing one day by the side of a tank, saw some frogs in it, at which they began to throw stones. Whereupon one of the frogs thus addressed them : O boys, throwing stones may be fun to you, but it is death to us.

నాడు *a day*, s. n. అందరు *a few*, indefinite adj. pron. plu. m. and f. vide r. 296, పిల్లలకాయలు *boys*, plu. of పిల్లలకాయ *a boy*, చెరువు *an artificial lake*, *a tank*, s. n. గట్టు *a bank*, *bund*, s. n. ను *on*, *in*, postpos. vide r. 133, అడుషూతు *playing*, pres. verb. part. of v. a. అడు *to play*, vide r. 430, వాంసు *they*, plu. of వాడు *he*, చెరువులొ *in the tank*, abla. sing. of చెరువు *a tank*, తెడె *that were*, the indef. rela. part. of v. n. తుండు *to be*, కప్పులను *frogs*, accus. plu. of కప్పు *a frog*, s. n. రాళ్ల *stones*, plu. of irr. noun రాయు *a stone*, తీసుకొని *having taken*, past verb. part. of refl. v. తీసుకొను *to take*, కొట్టి *having beaten*, past verb. part. of v. a. కొట్టు *to beat*, చండి ది *they killed*, 3d p. plu. mas. or f. of the past t. of v. a. చండు *to kill*, కప్పులలొ *among the frogs*, abla. plu. of కప్పు *a frog*, వకటించే, s. n. పిల్లలకాయలను *accus. plu. of పిల్లలకాయ a boy*, పిల్లలకాయలారా ఓ బోయు, *vocative plural of పిల్లలకాయ* vide r. 155, మన్మున *us*, accus. plu. of నేను I, రాళ్లలొ *with stones*, abla. plu. of రాయు *a stone*, కొట్టుదము *the beating*, verb. noun derived from v. a. కొట్టు *to beat*, vide r. 331, మిము *to you*, dat. plu. of సీతు *thou*, ఆట గొ *as a sport*, comp. of ఆట *sport*, *play*, *fun*, and గొ *vide r. 435*, తున్నది *it is*, 3d p. sing. pres. t. n. of irr. v. n. తుండు *to be*, అందువల్ల *by that*, comp. of అందు *that*; and వల్ల *by*, postpos. vide r. 274, మా *our*, gen. plu. of

(५)

నేను I, ప్రాణాలు *lives*; plu. of ప్రాణము *life*, s. n. పోతున్నవి *are going*, 3d p. plu. pres. t. n. of v. n. పోతు *to go*, చెప్పెను *said*, 3d p. sing. past t. n. of v. n. చెప్పు *to say*.

గ - కథ

ఒకఱ గ్రహములొకక భూష్టుణిడు కలదు - అతనికి వక్కా మారుడు - అతమకొమారుణ్ణి వెంటి ఎట్లుకొని వక్కారికిపోతూ శందెను - దోషలో ఆచి వ్యాచడు అయ్యిపులివచ్చెను అని వ్యారికెలరిచెను - అప్పుడు తం ద్రీతిరిగిచూచెను - పులితేము - అంతచు మరికొంతమారముపోగా వుండి వచ్చి ఆచిన్న వాణ్ణిష్టుకొనెను - అప్పుడున్నారు అతడు - పులివచ్చెను అని అగిచెను - మును పటివ లెనెయి ప్పుడు వ్యారికెలరస్తాడు అనుకొని తం ద్రీతిరిగిచూచకపోయెను - గనశలంబధీఫు లమాటలు యేవరున్ననమ్మరు.

4TH STORY.

In a certain village lived a Brahmin, who had a son. One day going on a journey, he took him along with him. On the road the lad cried out to his father, in joke, that there was a tiger; the father looked back and found it not to be the case. After they had gone a little further, a tiger made its appearance in reality, and caught hold of the boy, who cried out again to his father, but he, imagining that his son was making fun of him as before, continued his journey without looking back: thus no one will believe the words of a liar.

అగ్రహరము *a village inhabited by Brahmins only*, s. n. ఓఁ *in*, postpos. భూష్టుణిడు *a Brahmin or man of the first hindu tribe*, s. m. కొమారుడు *a son*, s. m. కొమారుణ్ణి *accus. sing. of కొమారుడు* vide r. 167, వెంటి ఎట్లు. కొని *having taken along with*, comp. of వెంటి *behind*, and ఎట్లుకొని *past verb. part. of refl. v.* ఎట్లుకొను *to place, to keep*, వ్యారి *to a village*, dat. sing. of irr. noun, వ్యారు *a village*, పోర్చు *going*, pres. verb. part. of irr. v. n. పోర్చు

to go, దోవల్^o on the road, abla. sing. of దోవ a road, way, s. n. అచ్చుయ్ ఊ father, voca. sing. of అచ్చుయ్ a father, s. m. it is also used as a common term of respect, corresponding with the English word sir, తులి a tiger, s. n. వచ్చెను came, 3d p. sing. past t. of irr. v. n. వచ్చు to come, అని having said, past verb. part. of irr. v. a. అను to say, vide r. 477, తురి స in jest, for pastime, only, &c. &c. adv. అరిచెను cried out, 3d p. sing. past t. of v. n. అరచు to cry out, to make a loud and clamorous noise, అప్పుడు then, adv. తండ్రి a father, s. m. తండ్రి having turned, past verb. part. of v. n. తిరుకు to turn, to go astray, to travel, చూచెను he saw, 3d p. sing. past t. of irr. v. a. చూచు to see, దేదు there was not, the neuter of the 3d p. sing. of the neg. aorist of v. n. తుండు to be, vide r. 508, అంతట the inflected ablative of అంత, afterwards, in the mean time, మరి more, adv. సొంత little, some, adj. దూరము distance, s. n. పోకు when, (he) went, comp. of పో inf. of v. n. పోవు to go, which being a drootuprukrootica, changes the following word పో inf. of v. n. ఎత్తు to become, into కు, which is added to infinitives to denote the adverb of time, వచ్చి having come, past verb. part. of irr. v. n. వచ్చు to come, చిన్నవాడైను accus. sing. of చిన్నవాడు a boy, s. m. పట్టుకొనెను laid hold, 3d p. sing. past t. of v. a. పట్టుకొను to lay hold, to seize, అప్పుడున్నా then, also, comp. of అప్పుడు then, and న్నా also, vide r. 496, ముమపటివలెనె as before, comp. of మునుపటి inflex. sing. of మునుతు former time, వలె like, postpos. this word being a drootuprukrootica, takes న before it, and the emphatic కు is added, which changes ఉ in కు, vide r. 503, ఇప్పుడు now, at this time, adv. అరప్పాడు he cries, 3d p. sing. pres. t. mas. of v. n. అరచు to cry out, అనుకొని having said (with himself), past verb. part. of v. a. అనుకొను to say, (to one's self,) చూచక without seeing, neg. verb. part. of irr. v. a. చూచు to see, లిబ్ధిషుల of liars, gen. plu. of లిబ్ధిషుడు a liar, s. m. మాటలు words, plu. of మాట a word, s. n. యొవరున్ననష్టరు nobody will believe, comp. of యొవరు who? interro. pron. న్నా also, నష్టరు will not believe, 3d p. plu. neg. aorist of నన్ను to believe, to trust.*

* The interrogative pronouns యొవరు who? యొ ఏ what? &c. followed by a negative, with న్నా or న్ని inserted, correspond with the English words nobody, nothing, &c. and the following verb must be construed affirmatively.

శ్రేకనాదుయిద్దరుబిల్లకాయలువకతోట కుపోయిరి - వారిలొవకడువకచెట్టువిందమంచిపుస్తుచూచితిపంస్తుకోయ్యపోయెను. అప్పుడురెండోవాడుతిపంస్తుకోయ్యవద్దుతోటవాడుచూస్తేకోట్టునులునిచెప్పేను. వాడు. అతనిమాటలువినకచెట్టుయెట్టుపంస్తుకోస్తుకొనివచ్చేను - యింతలోతోట వాడువచ్చియాపంస్తుయెంమమకోసినావులనివాణ్ణిషట్టుకోనెనుఅచిన్నవాడుయాపంస్తునేనుకోయరేమలతచుకోసినాచేతికియుచ్చినాడులనితనమట్టిచెప్పిన్నేన్నహితుణ్ణిచూపించెను - ఆటోటవాడువాణ్ణిషట్టుకోనిదండించెను - గనకదుచూస్తుఅసపహవాసముచేయరాదు,

5TH STORY.

One day two boys went to a garden together, in which one of them espied some fine fruit on a tree; he immediately became desirous of plucking it, but the other advised him not, lest the gardener should flog him; he paid no attention, however, to this advice, but mounted the tree and brought down the fruit. At that instant the gardener arrived, and asked him how he came to gather the fruit; he replied, he had not gathered it, but that his companion (pointing at the boy who had given him the advice) had done so, and given it to him. Whereupon the gardener caught hold of the other lad and punished him well. Therefore, we should never associate with the bad.

వాడు *a day*, ద్వాద్ధరు *two* (applied to persons), బిల్లకాయలు *boys*, plu. of బిల్లకాయ *a boy*, s. m. తోట *a garden*, s. n. పోయిరి *they went*, 3d p. plu. m. and f. of v. n. పోవు *to go*, వారిలొ *among them*, abla. plu. of వాడు *he*, వకడు *one man*, s. m. మంచి *good*, adj. పంస్తు *fruits*, plu. of పంచు *a fruit*, చూది *having seen*, past verb. part. of v. a. చూచు *to see*, కొయ్యి *inf. of v. a.* కోము *to cut*, and పోయెను *went*, 3d p. sing. past t. of v. n. పోవు *to go*, రెండోవాడు

second person, comp. of రెండ్ రెండ్ second, ordinal, vide page 4th Appendix to the Grammar, and వాడు he, కొయ్యవద్దు don't cut, comp. of కొయ్యి inf. of v. a. కోయు to cut, and వద్దు a contracted form of వలదు 3d p. neuter of the neg. aorist of v. a. వలయు to desire, vide r. 438, తోటచాడు a gardener, s. m. comp. of తోట a garden, and వాడు he, vide r. 410, చూస్తి if (he) sees, cond. form of v. a. చూచు to see, vide r. 443, also 360, for the change of చు into సు; కొట్టును will beat, 3d p. sing. aorist of v. a. కొట్టు to beat, చెప్పును he said, 3d p. sing. past t. of v. a. చెప్పు to say, వాని his, gen. sing. of pron. వాడు he, మాటలు words, plu. of మాట a word, ఏనక without hearing, neg. verb. part. of v. a. ఏను to hear, యొక్క having climbed, past verb. part. v. a. యొక్క to climb, to mount, కొనుకొని having cut, past verb. part. of refl. v. కొనుకొను to cut, ఇంతలో in the mean time, adv. యొందును why? for what? wherefore? comp. of యొందు which, and ను to, vide r. 274, కోశినావు did you cut? 2d p. sing. past t. of v. a. కోయు to cut, వాటిను him, accus. sing. of వాడు he, పట్టుకొనెను he seized, 3d. p. sing. past t. of v. a. పట్టుకొను to lay hold, to catch, బిన్నవాడు a boy, s. m. కొయ్యిదెదు did not cut, comp. of కొయ్యి inf. of కోయు to cut, and దెదు vide r. 508, నొ my, gen. sing. of నేను I, చేతి infl. sing. of irr. noun చెయ్యి the hand, vide r. 195, సు to, for, postpos. ఇంచ్చినాడు he gave, 3d p. sing. past t. mas. of v. a. ఇంచ్చు to give, తనకు to him, dat. sing. of refl. pron. తాను he, she, or it, బుట్టిచెప్పనిస్తుహి ఈటించి the friend who had advised, comp. of బుట్టి sense, చెప్పున past rela. part. of v. a. చెప్పు to tell, స్తుహితుటించి accus. sing. of స్తుహిటుడు a friend, s. m. చూపించెను (he) showed, 3d p. sing. past t. of v. a. చూపించు to show, దంధించెను (he) punished, 3d p. sing. past t. of v. a. దుధించు to punish, to chastise, దుమార్కుఫల of the wicked, gen. plu. of దుమార్కుఫడు a wicked fellow, సహవాసము association, company, చేయరాదు (we) should not make, comp. of చేయి inf. of చేయు to do, or make, and రాము 3d p. sing. neg. aorist of irr. v. n. వచ్చు to come, vide page 173.

(9)

౬ - కథ.

ఒకదు-నెక్కేలు-నిష్పూర్వముతూవుంచగాచూచిదాన్నిశాపాదితెతుణ్ణును
శచ్చును-అనిదోషాడనచేసిపడమంచాపట్టుకొనెను-అది-అప్పపకారమునిచూ
రించక- అతుచెయ్యిను ట్రును- అంచువ్వులుతమబహు పుస్త్రమపడెను- గనక
దుర్భాగ్యులమష్టపకరముచయ్యరాయ.

6TH STORY.

A certain person saw a scorpion falling into the fire, and saying to himself, it will be a charity to preserve it, he saved it from falling; but the scorpion, unmindful of his kindness, stung his hand, and caused him great pain. Therefore, we should be careful how we confer favours on the wicked.

ఒకదు a person, s. m. తేలు a scorpion, నెప్పు the fire, s. n. పుటుమా falling, pres. verb. part. of v. n. పడు to fall, వుండగా when (it) was, comp. of వుండ inf. of v. n. భుండు to be, and తా inf. of v. n. లెవు to become, added to it, as explained above; చూచి having seen, past verb. part. of v. a. చూచు to see, దాన్ని acc. sing. of pron. అది she, it, or that, కాపాదితె if (I) protect, 2nd. form of v. a. కాపాడు to protect, to save, vide i. 441, తుణ్ణును virtue, moral or religious merit, a good action, charity, s. n. వచ్చును will come, 3d p. sing. aorist of v. n. వచ్చు to come, యోచనచేసి having deliberated, past verb. part. of v. a. యోచనచేసు to deliberate, to consider, to reflect, comp. of యోచన deliberation, and చేయు to make; పదుండా from or without falling, comp. of పడు neg. verb. part. of పడు to fall, with the addition of వుండా a derivative of వుండు to be, పట్టుకొనెను (he) seized, 3d p. sing. past t. of refl. v. పట్టుకొను to catch, to hold, తెప్పకారము kindness, beneficence, favour, s. n. used accusatively, విచారించు to consider, also to enquire, to investigate, చెయ్యి the hand, s. n. used accusatively, కుట్టెను (it) stung, 3d p. sing. past t. of v. a. కుట్టు to sting; also to sew, ఏహు much, very, exceedingly, adv. తుమపడెను (he) was distressed, 3d p. sing. m. past t. of తుమపడు to be distressed or troubled;

from శ్రవణ labour, trouble, and పడు to suffer, దుర్కాలు to the wicked, dat. plu. of దుర్కాలు a wicked fellow, చేయరామ (we) should not do, as above.

2 - కథ.

ఒకసూరునివద్ద - తేకనల్లకుక్క—శుందెను . అతడు - దాన్ని తేల్లగా చెయ్య వలెను . అని . యేటితీసుకొనిపోయశానాదినాలమట్టుపుతో ముహూర్తండెను . యెంతతోమినానున్నాలదితెలుపుశాశపోయెను . గనక - అసాధ్యమైనపునులుసాధించమాడదు.

7TH STORY.

A certain Sudra having a black dog, wished to make him white, and taking him to the river, he continued to wash him for many days; but notwithstanding all his endeavours, the dog did not become white. Therefore, we should not attempt impossibilities.

శూరుని infl. sing. of శూరుడు a man of the fourth or servile tribe, said to have sprung from the feet of Brahma, s. m. వద్ద near, with, by, postpos. నల్ల black, adj. కుక్క— a dog, s. n. శుందెను was, 3d p. sing. past t. of v. n. శుండు to be, తేల్ల white, adj. with the addition of గా, vide r. 485, చెయ్యవలెను (I) must make, comp. of చెయ్య inf. of v. a. చేయు to make, and వలెను 3d p. past t. of v. a. శలయు to desire, vide r. 438 or page 172, యే టో to the river, dat. sing. of irr. noun, యేరు a river, s. n. తీసుకొనిపోయి having carried, past verb. part. of v. a. తీసుకొనిపోవు to carry away, to take away, comp. of తీసుకొని having taken, past verb. part. of refl. v. తీసుకొనొ to take, and పోవు * to go, కానా many, much, adj. ఓ నాలి infl. plu. of దినము a day, మట్టుపు, till, until, adv. లొనుషూ cleaning, pres. verb. part. of v. a. తోము

* This verb, when thus affixed to the past verbal participle of verbs, denotes that the action is complete, and corresponds in English with - away, off, entirely, &c.

to clean, to rub, యొంతలోనునానున్న how muchsoever he cleaned, comp. of యొంత how much? లోను past verb. part. of v. a. లోను to clean, and న్న, for the addition of which, vide r. 496, తెలువుకాకపోయెను (it) did not become white, comp. of తెలువు, white, కాక neg. verb. part. of అవు to become, పోయెను 3d p. sing. past t. of పోవు to go, vide r. 439, అసాధ్యము impossible, impracticable, adj. with the addition of అయిన, vide r. 286, పనులు nom. plu. of పన a business, s. n. used accusatively, సాధించరూడు it is impossible to obtain, comp. of సాధించ inf. of v. a. సాధించు to accomplish, to gain any thing by perseverance, and రూడు 3d p. n. of the neg. aorist of v. a. రూడు to join, vide page 174.

— . — .

స - రథ.

ఇకదొంగవకపట్టానికిరాజుఆయెను - అప్పుకు - అతనివద్దికి - వక - కవిక్యు
రుదువచ్చిఅతనిమిాడక్కొన్నిపద్యాలుచెట్టి తనకుయేమయినాసంభావనయిప్పిం
చుమనిఅడిగను. అంతట - అతడుతనవద్దవుం డెవాండ్లను - చూబిపుకవిక్యురునిమిా
డనున్న - బట్టలుఅన్న - దోచుక్కొనిపంచించండిలుఅష్టాపించెను - వాండ్లుఅప్ర
కారమే - అతనిబట్టలన్ని - తీసుక్కొని - అతణీపైక్కాట్టరి - గనక - సీచులపుగొప్ప
అధికారమువచ్చినపుటికన్నితమనీచబుధిమానరు.

8TH STORY.

A poet came to a thief who had become king of a certain city, and having recited some verses in his praise, requested him to bestow upon him a reward. The king ordered some persons who were near him, to strip off the poet's clothes, and send him away. In obedience to which order, they took off his clothes and turned him out. Therefore, how greatsoever an elevation a mean person may obtain, he will never relinquish his bad propensities,

దొంగ a thief, s. m. పట్టానికి to a city, dat. sing. of పట్టాము a city, s. n.
రాజు a king, s. m. అయెను became, 3d p. sing. past t. of v. n. అవు to become,

ఇద్ది⁸ near to, comp. of వద్ద near, and శ to, vide r. 385, కవిక్యుగుడు a poet, literally the chief of poets, s. m. కొన్ని a few, ind. adj. pron. n. పద్యులు plu. of పద్యము a verse, metre, s. n. చెప్పు having recited, past verb. part. of v. a. చెప్పు to tell, to say, తనకు to him, dat. sing. of refl. pron. తాను-యేమయినా any thing, any thing whatever, comp. of యేమి what? and అయిన* past rela. part. of v. n. అణు to become, సంఖారన a present, reward, s. n. యిష్టించుచుము cause to be given, 2d p. sing. imp. of c. v. యిష్టించు to cause to give, derived from యిచ్చు to give, vide r. 374, అధికాను (he) asked, 3d p. sing. past t. of v. a. అశ్చరు to ask, అంతము afterwards, adv. తుండెవాంధును those that were, comp. of తుండె ind. rela. part. of v. n. తుండు to be, and వాంధును, accus. plu. of వాడు he, or that man, బట్ట a cloth, s. n. దోచక్కుని having robbed, past verb. part. of refl. v. దోచక్కుని to rob, to snatch away, పంచించండి send ye, 2d p. imp. plu. of v. a. పంచించు to send, vide r. 329, ఆశ్చర్షించెను he commanded, 3d p. sing. past t. of v. a. ఆశ్చర్షించు to command, to order, రంధ్రా they, plu. of వాడు he, ఆశ్చర్షారమ్మె in that manner, comp. of ఆ that, శ్చరము a manner, and ఆ, denoting emphasis, వెళ్ళిట్టు they turned (him) out, 3d p. plu. past t. of v. a. వెళ్ళిట్టు to turn out, to beat away, comp. of వెళ్ల inf. of v. n. వెళ్లు to go, and కొట్టు to beat, నీచలము dat. plu. of నీచడు a low character, a vile fellow, గౌప్య great, adj. అధికారము authority, power, s. n. వచ్చినప్పటిన్ని although (it) come, comp. of వచ్చిన past rela. part. of వచ్చు to come, and పుట్టిన్ని, for which vide r. 445, తమ their, gen. plu. of refl. pron. తాను, నీచ low (in condition), vile, base, బుద్ధి sense, understanding, మానరు they will not relinquish, 3d p. plu. neg. aor. of v. a. మాను to relinquish, to give up.

— ४५ —

ఒకరాసుహేపవిత్తుడైప్పించితననగరీచక్కురలొపాదుచేయించిలందు, లొపావిత్తువేసిలది మొలచిపెద్దది ఆయ్యెమట్టుకుపాలుప్పాసిపెంచుతూవుండె

* This particle, when affixed to interrogatives beginning with యో or యేమి, corresponds with the English term any, or soever, as యేవడైనా any person, or whosoever యేమయినా anything, or any thing soever, &c.

ను - అదిపెద్దదికాగానెలందులోపవ్వులబిందెలు - కాయలనిందిత్తండెను - ఆరాజు - దానికాయలబహుతియ్యగావుండును - అనుకొని - లైకకాయతెప్పించినోట్లోపేసుకొనెను - అదిబహాచేదుగావుండెనుగానితియ్యగావుండలేదు - ఇనకదుర్జనులుచిన్నవాటినుందిసజ్జనులనశాపాసముచేసినప్పటిన్నితమదుగ్గుణమువదలరు:

9TH STORY.

A certain king sent for a margosa seed, and having caused a bed of sugar to be made in his palace, placed it in it. From the time it sprung up, till it became great, the king nourished it by moistening it with milk. As soon as it grew up, there were plenty of blossoms, buds and young fruit upon it. He, imagining that its fruit must be very sweet, sent for one of them, and put it in his mouth; but on the contrary, he found it very bitter. Thus, though people may associate with the good from their earliest age, they will never abandon their bad habits.

వేచుపు of or belonging to a margosa tree, adj. విత్తు seed, or kernel, s. n. తెప్పించు to cause to bring, నగరా palace, s. n. చక్కెర sugar, s. n. పాదు a garden bed, a basin for water round the root of a tree, s. n. చేయించు to cause to make, పేసి having put, past verb. part. of v. a. వేయు to put, మొలుచు to grow, to vegetate, to come up, పెద్దది great, big, comp. of పెద్ద great, and అది she, it, or that, vide r. 424, అయ్యెముల్లుకు till it became, comp. of అయ్యె indef. rela. part. of v. n. అవు to become, మట్టుకు till, until, adv. పాలు milk, s. n. పోటి past verb. part. of v. a. పోయు to pour, to water, ఎంచుతూ rearing, pres. verb. part. of v. a. ఎంచు to rear, to bring up, కొగానె as soon as it became, comp. of కొ inf. of v. n. అవు to become, and కొ or కొ, to denote the exact time of the action, which being a drootuprukrootica, takes న, and the emphatic ర్మ is added, which changes కొ to ర్మ ; లైక్ a flower, s. n. బిందె a young fruit, s. n. కాయ an unripe fruit, నిందిత్తండెను (they) were full, comp. of నింది, past verb. part. of v. n. నింకు to be full, to be in abundance, and వుండెను 3d p.

plu. past t. of v. n. తుండు *to be*, vide r. 435, తియ్యగో *sweet*, ind. అనుకొను *to say to one's-self*, also *to think*, నేట్ల్లో *in the mouth*, comp. of నేట్లో* infi. sing. of irr. noun, నేరు *mouth*, and లో *in*, postpos. చేదుగో *bitter*, ind. కాని *but*, conj. తుండలే దు[ఁ](it) *was not*, comp. of తుండ inf. of తుండు, and లేదు, vide r. 508, దురుసులు *the wicked*, plu. of దురుసుడు *a wicked fellow*, చిన్నవాటిమండి *from infancy*, comp. of చిన్న *little, small, young*, adj. వాటి infi. sing. of వాడు *a day*, and ఉండి *from*, postpos. సజ్జనుడు *a good man*; s. m. సహవాసము *living together, association*, దుర్భజము *bad disposition, wickedness*, వదలు *(they) will not relinquish*, 3d p. plu. neg. aorist of v. a. వదులు *to abandon, to forsake, to give up..*

10 - కథ.

ఒక కోతిబాపిగట్టున ఈ చూండి మా ఏదిపండు తింటున్న-బావిలోలోంగా చూడగానీ శ్లోతననీ డలగపడెను - గనక - లోపలమరివకకోతిమాఏదిపండు తింటూవున్నది - దాన్ని పెదిరించి తిపండున్న తీసుకొందాములు నియోచనచేసి ఖట్టిగాలరిచెను - అష్టుడు - నోటిపండు - బావిలోపదిముఁఁ గపోయెను - అంతటకోతిబపాపవ్యసనపడెను - గనక - పరులసామ్యుక్కాశపదితెతనసామైపోను.

10TH STORY.

While a monkey was sitting on the brink of a well, eating a mango, he looked in and saw his own shadow. Thinking it was another monkey eating a mango inside, and wishing to frighten it, that he might get that fruit also, he cried out loudly, and let the fruit which he had in his mouth fall into the well, whereupon the monkey was very much grieved. Thus, if we covet the goods of another, we shall lose our own.

శ్లో *at a monkey*, s. n. వావి *a well*, s. n. ఖట్టు *brink, bank*, s. n. ను *on*, postpos.

* Nouns whose inflection ends in లు, drop the final లు before లో the sign of the ablative case, as నేట్లో infi. నేట్లో *in the mouth*.

vide r. 399, కూచుఁండు to sit down, తింటున్న eating, pres. verb. part. of v. a: తిను to eat, vide r. 338, for the change of ను of the root into టు; తోంగిచూద ఏ as he peeped, comp. of తోంగిచూక inf. of v. a. తోంగిచూచు to peep, to pry, (from తోంగ past verb. part. of తోంగు to bend down, చూచు to see, and తో as before), నీర్లల్లి in the water, abla. plu. of irr. noun, నీరు water, లోపల within, inside, postpos. నీద shadow, reflected image, s. n. అగష్టెను appeared, 3d p. sing. past t. of v. n. అగష్టు to appear; to seem, దైరించు to frighten, న్నా also, conj. తీసుకొండాము let us take, 1st p. plu. imp. of refl. v. తీసుకొను to take, క్షట్టి ఏ aloud, strongly, adv. నోటిపంచు the fruit in (his) mouth, comp. of నోటి gen. sing. of నోరు mouth, and పంచు fruit, పడు to fall, ముఁఁఁఁ గపోయెను (it) sunk down, 3d p. sing. past t. of v. n. ముఁఁఁఁపోవు to sink down, comp. of ముఁఁఁఁ past verb. part. of v. n. ముఱుగు to sink down, and పోవు to go, explained before; పరుల of strangers, gen. plu. of పరుము a stranger, s. m. సాక్షు property, an ornament, s. n. ఆశపదితె if (you) covet, the cond. form of ఆశపడు to covet, to desire, to long for, తనసామ్య �one's own property, comp. of తన gen. sing. of refl. pron. తాను సాక్షు property, and the emphatic ఏ is added.

గగ - శథ.

జకమూర్చునివద్ద - పెళయెను ముఖండెను - అది-నిత్యమున్న కేరుపాలు యిచ్చును - అతడు ఆహాలు రెండుడబ్బులకుఅ స్తుకొని అందువల్లజీవనముచే స్తూపండును. యిట్లుపుండగా పెళనాదు. అతడు యోచనచేసెను-యేమం పే యాయెను ముయిచ్చెపాలు అ స్తుకొంటెంచుడబ్బు రేశదాదొరుకుతున్నవి యిందువల్ల, నేను భాగ్యపంచుడను కాపాయేయి దిలేదు - గనక - దీనిపొదుగుకోసి లోపపత్తం డేపాలు అంతా అ స్తుకొంటెనాకునిం దా భాగ్యమువచ్చును - అనుకొని ఆ గేదెపొదుగుకోసి చూడగాలోపలనెన్నుగున్న - మాంసమున్న తప్ప మరియే ఎన్నిటుండలేదు - అంతట - అతడు - తన్న కాపాదుచూపున్న గేదెచ్చిపోయే అనిచాలావిచారపడెను - గనక - నిండా ఆశపదితె మొదటకి మోసమువచ్చును.

11TH STORY.

A soodra had a buffalo, which gave daily a seer of milk. He sold this milk for two dubs, and by this means earned his livelihood. One day he thought to himself " By selling the milk which this buffalo gives daily, I never get more than two dubs, in this way I never shall become rich; but if I cut its udder and take out all the milk that is in it, I shall soon become very wealthy." Under this impression he cut the udder, but finding nothing there but flesh and blood, he deeply lamented the loss of the buffalo, which was his only means of support. Thus, by coveting more than we have, we shall lose even what we possess.

శూదునివద్ద *near a soodra, as explained before,* యొనుము *a she buffalo,* s. n. నిత్యము *every day, always, continually, adv.* with the addition of న్న denoting universality, శేరు * *a seer, పాలు milk, s. n.* రెండు *two, num. (applied to animate or inanimate things), దబ్బు a copper coin, worth twenty cash, అన్ను కొను to sell, refl. v. జీవనముచేస్తూ earning (his) livelihood, pres. verb. part. of v. n. జీవనముచేయు to earn (one's) livelihood, comp. of జీవనము livelihood, profession, also life, existence, and చేయు to make, యిట్లుతుంద ఏ when (it) was thus, comp. of యిటు thus, this, here, ఎందు a manner, (in compos.), వుండ ఏ when (it) was, as before, ఒక నాడు one day, యేమంటె if (you) ask what, comp. of యేమి what? and అం టె cond. form of v. a. అను to say; this phrase is commonly used in Teloogoo when the words of another are about to be repeated, and corresponds with the English phrases, as follows, thus, &c. యిచ్చే that it gives, ind. rela. part. of యిచ్చు to give, అన్నుకొంటె if (I) sell, cond. form of refl. v. అన్నుకొను to sell, రెండుదబ్బు లేక దాదురుకుతున్నవి only two dubs are procured, comp. of రెండు two, దబ్బు ఎ plu. of దబ్బు a dub, with its ఉ changed into ఏ, to denote only, కదా is it not so? the contracted form of కాదా, దౌరుకుతున్నవి 3d p. n. plu. pres. t. of v. n. దౌరుకు to be had, found, got, or procured, భాగ్యవంతుడు a rich man, adj. m. with the affix ఎన్న, vide page 189, (from s. భాగ్యవత్, vide r. 288), కాపాయ్యెడ్ లేదు (I) shall not become, comp.*

* An Indian measure which contains about a quart—it is also a weight nearly equal to a pound.

of తా inf. of అతు to become, పొమ్మెంగ్ ind. rela. part. of పోవు to go, with the addition of అది, for which vide r. 464, and లేదు * there is not, దీని its, gen. of pron. యిది she, or it, పొయికు the udder, s. n. గేదె a she buffalo, s. n. భాగ్యము riches, s. n. నెట్లు రు blood, s. n. కూంసము flesh, s. n. తప్పు except, conj. మరి more, other, adv. మేమిన్నితండరేదు there was nothing, as explained before, చచ్చిపోయెను (it) is dead, 3d p. sing. past t. of చచ్చిపోవు to die, with the emphatic గే added to it; చొల్లా much, adv. లేకపడు to covet, to long for, మొదటికి dat. sing. of irr. noun of మొదులు that which we had originally, also principal sum, or stock, మోసము danger, also deceit, trick, s. n.

— — —
రంగ - కథ

జకలపవిలో - పైకపుటికాన్న - అది - అస్త్రాదికృగములను ఉత్స్వాపెట్టక - చూచినచోటబాధిస్తూ వచ్చును - యట్లూవుండగా . పైకనాదు - పెపులిపైక - యెదును చూచి దానిమిహాదికదూకేను - అష్టును - గైనవళమువ్వల్సురితప్పి యివతల అగాధషైనపల్లములోవడెను - అంతట - సమస్తముయనహృగములున్నిపడినపుటినిచూచి - అన్ని - ఆంపుకూడి - యాసనును ములో - మనముడీన్నిచంపకపోతెరిగిమనములన్నాస్తిస్తూవుండును - కాబట్టియిప్పుడేడీన్నిచంపవలెను - అనియోచనచేసి - తలా - పకరాయియేత్తిపుటిమిాదవేసేను ఆపల్లనున్నాడపులిచ్చును - కాబట్టితానుయోంతబలవంతుడైనప్పి టికన్ని బహుజనులవికోధముకూడదు:

12TH STORY.

In a certain forest there was a tiger, who holding in contempt the beasts thereof, devoured and oppressed them wherever he could find them. One day he saw a bull and made a spring at him, but by chance missing his aim, he fell into a deep pit that was on the other side. Upon this the beasts, having seen the tiger fall, collected together, and said; if we do not now kill the tiger, he will again oppress us; we should, therefore, destroy him. Having consulted thus,

* When this word is placed after an abstract noun of this kind, it is a simple negative particle, denying the action of the verb with reference to the present or future tense.

each of them took a stone and threw it upon the tiger: by this means the pit becoming full, the tiger died. Thus, however strong a person may be, he should not draw upon himself the enmity of many persons.

ఓడవి *a forest*, s. n. శులి *a tiger*, s. n. కద్దు *was*, irr. 3d p. sing. aorist of v. n. కలుకు - లిక్కుడి *of that place*, gen. sing. of లిక్కుడ *that place*, also *there*, మృగములను *accus. plu. of మృగము a beast, an animal*, s. n. లత్యువెట్టక *without minding, neg. verb. part. of v. a.* లత్యువెట్టు *to mind, to esteem*, చూచినచోట *in the place where (he) saw*, comp. of చూచిన past rela. part. of చూచు, and చోట *in a place, the inflected abla. of చోటు a place*, vide r. 400; యిట్లువుండగా *when it was thus, explained before*, యెద్దు *an ox, a bullock, also a bull*, s. n. మిందికి *upon, over, dat. sing. of the defective noun, మిందు the upper part, దూరు v. n. to leap over, to vault, to jump*, దైవవక మువల్ల *by chance, adv. comp. of దైవము a deity, వకము power, authority, supremacy, వల్ల by, postpos. కురి a mark, a butt, an aim, s. n. తప్పు v. a. to miss, to fail, యివతల *this side, also hereafter, adv. అధాము very deep, bottomless, unfathomable, adj. n. (from s. అ a negative particle, not, ధాధ a fixed place), with అయిన affixed to it, as explained before; సమస్తము all, whole, entire, adj. n. అన్ని all, indef. pron. n. ఖంపుకూడు v. n. to assemble together, comp. of ఖంపు *an assemblage, flock, mob, and కూడు to meet, or join, to assemble, సమయము time, opportunity, s. n. చంపక పోలే if (we) dont kill, explained before, తిరిగి again, adv. మనముల us, accus. plu. of మనము we, vide r. 255, బాధించు v. a. to oppress, యిప్పుడి *immediately, just now, adv. చంపు v. a. to kill, తలా each, pron. indecl. యొస్తు v. a. to lift up, to raise, *స్తుడి past v. par. of స్తుడు v. n. to be filled, చచ్చు v. n. to die, తాను he, she, or it, refl. pron. here referring to some noun understood, యొంతబలవంతు దైనప్పటిన్ని *how much soever strong (he) may be, comp. of యొంత how much? బలవంతుడు strong or powerful, adj. m. (from s. బలవత్ strong), అయినప్పటిన్ని for which vide r. 507, ఐహామ many, adj. very, adv. జనుల of people, gen. plu. of జనుడు a man, విరోధము *enmity, hatred, animosity, also contradiction, opposition, కూడదు******

* This participle corresponds with our case absolute.

it is not proper, 3d p. n. of neg. aorist of v. n. కూడా to be proper, to be possible, to be joined.

१३ - కథ

ఒక శూద్రవాడు - లైకగొడ్డలిచేయంచి - దానికిమంచిక ర్తసం పాదించి వేయవలెను - అనియోచనచేసి - అవవిష్టాయి అక్కదనుండి చెట్లులోదీనికొస్తుభాగావుంపును - అనిచూస్తూవుండగా - లైకబింతచెట్టు - వాణిచూచి నీఁయేసికావలెనుఅనిలభిగెను - నాకు చేతెడుక త్రస్తారికితెచూలును - అనిరాడుచెప్పేను - నీఁకావలఇనదియం తెకదాలునితనకొస్తుల్లో డైకటి - వానికియుచ్చేము - అతడు - దాన్నిచివ్వితనగొడ్డలికిపేసుకొని అబింతచెట్టునున్నాలదవిలోవుండిచెట్లనున్నకొట్టి అస్తుకోసాగెను - గనక - శత్రువులమ్మవటారముచేసినందువల్లమనమవకపేశలపకారమేసుదించును.

13TH STORY.

A soodra wanting a good stick (as a handle) for a hatchet which he had got made, went to the forest. As he was looking among the trees for the branch that would best suit him, a tamarind tree asked him what he wanted; he replied, if he found a yard's length of wood, it would be sufficient for his purpose. Is that all you want? said the tamarind tree, and gave him one of its branches. He smoothed it and fitted it to his axe, and then cutting down that tamarind tree and other trees of the forest, commenced selling them. Thus, by doing a kindness to our enemies, we may meet with a bad return.

శూద్రవాడు a soodra, s. m. గొడ్డలి a hatchet, or axe, s. n. చేయంచు to cause to make, c. v. మంచి good, adj. క ర్త a stick, also a handle to a hatchet, సంపాదించు to get, to procure, to gain, v. a. చెట్లులో among the trees, abla. plu. of చెట్టు a tree, దీని gen. sing. of interro. pron. యేది which? శాస్త్రా a branch, s. n. బొగా well, adv. దింతచెట్టు a tamarind tree, s. n. వెంచ్చి him, acc. sing. of వాడు he, pron. యేమి what? interro. pron. కావలెను do (you) want, comp. of కా inf. of అఱు and వలెను for which vide page 173, చేతెడు a yard's

length, comp. of చేతి infl. of చెయ్యి the hand, and ఎటు, vide r. 103, చాలును(it) is enough, 3d p. sing. aorist of v. n. చాలు to suffice, కావలినది that which (you) want, comp. of కా inf. of అవు to became, వలశిన past rela. part. of వలయు to desire, with the addition of అది that, pron. యింతె that is all, comp. of యింత so much, and ఽ denoting emphasis, చివ్యు to sharpen, or smooth a stick, &c. with a knife, v. a. కొట్టు to hew, to beat, v. a. అమ్ముకో irr. inf. of refl. v. అమ్ము కోను to sell, సాగు to begin, also to proceed, కత్తువు an enemy, చేశినంమధ్యలు by doing, comp. of చేశిన past rela. part. of చేయు to make, or do, అందుఫల్లు by that, as explained above, అపశారము a bad return, సుటీంచు to happen, to occur.

14 - కథ.

కాబీపట్టణములో - దైకవిద్యాంసుడు-కలదు-అతడు-బహుమందిచిన్నవాం జ్ఞానుచదువుచెప్పుతూ- అందుపట్టబీవన ము చేస్తూపుండును - పైకనాడుఅతనివద్దికపైకచిన్న వాడువచ్చి - అయ్యానామిద్యనేచ్చు కోవలెననె ఆశచాలాను న్నది - గనక - తమరువిద్యనేష్టవలెను. అని ప్రాధికంచెను. అతడుఉబాలునిటు ధీచూతామని - ఒరె - దేవుడుయౌక్కర్తవున్నాడు - అనిఅదిగానుఅంతట - ఆచిన్నవాడు - దేవుడులేనిచోటుతమరు మందు గాళ లవు యిస్తేఅవలనేనుమనివి చేసుకోంటున్నాను - అనిచెప్పును - ఆవిద్యాంసుడుయాచిన్నవాని మాట విని యితడుబిహుభూమంతుదనియోచనచేసిఅతడుకో రనట్టుఅతనికిచక్కగావి ద్యనేప్పును - గనక. బుధ్మంతు లైన వారింబిన్నప్పటిను ఉచియుక్కలు తోప్పు వుండును.

14TH STORY.

There lived at Conjeveram a learned man, who got his livelihood by teaching a number of boys. One day a lad came to him, and having expressed his desire to acquire knowledge, begged him to instruct him in the arts and sciences. The learned man wishing to find out what sort of abilities the lad had, asked him 'Where God was.' The lad replied, I will answer you, if you will first tell me

where he is not. The sage, from this sensible reply, thought highly of the boy's understanding ; and, according to his wishes, perfected him in his studies. Thus, a wise man early announces a reflecting mind.

కొంచి *Conjeveram*, the name of an ancient city situated in the peninsula; and one of the seven sacred cities of the Hindus; ప్రాణము a city, s. n. చిన్నవాండ్లకు dat. plu. of చిన్నవాడు a young man, s. m. దువు language, science, s. n. చెప్పు v. a. to teach, to say, to tell, వద్దికె near to, as explained above, అయ్యి sir ! as explained above, నేచుకోవలెనెలకు a desire of learning, comp. of నేచుకో irreg. inf. of refl. v. నేచుకోను to learn, వలెను as explained before, అనె ind. rela. part. of అను to say, అకు wish, desire, s. n. కూరు much, adj. తమరు you, which is plural, by way of respect, according to the Teloogoo idiom, though addressed to an individual ; ప్రాథించు v. a. to beg, to pray, కులుడు a child, an infant, it usually means a young child under five years old, but is also applicable to a person until he is sixteen years of age, s. m. బుద్ధి understanding, intellect, sense, s. n. చూతాము let us see, 1st p. plu. imp. of చూచు to see, ఒరె O thou ! a vocative particle used in calling a man of inferior rank, దేవుడు God, s. m. యెష్టదు where ? లేనిచోటు a place where (he) is not, comp. of లేని neg. rela. part. of పుండు to be, చోటు a place, s. n. శలవుయిచ్చు to please to tell, this verb is generally used in conversation with equals or superiors, ఆవల afterwards, also that side, adv. మనివిచేసుకొను to represent, v. a. మాట a word, s. n. బుద్ధిమంతుడు wise, sensible, adj. m. చిన్నప్పుటినుంచి from infancy, comp. of చిన్న small, little, young, అప్పటి infl. of అప్పుడు then, నుంచి from, postpos. ముక్కులు plu. of ముక్కు genius, sharp sense, witty speech, s. n. తోచు to seem, to come to the head, to be manifested.

ఱ - కథ

అంగాడీకములో - పైకరాజు కలదు - అ తనివద్దికినిభ్యమున్న పైక - జ్యోతిషికుడు జన్మాచోపావుండును - యిట్లాపుండగా - పైక నాడుల్లారాజుయాబ్యోతిషికుని ఘూచించు - నేనుయంకాయెన్నియేండ్లుత్రముదును - చెప్పుమనిలడిగెను -

అతడు - అమ్యాతమరుయింకా రెండు సంవత్సరాలకన్నయొక్కవరుతకరే రనిచెప్పేను - రాజుయామాటవినిటహావ్యసనాత్రాంశుదైవుండెను - అంతటమంత్రిదైరుపుండెను - గనక - అతడుయాబోస్వనిచూచిరాజుగానుయింకా రెండు సంవత్సరాలకన్నయొక్కవరుతకరే రనిచెప్పితివిగదా - సీవుయొన్నయేండ్లుట్రితుమతాపు - చెప్పగలవా లనిఅదిగెను అతడు తానుయింకాయిరుషైసంవత్సరాలు బ్రహుమతాననిచెప్పేను - అప్పుడు - మంత్రితనక్తిదూనుకొని - శైకాడబ్బిలో - అతనిఇరముధేదించిరాజునుచూచి - అమ్యాతమరుయితనిమాటలునస్తుచొందుపుభయపడుతున్నారు - తనచాపుతనశులైనునివాడుయితరులకుచేమిచెప్పగలడు - గనక - తమరుభయపడకండిలునిథైర్యముచెప్పేను - రాజులతనిబుట్టికిబహాసంతోషించి అతనిఖిహానములుయిచ్చేను - గనక - జ్యోతిషికులమాటలునమ్మురాదు.

15TH STORY.

In the country of Anga lived a king, whom an astrologer was daily in the habits of visiting. One day the king enquired of him, how many years he would live. The astrologer told him, that he would not live more than two years. Upon hearing this, the king was exceedingly distressed. The minister, who was present, hearing this speech, thus addressed the astrologer. "As you have said that the king will not live more than two years, pray how long will you yourself live?" He answered, that he would live twenty years longer. The minister immediately drew his sword, and at one blow cut off the astrologer's head, and relieved the king from his fears, by saying, O sir ! can you believe the words of a fellow who pretends to predict the death of others, while he is utterly ignorant of his own. Give yourself no further trouble about them. The king was delighted at the wisdom of the minister, and bestowed a great reward on him. Therefore, people should not put faith in the words of astrologers.

అంగ a country so called, దశము a country, also a region, whether inhabited or uninhabited, జ్యోతిషికుడు an astrologer, s. m. శైకు a vocative particle used in addressing persons of equal rank ; యింకా more, yet, still, adv. యొన్ని how many, indef. adj. pron. n. యొండ్లు years, plu. of irr. noun,

యేచు *a year*, s. n. బ్రతుసుమును *I shall live*, 1st p. sing. aorist of v. n. బ్రతుకు *to live, to exist*, సంవత్సరము *a year*, s. n. కన్న *than*, adv. vide r. 426, యె క్షు—వ *more, superior, superfluous*, adj. బ్రతకరీరు (*you*) *will not live*, comp. of బ్రతక inf. of v. n. బ్రతు *to live*, లేరు 2d p. plu. neg. aorist of v. n. కలుకు *to be able*, vide r. 440, వ్యసనాత్మాంతుదైతుండెను (*he*) *was oppressed with sorrow*, comp. of వ్యసనము *sorrow, grief*, also *calamity, misfortune*, s. n. అ త్మాంతుడు *accompanied, attended*, adj. m. అయి *having become; past verb. part. of అతు to become, తుండెను was, 3d p. sing. past t. of తుండు to be, మంత్రి a counsellor, or adviser, a king's counsellor, or minister, a vizier, s. m.* జ్యోష్యుడు *an astrologer*, this word is a corruption of జ్యోతిషికః; రాజు *a king*, with the addition of రాగు, an honorific appellation affixed to names of superiors; చెప్పుగాలవా *can you tell?* comp. of చెప్పు inf. of v. a. చెప్పు *to tell*, and కలుతు *thou canst tell*, 2d.p. sing. aorist of కలుకు *to be able*, with the u of it changed into ఎ, to denote interrogation, యురు త్వణి *twenty*, cardinal num. క్రి *a sword, a scymitar*, s. n. దూషక్తును refl. v. *to draw, (as a sword,) to unsheathe*, దెబ్బ *a blow*, s. n. శిరము *the head*, s. n. చేదించు v. a. *to cut, to divide*, నమ్మిత్త v. a. *to trust, to believe*, యొందుకు *why? for what?* చావు *death*, s. n. తెలియని వాడు *a person who knows not*, comp. of తెలియని neg. rela. part. of తెలియు *to be known, to be acquainted with*, with the addition of వాడు *he*, యతరులపు *to others, dat. plu. of యతనుడు a stranger, another, s. m.* యేమిచెప్పగలడు *what can (he) tell?* comp. of యేమి *what?* చెప్పు inf. of చెప్పు *to tell*, కలదు 3d p. sing. m. aorist of కలుకు *to be able*, యాలూగు *in this manner*, comp. of ఏం *this*, and ఏంగు *a manner (in compos.)* ధైర్యసుచెప్పు *to encourage, to relieve from fear*, comp. of ధైర్యము *courage*, and చెప్పు *to tell*, సంతోషించు v. n. *to be pleased, to rejoice*, బహమానము *a reward, present*, s. n.

ఉ - కథ.

ఒకపాల్గొలుద్దరుబిల్లుకాముకలు - అంధుల్లోవకసులుద్దిమంచు - కెడులువిపేటి - యాముద్దనున్నా - పైకనాడుపైకలోటుపొగాల్క్కు - దవక్కోబ్బరి

కాయనొరికెను. ఆఱుద్దిమంతుడైనవాడు కాయపగలక్ష్మీ - లోపలతన్నదిలం తాతానుతిని - వైచిప్పి ఉఱులవిపేకియిచ్చెను. అతడు - ఆచిప్పి ఉబద్దలుచేసినో ట్లోవేసుకోం ఉఱవిరాళువ లెగట్టి గావుండెను - గనక. తనసేన్ని హితుడు - తన్నమౌసపుభ్రినాడుగదా - యికయెప్పుడైనా - యిలాగుతట్టనుయితె అతడు చేసినట్టెచేయవ లెననియోచనచేసెను. మరికొన్నాళ్ళకువారిద్దరికి. వకమా మిదిపండుదొరికెను అప్పుడులావిపేక. అతడుచేసినందుకు ప్రతిచేయవ లెనని ఆఱుద్దిమంతుడైనచిన్నవాళ్ళి - చూచి - తనకులోపలిదియుళ్ళిచయిదిలంతాఅ శణ్ణుతినుమనిచెప్పెను. అంతట - అతడుటహుసంతోషించి - బయటిపండులం తాతానుభాటించిలాతనికిలోపటిటెంకయిచ్చెను - గనక - బుద్ధిహీనులయినవారుయిలాగునమౌసపోదురు.

16TH STORY.

In a certain village there lived two boys, one of whom was clever and the other stupid. One day they went together to a garden, where they found a cocoanut. The sharp lad broke it, and having eat the inside, gave the shell to his companion, who put a small piece into his mouth, but found it as hard as a stone. He perceived that he was deceived by his friend, and said to himself, if ever an opportunity offers, I will take care to be even with him for this. A few days after they found a mango, when the foolish boy, thinking to serve the other a like trick, said to him, give me the inside and keep the outside for yourself. This the lad joyfully consented to, and having eat the fruit, gave the stone to his silly companion. Thus, ignorant people often outwit themselves.

వట్లె a hamlet, s. n. శ్లూకయ a boy, s. m. అవిపేక ignorant, undiscriminating, defective in judgment, superficial, adj. m. & f. కొబ్బరికాయ a cocoanut, s. n. పగలక్ష్మీట్లు v. a. to break, comp. of పగల inf. of v. n. పగల to be broken, and కొట్టు to beat, లోపల inside, in, within, postpos. ఫన్నదిలంతా all that was, comp. of ఫన్న past rela. part. of ఫండు to be, అది that, pron. and అంతా all, తిను v. a. to eat, ఒఱు of or belonging to the outside, adj. చిప్పి a shell of cocoanut, &c. s. n. బద్ద a piece, a fragment, s. n. వేసుకోంటె when (he)put, the cond. form of refl. v. వేమకొను to put, this part of the verb has also

the sense of the adverb of time; అవి they, 3d p. plu. n. pron. of అది that, రాళ్లి infl. plu. of irr. noun, రాళ్లి a stone, s. n. వలె like, as, vide r. 403, ఖట్టి రా hard, ind. నైపితడు a friend, s. m. మోసపుచ్చు v. a. to deceive, to cheat, తట్టుమవు v. n. to happen, to occur, చేసినట్టె in the same manner as (he) did, comp. of చేసిన past rela. part. of చేయు to make or do, and the particle అట్టు* with the emphatic రె; మరికొన్నాళ్లకు a few days afterwards, comp. of మరి more, కొన్ని a few, నాళ్లకు dat. plu. of irr. noun, నాడు a day, vide r. 386, చేసినందుకు for what (he) had done, comp. of చేసిన, past rela. part. of చేయు to make, and అందుకు to that, ప్రతి exchange, return, s. n. లోపంది the inside, comp. of లోపలి the infl. of an irr. noun which wants the nominative, but here used as an adjective; inner, inward, with the addition of ది or అది to convert it into a substantive; పయది the outside, comp. of పయు upper, outer, adj. with the addition of ది or అది to convert it into a substantive; బయట outer, outward, inflected adjective, from బయలు the outside, భట్టించు v. a. to eat, to devour, కొంక the stone of a mango fruit, &c. బుద్ధిహీనుతైనవారు the ignorant, comp. of బుద్ధిహీనులు plu. of బుద్ధిహీనుడు an ignorant fellow, with the addition of అయిన as above, and వారు plu. of వాడు he, మోసపోదురు (they) may or will be deceived, 3d p. plu. aorist m. or f. of v. n. మోసపోవు to be outwitted, to be deceived, to be cheated, comp. of మోసము deceit, and పోవు to go.

రై - కథ

హస్తినాపురములొవిలాసుదనేచాకలవానివద్దవకగాదిదెతుండెను. అది మూరులు మోసి మోసిబలహీనమయి లేవదానకు నగాత్కిలేకపడివుండెను. అప్పుడు ఆచాకలవాడుని నిండవపుటలోలుకబ్బిదాన్ని చేసులోకిలోలేను. అక్కడవున్నవాంద్రందరు వాన్నిచూచిపుటిలుకున్నినిజదిసిపారిపోయిరి. మరికొంతసేషటికితచేయుకాచేవాడు. దీనినడతలవ్వాయిదివులిగాకనపడలేదు. అయినాపరిట్టింతామనిగాదిదేకోలుకప్పుకొని అక్కడకివచ్చేను. యాగాదిదె

* This particle, when affixed to the indefinite relative participle in రెట్లి, or past relative participle of a verb, corresponds with the English phrases, so that, so as, as, as if.

అతణ్ణిచూచిలడగాదిదెలుకొనిలుతనివర్ణికమాస్తాపరిగ్రామేను - ఆకాశలి
గాధుదానికూతవల్ల గాదిదెలునితెలుసుకొనిదాన్నిచంపివేసేను - గనక - అని
పేటులుతమసతమరెజెడిపోదురు.

17TH STORY.

In the city of Hustenapoorum, a washerman by name Velasoodoo, had an ass, which, by constantly carrying burdens, became so weak, that he was unable even to stand up. The washerman finding this, put a tiger's skin upon him and turned him into a field. The inhabitants of that place, supposing him to be a tiger, fled in dismay. Some little time after, the watcher of that field, suspecting from his conduct that he was not a tiger, having covered himself with an ass's skin, came there, and the ass seeing him, thought it was a she ass and ran braying towards him. The watchman having discovered him to be an ass by his braying, put him to death. Thus, imprudent people may be ruined by themselves.

హస్తినావృతము *ancient Delhi*, చౌకలవాడు *a washerman*, s. m. చేరు *a name or appellation*, s. n. విలాసుడు *proper name*, గాదిదె *an ass*, s. n. మూట *a burden, a load, also a bundle*, s. n. మోసి మోసి *having frequently carried, comp. of మోసి * past verb. part. of v. a. మోయు to bear, to carry a burden, &c., repeated, బలహీనమవు to grow weak, comp. of బలహీనము weakness, debility, impotence, and అను to become, ఉచుట *the getting up, verb. noun derived from ఉచు to get up, to rise, v. n. శక్తి power, strength, regal power as resulting from majesty, perseverance, and council, s. n. పదివుండు to lay stretched, to remain, v. n. తోఱు the skin, leather, s. n. కప్పు v. a. to cover, చేను *a field producing grain*, s. n. లోటిం into, comp. of లో in, and టి to, తోఱు v. a. to drive beasts, &c. జరియు v. n. to be afraid, పారిపోవు to run away, v. n. కొంతసేవటికి some time after, comp. of కొంత a few, ind. adj. సేవటికి dat. sing. of సేవు time, చేమకాచేవాడు *a watcher of the field*, s. m. comp. of చేను *a field producing grain*, కాచే ind. rela. part. of వాచు to wait, to watch, and వాడు he, vide r. 466, నదత *conduct, behaviour*, s. n. వల్ల by, postpos. కనపడు to appear,**

* This participle when repeated, denotes that the action of the verb has been frequently practised, as నిధినిండిబినాకాట్టున్నాన్నవి by walking frequently, my feet ache.

v. n. అయినా *however, nevertheless, conj.* a derivative from అవు *to become,* పరిష్ఠింతాము *let us try, 1st p. plu. imp. of v. a.* పరిష్ఠించు *to try, to examine, to try an experiment,* కప్పుకొను *refl. v. to cover one's-self, ఆద female, adj.* కూము *to bray, also to cry, to bark, v. n.* పరిగెత్తు *to run, to fly, v. n.* కూత *the act of braying, a cry, abstract noun derived from కూము to bray, to cry, తెలుసుకొను refl. v. to know, to make one's-self acquainted with,* చం ఖిషేయు *to kill, to destroy, తమమతమరె themselves, comp. of తమకు 3d p. dat. plu. of refl. pron. తాను he, she, or it, తమరు nom. plu. of తాను with the emphatic ~ added to it, చెడిపోవు to perish, to be ruined, undone, lost.*

ఱ - కథ

జకనాడుఛిల్లినక్కు — రెంచున్న వకబోటనూది మాట్లాడుతూవుండ గానక్కు — జల్లినిచూచి బీఫీలీసిమయేమయినా ఆపదవస్తైదాన్నితభ్యించుకోవ దానమయే స్నివుపాయాలునేచీనావు - అనిలదిగెను - అందుషప్పిల్లితనమవకవుపాయము తెలుసును - వచ్చెపడలనన్నిఆవకపుపాయమువల్లనెనప్పించుకొంటున్నాను అనిచప్ప గానక్కనవ్యసీకుయిం తెలుసును - నాకు తెలిగినన్నివుపాయాలుసికుతెలియవుగదాలనిదాన్ని పరిహాసముచేసెను - యాట్లావుండగాయె క్కురినుంచోచేటక్కులుఅమార్గానవచ్చెను - లమక్కులనుచూచి - బిల్లిలు క్కుదవకచెట్టుతుండగాదానిమిాడముక్కెను - నక్కుచెట్టుయొక్కపేరకవేరేవు పాయములున్న డెలియకాపుక్కులనదమచిక్కపడిచబ్బిప్పాయెను - గనక - వక విద్యార్థునప్పుడుకిన్నిచక్కునానేచీనవాడునుఖపడును.

18TH STORY.

One day a cat and a jackall meeting, entered into conversation. The jackall asked the cat, in case any danger should happen, how many stratagems he knew by which he might escape it. The cat told him, he knew only one, by which he had escaped all dangers that had befallen him. Upon this the jackall laughed, and said, do you know only this one? You certainly do not know all those tricks with which I am acquainted. While he was jesting him in this

manner, a pack of hounds came that way, and the cat having seen them, climbed up a tree, but the jackall being unable to get up the tree and not recollecting any other contrivance, was caught by the hounds and killed. Therefore, if a person knows only one science well, he will prosper.

చ్ఛిన్న ా cat, s. n. నక్క — a jackall, s. n. రెండున్న both, vide r. 494, కూడు to meet together, మాట్లాడు v. a. to speak, to talk, అపద danger, calamity, misfortune, తప్పించుక్క వదము the escaping, verb. noun from తప్పించుక్క ను to escape, పుహాయను a stratagem, contrivance, expedient, నస్సు to laugh, to ridicule, v. n. యంతేనా is that all? comp. of యంత so much, with the affixes — denoting emphasis and న to prevent the hiatus, with — denoting interrogation, added to it; తెలిశినన్ని so many as (I) know, comp. of తెలిశిన past rela. part. of తెలియు to be known, and అన్ని so many, పరిషోషము చేయు to jest, to jeer, to joke, comp. of పరిషోషము mirth, sport, and చేయు to make, యొక్క—దినుంచ్చు from somewhere or other, comp. of యొక్క—ది inf. sing. of యొక్క—ద what place? నుంచి from, postpos. with the affix — denoting doubt, vide r. 500, వేటకుక్క — a hunting dog, s. n. comp. of వేట hunting, chase, కుక్క — a dog, మా గాఁవ through, in, by, the road, abla. sing. of మా గాఁము a road, యొక్క—నేరక being unable to mount, comp. యొక్క—inf. of యొక్క— to mount, and నేరక neg. verb. part. of నేచు to learn, vide page 170, నడవు in the midst, among, adv. చిప్పు—వదు to be entangled, to be seized, v. n. వకవిద్య అయినప్పటిన్ని even by one science, comp. of వక one, విద్య science, and అయి నప్పటిన్ని, vide r. 507 or page 205.

ఒకచిన్న వాడువూవిగట్టునశ్శాచ్చందిగట్టి గాయేడుస్తూర్వం డెను - అప్పుడు అక్క—దికివకదొంగవచ్చిపచిన్న వాణిణుచూచి - సైరె - సీనుమేలయేడుస్తున్నా తులనిలదిగెను - నేనుయక్క—ద ఆడుక్క—ంటూర్వందియాబావిలో లోంగిచూద గానా మెదనుపున్న ముత్యాలపోరముజారిస్తూలోపజిపోయెను. నేనుహరుము

శేకయింటిపో తెనన్నమాతల్లితం త్రులుక్కొట్టుదురు - గనక - యేడుస్తున్నాను అనిఅబాలుచెప్ప గాదొంగదాన్ని తానుదొంగలించుక్కొని పోవలెననియోచనచేసిఒరసిపుభయపడవద్దునేనుబావిల్లాదిజిసిముత్యలహారముతీశియిస్తున్నాను - నాబట్టులమా త్రంసిపుభ త్రుముగాకనిపెట్టిత్రండుకుని చెబ్బితనబట్టల న్నిగట్టునవుంచినిర్వాణముగా నూతిల్లాదు మికెను - అతడుముక గానెపెచిన్నవాడులతనిబట్టులతీనుక్కొనిపారిపోయెను - అంతటిఅదొంగకానాసేపుబావిల్లాహారము పెతికెను - దొరక లేధుగనకబయటవచ్చిచూడగా ఆబాలుమన్ను అగపడలేదు - కాబట్టిఅదొంగతానెవంచకుడనిపుంపెతన్నుసగావకబాలడు వంచనచేసెనుగదాలనిఅళ్ళుర్యపడుతూపోయెను - గనక - తానుయెంతగట్టివాదైనాతన్నమించినవాడువకడువుందును.

19TH STORY.

As a boy was sitting on the brink of a well crying bitterly, a thief came there, and seeing him, asked him why he was crying. He answered, as I was playing here I looked into this well, when the necklace of pearls that was on my neck, slipped off and fell into the water. Now, if I go home without the necklace, my father and mother will beat me: on this account I am crying. The thief, thinking he would be able to steal it, said to him " Don't be afraid my lad, I will go down into the well and get your pearl necklace; do you only take care of my clothes." Having left his clothes on the bank, he descended into the well naked. As soon as he had got to the bottom, the boy took his clothes and ran away with them. The thief having searched a long time and not finding the necklace, came up again; but not seeing the boy any where, he exclaimed, Even I, who am a rogue, have been deceived by a boy. Therefore, however clever a person thinks himself, he may be outwitted by others.

కావి a well, s. n. కట్టు a bank, brink, shore, s. n. with the affix న on, post-pos.. యేద్వ్యి v. n. to cry, to weep, యేల why? a particle of interrogation, లేదుక్కొట్టు playing, pres. verb. part. of refl. v. ఆడుక్కొను to play, to sport, కొచ్చుచు to peep, to look over a wall, &c. మెడను on the neck, comp. of మెడ

the neck, with the affix ను a sign of the accusative case, vide r. 158, తన్న past rela. part. of v. n. తుందు to be, ముత్యలహరము a necklace of pearls, comp. of ముత్యలు gen. plu. of ముత్యము a pearl, and హరము a string, or necklace, s. n. జొరు v. n. to slip, to slide, to roll down as corn, &c. from the top of a heap, మా * our, plu. of నేను I, తల్లితండ్రులు comp. of తల్లి mother, and తండ్రులు † plu. of తండ్రి a father, దొంజిలించుక్కను refl. v. to rob, to steal, భయపడవద్దు don't be afraid, comp. of భయపడ inf. of భయపడు to be afraid, and వద్దు, vide r. 438, దికు v. a. to descend, to alight, to take up one's lodging any where, మాత్రం only, but, భద్రముగా carefully, cautiously, safely, adv. నిర్వాణముగా naked, ind. కనిపెట్టు v. a. to wait, to take care, to watch, నూతల్లో in the well, abla. sing. of irr. noun of నుయ్యా a well, దుముకు to leap, to jump, దెఱుకు to seek, v. a. అగపడు to appear, to seem, to be found, v. n. తానెవంచుడనిషుంటె when he thought he was himself a rogue, comp. of తాను he, she, or it, with the emphatic affix -, వంచుడు a rogue, a cheat, a fraudulent or crafty fellow, s. n. అని as explained before, వుంటె cond. form of శండు to be, also to think, (in compos.) సగా also, even, ind. వంచనచేయు to delude, to cheat, to trick, or deceive, v. n. అశ్చర్పపు to be astonished, to admire, to wonder, యొంతగట్టివాడైనా how much ever clever (he) may be, comp. of యొంత how much? గట్టివాడు a clever man, s. n. అయినా as explained above, ఖంచినవాడు one who has excelled, comp. of ఖంచిన past rela. part. of v. a. ఖంచు to excel, to exceed, and వాడు he.

—१० - శథ

ఒకలువిల్సుఁమృగాలనుప్పుభుష్మిష్టాతుండును - వై కనాడుకారెనుము

* Whenever superiors, or relations of superior degree, are the subjects of a conversation, the 1st or 2d person is generally placed in the plural number, as మిండల్లినుడులబ గాన్నెన్నరా are your parents well? మిండల్రగారుయైక్కుడు where is your master?

† When two substantives are joined together, the copulative conjunction being omitted, the last word is always placed in the plural number, as ఉన్నప్పులు younger and elder brother.

నుఫ్టీతినగాదానియెముకపండ్ల సందునుచ్చుకొనిశ్రాదిరాకనెత్తుగుబీముక్కూ
దినిందానోట్టిచేసెను . అప్పుడుటెవులినోట్టిచేతవకచెట్టుకిందనోగుతెరుచు
కొనియాచెముకయెట్లూరూదిచబ్బును . యెట్లూబ్రతకపోతాను . యేమిచే
తును . అనిఖిపుండుభ్రూపు . ఆచెట్లుమిందవకటాకినిచూచి . బీకాకీనేనుయు
ట్లూప్రయాసపదుతున్నాను . నాసోట్లూయెముకతీశినన్ను బ్రతికించినట్టైటేని
ట్యూసేనుతెచ్చుకొనెమాంసములో సీటకావలకినంతయిస్తున్నాను . యీంత
మాత్రమపకారముచేయమనిప్రాంధించగా ఆ టాకిందయశ్శుటెవులినో
ట్లూబ్రీచ్చిఅయెముకతీసిపులినిచూచింప్యు మానాశమారసముయుస్తాను
అంటివె . యిస్తు . అనిఅదగ గాలిపులిదాన్నిచూచిస్తివునానోట్లూబ్రీనప్పు
డునిన్ననిసిలిపేయకప్రాణముకొవిదిబిపెట్టిపెదానికిసంతోషపదకయిం
కామాంసముకావలెను . అంటావా . యికయిక్కుషనిలవకపారిపొష్టునిచె
ప్పేనుగనక . జనులుతముకష్టకాలమందఃపకాదముచేసిన . స్నేహితులను
థాగ్యముపచ్చినప్పాషుమరిచిపోతారు.

20TH STORY.

In a certain forest there was a tiger, who killed and devoured all the beasts that inhabited it. One day he caught a wild buffalo; and while eating it, one of its bones stuck in his jaws. Being unable to extract this bone, blood and matter collected there, and occasioned him great pain. The tiger laid himself down under a tree, and in great pain opened his mouth and thus exclaimed, "How shall I extract this bone? How shall I live? What shall I do?" In his distress he saw a crow upon the tree, and said to him "O crow, you see the pain I am suffering, if you will extract this bone and restore me to life, I will give you as much as you want from the food I procure every day." The crow was moved by this supplication, and taking compassion on him, entered his mouth, from which he took out the bone, and asked the tiger for the flesh he had promised. The tiger replied "When you entered my mouth I did not crush you in my jaws, but allowed you to come out uninjured. Ungrateful for this, do you ask me for flesh? go about your business." Thus, people in prosperity often forget the friends who have served them in adversity.

కారెనుము *a wild buffalo*, s. n. comp. of కారు *wild* (in compos.), and ఎనుము *a buffalo*, తిను v. a. *to eat*, యెనుక *a bone*, s. n. పండ్ల infl. or gen. plu. of irr. noun, పల్లు *a tooth, tusk*, s. n. పందున *between*, postpos. comp. of పందు *a cleft, a crack, also a lane, a narrow street*, and న *in*, postpos. గుచ్ఛుకొను refl. v. *to stick, pierce*, వూడిరాక neg. verb. part. of వూడివచ్చు *to be loosened, or unfastened*, comp. of వూడు *to get loose*, and వచ్చు *to come*, నెత్తురు *blood*, s. n. టీకు *matter*, s. n. కూడు v. n. *to collect together, to meet or assemble together*, నోబ్బి *pain, also sickness*, s. n. నోరు *mouth, also the opening or mouth of a bag, wound, &c.* తెగుచుకొను refl. v. *to open*, యెట్లు a particle of interrogation *how? in what manner?* బ్రతకపోతాను *I am going to live*, comp. of బ్రతక inf. of v. n. బ్రతుము *to live*, and పోతాను 1st p. sing. pres. of v. n. పోను *to go*, vide r. 437, దుఖ్యాంచు v. n. *to be in pain, to be sorry, or mournful*, కాకి *a crow*, s. n. a vocative particle, vide r. 157, ప్రయాసపదు v. n. *to be in distress, also to take pains*, నోట్లు *in the mouth*, as explained above, బ్రతికెంచు v. a. *to relieve, to bring to life*, కెచ్చుకొను v. a. *to bring*, కూంసము *flesh, meat*, s. n. కావలశినంత *as much as (you) want*, comp. of వలశిన past rela. part. of వలయు *to desire, to wish*, with కా inf. of అవు *to become*, prefixed to it, and అంత *so much*, ind. యంతమాత్రం *so much*, comp. of యంత *so much*, and మాత్రం *only*, దయవుట్లు *to have compassion*, comp. of దయు *favour, tenderness, compassion, clemency*, and టుట్లు *to be excited*, *to be born*, చొచ్చు v. a. *to enter*, వ్యాసుము *a tiger*, నషులిజేము *to chew*, *to masticate*, ల్యాంధాను *life, vitality*, s. n. జనులు *people*, plu. of జనుడు *a man*, కష్టాలము *adversity, time of distress*, comp. of కష్టము *distress*, and కాలము *time*, కోవించుడు *a friend*, s. m. భాగ్యము *riches, prosperity*, మరుచు *to forget*.

—१०. కథ

చెన్నా పట్టణములో వకయింగాటిమద్దారకలడు - అతనికి యంగా టీమఫ్ఱె పుత్రుయితరభాషులు తెలియున్నానిక - సకలభాషులు తెలికినవకదుబూసిని, తనవద్దనుంచుకొనిపుండెను - పైకనాడులివ్వారవద్దికిద్దమ్మరివాండ్లువచ్చిగడక

ట్రోల్డితమసానూరా భ్యునం తాపుందచూపిరి . అంతటలుతడుబాలాసంకోష
శదితనదుబాసినిబిలిబెలివొట్టురివాండ్లుపడివరహాలువుత్తునిచెప్పును . అతడు
వాండ్లునుతనయింటేకిలునుకొనిపోయివశవరహాలుచ్చీపొందనిచెప్పును . తా
ములంతక్కప్పుపదిల్చినందుకుయింతక్కంచెముయిచ్చేముగదాలనిబహంపెసనప
దిదుబాసితప్పునమోసకుచేసినాడొయ్యే మోలునుకొనివాండ్లుతొరవద్దికి
పోయిలతనికిలువరహాకునపర చిదుబాసియిదియుచ్చీనాడనిచెప్పుకొనిరి . ఆ
గొరసువాండ్లభాషుకైలియదుగనకతనదుబాసినిబిలిబింబివాండ్లుమేమిచెప్పు
తారులుషునునగాలుతడులొరనుచూచిలియ్యాతమరుయిచ్చీనపదివరహా
లొలుదిభారముద్రఫరహాలుటిస్తేసుకొనిపేరెఱుమ్మనిలుకును తారనిచె
ప్పును . అంతటలుతడుబహాసుకొపొంచుకొనివాండ్లును కొట్టించిపంచించెను .
ఇనక . యెవరయినప్పటిన్నితామువాసకుచేస్తావుండెదెశభాషలనునేర్చు
నివారు . యితరులచెప్పుమాటలునమ్ములున్నాయములుచేతరు.

21ST STORY.

In Madras lived an English gentleman who, as he knew no other languages than English, kept a dubash who was acquainted with all the languages that are spoken there. One day some tumblers came to the gentleman, and having fixed their bamboo, danced and displayed several feats of agility before him. The gentleman was highly gratified, and sending for his dubash, told him to give them ten pagodas. The dubash took them to his house, and giving them only one pagoda, told them to go about their business. As they thought this a poor recompence for their trouble, and suspected that the dubash had deceived them, they returned to the gentleman, and shewing him the pagoda, told him his dubash had given only it to them. As the gentleman did not understand their language, he sent for the dubash and asked him what they were saying. He told him, that among the ten pagodas he had given them, they said this pagoda was a bad one and they wanted him to exchange it. The gentleman at this became very angry, and ordered them to be well beaten and sent away. Thus, they who are ignorant of the languages of the country they inhabit, and believe what others tell them, must be guilty of great injustice.

చెన్నపట్లాము a name given to *Madras*, యింగేం ఎంగీసు English, adj. దౌర
 a gentleman, master, s. m. భాష ా language, s. n. తప్ప except, ind. బు
 తరము other, different, adj. n. vide r. 289, తెలియతు (they) are not known,
 3d p. plu. of neg. aorist of v. n. తెలియు to be known, పకలము all, whole,
 entire, adj. n. తెలిశన past rela. part. of v. n. తెలియు - దుబాసి a *dubash*,
 an interpreter, comp. of దు a corruption of s. ద్వి two, and దుబాసి from s. భాష
 a talker, speaker, దుమ్మరివారు a *rope-dancer*, a *tumbler*, s. n. ఖచ a large
 bamboo, s. n. కటు to tie, or bind, v. n. సామాధ్యము ability, adequacy,
 power, strength, fitness, s. n. పుండచూపు to display, to exhibit, v. a. చూలా
 much, very, adv. బిలుచు to call, to convoke, v. a. పది ten, c. num. పరపో a
 pagoda, s. n. యింటికు to the house, dat. sing. of irr. noun, యాణ్ణ ా a house, బిలు
 చుకొనిపోవు to conduct, to lead, v. a. పొంది go ye, 2d p. plu. imp. of పోవు to
 go, అంత so much, so, so many, thus, indecl. adj. pron. అచినందుకు for having
 acted, or played, comp. of అచిన past rela. part. of v. a. ఆడు to play, to dance,
 to act, also to speak, అందు that, with the addition of కు to, యాత as much
 as this, such as this, also so much, కొంచెను (corruption of s. word కించిత్)
 something, somewhat, s. n. little, adj. మోసముచేసినాడ్చేసే మో (he)
 don't know whether he has deceived us or not, comp. of మోసముచేసినాడు
 he deceived, 3d p. sing. past t. of v. a. మోసముచేయు to deceive, with ఏ
 denoting doubt, and ద్యై మి what? with the addition of ఏ, which means (I) do
 not know what it is, కనపరచు to shew, comp. of కను to see, and పరుచు to
 spread, బిలిబించు c. v. to send for, to call, భారిముత్రవరపో a *counterfeit*
 pagoda, s. n. అట they say, vide r. 511, పంబించు to send, to dismiss, v. a.
 నేర్వనివారు those who do not learn, comp. of నేర్వని neg. rela. part. of నేర్వు
 to learn, and వారు-నమ్ము v. a. to trust, to believe, అన్యాయము injustice,
 comp. of అ a s. negative particle, and వ్యాయము justice.

— — - కథ.

ఒశప త్తెలోవకమూర్చు దుకలడు . అతడువకకోతనిన్నిమేకనున్నావంచు

శూహండును యిట్లో శూండ గాలు తనికి మరి వక్క నూరికి పోవలసిన పని వచ్చిను - గనక - ఎనుగున్నసుమాటకట్టుకోని హేక నున్నకోతిని నిన్ని కూడా తీసుకోని పోచూడోవల్లా కక్కోనే రుతుండ గాలుక్కుడనిటిచి హేక నున్నకోతిని నిన్నిగట్టునచక చెట్టుకుళబైపేశివాట్లడగైరుగున్నపుమూటవ్వంచితానులైతట్టా కముల్లాదిగండ్లుల్లోముక్కొని మృద్గిగట్టుకువచ్చేవరుకుల్లకోతి ఎరుగువంటకుం తాతినితనచేతులకులంటుక్కొని వ్వండ్లున్నపెరుగుమేక మూరికిరాబితానుయే మిన్ని యెరగనిదానివ లెదూరంగా సూచ్చండ్లుండెను - ఆసూత్రువాడుకచ్చిచూ దగాతానువుంచిపోయినలన్నముల్లా వక్క మెతుకైనా తేక పోయెను - మెక మూరికిమాత్రం ఎరుగులంటుక్కొని వ్వండెను - గాబట్టితానుతినవలెననివుంచుక్కొన్నాల్నిమంతాయామేకతినిపోయెననుక్కొనిబి హంకోపముతో ఆమేకనుక్కొచ్చెను - గనకలువిషయములువిచారించరు,

22D STORY.

In a certain village lived a soodra, who had a monkey and sheep, which he was rearing with great care. Business obliging him to go to another country, he put some curds and boiled rice into a cloth, and taking his monkey and sheep along with him, set out. During his journey he stopped near a tank by the road side, and having tied the monkey and sheep to a tree and placed the rice and curds near them, he went to wash his teeth. In the interim the monkey eat all the curds and rice, and having rubbed a little that remained upon his hand on the sheep's mouth, went and sat down at a distance, as if he knew nothing of the matter. When the soodra returned and saw that there was not a single grain of rice left, and that some was sticking on the mouth of the sheep, he said to himself "this sheep has certainly eaten the rice which I kept for my own eating," and having become angry, he beat it severely. In this manner, ignorant masters never enquire into the merits or demerits of a case.

పట్లె a village, hamlet, s. n. కెంటె a monkey, s. n. హేక a sheep, s. n. these words are joined by the copulative conjunctions న్ని and న్నా, vide r. 492, పెంచు to rear, to bring up, v. a. పోవలసిన పని a business for which (he) should go, comp. of పోవు to go, వలసిన past rela. part. of v. a. వలయు to desire, పని a

business, పెరుగ్నము rice mixed with curds, comp. of పెరుగు curdled milk; and అన్నము boiled rice, also food, మూటకట్టు to make a bundle, to wrap any thing into a bundle, comp. of మూటా bundle or bag, s. n. &c. దోవ a road or way, s. n. కోనేరు a pond, a tank, (from కోన an angle or corner, and ఏను a river) so called because these sorts of ponds in India have in general four or more corners; నిలుచు v. n. to stand, to stay, వుంచు v. a. to place, to put, to keep, to retain, (from వుండు to be), తట్కము a tank or pond, s. n. పండ్లుతోము కొను refl. v. to cleanse the teeth, comp. of పండ్లు plu. of irr. noun పణ్ణ a tooth, and తోముకొను refl. v. to clean, లింటుకొను refl. v. to touch, మూర్తి month, properly applied when the lips are shut together, it appears to have been derived from మూర్త a lid or covering, రాచు to rub or bedaub, v. a. యేమిన్నియేరగ నిదానివలె like one who is quite ignorant of the matter, comp. of యేమిన్ని any thing, explained before, యేరగని neg. rela. part. of v. a. యేరుగు to know, with the addition of దాని infi. sing. of dem. remote pron. అది she, it or that, governed by the postposition వలె like, దూరం గొ at a distance; adv. from దూరము far, distance, with the addition of గొ to convert it into an adverb, మేతుకు a grain of boiled rice, s. n. లియునా even, at least, explained before, లేకపోయెను there was not, comp. of లేక neg. verb. part. of వుండు to be, and పోయెను past tense of పోవు to go, as before, శుంచకొన్ని past rela. part. of refl. v. శుంచుకొను to keep, ప్రభుతు a master, a lord, s. m. న్యాయము justice.

— 3 - కథ.

పూర్వీ కాలమందుమచిలీపట్టణములో పై కచురకవాడు కలసు - పైకడినం రాల్రి అతనియంట్లోదొంగలుజూరపడిపర్య స్వ మున్నుదోచుక్క నిపోయిరిలం. తటలితడులదొంగలనుచాలావెతక గాతనయంట్లోపోయిన నామా సులలో కొన్నివకనివడవున్నట్టు ఆచూకేదొరికినందువల్లనున్న - యింకాక్కొన్నిపోతను లవిచారించగా అతడెదొంగలింబినట్టుకనపడినందువల్లనున్న అతణిష్టపట్టుకొనిన్యాయాధిపతిపద్ధికెసుక్క నిపోయెను - అప్పుడులన్యాయాధిపతిలితురకవాణ్ణేచూచియితడు. యంట్లోదొంగలింబినట్టురుజువుపరచడానపుయెవరయినా

పాత్సులవున్న రూలుని అదిగేను. తురక వాడు సాత్సుల లేరని చెప్పే ను. సామీ శే
ని వ్యాజ్యము విచారించశుండదని ఫర్కు కా ప్రముల్ చెప్పి వున్న దిగనక నేను యూ
వ్యాజ్యము విచారించవలినది లేదని వ్యాధిపతి చెప్పే ను. అంతట అపురక
వాడు యూమాటలు విని. తన కారిము చ్చెతీనుకో ని ఆదొంగనుకో ట్రైసాగేను. అం
దుకున్నాయి మాధిపతి చాలాకో ప్రాంచుకో ని సేవు వాణిష్టియేందుకుకో ట్రైపున్నా వని
తురక వాణిష్టి అడగగా అతడున్నాయి మాధిపతి ని చూచిలా య్యాయితడునాయింకి
కిదొంగిలిం చెటుందుకువచ్చుటప్పుడెతాను జస్తానని నాలో సూచనగా తెలియచే
కివుంపెనెను యితనిదొంగతనము రుజువు పరచడానికు సాత్సుల ను సంపాదించు
కాని పుండును. అట్లా తెలియచెయ్యి లేదుగనకయెందుకు తెలియచెయ్యి లేదని
గట్టుపున్ననని చెప్పే ను. అంతటన్నాయి మాధిపతి సిగ్గు పదిహారికె పుండెను.

23d STORY.

There lived formerly in Masulipatam a Mahomedan, whose house was one night robbed. After much search he traced some of the articles to a man whom, for several reasons, he suspected to be the thief, and whom he took before the judge. The judge asked the Mahomedan, whether he had any positive proof that the prisoner was the person who had robbed his house. He answered in the negative; whereupon the judge told him that he must dismiss the case, as he was strictly forbidden by the sastras to enquire into cases where there are no eye-witnesses to the fact. On hearing this, the Mahomedan took off his slipper and began to beat the thief. The judge, in a great passion, asked him his reasons for so doing. He told him, that it was because he had not communicated to him beforehand his intention of robbing his house, in order that he might have had witnesses ready to prove his villainy. The judge was confounded at this reply, and remained silent:

పూర్వ కాలమందు in former times, comp. of పూర్వము former, కాలము time, and అందు in, postpos. మచిలిచట్టము Masulipatam, తురక వాడు (క్రీ Toork. Pers.) a Mahomedan or more properly a Moohummudan, a follower of Moohummud, or mooslim, a true believer, vulg. but improperly, a Mussulman, a Moorman, a Turk, s. m. చూరపడు to rush into, to enter forcibly, v. n. పూర్వ శ్వమున్న all the property, comp. of పూర్వము all, whole, and పూర్వము wealth,

property, with the addition of న్న denoting universality, దోచకానిష్టత్తః comp. to plunder, to steal, to rob, వెతుకు v. a. to seek, to search for, సామాను articles, goods, things, s. n. పున్నటు that were, comp. of తున్న past rela. part. of తుందు to be, and అట్టు as explained above, అచూకి a trace, a mark, or sign, వేవుతు cause, origin, motive, s. n. కనపదినందువల్ల because (it) appeared, comp. of కనపదిన past rela. part. of కనపదు to appear, to seem, v. n. అందు that, and వల్ల by, న్యాయాధిపతి a judge, comp. of న్యాయము justice, fitness, and అధిపతి a lord, a chief, రుజువువరచదానందు in order to prove, dat. sing. of verb. noun, రుజువువరచదను the proving, (from రుజువువరుచు v. comp. to prove), సాక్షి a witness, an eye-witness, evidence, వ్యాజ్యము a contest at law, a law suit, a claim, s. n. విచారించు v. a. to enquire, to investigate, ధర్మాత్మ ము a code of laws, comp. of ధర్మ virtue and కాప్తము a treatise, కాలి gen. sing. of irr. noun, కాలు a leg, ముడ్చు a shoe, slipper, s. n. దొంగిలించెటందుకు in order to steal, comp. of దొంగిలించేటి indef. rela. part. of దొంగిలించు to steal, &c. &c. వచ్చేటప్పుడె at the very time (he) came, comp. of వచ్చేటి ind. rela. part. of వచ్చు to come, and అప్పుడు that time, or then, with the addition of ఽ denoting emphasis, సూచన ప్రా by hints, adv. comp. of సూచన a wink, a hint, and కా changed into ప్రా in consequence of it's being followed by a nom. case, తెలియజేయు v. comp. to inform, to acquaint, to notify, to make known, సంపాదించును refl. v. to procure, to get, సిగుపడు to be ashamed, or abashed, శూరికెతుందు to be quiet, or silent, v. comp.

— ४ - కథ.

పల్చాటికేమలోవకమాద్రుదుకలడు - అతనివద్దవకముంగీనుతుందెను - అతడుదాన్నిఱిహజుగొర్రతగాపెంచుచూవుండును - అతనికిమరివక శూరికిపోవలికినపనివచ్చినందునితముంగీనునుతనభార్యకువప్పుగంచి - పోయెను - నురునాడులైమెతనకొడుకునుతోట్లలోనిత్రవచ్చి - అముంగీనునుతోట్లదగ్గిరవుంచిచెనుతునీట్లకుపోయెను - యింతలోఉపిషఠున్నతోట్లవద్దికివక పామువచ్చెను - అముంగీనులైసామునుప్పొతుందెములుగాచేసిపారపేఖియాసంగితామెసుకెటియజేరామనినెట్టునుచారలనోటికొల్పియేదురుగాపోయెను - ఆమెముం

గీసుత్తన్నరీతిచూచియిదితనక్కొడుపునక్కొరికిచంచివబ్బినదనక్కొనిదుక్కిపదిటి
హాంక్కోపముతోవక కర్తరీతిసుక్కొనిదాన్నిక్కొట్టిచంపెను - అతరువాతయింటికి
శోయుతోట్లలోసుఖముగానిద్రిష్టువున్నవిద్దనుష్ణుతోట్లవద్దరుండెములయి
పదితున్న పామునున్నచూచి అయ్యేనేనుయెంతపాపాత్మరాలను. నావిద్దను
కాపాదినముంగేసులన్నాయముగాచంచితి నెలనిటిహంచ్చయసనపదెను.

24TH STORY.

There lived in the country of Palnaud, a soodra, who had a mongoose, which he was rearing with great care. One day being obliged by business to go to another country, he gave it in charge to his wife, and set out on his journey. The day after his departure, his wife put her son to sleep in a cradle, and having placed the mongoose near it, went to a tank to fetch some water. A snake just at that time came to the place where the child was sleeping, which the mongoose immediately tore in pieces, and then covered with blood went out to meet the woman. The woman seeing the mongoose in this state, began to cry bitterly, imagining that it had killed her son, and in a fit of rage she seized a stick and killed it on the spot. But when she entered the house and saw the infant in a tranquil slumber and the snake lying dead near it, she exclaimed in a fit of despair, O wretch that I am, I have killed the protector of my child's life.

పల్నాటి gen. sing. of పల్నాడు a district in the northern circars, ముంగీను
a mongoose, (*viverra ichneumon*) s. n. పెంచు to rear, to bring up, v. a.
భార్య ా wife, s. f. తప్పగించు to deliver to the charge of another, to consign,
v. a. మరునాడు next day, comp. of మరుanother, and నాడు a day, ఆమె she
or that woman, pron. vide r. 263, కొడుకు a son, s. m. తొట్ల ా cradle, s. n.
నిద్రుతచ్చు to put to sleep, v. a. నీళ్ళకు dat. plu. of నీరు water, యంతలో
during this time, in the mean time, adv. బిడ్డ ా child, s. n. పాము a snake, a
serpent, s. n. చుండెము a fragment, a piece; s. n. పారచేయు to throw, to
fling, to cast out, v. a. సంఖా a subject, circumstance, concern, s. n. తెలియు
చేతాము let us inform, 1st p. plu. imp. of తెలియేయు to inform, to ac-
quaint, v. n. సెత్తునుచారలన్టిక్కొట్టితో with (his) mouth stained with blood, comp.

of irr. noun, నెత్తురు *blood*, చొర ఉ gen. plu. of చొర *a spot, a blot, a stain, s. f.* నోటి inflected from నోరు *mouth*, by the postpos. లొ *with*, త్తి, *a woman, యెదురు* *opposite, in front, ind.* కొరుకు *to bite, చంపు* *to kill, దుఃఖపడు* *to be sorrowful, v. n.* కేవము *rage, anger, passion, s. n.* అతరువాత *after that, comp. of ఆ that, and తరువాత after, నిత్రించు* *to sleep, v. n.* అయ్యా *alas, interj. denoting sorrow, pity, or pain, నేనుయెంత పాపాత్తురాలను* *how great a sinner I am, comp. of నేను I, యెంత how much, పాపాత్తురాలు a sinner, s. f. with the affix ఎను; చొసితిని I have killed, 1st p. sing. past t. of చంపు to kill, with the addition of ఎ denoting emphasis.*

— ౨౫ - కథ.

ఉజయసీపట్టణములోసుదక్కనుదవెరాషుకలడు - అతనికివకకొమారుడు అతడుచూదినవారినందరినికిట్టిచు - విద్యైంములనుపరి హసముచేయుచు- వీదలయినవారినిహింసింపుచుకపుదుర్కొన్నదయుప్రవర్తింపుచుండగారాజుతనకొమారుడు - యాలాగుబనకంటమదయుశ్రంభకముచూచింతా తాం రుదయికవకనాడులుతోవకగదిలోకిటిలుచుకొనిపోయితనవద్దహాచుండకొట్టుకొని - సితువిద్వాంసులు మొదలయినవారినిలుపుమానించదమువ ప్ర్లసీముపోపముసంభవిస్తున్నది - కానిలందువల్లవారికియే మిన్నితస్క్రూ - వలేదు-యిందుకునేనువకదృష్టంతముచెప్పుతున్నాను - యేమంపై ఆకాశమందుమధ్య ప్ర్వావేళ ప్రకాశిస్తూపుండెసూర్యణ్ణచూచియేవడయినాలిమాయచేతనోటినిందానీట్లపోసుకొనిమార్యని మిదఱుమ్మిన్నెస్తోఆనీట్లపిరికివానిముఖము మిదపడుచున్నవిగానిలందువల్లమార్యనికియేమిన్నితస్క్రూ - వలేదులునిచెప్పుగారంగ్రమాటలువినియుక్తమనిగ్రహించున్నదుర్భాసులనన్నిందలిమంచివాడయువ్వుండెన్న.

25TH STORY.

In the city of Oojein a king, by name Soodursana, had a son whose disposition was so bad, that he took delight in abusing every one that came near him, in playing tricks with the learned, and in acting with violence and oppression towards the poor. The king became very much distressed at seeing

his son treat every one with indignity, and taking him one day into a room, he thus addressed him : " The manner in which you behave to the learned and others, only serves to load you with sin, and does not in the least detract from their merits, you resemble a fellow who spitting a mouthful of water at the sun, when shining in the heavens with midday splendour, receives it back in his face, whilst the sun is not disgraced by his malignity." The son was touched at his father's remark, and reformed his character.

ఉజ్జువునీ a city, so called, in Malva, formerly the capital of Vicramarka, and lately of the mahratta chief Scindia, ముదక్కును the name of a king, శ్రీ మారును a son, s. m. చూచినవారినందరిని all the persons that he saw, comp. of చూచిన past rela. part. of చూచు to see, to look, వారిని acc. plu. of వారు they, and అందరిని accus. of ind. pron. plu. అందరు all, తిట్టు to abuse, v. a. పరి హసముచేయు to joke, to jest, v. a. బీడు a poor man, s. n. also poor, adj. హించు to oppress, to harass, v. a. ప్రతించు to behave, to conduct one's-self, v. n. జనకంటకుడు a tyrant, s. m. comp. of జన man, individually or collectively, and కంటకుడు a paltry foe, చింతాక్రూరుడయి being oppressed with sorrow, comp. of చింత sorrow, and ఆక్రాంతుడు accompanied, adj. m. &c. గది a room, s. n. కూచుండ ఎట్లుకొను to make one sit down, comp. of కూచుండ inf. of కూచుండు to sit down, and ఎట్లుకొను refl. to place, to keep, మహా great, much, adj. పాపము sin, crime, wickedness, s. n. సంభవించు to happen, to occur, దృష్టింతను an instance, an example, a simile, ఆకాశము the sky, the atmosphere, మధ్యహ్నము midday, noon, comp. of the sanscrit words మధ్య middle, and అహర్ a day; ప్రకాశించు to shine, సూర్యును the sun, s. m. అసూయ contempt, aversion, abhorrence, తమ్మువేయు to spit, to spit out, v. a. ముఖము the face, తక్కువ �deficiency, defect, disgrace, s. n. గ్రహించు to comprehend, to understand.

—ఎలు - కథ.

ధారాపురములోవక క్రామ్యాఱునుకలడు - లైకనాములు తడుపూలుపండు

కోసుకరావ లెననిలుదివికిపో నా అక్కుడికివకప్పలివచ్చేను - అతడుఆప్యటినిచూశి బిభయపడిపరి గైస్తనాగెను - అంతటప్పలిలుతణైతరినుపెట్టుకోనెను - అప్పుకు అ వ్రా, ష్ట్రూణుపుపులితొచెప్పునయేమంటె - సీవునాయందుదయచేసి మాడు రోజులమట్టుసునన్నచంపకవిదిబి పెట్టితెనేనుయింటికిపోయి నాప ను ల స్నిచ్చక్కు-పెట్టుకోని - మాబంధునులనందరిని చూచివారిచేతకలవుపుచ్చుకోనివచ్చే డననిచెప్ప దా - సీవురాఫపో తెచ్చెనిచేఁది - అనిప్పటిలుదిగెను - నిజము నా వస్తున్నాననిపుతడుప్రమాణముచే సెను - గనక - మంచివిపోయిరమ్మనిఅతణైవి డిచివెట్టెను - అటుతరువాతలే క్రూష్ట్రూణుషుబహువిచారగ్రస్థుదయుతనయం టికిపోయిమాడుడినముల్లాతనపనులయావత్తుచక్కు-పెట్టుకోనిపులితొ - తా నువస్తాననిచెప్పినపేళ కు దాని వద్దికిపోయెను - ఆపులిలునిసత్యానికిమెచ్చిఅత ణైహింసించకయంటికిపొమ్మనిచెప్పెను - గనక - య థాథ్రావాదులనులం డరుగొప్ప చేయరు.

26TH STORY.

There lived at Dharapooram a bramin, who went one day into the forest to gather some fruit and flowers. Just at that time a tiger came there, which the bramin perceiving, became very much afraid, and tried to make his escape. The tiger, however, pursued and overtook him. In this predicament, the bramin begged him to spare his life for three days, that he might return home, settle his affairs and take leave of his family. The tiger asked him, in the event of his not returning, what was to be done. He replied, there was no fear, for he would take his oath to return. The tiger having consented, he returned home disconsolate, and after employing the three days in settling his affairs and taking leave of his family, he arrived at the place where he had appointed to meet the tiger, at the prescribed time, who was so pleased at his veracity, that he allowed him to depart uninjured. Thus, a person who keeps his word, is always honored.

థారాపురము the name of a city, పరిసెత్తు to run, to fly, v. n. తరుము to pursue, to chase, v. a. నాయందుదయచేసి being kind towards me, comp. of నా infi, sing. of నేను I, and యందు in, on, దయచేయు to be kind, to shew

avour towards one, మూడు three, num. రోజు a day, s. n. పరియంతం until; till, adv. పని business, affair, s. n. చక్క—ఎట్లుకొను refl. v. to settle, to amend, బంధువు a kinsman, a relation, అందరు indef. pron. all, used with reference to the masculine or feminine gender, శలవు permission, leave, పుచ్చుకొను refl. v. to take, యేమిచేసేది what is to be done, lit. what (shall be) the doing, comp. of యేమి what? and చేసేది the doing, verb. n. of the verb చేయు to do, ప్రమాణముచేయు to take an oath, comp. v. మంచిది well, adv. అటుతరువాత after that, comp. of అటు a particle, there, that, so, యావత్తు all, ind. జేచ time, s. n. సత్యము truth, veracity, an oath, మెళ్ళు to applaud, to be pleased with a person or thing, to praise, v. a. యథాఖనవాది a speaker of truth, sans. noun, గౌప్యచేయు to honor, to venerate, v. a.

— २ - కథ.

గోదావరీరమందువకుతు చెట్టుకద్దు - ఆ చెట్టుమీహదచిలకులగూళ్ళకట్టుకొనివాటిలోతమట్లలనువుంచుకొనిబహుందినాలుగా వా సముచేయుచుండేను - యట్లాతుండగా కాత్రికమాసమందువకునాడునిందావానకురిశేను - అప్పుడుఅనడితీరమందువున్నకోతులన్నిచుండికిప్పున్నార్య దేకాచెట్టుకిందికివచ్చేను - ఆ చెట్టుమీహదపున్నచిలకులయాకోనులనుచూచిమీముదేవుడుకాశ్ముచేతులుయిచ్చివుండగా మీరువకస్తులముసంపాదించుకొనిలందులోనుఖి ముగా వా సముచేయుకయొందుకుయాలాగువానలోతడున్నన్నారు - యకనయినామామాటలువినియావాననిలిచినతరువాతవకస్తులముసంపాదించుకొండిఅనిచెప్పుగాతమ్మునచిలకులయెగారాలీచేస్తున్నవనుకొనివాననిలిచినతరువాతకోతులన్నిఅచ్చుయెక్కిచిలకులగూళ్ళన్నిపీకిపారపేశివాటిపిల్లలనుచంపిపేశేను.

27TH STORY.

On the banks of the river Godavery there was a banian tree, on which, for a length of time, parrots had built their nests and brought up their young ones. One day in the month of November, a violent shower of rain happening to fall,

all the monkies that inhabited the banks of that river retired, shivering with cold, under this tree for shelter. When the parrots saw them, they addressed them as follows: " Why dont you, whom God has blessed with hands and feet, build yourselves a dwelling to protect you from the rain ; take our advice, and when the shower has ceased, commence building a habitation." The monkies, imagining that the parrots had made this speech for the purpose of jesting them, mounted the tree the instant the rain was over, and having pulled down the nests, destroyed all their young ones.

గూదావరి the name of a river in the northern circars, తీరము a bank, a shore, s. n. మత్తిచెట్టు a banian tree, (*ficus indica*), s. n. దిలక్ a parrot, s. n. కూడ్లు plu. of irr. noun, కూడు a nest, s. n. కట్టుక్కను refl. v. to bind, to build, also to encroach, పొ a particle signifying since, from, పాసముచేయు to dwell, to live, comp. v. కొత్తికము a month containing a part of October and November, మాసము a month, వాన rain, కలిము to rain, నదితీరము the bank, or shore of a river, comp. of నది a river, and తీరము a bank, చలి cold, s. n. ప్రార్బుడేక unable to endure, comp. of ప్రార్బు inf. of ప్రాచుర్ణ to suffer, to endure, and డేక as before, కాలు aleg, s. n. ఫ్లాము a place, s. n. సంపాదించుక్కను to procure, to get, refl. v. తచియు to be wet, to get wet, v. n. యికనయినా for the future, నిలుచు to stop, to cease, v. n. మాట a word, s. n. శీను to pull down, to root up, to pick to pieces.

మూ - శథ.

అయోధ్యపట్టణములోవకరాజుకలడుతడువకుప్పులతోద్యోయించితనకు పొతుకాళమయినపేళ ఆలోటుపోయినిహరిష్టుతుండును - ఆరాజుదగ్గెరవక మంల్రికలడులైమంత్రి కొడుమనిశ్య మున్నరాజుతోటుపోయిపుష్మలు దొంగిలిస్తువచ్చును - అందువల్లాటోటులోపుష్మలుబహుంత్సువలు యిపోయెను - గనకరాజుతోటువాంధునుపిలిపించిమాలోటులోపుండ్రమేవర్తి

శుక్రనిహామ్యేటట్టుతున్నది . మారుజూ గ్రతగూకనిపెట్టితుండిలదొంగసుపట్టుకొనిరంజిలనిచెప్పును . వాండ్లులు ప్రకారమేక నిపెట్టి వుండిలమంత్రికౌడుముపువ్యులుకొస్తూవుండగాచూచివ్యులతోకూడాలుతణ్ణేపట్టుకొనివకపాలకీలో పేచిరాజునగరికీనుకొనిపోయిరి . అప్పుడుమంత్రివాకెటిలిలుచుండితుండెను . ఇనక . అక్కడవుండెవాండ్లుమంత్రినిచూచిమిక్కామారుదురాజుగారితోటలోపువ్యులుదొంగిలించినాడనిఅతణ్ణేరాజుగారిచద్దికిపట్టుకొనిపోతున్నారు మిమారుపోయివిడిపించరాదాలనిచెప్పగానోరుంటెలుతుకూడుపొమ్మనిమంత్రిగట్టిగాచెప్పును . మంత్రికౌడుముయామాటవినిదొనితాత్పర్యంగ్రహించితనవడ్డవన్నపువ్యులులుస్థితినివేశెను . అంతటితణ్ణేరాజుదగ్గిరికీనుకొనిపోగారాజులుతణ్ణేమాబిసీవుయెందుకుపువ్యులుదొంగింస్తివిలుఅలిచెను . ఆయ్యనేనుమిక్కాటోటమాతామనిపోతినిగానిపువ్యులుదొంగిలించలేదునన్నాలన్నాయముగాపట్లుకొనివచ్చినారనిమంత్రికౌడుముచెప్పును . అంతటితనివడ్డవపువ్యులుఁనందునలుతణ్ణేలన్నాయముగాపట్లుకొనివచ్చినారనినిక్కయించిరాజుతోటవాండ్లనుశిఖించిపించెను . ఇనకబ్బిముంతుఁడైనవాడురనముయెంతఱిపదవచ్చినాపుపాయములచేతతప్పించుకొను .

28TH STORY.

In Oude lived a king, who had a flower garden, in which he spent most of his leisure hours. This king had a minister, whose son was in the habit of going daily to the garden and stealing the flowers. The king missing a number of them, told the gardeners to watch for the thief, and having apprehended him, to bring him into his presence. They accordingly caught the lad when in the act of gathering some flowers, and having put him into a palanqueen, with the stolen property, they took him to the king's palace. Some one told the minister, who was standing near the gate, that it was his son, who having been detected in stealing the king's flowers, they were carrying before him, and that he ought to go and beg for his release. The minister loudly answered, it is of no consequence, if he has a mouth he will live. The son hearing and understanding the meaning of this speech, immediately eat all the flowers. When they brought him before the king, he asked him why he had stolen his

flowers. He replied, O sir, they have brought me here unjustly, for I only went to see your garden, but did not steal any thing. As there were no flowers found upon him, the king believed this, and having punished the gardeners, sent them away. Thus, a clever person may get himself out of a scrape by some contrivance or other.

లయోద్ధీ the capital of Rama or modern Oude, శూవ్యుల gen. plu. of శూవ్యు a flower, and తోటు a garden, చేయించు to cause to make, c. v. from లేయు to put, to place, సావుకాళము leisure, వేళ time, విహరించు to walk for pleasure or amusement, to sport, v. n. తోటువాడు a gardener, s. m. ఓలి షించు to send for, c. v. (from ఓలుచు to call), శూకె ind. rela. part. of v. n. శూయు to blow (as a flower), to bloom, యొవర్ �some one, comp. of యొవరు who? with the addition of ఏ denoting doubt, వాకిటు at the gate, the inflected abla. of irr. noun, వాకిటు a gate, an opening, s. n. నగరి a palace, s. n. విదిషించరాదా can (you) not release, comp. of విదిషించు inf. of c. v. విదిషించు to release, to acquit, and రాదు with the addition of ఏ denoting interrogation, vide page 173, నోరు mouth, s. n. బ్రతుపు to live, v. n. గ్రహించు to understand, to comprehend, v. a. లేనందున as there were not, comp. of లేని neg. rela. part. of శుండు to be, and అందున as before, నిశ్చయించు to determine, to resolve, v. a. కిమ్మించు to punish, to chastise, v. a.

— ०८ —

యవన దేశములో మహామృదుములతాను అనెరాజుకలడు - అతడుపరదేశములనుపోయియుభ్యములుచేయుచు - స్వదేశమునందుండుప్రజలను హింసింపుచుండును - గనశలనిదేశమంతాపాడుపడిపోయెను - అంతటలనిమంత్రియేమయనావకవ్యాయముచేతయా రాజుసుమంబిబుద్ధిపచ్చుటట్టుచేయవలెననిలోచనచేసిఅదిమొదులుకొని అతడురాజుతో మాట్లాడేటప్పుడంతాపూర్వంతానువకబుషినిఅత్రయించితనివద్దపటిభూషణేచుకొన్నటును

ఆందువల్లచేపట్టివలికినాడానితార్పిర్యంతనను తెలిశేటట్టున్నచెప్పుతూవుండును - యట్టావుండగా పైకనాడులరాజున్నమంత్రినిష్టిషేటుస్థాయితిరిగివస్తూవుండెటప్పుడుదోవలోవకచెట్టుమిాదరెండుగూబలుసూచుండిలరుస్తూవుండగా - దాన్నిరాజువినిషుంత్రినిచూచినిషుపట్టభాష తెలుసునుగదా - యాగూబలుచేమికూట్టాడుకొంటున్నవిచెప్పుమవగామంత్రికొంతోప్పాలిమాటలువిన్నట్టుగావినిరాజునిచూచిలయ్యా అమాటలుతమరువినేటందుషుయ్యామయినవికావనిచెప్పును - అవియేమయినాకానిలవక్యముగాచెప్పువలినదనిరాజునిబ్రాంధించెను. ఆంతటమంత్రిమండలించెనయేమంటె - యాగూబలలోవకదానికితపిల్లలున్నది - మరివకదానికిమేగపిల్లతున్నది. అవిరెండున్నపుటమిల్లలకువివాహముచెయ్యవలెననిత్రయత్వంచేస్తున్నవి - ఆందులోమేగపిల్లకలదిల్లిపిల్లకలదాన్నిచూచినికొమాటెనునాకొమారుదికియిన్నస్తవగదా - ఆసమయమందునాకొమారుదికియాటైపాడుగ్రామాలయిట్టున్నవాలనిలిచిని - దేవునిదయవల్లమనసులతానుమహమ్మదునుఖముగారాజ్యముచేలపూవుండెమట్టుకుమనకుపాడుగ్రామాలకుచేమితక్కువ - నీతుయాటైగ్రామాలగడాలించివి - నేనుచేనూరుగ్రామాలయిన్నన్ననిసిలడపిల్లకలదిచెప్పుతున్నదనిమంత్రిచెప్పగావినిరాజుబహువ్యసనాక్రాంతడయి - పాడుపడిపోయినగ్రామములన్నిమల్లికట్టించిసకలజనుంకుసుఖముకలగచేసేను.

29TH STORY.

In the country of Arabia, the sultan Moohummud, by his wars abroad and tyranny at home, had filled his dominions with ruin and desolation. His minister pretended that he had been taught the language of the birds by a certain dervise, so that not a bird could speak but he knew what he said. One day as he was returning from hunting with the king, they saw a couple of owls upon a tree in close conversation. I should like to know, says the king, what these owls are saying, pray listen to their discourse, and give me an account of it. The vizier approached the tree and pretended to be very attentive. On his return, the king asked him what he had heard; he replied, that he did not dare to tell him. The king would not be satisfied with this answer, but insisted upon hearing what the owls had said. You must know then, said the vizier,

that one of these owls has a son and the other a daughter, between whom they are now upon a treaty of marriage. The father of the son said to the father of the daughter, I consent to the marriage, provided you settle fifty ruined villages upon your daughter for her portion. To this the other replied, instead of fifty I will give her five hundred if you please; for, thank God, as long as sultan Moohummud reigns over us, we shall never want ruined villages. The sultan was so touched with this story, that he rebuilt the villages which had been destroyed, and ever afterwards consulted the good of his people.

యవన a name given to Arabia, కుహాన్దు name of a man, సులతాను (سلطان ar.) a king, పరము foreign, adj. n. యుద్ధము war, a battle, s. n. స్వీ. దేశము native country, comp. of స్వీ own, and &c., ప్రజలు people, subjects, పాదుష దిపోతు v. n. to fall in ruins, to be ruined, comp. of పాదు destruction, ruin, s. n. also waste, adj. &c. &c. అది మొదులుకొని from that time, comp. of అది that, and మొదులుకొని beginning from, postpos. మా ట్లో డైటప్పుడంతా all the time (he) spoke, comp. of మా ట్లో డైటి ind. rela. part. of మా ట్లో దు v. a. to speak, to talk, &c. &c. వూర్యం formerly, adv. ఒఱ్మి a sage, or sanctified personage, ఆ శ్రవంచు to court one's favour, v. a. యే పట్టిపలికనా whatever any bird might say, comp. of యే what? పట్టి a bird, పలికన past rela. part. of v. a. పలుకు to speak, to cry, with it's final - lengthened, తాత్పర్యము object, opinion, meaning, s. n. ఎటు a hunting, chase, కూట an owl, s. n. కొంత తేపు a little time, comp. of కొంత a little, and తేపు time, విన్నట్టుగావిని attending as if he was hearing, comp. of విన్ని past rela. part. of విను to hear, అట్టు as if, ind. with the affix గా and విని past verb. part. of విను to hear, to listen, to attend to, v. a. యోగ్యము fit, proper, suitable, adj. n. with the affix అయిన and ని an affix added to adjectives to denote the neuter plural, because the noun మాటలు with which it agrees is in the plural number, తాను (they) are not, 3d p. n. plu. of v. n. అణు to become, అవియే వయనాకాని whatever they may be, comp. of అవి they, pron. n. plu. యేమయనా as above, కాని 3d p. imp. of అణు to become, అవస్యము గా necessarily, certainly, of course, adv. మరదలించు

to speak submissively or with respect, అండ female, adj. కీల్ ల the young of a beast or bird, also a child, మేగ male, adj. వివాహముచేయు to marry, comp. of వివాహము marriage, wedding, &c. &c. ప్రయత్నముచేయు to endeavour, to exert, comp. of ప్రయత్నము great or persevering effort, endeavour, (from s. త్తు intensitive, and యత్నము effort), మేగిల్లకుణి that which had the male child, comp. of మేగ male, కిల్ ల young one, కల possessing, adj. (from కలుకు) with the affix ది added to adjectives to denote the feminine or neuter gender, కొమాతెర్ a daughter, s. f. కొమారుడు a son, s. m. యాసై fifty, num. గ్రామము a village, s. n. దయ favour, compassion, pity, s. n. యేనారు five hundred, num. కట్టించు to cause to build, or tie, c. v. from కట్టు to tie, కట్టగేయు to create, to excite, v. a.

30 - కథ.

జండకారణ్యములోవక కసిం హాముకద్దు - అదిల్కంది మృగములనన్నిపట్టిఫ్రీనీ స్తుతుండును - ప్రైకనాడుమృగములన్నిపోగయి - ఆసింహామువల్లతమును నిరంతరంశాఖాపుండెభా యా న్నినివారణముచేసుకోవ లెనిఅలోచనచేసిదానిష్ట్రికిపోయి ప్రైమృగరాజు - సీవుమాజోలికరాముండావుం ఔనీఅహారము నిమిత్తమునిత్యంవకమృగముచొప్పున పం బిస్తున్నామనిచెప్పి గా సింహము మంచిదనిసత్సుత్తించిలిది మొదులుకోనిమృగాలజోలికిపోముండావుండెను - ఆ మృగములున్న - సింహానికిఅహారంనిమిత్తంనిత్యమున్నవకమృగముచొప్పున పం బిస్తుతుండెను - యట్లోక్కొన్నిదినాలుజర్జివిషమ్మటవక నాడునక్కువంతువచ్చినందునలుదిసింహాముచేతచమ్మటకుసమ్మతించక - యేమయినావకతుపాయముచేసిలిసింహాన్నిచంపితనప్రాణముకాపాడుకోవ లెనియోచనచేస్తూమెల్లి గానడిచిపోయెను - గనకలిసింహాముయినక్కుతనవేళకురాళపోయేననిబహుకోపొంచుకోని - సీవురావదానకుయింత ఆ లక్ష్యమేమనిఅతగాలయ్యమృగములన్నితమలాహారంనిమిత్తంవకనక్కనునావకానయిచ్చితములుప్పుగిరమ్మనినన్నపంపించెను - నేనువస్తుతుండగాదోవలోమతివకసింహమువచ్చితమనిమిత్తం తెస్తుతున్ననక్కనుతానతీసుకోనియాసంగతితమపుతెలియచేయమనినన్నపంపించెనులనినక్కుచెప్పి గాసింహాముబహు

కోప్తించుకొనిత నశకత్తువయనాసింహముషన్నస్తలానికిటిలుచుకొనిపొఱ్చు
నినక్కుతొచెప్పును - అనక్కుయాసింహాన్నివకబావిగట్టుమరీసుకొనిపోయి
కొత్తగావచ్చినసింహముయాబావిలోవన్నది - నాశలిసింహాన్నిచూడవలెన
నేలాపేతువున్నదిగనకనన్నయెత్తుకొనిచూపించండిలనిచెప్పుగాసింహముఅ
ప్రకారమెనక్కునుయెత్తుకొనిబావిలోతొంగిచూడగాతనిదానున్నాలన
క్కునీదానున్నాకనపడెనుగనకతనశక్తువయనసింహములాబావిలోనక్కు
నుతింటూవున్నదనుకొనితానుయెత్తుకొన్ననక్కునుకిండపదచేంగిలతికోషము
గానూతిలోదునికిచచ్చిపోయెను - గనక - ప్రబలమయినకత్తువులనువుపా
యముచేతజయించవలెను.

30TH STORY.

In the forest of Dundakah there was a lion, who was in the habit of attacking and devouring the beasts thereof. To rid themselves from the constant fear in which they were kept of his approach, the beasts made a proposal of supplying him with one animal every day, if he would promise not to attack them any more. This agreement was entered into, and punctually performed for some time on both sides. At last it fell to the lot of a jackall to be sent to the lion, who by no means relishing the idea of being made a meal of, walked slowly along, meditating on some contrivance to kill the lion and save his own life. The lion finding the animal did not arrive at the prescribed hour, became greatly enraged, and insisted on knowing the cause of the delay; upon which the jackall thus addressed him, " O sir, a brother jackall was despatched by the beasts under my charge as a meal for you, but on the road hither I encountered another lion, who took away your food, and told me I might come and tell you of it." The lion upon hearing this, ordered him instantly to conduct him to the place where his enemy was. The artful jackall took him to the side of a well, and telling him that the other lion was in it, begged him to take him up in his arms, that he might also have a look at him. When the lion saw in the water the reflection of himself, with the jackall in his arms, he immediately concluded that it was his enemy devouring his food, and having dropped the jackall, he made a furious leap into the well and instantly perished. Thus, we should destroy our powerful enemies by stratagem.

దండ కారణ్యము a celebrated forest on the north east coast of the peninsula, in which Rama resided some time, s. n. లింహము a lion, s. n. మృగము a beast, an animal, s. n. అన్ని all, so many, adj. pron. collective in the neuter gender, పోగు to assemble, to combine together, comp. of పోకు assemblage, and అలు to become, నిరంతరం always, constantly, adv. నిచారణముచేసుకొను to free one's-self from any thing, త్రైమృగరాజు O king of beasts, comp. of త్రై a vocative particle, vide r. 157, మృగము a beast, and రాజు vocative of రాజు a king, మాజీలికి to our concern, comp. of మా our, and జీలి concern, an affair, business, ఆహారము food, s. n. నిమిత్తం on account of, about, postpos. మేమే ourselves, by our own accord, comp. of మేము we, with the emphatic ను added to it, చౌప్పున at the rate of, according to, adv. సన్నుతించు to consent, to agree to a thing, v. a. నశ్శు a jackall, s. n. వంతు lot, a share, a part, మెల్లిగా slowly, gently, adv. కోపంచుకొను refl. v. to be angry, to be enraged, యంతలెళ్లేమేని why so much delay? comp. of యంత so, so much, ఆలశ్యము delay, and యేమి what? why? pron. interrogative, వరము charge, care, possession, s. n. అప్పుగించు to deliver to the charge of another, to resign, v. a. సంగతి circumstance, subject, s. n. శత్రువు an enemy, కొత్తగా newly, freshly, adv. యెత్తుకొను refl. v. to lift up, పడవేయు to throw down, to put down, v. a. ప్రతిబింబము a resemblance, shadow, picture, or image, కోషము anger, wrath, ప్రబలము strong, powerful, adj. n. with the affix అయిన added to it, జయించు to conquer, to reduce, or overcome:

ఒగ - కథ.

పకంకా స్తుత్తమిణుదయునవక త్రాప్తుణుడుకాశికిపోవ లెననితనశిష్టుల
శోహాదాబయులు దేరిపోశావుండగావక నాదునాయం తరంగధియ ప్రాద్యుజే
శవక త్రాప్తుణాచిన్నవాడులుఫల్లో ఆపులనుమేపుతూవుండేదిచూదితానుఆ
రాత్రిమజిలిచెయ్యవ లెననితన్నాశమంలక్కుడికియోంతదూరమున్నడనిల
రణ్ణాలదిగెను .. అందులు ఆ చిన్నవాడుచెప్పేను .. యేమం పెనన్నుచూడు ..

నేనుమే చే ఆవులనుచూడు-ఆదవిచూడు-ప్రాద్యుచూడు - వీటినిచూస్తేసీనుఅదిగానప్రత్యుషజవాబు తేలుతున్నది - వూరుయిక్కి-దిక్కిసమిాపమందు తేకపోతేనేనుయా అదవిలోయాపేళప్పుడుప్రంపిగాయిన్ని ఆవులనుమేపుటూవుందునా - అనిచెప్ప గాలోక్కుష్టాణసుయామాట లవినియితడుబహసబ్దిమంతుడనియెంచిలిచిన్నవానివెంబడిలితనియింటోపోయిలితనితంద్రినిచూచి- నీకొమారుడుబహసబ్దిమంతుడు- ఆవులనుమేపదానపుయోగ్యుడుకాడుయుతణ్ణినాకిష్ములకొశూడానావెంబడికాకికప్పైయితనికిచక్క గావిద్యసేష్టతున్నాననిచెప్ప గాలితడుసమ్మతించితనకొమారుణ్ణేలితనివెంబడిపంపించను - అతటలిచిన్నవాడులిక్కుష్టాణనివద్దవిద్యనేచుకొనిబహసగ్గివాడాయెను.

31st STORY.

A bramin well versed in every branch of science, journeying with his disciples on a pilgrimage to Benares, about sun-set one evening met a young boy, the son of a bramin, who was feeding a herd of cattle near a forest, whom he asked the distance to the next village, where he proposed to halt for the night. The boy replied, Look at me, at the cattle I am feeding, the forest, and the sun, and your question will be answered ; for if the village was not very near, would such a young boy as I am, be feeding so many cattle near a forest at this time of day. From this sensible reply, the bramin formed a high opinion of the boy's abilities, and following him home, he told his father that the lad was too clever to be employed in feeding cows, and requested that he might be allowed to take him with his other disciples to Benares, where he would educate him. To this the father consented, and the lad afterwards turned out a very shining character.

పకలను all, adj. n. ప్రవీణికు *acquainted with, knowing, skilful, adj. m.*
 కిష్ముకు *a disciple, s. m.* బయలుదేరు *to set out, v. n.* సాయంతరం *in the evening, adv.* కదిము *(from sans. సుటికా) an Indian hour containing twenty-four english minutes, ప్రాద్యు time, the day, also the sun, ఆవు a cow, s. n.*
 మేవు *to feed, v. a.* మజిలిచేయు *to halt, comp. of మజిలి (a corruption of pers. میل) a stage in travelling, s. n. &c. &c.* కామను *a village, s. n. ప్రశ్న*

a question, a demand, s. n. జవాబు an answer, s. n. (P. جواب) తేలు to float, to arise, పమింపము vicinity, s. n. ఔంటికా alone, adv. వీటిని accus. plu. of యివ these, యొంచు to think, also to reckon, v. a. వెంబది along with, behind, postpos. నేచుకొను to learn, refl. v. కట్టివాడు a clever man, comp. of కట్టి clever, with the addition of వాడు he, to convert it into a substantive.

3—०—४७.

ఈ రాజు వద్దయిద్దరులై శ్రుతులు పుండిరి - వారిలో వక్కడు త్రాప్తానుడు - వక్కడు పురక వాడు - ఆ రాజు వారి యందు చౌలాదయ చేసి వారికిని త్యంకి హామాన ములు యిచ్చుచేండును - అందు వల్ల వారు బాగ్ని వంతులయినుఖము గావుందిరి - పైక నాడు రాజు పాండును చూచి మింగుయే పరిదయ వల్లను ఖి ము గాశు న్నారని అధిగెను - తమదయ వల్లనుఖము గావున్నానని త్రాప్తానుడు చెప్పేను పురక వాడుతాను దేవునిదయ వల్లనుఖము గావున్నానని చెప్పేను - రాజు బీంటు చెప్పిన మాటలు పరిషీలించవ లెనని వక్కువు త్వదికాయకొలి పించి దాని నిందా ముత్యాలు పోసి - పయినమూకిలిద త్రాప్తానునికియిచ్చేను - ఆ పురక వాడికి రెండు రూకలు యిచ్చేను - తరువాత - ఆ త్రాప్తానునికిసుక్కుదికాయలోము త్యాలు త్వన్నావని తెలియదుగానక రాజు తనకుయింతకొద్దిబి హామానము యిచ్చే నుగదాలుని చౌలావిచొరపదిలోవలోపురక వాస్త్వి చూచినాకుయాగావుచికాయలక్కరిందు - సీకు వావలకిపుం పెగువుదికాయతీసుకొనిసి వద్దపుం దెరెండు రూకలు యిచ్చుని చెప్పేను - ఆ పురక వాడు సమ్మతించి తన రూకలు యిచ్చి గుమ్మచికాయతీసుకొని యింటికిపోయిఫగలకొట్టిచూడ గా దానిని రొముత్యాలు త్వం దెను - అంతట అతడు హాసంకోషించి రాజు వద్దికిపోయియాసం గతి చెప్పేను - అతడు వినితన వల్ల అందరు పంరియులవు ప్రార్థనే దురభిమానము విరిచి పెట్టినుఖము గావుండెను - గనక - దైవసహయము తేకపోతెమనుమ్మయిలు వేసే ప్రయత్నములు వ్యధిమయిపోను.

32° STORY.

A certain king had two favorites, one a bramin, and the other a Moosulman, to whom he was constantly giving presents, by means of which they became rich and lived happily. One day the king asked them by whose favor they

enjoyed their present happiness. The bramin immediately replied, that he was indebted for his, solely to his sovereign ; but the Moosulman declared, that he derived his from the grace of God. The king, wishing to put their assertions to the test, filled a pumpkin with pearls, which he delivered to the bramin, and at the same time presented the Moosulman with two fanams. In their way home, the former, not knowing the contents of the pumpkin, began to grumble at the king's present, and told the latter he would sell it to him, for his two fanams ; to which the Moosulman consented. When he broke it, and found the immense wealth that it contained, he returned with great glee, and related the adventure to the king, whose vanity was completely cured by this lesson. Thus, unassisted by the hand of Providence, human exertions are vain.

(Sans. & Hind. *असी dependance,*) ఆ తుటుడు *dependant upon, adj. m. also a favorite, s. m.* ఒప్పమూనము *a present, or reward, s. n.* వాగ్యవంతుడు *rich, opulent, san. adj. m.* యవరి *whose? gen. of interro. pron. యవరు who? తమ your, gen. plu. of refl. pron.* తోను *he, she, or it, పరిషీంచు to try, to examine, to put to test, v. a.* కుమ్మదికాను *a pumpkin, s. n.* లేవిబించు *to cause to perforate, ముల్యము a pearl, s. n.* మూర్చు *to shut, v. a.* అష్టర *necessity, want, సమ్మతించు to consent, to agree to, v. n.* పులక్కొట్టు *to break, as applied to pots, &c. సంరక్తితుడు protected, saved, nourished, adj. m.* దురభిహానము *vanity, arrogance, s. n.* దైవసహాయము *assistance of God, comp. of దైవము divine, adj. సహాయము assistance, aid, s. n.* మనిషా *a person, ప్రయత్నము endeavour, exertion, క్యథమవుపు to become vain, or useless, comp. of క్యథము useless, pain, &c. &c.*

33 - కథ.

• ఒక తో ప్రాణిదుక లడులుతడు పూబీద పాడు-వక నాడొక పత్ర-సుడతనిషుం
• దెదుబింది - దానముచేసేను - అదితీసుకోనిలుతడు యంటికిష్టస్తున్న చూలులు
• శిఖ-గ్రహములో వకయంటి శైవసారాలో సూచ్యండితలో చనచేసేను - యే
మంత్రాలు - యానుం దెదుబిందిల ఇష్టితెనాపులిథ్రా రూపాయివస్తున్నది - ఆ లిథ్రా

రూపాయికివక్కేకపి ల్లనుక్కంటాను - యామేకపి ల్లవల్లక్కద్దిరోజులలోవ
స్తురమయినమందలపున్నది - ఆమందనుల్లి అందువల్ల వచ్చేసామ్ముపెట్టిఆ
తులనున్న - గేడెలనున్నక్కంటానుగనక్కన్నిసంవత్సరములలోనేను రెండు
పేలపనువులమథాడండనవుతాను - అప్పుడువకగాప్పుమేడక్కావినిలపుట్టదము
లు మొదలయినమంచిసామానులచే తఱమేడబహుళోభింపచేస్తాను - ఆటుట
ష్కూటసాందర్శవలియయినవక్కీనివివాహముచేసుక్కంటు వ్యాను - ఆ త్రీ
వల్లనామువక్కమారుడుకలుకుతాడులంతటనామనో రథసిద్ధిలపున్నది - ఆ
ప్పుమలుడినామందుపుపేరుగావుంటున్నదికానిదానికినేనునిం దాచను
విఫ్యను - యొప్పుడయినాలుడినాతోసరసమాడవప్రైతన్ని అవతలికిసాగనరః
స్తున్నాననితానువాప్తవముగాతన్న పొయ్యేవాచివలెనెకాలుజ్ఞదించగా ఆ
పిండివున్నసుందరుత కీటుండబద్దలయిందిమద్దలో కలశిషోయెను - కాబెట్టిఅత
సుమనసులోభావించక్కన్నసాఖ్యములన్నివ్యక్తమయిపోయెను.

33D STORY.

A bramin in indigent circumstances, one day received a pot of flour as a present from a certain merchant. In his way home, being tired, he seated himself on the verandah of a house, and said thus to himself---“ If I sell this pot of flour I shall get half a rupee for it, with which I can purchase a lamb; this in a short time will produce me a whole flock. I will then sell them, and buy cows, buffalos, &c. and thus in a few years I shall be master of about two thousand head of cattle. I will then purchase a large house, which I will furnish elegantly, and marry a beautiful young lady, who will complete my happiness by giving me a son. My wife will be particularly fond of me, but in order that she may not be too familiar, I shall sometimes repel her when she comes to caress me, and I may even give her a kick now and then.” Unfortunately, he suited the action to the word when speaking the last sentence, and kicked the pot of flour into the dirt, with which went all his dreams of future happiness.

శిద poor, *indigent*, adj. with the addition of వాడు *he*, to convert it into a substantive, శుండ *a pot*, s. n. with the affix దు denoting full, vide r. 103,

ఒంది the flour or meal of any thing that is ground, s. n. దానముచేయు to present, v. a. అలయు to be tired, or fatigued, మార్కము a road or way, a method, s. n. బైటీ gen. sing. of బైలు the outside, s. n. వసారా a verandah, s. n. అమ్ము to sell, v. a. అధ్వర్మ half, adj. రూపాయి a rupee, మేకబిల్లు a lamb, comp. of మేక sheep, and బిల్లు young of beasts, &c. విస్తారము abundant, many, great, adj. మంద ఏ flock, s. n. పూమ్ము money, property, also an ornament, s. n. లెను a cow, s. n. గేడె a buffalo, s. n. పంవత్సరము a year, s. n. పేతి infl. or gen. plu. of వెయ్యి a thousand, భోవందు a master, a lord, an owner, persian noun, (خاوند) m. f. n. with the affix -ను, because the nominative with which it agrees is in the first person sing. గొప్పు great, large, adj. హేతు an upstair house, s. n. నిలుపుటద్దము a standing mirror, comp. of నిలుపు standing, and అద్దము a mirror, vide r. 282, కోథింపుచేయు to beautify, సాందర్భమి beautiful, adj. f. with the affix అయిన, వివాహంచేసుకొను to marry, refl. v. నామనౌరథసిద్ధిలభరుస్వది my wishes will be accomplished, comp. of నా my, మన్ ను the mind, రథ vehicle, సిద్ధి fulfilment or attainment of any object, &c. &c. అందు in, on, which is here changed into య according to r. 105, శేషు affection, kindness, చనువు freedom, familiarity, సరపమాదు to sport with, also to fondle, v. a. నాగనంచించు to send away; v. a. వాస్తవము ఆ really, in reality, కాలు a leg, జీడించు to kick out; also to shake or beat dust out of any thing, తకులు to touch, to hit, బద్దలను to be broken to pieces, v. n. మట్టి mud, dust, (Hind. मत्ती) కలచు to mix, or mingle, also to be joined, భావించుకొను to fancy, refl. v. సాఖ్యము happiness, s. n. వ్యధమయిపోతు to become vain or useless, v. comp.

ప్రక - కథ.

—ప్రకప్పుణములో పకవత్త పుడుకలడు — అతమతనయింట్లే పెరటిలో పక లో టుపేయించెను. ఆ లోటలో విస్తారం మార్కాయలు అతుపూర్వం దెను. — ప్రక నాదుత్తుద్దితలు ప్రతీసిపున్న సమయమందువకచాకలవానిగాదిదె ఆ లోటలో

జ్ఞారపదికూరకాయలమేస్తవుండ గాఅవతసునిథార్య చూచిబహుకోపగొం
చుకొనివకదుస్తుక ర్ఘతోం గాఢిదెకాలువిరగకోష్టైను. యాసంగతిచాకల్పవా
డువినిలవతసునిథార్యవద్దికపచ్చి. నాగాదిదెకాలుయెందుమువిరగకోట్టినావ
నితమెనుత్పోకడుతుమిందతస్తైను. అప్పుడుతుమెగభింగో గా తుండెనుగనశ -
ఆమెకడుపుదిగపడిపోయెను. అంతట - ఆవతసుదున్నాయాధి పతివద్దికపో
యులుయ్యాయాచాకలవానిదురాకృతమువల్ల నాకుతలగ పొయ్యేకొమారు
దునష్టముయుపోయెను. ఆకొమారుడుత్పోనన్నపుష్టాప్యకాలమందుచాలా
సంరక్షణచేమననినన్నితుంటిని. యాచాకలవాడుయూలాగుజరి గించినందుము
తగినశిక్షుచేయించవ లెననిఖిరియాదుచేకెను. అంతటన్నాయాధిపతిచాకల
పాణ్ణించియూలాగుయెందుముజరి గించినావనిలదిగినంతల్లో అయ్య
త్రుతిదినమున్న నేనుతుతికెపెట్టలన్ని మోసుకొనిపో శూతుండెగాఢిదెకాలు
యావతసు కుదిథార్యవిరగకోట్టినందునిం మెకడుపుమిందతన్ని నాననిచాకల
పాడుచెప్పగాన్నాయాధిపతికొంతకే వు ఆ లోచనచేకిగాఢిదెకాలుస్వస్తము
య్యేమట్టుమన్నచాకలవాడుతుతికేటట్టలన్నివతసుదుమెయ్యివలశినదిలని
న్నివతసునిథార్యగభింగోలుయ్యేమట్టుమన్నచాకలవాడుతుమెనుతీసుకొనిపొ
యుతనయింట్లోవుంచుకొవలశినదిలనిన్నితీప్రతీచెను.

34TH STORY.

A merchant in a certain city, had a garden at the back of his house, in which he cultivated all sorts of vegetables. One day an ass belonging to a washerman, finding the door open, entered and began to graze. The merchant's wife, seeing the damage done to her favorite shrubs, became greatly enraged, and seizing a large stick, she struck the ass with such force, that she broke it's leg ; this being reported to the owner, he came to the merchant's wife, who happened at that time to be pregnant, and after having abused her, he gave her such a kick in the stomach, that he caused a miscarriage. The merchant upon this preferred a complaint before the magistrate against the washerman, for having destroyed the son whom he was anxiously expecting as a solace and support in his old age. The washerman in his defence stated, that by means of the

merchant's wife he had been deprived of the service of his ass, which carried the clothes he was daily in the habit of washing. The magistrate having reflected for a short time, decided, that the merchant should carry the washerman's clothes, until the leg of the ass should be cured; and that the washerman should keep the merchant's wife, until he could restore her to her husband in a pregnant state.

వశ్రూపు *a merchant, a trader, s. m.* యింటి gen. sing. of irr. noun, ఆస్తి *a house, పెరటి infl. sing. of irr. noun, పెరదు the back-yard, the rear of a house, విస్తారం much, plenty, adj. కూరకాయలు garden greens, vegetables, comp. of కూర curry, garden stuff, and కాయ a pod, or unripe fruit, వొడ్డు the back-yard, s. n. తలుపు a door, s. n. తీచు to open, to draw, or pull, v. a. సమయము time, opportunity, season, s. n. చూకలవాడు a washerman, s. m. మేయు to graze, to feed, v. a. భార్య ా wife, s. f. దుర్గుళ రు a large stick or staff, s. n. కాలు a leg, s. n. విరగ్కొట్టు to break or snap, comp. of విరగ inf. of విరుగు to be broken, కొట్టు to beat, పంగం a circumstance, subject, s. n. తిట్టు to abuse or revile, v. a. తన్న to kick or flog, ఆమె she, pron. అధికారిణి a pregnant woman, s. f. కడువుచిగపడు to miscarry, comp. of కడుపు fetus, also the belly or stomach, and దిగపడు to sink or give way, దుర్కాతము misconduct, ill treatment, నష్టములయిపోవు v. n. to die, to be lost or damaged, comp. of నష్టము damage, &c. &c. పుట్టు to be born, వృథావ్యకాలము old age, సంరకు జాచేయు to protect, to nourish, v. a. నమ్ము to depend upon, to trust, ఇరిగించు to act, to continue, to pass, v. a. తఖన fit, proper, adj. this word is in fact a relative pronoun derived from తఖ to be proper or fit ; శిశు punishment, s. n. ఖరియాదు a complaint, s. n. (Pers. అప్పి) తుతుము to wash clothes, &c. స్వస్థమత్తు to be cured, to get better of sickness, &c. తీవ్రుం ా a decision, a decree, a sentence, తీచుం ా to decide, to give a decree, to pass sentence.*

టా - కథ.

ఒకపట్టణములో వకవత్రమనికివక్ స్నేహితుడుకలడు. అతడుచెవిటివాడువక

నాడు అతడు ఆవర్త-పునికికరిరము స్వస్థము లేకనివిని అతని దేహస్థితియే లాగు నతున్నవావిచారించివత్తామని తయిలు దేరి వెళ్లటూ అతనిలో తానుమాట్లాడ వలశినసంగతినిసురించినో వలో యోచనచేసెను. యేమం పె. నేను అతణ్ణెచూ చిదందము పెట్టినతరు వాత - ప్రాయి. నీ శరీరస్థితియారో జీనయేలాగునవున్న దనిలుగుతాను. కొంచంతిన్న గావున్నదనిలుతడుచెప్పును. నేను సంతోషమం టాను. అటుతరువాతసిను లతుషుధముపుచ్చుకొంటున్నావుగదా. అందును యే మిపథ్యమనిలుండిగితె. చంపిపథ్యమని చెప్పును. అందువల్లసీమారోగ్య మవుగా తా. అనిచప్పి. నీ మిత్రుషుధమిచ్చె వైద్యుడుయేవదని లుగుతాను. ఘలానివాడని అతడుచెప్పుతాడు. ఆ వైద్యుడు డైవసహాయమువల్లసీ దేహము కుదుచ్చుగాక. అనిచప్పి. అటుబంధ్యాటాలుతనిచేత శలవుపుచ్చుకొనియింటికి వస్తున్నాననియాప్త కారంయోచనచేసుకొని. ఆవర్త-పునియింటికిపెల్లి. అతనికిదందము పెట్టి. దగ్గిరకూచ్చంది. బీమయారో జీనసీ లైంట్లోయే లాగునతున్నదనిలుగుగా. జ్యోతిషుము చేతటపు శుశ్రమపడుతున్నాననిలుతాను. అతడుచెప్పినమాటలుచెవిటివాడుగ్రహించ లేక. తానుమును వేయోచనచేసుకొన్నాప్త కారమెలుతడుమాట్లాడుతాడనుకొని. పంతోషం. దేశుడునిన్ను ఆలోగితుంచుగాక. అనిచెప్పును. ఆవర్త-పుడుమును పే. రోగము చేతాలూ సపమహావుండెను. గనక. యామాటవినిచాలాకోపపడెను. ఆప్మాదు. నీత్తయే మిలుతపుధంతుచ్చుకొంటున్నావులందుశుయేమిపథ్యమని చెవిటివాడుత్తిగాను. గనక. యే మోనేలమన్నాటమ్మనిచెప్పును. అందువల్లనే. నీ రోగము కుదురుగాక. అనిచప్పి. నీ మిత్రుషుధమిచ్చె వైద్యుడెవదనిలుండిగాను. ఆవర్త-పుడుయామాటలచేతచాలావిశిష్ట. యముడెనాక వయిద్వయినిచెప్పును. అతడుచే కెచిప్పి లము దేవుడున్నసహాయుడవుగాక అనిచప్పి. చెవిటివాడుతనయింటిపెల్లిపోయెను.

35TH STORY.

In a certain city, a merchant had a friend who was hard of hearing. The deaf man learning that the merchant was ill, went to enquire after him, and while going along the road, he made up his mind to hold the following discourse with his friend. After salutation, I will first ask, Well, sir, how do you feel yourself to-day? he will say better, and I shall rejoin, very good: I will then enquire as to his diet, and he will say rice without salt, to which I shall answer, may it

do you much service. I shall afterwards put the question, pray who is your physician ? he will of course tell me, doctor such a person, and I may safely add, may God assist him in the accomplishment of his work. At length, having settled this plan, he reached the house, and after the usual compliments, he seated himself near the patient : My friend, says he, how are you ? the sick man replied, that he was very much troubled with a violent fever ; the deaf man (who not understanding what he had said, thought that he was answering according to the plan he had settled for him beforchand), replied " excellent," I hope God will keep you so ; the merchant (patient) already peevish enough with the disease, was made more so by this speech : the deaf man next asked, what is your diet ? and was answered fiddlesticks ; may they do you much good, said he ; and pray, my good fellow, say which of the faculty attends you ; the sick man, boiling with indignation, cried, doctor death himself ; very well, quoth the deaf man, may God speed his prescription.

— స్ని హాతుడు a friend, s. m. చెవిటివాడు a deaf man, s. m. comp. of చెవిటి infl. or gen. sing. of చెతుడు deafness, and వాడు he, శరిరము the body, s. m. స్విఫ్తము firm, resolute, healthy, (from sans. స్వి self, and ఫ్తి staying), లేదు there was not, explained before, దేహము the body, s. n. స్థితి a state, s. n. పెట్టు to go, v. n. కారించి on account of, respecting, towards, postpos. తండుముపెట్టు to prostrate, to salute, to pay respect (as a native does by joining the palms of his hands), లన్నెగా tolerably well, also slowly, adv. సంతోషంగా glad, very good, this is a phrase used in conversation to express joy or approbation on a subject, అతుష్ధము a medicine, s. n. వుచ్చుకొను to take internally, also to take, refl. v. పథ్యము regimen, diet; s. n. చంపిచిపథ్యము a particular kind of diet in which salt is not mixed with the food (which is rice, &c.), comp. of చంపిచి void of salt; and పథ్యము regimen, అర్థాగ్నమువుగా శ may it make you well, comp. అర్థాగ్నము health, recovery of health, s. n. also salubrious, adj. and అతు to become, with the affix గాఁ శ్చ which is added to the aorist or roots of verbs to express the optative mood, మఱుద్యుడు a physician, s. m. ఫలానివాడు such an one.

comp. of ఫలాని such, (pers. noun نلی) with వాడు added to it, కుదుచు^{to cure or recover, also to establish, to settle or arrange,} v. a. కలవుపుచ్చుకొను^{to take care, refl.} v. సీతెంట్లోయేలాగువున్నది how do you feel yourself, comp. of సీ thy, తెంట్లో abla. sing. of irr. noun, తెణ్ణు the body, &c. &c! జ్వరము fever, s. n. శ్రుమపడు to suffer, or groan under sickness, గ్రహించు to comprehend, to understand, also to learn, v. a. మునుపు before, with the affix [—] which gives to it the force of the English word already, లేమూసపడు to be troubled, to be peevish, v. n. కోపపడు to be angry, or peevish, నేలమున్న (lit.) the dust of the earth, this is a phrase expressing disgust or contempt, గ్రథము sickness, s. n. కుదురు to be cured, v. n. విషువు to be disgusted or tired, v. n. యముడు the god of death or the deity of hell, దిక్తప్రజ్ఞ prescription, healing, curing.

32 - శథ

తయులాదీకములోనోక త్రాప్తుణుడుకలడు - అతనినివిద్దరుభార్యులు - వారిలోపెద్దభార్యునెకొడుకుపుట్టెను - ఆకొడుకుయేసునెలలవాడ యియుండసానా త్రాప్తుణుడుకాశికిపెళ్లవలెననితనభార్యలతోమాదాణయులుదేరికంఠమూరముపోయిదోవలోచనిపోయెను - ఆ స్త్రీలులక్కుడవైకఅగ్రహములో ప్రవేశించిఉకొడుకునుయిద్దరున్నబహుగా రాబిముగాపెంచురూ కుండిరి - గనశలతనిచిల్లయిద్దరిలోతనతల్లియవలోతెలియుండాశుండెను - యిట్లువుండగావకనాడుబిన్నభార్యుపెద్దభార్యుకోపోట్లుచియికనుసిలోమాదాశుండననిబిద్దనుయొత్తుకోనియిల్లబయులుదేరిపోయెను - అప్పుడుపెద్దభార్య ఆమెనుచూచినాబిద్దనుసీచేలయేత్తుకపోతావనిఅబిద్దనుపట్టుకోనెను - నేనుకంటినిగానకయెత్తుకపోతాననిచిన్నభార్యుచెప్పేను - అంతటవారిద్దరున్నతాయవులాడుతూన్నాయాధిపతివద్దికిపోయితమసంగతులుచెప్పుకోంగాలతడుక్కాంతసేత్తుఅలోచనచేసితనసేనవకులనుఃిలిచియాబిద్దనుడెండుగా బీట్లిప్పత్తీలకుచెరిసగముయియ్యిందననిఅజ్ఞాభించెను - ఆప్పుడుబిన్నభార్యమాట్లాడకవూరికెతుండెను - పెద్దభార్యుకన్నస్తిగినకతనబిద్దనుచంపించడానకుమనసాప్పుకలతడుయ్యేకథనయినాత్రింపిపోతాత్పర్యంతోన్నాయాధిపతి

నిచ్చాదిఅమ్యోయతడులొమ్మారుడుకానినాకొమ్మారుడుకాడుయుషణ్ణి
లొమేకెయిప్పించండనిచెప్పేను - రాజులొమాటవినియాబిడ్డపుతల్లిపెద్దభూ
ర్యైలినిశ్చయించిలొబిడ్డనుతొమేపుయిప్పించెను - కనగతగువులుటీచేవారికి
శ్వాములు తేలికిశ్వండవలెను.

36TH STORY.

దక్కుడి *southern*, also *right*, (as distinguished from left), sans. adj. భార్య
@ wife, s. f. కొడుకు *a son*, s. m. యేడుసెలావాడు *one aged seven months*,
comp. of యేడు *seven*, num. నెలా *gen. plu.* of నెల *a month*, s. n. with the
addition of వాడు *he*, వెళ్లి *to go*, v. n. బయలుదేరు *to set out, to come out of*,
v. a. చనిపోవు *to die, to expire*, v. n. ప్రపేణించు *to enter into, to arrive at*,
n. a. గారాబము *fondling or affection*, తల్లి *a mother*, s. f. యొవతె *which
woman?* interro. pronoun, fem. with the addition of ఏ denoting doubt, ప్రా
ణ్ణాడు *to fight, to quarrel*, కంటిని *I brought forth, 1st p. sing. past t. of v. a.*
కను *to bring forth, also to see, తగువులాడు to wrangle, to dispute, v. a.* లేక
కుడు *a slave, or a servant*, s. m. చీల్చు *to divide, or split*, v. a. చెరి *each, part.*
prefixed to words denoting quantity or number, to express each, of two only,
పుగము *a half, a moiety*, యియ్యింది *give ye, 2d p. imp. plu. of v. a.* యిచ్చు
*to give, కన్నతల్లి the mother who bore, మనసాప్ను to consent, to charge one's
conscience, v. n. comp. of మనసు mind, conscience, and ఒప్పు to consent,
చెఱి to be sufficient, to suffice, to be enough, v. n. యిప్పించు to cause to give,
c. v. (from యిచ్చు to give), నిర్కృయించు to determine, v. a. తగువు *a quarrel,
a dispute, s. n.* తీచు *to decide.**

32 - శథ

ఇంతు త్సఫురమునందువకవత్తాపుకలడు - అతడుటహుఖ్యావంతుడు -
అతనివద్దనున్నానేవశులలోనొకడువకనాటిరాత్రి అతనియంట్లోకంతక్కు
య్యముదొంగులుకొనిపారిపోయెను. మరునాడు - ఆవత్తాపుడుయొక్కదవతిం
బినాపొంగలుగడపోయెను - కాన్నిదినములుగదిబినతరువాక ఆవత్తాపు
ముమురివ్వప్పటినమునమువత్తాకంనిముత్తంపోయిలోవయనంతవయింట్లోత్తన్న.

ముదొంగులక్కొనిపోయినానే వసుడులక్కు—డవీథిని వెళ్లపూర్వంద గాచూచిచె
య్యిపట్టుక్కొనినాయింట్లోనుంచ్చి త్రవ్యంయొదుషుదొంగులక్కొనిపారి పోతివ
నిఅధిగైను - ఆంతటవాడుయావతశ్శమని మొలకట్లో చెయ్యివేణివునొనవుక
రతు - నాయింట్లో త్రవ్యందొంగులక్కొనిపారిపొఱునావు - నాటి నుంచి నేను
వెతుపుతూర్వంద గా నేడుదొరికితిగిదా - యిప్పుడా త్రవ్యముయిచ్చిపొమ్మనిత
గాదాచేసేను - అప్పుడువారిద్దనుతగువులాడుతూన్యయాధి పతివద్దికపోయ
తమసంగతులులుతనితోచెప్పుకోగా - అ తడుకోంత శేత్రయోచనచేక వారిద్ద
రితలకాయలుతకకిటికోవెట్టుమనిచెబ్బి - తలవరినిబిలదివీరిలోయ వడునే
వషుదొవానితలక్కట్టుమనిచెప్పును - అందుమిచుదట ఆ వతశ్శమనియింట్లో త్ర
వ్యముదొంగులక్కొనిపోయిన వాడువాస్తవముయినానేవసుడుగనుకతన తలకో
ట్టిపోతారనిభయంది - కిటికోనుంచి తంబయి టికితిశేను - ఆవతశ్శముకడల
మండాపుండెను - యిందువల్లన్యయాధిపథికి టికిలోనుంచితలయివతలికితిశిన
వాడుఆవతశ్శమనినేవసుడున్నాలతనియింట్లో త్రవ్యముదొంగిలించిన వాడని
న్నిర్పించిపోనేవసుస్నైకాగా శీత్యించెను.

37TH STORY.

ఇంత రుష్టపురము ancient Delhi, నాటి infl. or gen. sing. of నాడు a day,
తాత్రి night, s. n. కొంత some, little, few, adj. త్రవ్యము property, wealth,
దొంగులక్కును to steal, v. refl. కడుచు to pass, (as time), to elapse, తరువాత
afterwards, after, adv. లోవయినం lately, adv. నేవసుడు a servant, s. n. వీధి
ని accus. sing. of వీధి a road, street, s. n. used here as an ablative case, మొ
లకట్టు the front of a lower garment, also a girdle, comp. of మొల waist, and
కట్టు a tie, s. n. నాటినుంచి since then, adv. వెతుపు to search for, v. a. తా
దాచేయు to dun, to claim, (from A. తాటి dunning, importunity), v. a. తల
కాయ the head, s. n. కిటికే a window, s. n. యొవడునేవసుదొవానితలక్కట్టు
cut off the head of the person who is the servant, comp. of యొవడు who? నేవ
శుదు servant, with the affix దొ, వాని his, తల head, క్కట్టు beat or cut, వాస్తవ
ము real, true, adj. కడులు to move, to be agitated, or shaken, v. n. కిట్టించు
to punish, v. a.

ప్రశ్న - కథ

శాంగదేశములొవకరాజుకలడు - అతనికివకచాకలవాడుప్రతిధినమున్నా

శ్రీయత్కు గావుకికైచ్ఛియస్తావుండును - వెకసాదుపాడుహాకి ఇ బ్రాలు చూచిరాజుజహంతో పీంబివాణ్ణిబిలబినీతుఱట్లువుతిఁనంయసేనుచూలామెచ్చినాను - నీకేమికావఁనో అడుగుయస్తున్నాననిచెప్ప గాఅచాకణ పాడురాజునునూబిలయ్యితమవద్దమంత్రిగా వుండవ లైననే ఆపేయనాపు చాలావున్నదిగనకతమరుమంత్రిత్యముయిఁంచవలెననిమనవిచేసుకొనెను అంతటిరాజు - తనవద్దబింబినాలమంబివున్నమంత్రినిఁసి ఇసిలాతనివద్దీ గమచాకలవానికియుచ్చెను - కొద్దిరోజులుగించినపిమ్మటారాజుకుకుతృవులయు నరాజులులతనివద్దవున్నచాకలమంత్రి - చేతకానిచాదుతైలుసుకొనిఅిరాజు మిందికిదం దెత్తి - యుధ్యానికిషచ్చిరి - ఆసంగతిరాజువినిమంత్రినిపిలిచిమనసైన్యమునంతాయుధ్యానికసన్నథముగావుంచుమనిఅఖ్యాపించగామనముందుజరగవలకినందుకుమునువేనేజుగ్రతచేసివున్నాను - గనకశన్నతులము భయపదవ లకిననినుస్తముదేరనిచెప్పేను - ఆమాటనిజమనిరాజునిస్తువుండెను - అంతటకశ్చవులదండుపట్టణముచుట్టుకొనెను - అప్పుడురాజుమంత్రినిపిలచి - కతృవులమనపట్టణముచుట్టుకొనిగదాసేవుయేమిజుగ్రతచేసినావనిలగగామంత్రిరాజునుచూబిలయ్యికశ్చతృవులపట్టణముచుట్టుకొన్నందువల్లమనకేమిన్నిభయములేదు - యారాజ్యమువిచారించదముకపూకస్టముయాకప్పముయేలాగుననివారణమనుననివిచారిస్తూవుండగా దైవాధనముగాకశ్చతృవులవచ్చిమనపట్టణముచుట్టుకొనిరి - వారెయారాజ్యయిభాన్ని అనుభవించని - నేనుయాపట్టణములోలపుదినాలమంబినూరుయింట్లు పట్టిలవుపుతూపువుండెవాణ్ణి - మంత్రిత్యమువచ్చినపిమ్మటాల వుద్ద్యమునువిజింపెట్టితిని - యప్పుడుతిరీదాన్నిపాధించిసగముమించుచ్చిసగమునేను అనుభవిస్తున్నాను - ఆపువ్య్యమువల్లమనకేమికప్పములేమ - యాసంగతిఅంతావిచారించినేనుయుధ్యమునినిస్తుంజుగ్రతచెయ్యలేదనిచెప్పగాయాలాగంటిలివిపేసునిచేచినందువల్లగదాతనకుయింతకప్పమువచ్చెననిరాజుచూలావిచారపడెను - కాబట్టిలయోస్యలనుద్గీరచేచ్చరాదు..

38TH STORY.

కశీంగ the name of a city, చక్కగు well, properly, also straightly, adv. తునుకు to wash clothes, &c. v. a. మెచ్చు to approve, also to be pleased with, అపేయు desire, wish, s. n. మంత్రిత్యము the ministership, the situation of a

minister, comp. of మంత్రి a counsellor, or vizier, with the affix త్వము, for which vide r. 420 or page 163, శిక్షిషేయు to dismiss one from a situation, v. a. శుద్ధీగము an employment, a vacancy, business, s. a. శత్రువు an enemy, s. n. చేతకానివాడు a useless, helpless, or stupid person, comp. of చేత the inflected abla. of irr. noun, చెయ్యి the hand, and కాని neg. rela. part. of అణు to become, with వాచు added to it, దండెత్తు to wage war, to levy an army, ముఢుము war, battle, s. n. సైన్యము an army, పన్నాళుము armed, mailed, also arranged, adj. n. ముందు hereafter, for the future, adv. జాగ్రత్త vigilance, care, s. n. దండు an army, troops, చుట్టుకొను to surround, to encompass, v. a. కష్టము difficulty, labour, fatigue, s. n. నివారణము to get rid of, దైవాధీనముగా by chance, adv. నూరు hundred, అనుభవించు to enjoy, v. a. పూధించు to gain, v. a. చేచుకు to admit as a member into any class, sect, or profession, to join, to unite.

3 - శథ.

సముద్రతీరమునందువకుమ్మిచెట్టుమిాదవకకాకితుండెను. ఆమార్గానవై కషంసపెట్లుతూవుందగా కాకిచూచినిపెక్కుదికిపోతావనియదిగేను. నేను మానససరస్సుమపోతానిహంసచెప్పెను. అయితే నేను అస్త్రికిపస్తున్నాను. నన్నుమాడాపిలుచుకొనిపోతావా. అని. కాకిఅదిగేను. ఆమాటలు హంసవిని. హైకాకే. మానససరసైక్కలు. నీపెక్కడ. అంతమారముసీతురాలేవనిచెప్పగా కాకిచొలాకోపమువచ్చి హైహంసా. నీవుగర్వముచేతతెఱ్పుతేలియకమాట్లాడుతావు. నాస్తివ్యమువిచూరిపై. నేనేనికంపెబహపత్వరగాయెగరగలను. యందుకుట్టాంతముచుప్పుదేకనపరుస్తాను. నాలోబయిలదేదీరమ్మనిచికాకమార్గానయెగసిసముద్రముమిాదుకాకోంతదూరముహంసకోమాదాపోయి. లిటుపిష్టుటరానుదానికన్నముందుగాపదికాలుయెగరిమల్లిపెనకపుహంసవద్దికిపచ్చినిపేమోబహపత్వరగాయెగరగలనిచెప్పితినాలోమాదారాలేకపోతివిగదా. నీక్కతినితులిచూరించుకోక. నన్నుతిరస్సగిస్తిని. అనియగతాలిచేస్తూమల్లికాంతదూరముపొయ్యటప్పటికి. కాకిచాలాఅసియెగరదానకురెక్కుతాదక. తల్లిదిస్తూతుండగా. హంసకాకినిచూచినవ్వు

దాన్మి సీక్లో పజకుండా తన రెక్క — లమిదవుంచక్క నిగట్టుకు తెచ్చివిధిచికై జైస్తే
ను - గనక - అక్కుడయినదుర్జనుడుక్కివంతుచయినప్పజ్జనినముందు గాతిరస్సు
రించి వెనకచానెభంగపడును.

39TH STORY.

పము ర్తము *a sea, an ocean*, s. n. కీరము *a shore, a bank*, s. n. కెక్క *a crow*,
s. n. మూర్గము *a road, or way*, s. n. హంస *a goose, a swan*, s. n. మానససరస్సు
the lake manas, in the Himalaya mountains, s. n. అయి తే if it is so, cond.
form of అను to become, మానససరస్సైక్కదనీవెక్కడ (lit.) where is the lake
manas, and where thou, what a great difference or distance is there between the
lake manas, and you, గర్వము *pride, arrogance*, s. n. మైట్లు తెలిమక without
knowing what (you) are about, comp. of మైట్లు the body, &c. &c., మాట్లా
దు to speak, to talk, వాస్తవ్యము *truth, reality*, s. n. కంటె than, vider. 426,
త్వరకా quickly, hastily, adv. మొక్కరు to fly, to soar, to rise in the air, v. n.
అకాకము *the sky*, s. n. ముందుగా *onward, before*, adv. కార *a fathom*, s. n.
వెనక behind, adv. కెక్క ability, s. n. తిరస్కరించు to abuse, insult, reproach, v. a.
యొగతాలి *joke, pastime*, s. n. పొమ్మేటప్పటిక by the time (he) went, comp.
of పొమ్మేటి indef. rela. part. of పోవు to go, and అప్పటి infl. of అప్పుదు that
time, with the addition of కి, అలయు to be fatigued, or tired, రెక్కుదు to have
the motion, or use of the wings, comp. of రెక్క wing, &c. &c., తలదించు to
be in great distress, to be perplexed, v. n. గట్టు *bank, shore*, తెచ్చు *to bring*, v. a.
భంగపడు to be disappointed, v. n.

40 . కథ.

ఈణాటి దేకమునందు షైమంతకుదవే సాతె వాడుకలము - అకఱుదార
బాపులు మొవలయిన వాణ్ణమయినతట్టులు నేమ్మాన్నండును - అందుపల్ల అతనికి
యొంతమాత్రమున్న - లాభముద్దరకనందున - నావాటిక్కివనముజరి గే దే
తివుక ప్రముగావుండెను - అతనియుంటిపొట్టుకునధిమంతుదనేసాతెవాడుకం
దు - అతిథుముతక భట్టులు నేమ్మాతాటివ ల్లావిప్పు రముగాలాభముసంపాదించును

కొనిసుఖముగావుండెను - గనక - ప్రెక్షనాదు పైమంతమడు - తనభార్యముచూశినేనుకష్టపడిచహననాణ్యమయినట్టులునేస్తున్నాను - నాసులన్నానికిజరిగేదెదుష్టరముగావున్నది - పనికిరానిముతకబట్టలునేసేమనపొరిగింటివాడుమేంకథాగ్రవంతుడుగావున్నాడుచూడు - యిక్కుడనాసాముధ్వమయేవరికిన్నిశేఖరేదు - గనక - నేనుయూదేకమువిడిచిపెట్టిమరివకాఁకానకుపోయి - విస్తారంధనముఅజ్ఞించుకొనితన్నున్నాననిచెప్పుగా సీపుయొక్కుదిపోయేనేమనీప్రాణియెంకొలంతద్వారుకునుగానియొమ్మువదొరకదు - సీపుప్పుడేకమువిడిచిపెట్టిపరదేకానకుపోయిమేందుకుత్రమపడుతున్నావనిభార్యయెంతచెప్పినా - ఆతడు - ఆమెమాటలులత్కుపెట్టుక - యిల్లువిడిచిఖయలుదేరిమిచివథిపట్టిమునునమపోయిఇక్కుదిజనులకుయిష్టమయినవస్తు, లునేస్తూవుంచిలందువల్లకొన్నిదినముల్లోవిశ్వరించిధనముసంపాదించుకొనితనదేకానకురావలెననిఱయలుదేరివస్తూవకనాటిరాలివకసత్రముల్లోదీతనపదాధనమంతాఅక్కడవకబోటభత్రముచేసిపరుండినిత్రపోతూవుండగాలిసత్రముల్లోదొంగయజోరపరిఅతనిధనమంతాదొంగిలించుకొనిపోయిరి - అంతటమరువాడుతెల్లవాటిఅతడుతేచిచూడగాతనపదాధనముయేవిన్నితేకపోయెను - గనకబాలావ్యసనాక్రమయదయితనభార్యచెచిప్పినదియథాధనమనిగ్రహించితనకుభాగ్యముఅనుభవించేటందుకుప్రాణిదేవనిరాకచేసుకొనితనదేకానికిపోయిల్లుడ్దడట్టికినలాభముల్లోపే - జీవనముచేసుకొంటూవుండెను - గనకఅడ్పప్పహానుతైనవారుయొక్కుదిపోయినామేంతప్రయత్నములుచేసినావాచికిమేపనిన్నిచేషాదిరాదు.

40TH STORY.

కణ్ణాటా - a. proper name of a country (the modern Carnatic), పైమంతమడు proper name, సాలెవాడు a weaver, s. m. కొరచావు a long cloth, s. n. మొదలయున et cetera, &c. adv. నాణ్యము fineness, as applied to the texture of cloth, purity of metal, &c. నేయు to weave, v. a. లాభము advantage, profit, s. n. కానాటికి day by day, adv. జీవనము livelihood, subsistence, s. n. జరిగేది the getting, an abstract noun derived from v. n. జర్ము to get or move on, with the addition of -ు denoting even, తుప్పరము difficult, adj. n. పొరుకు neighbour.

hood, s. n. టీమంతుకు proper noun, ముతక coarse, as applied to the texture of cloths, &c., thick, adj. సంపాదించుకొను to get, to acquire, refl. v. బూరిగం టివాడు a neighbour, s. m. పనికిరాని useless, adj. comp. of పనికి dat. sing. of పని business, and వాని neg. rela. part. of వచ్చు to come, సామధ్యము ability, skill, s. n. అజీంచుకొను to acquire, to procure, refl. v. నీపెక్కరికిపో తేనేని what will it avail you if you go any where? comp. of నీతు you or thou, &c. &c. నీప్రాతియేంతాలంతదారును so much as it is thy destiny will be gained, comp. of నీ thy, ప్రాతి fate, &c. &c. &c. యొక్కువ more, adv. స్వీదేక ము native country, one's own country, comp. of స్వీ own, &c. ఉత్స్యపెట్టు to regard, to mind, v. a. యిష్టము agreeable, pleasing, desired, adj. n. వత్తము a cloth, విష్టరించి in abundance, adv. (from విష్టరించు to extend), పత్రము a choultry, s. n. వదాధము a thing, furniture, s. n. భత్రముచేయు to secure, v. a. పరుండు to lay down, v. n. నిద్రపోతు to sleep, to take a nap, v. n. తెల్లవాతి dawn, or morning, s. n. అనుభవించు to enjoy, v. a. నిరాశచేసుకొను refl. v. to give up the hopes, to be hopeless, comp. of నిరాశ despair, &c. అదృష్టహీనులయనవారు those who are unfortunate, comp. of అదృష్టము fortune, హీనులు bereft, void, adj. m. and f. plu. &c. &c. &c. త్రయర్థము endeavour, s. n. చేమాదివచ్చు to be effected, to come to hand, to be obtained, comp. of చే from చెయ్యి the hand, కూడు to join, and వచ్చు to come.

40 - కథ.

ఎన్నగరమనేవూరిలో పైకముసలిడికద్దు - ఆమెయింట్లోవకుంపటిన్నికో
చిన్నివుండెను - గనక ప్రతిదినమున్న తెల్లవాఱుజామునపకోదిసాయిదానె
అపూరివారండరు - లేచియాముసలిదానియింటికివచ్చినిప్పుతీసుకోనిపోదు
రు - యిట్లోబహండినాలుజరిగినపిష్టుటవకదినముఅముసలిది - నాకోదియా
క్కున్నదిగినక తెల్లవారుతున్నది - నాయింట్లోనిప్పుతన్నదిగినకయావూరావారి
స్కునిప్పుతీసుకోనిపో యిలాన్నమువండుకొని భోజనముచేస్తారు - నేనుయా
కూరువిదిచిపెట్టిపోతెయుక్కుదయెట్లో తెల్లవారుతున్నది - యావూరివాంట్లు

యెళ్లో భోజనము చేస్తారో - చూతామని యోచనచేసి యెవరిలోనున్నచెప్పి కుండాకోదినిన్ని కుంపటినిన్ని తీసుకొని ఆరూరికిటిపుయారానపున్నఅడవికి పోయి కూచూచూండివుండెను - మరునాడు తెల్లవారి ఆరూరిలోవుండె వారంగరు లేచి ఆముసలిదానియంటియేప్పటివ లెనెనిప్పుశిమిత్తమురాగా - ఆమెయం ట్లో లేదుగానకయెక్కు దింపోయెనో - యే మో - అనుకొని మరివకబోటినుం చినిప్పుడైచ్చుకొని తమతమపనులుగడువుకొనిరి - యాముసలిది అడవిలో అప్తమానముపుట్టుకువుపవాపనుకూచూండివుండి - ఆరూరిలోనుంచి వకసుయెక్కుకోపనిగలిగా - ఆమార్గానపోతూ పుండగాలుత్స్వించి చిమివ్వారిలో యాప్రాద్దునే నుట్టే నుగడా - అక్కుడతెల్లవారెనానిప్పున్నరెకెనా - మిచండ కుభోజనము చేస్తిరా - అనిలంగాగా - అతడునష్టి లోప లేరిదానా - యాత్రపంచమంతా - నీపుంపటి - నీకోదివల్లనావున్నది - నీపంచమయిక్కుడవుపవాపముకూచూండివున్నాపు - లేచి బాట్టునిచెప్పగా - ఆమెచాలాసిగ్గుపడి మల్లిపొత్తియి - అక్కుడివాండ్లండరుతనవల్లట్టికిపున్నారనేదురథిమానము - ఏ దిచిపెట్టి - సుఖముగావుండెను - గనక - సమష్టిజనులనుసంరక్షణచేసేభూరకుయాక్యరుడువహించి పుండగాబుధీహీనులయనవారు - తకువల్లనెఅండుసంరణించులవుతారు - వారికితమ్మునవిది స్త్రేవేరెగిలేదనుకొంటారు.

41st STORY.

ఎన్నారము the name of a village, s. n. ముసలిది *an old woman*, s. f. కుంపటి *a chafing dish*, s. n. కోది *a fowl*, s. n. తెల్లవాఱజ్జమున *very early in the morning*, comp. of తెల్లవాఱు *to dawn*, and జ్జము *a watch, an eighth part of the day, or division comprising about three hours*, నిప్పు *fire*, s. n. పండుక్కును *to dress victuals, to cook*, refl. v. భోజనముచేయు *to eat (food)*, &c. యెప్పటివ లెనె *as usual*, యెక్కు దింపోయెనో యే మో (*we do not know*) what has become of (*her*), కుడుపు *to perform, to finish*, v. a. అప్తమానము *sun-set, the dusk of the day*, s. n. వుపవాపము *a fast, fasting*, s. n. వెర్రిదానా *O foolish woman, comp. of వెర్రిది *a foolish woman*, with the affix —నా added to feminine nouns (which are formed by affixing ది or అది to adjectives or relative participles,) to denote the vocative particle, ప్రపంచము *the universe, the world*, శిగ్గుపడు *to be ashamed*, v. n. దురథిమానము *arrogance, self-conceit**

vanity, s. n. సంకుటిచేస్తారము the weight of protecting, comp. ఓ సంకుటి nourishing, protecting, చేసే ind. rela. part. of చేయు and ఫారము the weight, load, also obligation, వహించు to bear, to carry, v. a. గతి asylum, protection, s. n.

రామ - కథ.

కల్యాణవరమనెపట్టిణమునందు . వకబోగముదికలదు . అదిరాత్రితనకట్టాయేశ్రుషుధయునాఱుపడితె. అతనిచేతనూరువరహాలుతీసుకొంటూవుండేను . ప్రకణాడు . వకబీద త్రాప్తాణుడు . దానికలలోఅగపడెనులంతటపాటోను . ప్రకణాడు - వకబీద త్రాప్తాణురుషుచెప్పి అతడెక్కుదవున్నాడొచూచినూరువరహాలుతీసుకొనిరందనిచెప్పితనబోనగు తైలనుపంచించెను . అప్పుడుతీప్రాప్తాణుడు వీధి వెంటిది వచ్చుచుండగా వాంస్కుచూచి . ప్రోత్సాహాప్రాప్తాణుడానీతూ మాదోరసానికలలోఅగపడ్డశ్రుమునిచేతనూరువరహాలుపుచ్చుకుంటున్నదికాబట్టిస్తివ్వాలుతీప్రాప్తాణుడుయామాటలువినిషహువిచౌరపడినేను బీదవాడను . వరహాలుయువ్వుతేననిచెప్పగా . వరహాలుయుస్త్రానెకానివిదవమనివాంస్కులుతోచూనిఖంధించిరి . అంతటలతడుతోరాజువడ్డికిపోయిలున్నాయముగా వరహాలుయుమ్మునినన్ననిబట్టించుతున్నారనిచెప్పుకొగా . రాజుతోశ్వర్యనుబిలిపించి అతణ్ణిస్తివువరహాలుయుమ్మునడానుమేమోహారునితునిఅదిగెనునాకలటోఅతడులుగపడ్డాడుగనకవరహాలుయుమ్ముంటూననివేశ్వర్యచెప్పును . అంతటరాజునీపయికముచుప్పిస్తామునిమిషముతాఖుననపీధిలోవకస్తంభముపాతించినూరుషరహాలువథిగుడ్డకొంసునకట్టితిస్తంభముచివరతోలించిస్తంభముకింపలుద్దముపెట్టించితుంబుటాపోగముదాన్నిబిలచియుదగొనూరువరహాలుమించకట్టిం . చినాముతివరహాలుయుకిందవుండెల్లదుములోకనపడుతున్నవిగినకసీతులుఅద్దములోచెయ్యిపెట్టిపయుకముతీసుకోమ్మనిచెప్పును . అంతటవేశ్వర్యఅద్దములోఅగపడెవరహాలమూటునేనెట్లుతీసుకోగిలనుమేవరినయినాపిస్తంభముమించాడనెక్కించిములైవిప్పించియ్యందనిపలకగా . ఆత్రాప్తాణుడునీకలలోఅగపడ్డాడుగనకనేతుతుందుములోచెయుపెట్టితుందులోకనపడెవరహాలుతీసుకోవలశినదిగానిపాతించిముచేయివ్వును . అప్పుడు

అవేక్యిక్కాపతితలవంచుకొనిపోయెను - గనక - న్యైములుతీచే వారిపేశాయములు తెలియవరెను.

42D STORY.

కల్యాణశురము the name of a city, బోగుమది a whore, a harlot, s. f. కు a dream, s. n. శురుమడు a man, s. m. అగుపకు to appear, v. a. నూరు hundred, adj. కురుతు a mark, a sign, s. n. బోనకత్తె a female slave, s. f. సీధి a street, s. n. దౌరసాని a mistress, comp. of దౌర a master, and సాని a fem. affix, యుష్ట్రేనెకాని unless (you) give, comp. of యుష్ట్రే cond. form of యుచ్చు to give, with the insertion of ఈ and రె - కాని but, which when added to such words expresses our english word unless, వేక్యి a whore, a harlot, s. f. బిలిపించు to send for, to call for, c. v. from బిలుచు to call, హోతువ ా cause, reason, s. n. పయుకము money, coin, s. n. నిమిషము the twinkling of an eye considered as a measure of time, s. n. తెఱు to wait, to stand still, also to suffer, endure, ప్రంభము a pillar, s. n. పొతించు to cause to fix or fasten in the ground, c. v. ఏ పాతు - కుద్దు a cloth, s. n. కోండు the hem or border of a garment, s. n. తువర ా the end, extremity or point, తొలించు c. v. to stick; to suspend from or hang upon, from తుండు to hit, to touch; యుచుగొ here it is, look here, అందును - a looking glass, a mirror, s. n. ముల్లె a bundle containing money.

43 - కథ.

ఆంతిష్టుణమునందుయుద్దరువత్తుకులుకలరువారిలోవకనిచే గుదుబుఫ్ఫి - మరివకనిచేరునుబుఫ్ఫి - వారిద్దరు దే కాంతరమునకు పోయి విస్తారంధనముసంపాదించుకొనివచ్చి ఆపట్టుణమునకుసమాపానవకబెంత చెట్టుకిందయవరి కిన్ని తెలియకుండా ఆధనముపాతి పెట్టితమతమయింద్దపోయిరి - అటుతరువాతవకనాడుమబుఫ్ఫిలైనేతమతానుమా త్రండుచింత చెట్టుతగ్గిరికిరహస్యముగాపోయిఆధనమంతాత్తొవ్వుకొనశనయింటిక్కిసుకొనివెళ్లెను - మఱుకొన్ని జీనములువారుభయులుకూ దాట చెట్టువద్దికిపోయతోవ్వుచూడగా ఆక్షరాముపాతి పెట్టినధనముతే కపోయెను - అంతటదుబుఫ్ఫి - సుబుఫ్ఫి మెలకట్టు.

చెయ్యిపేఁయాధనమంతాసేవర హస్యముకాతీసుకొనిపోయి - యిప్పుడుతపంగాయే శిన్నయేరగనివాదివ లెనెనాలోకూదాయిక్కుడధనముకొవ్వుకొనిపోదామనివట్టినావు - నాభాగానకురావలశినవరహాలుయిచ్చిపూమ్మని అశణ్ణినిబ్బాంధించగా - అతడుతాను ఆసంగాలియేరగననియెంతచెప్పినావినక - అతణ్ణినాన్యయాధిపతివడ్డికటీసుకొనిపోయితాముష్టఖయులుసముష్టిగా పాతిపెట్టినధనమునుతనచౌరిక లేటుండాసుబుఢివక డెతీసుకొనిపోయినాదనిన్ని - అధనములోతనమరావలశినభాగ ముతనకుయింగం చవలశినదనిన్ని - అతనితో భిరియాదుచేకెను - ఆన్యయాధిపతిదుబుఢినిచూచిమారుభయులుపాతిపెట్టినధనముసుబుఢివక డెయెస్తుకొనిపోయినాదనిచెప్పితివిగాదాప్రసాగియేలాగురుజువుపరుస్తావనిలడగా - మేముయేచెట్టుకిండధనముపాతిపెట్టినా మోలచెట్టువ్యాప్తానెరుజవుపరుస్తాననిదుబుఢిచెప్పేను - అంతటన్యయాధిపతిరేప్పెరోజునలచెట్టువడ్డికపచ్చియాసంగాతివిమళిస్తాననిచెప్పేను - అటుచిమ్ముటదుబుఢిఅనిలెతుకొనిపోయినాదనిపలుకుమనిచెప్పేను - మరునాడున్యయాధిపతితనపరివారములోకూడా - ఆచెట్టువడ్డికపచ్చియుక్కుడపాతిపెట్టినధనకుంతాయేవుయెత్తుకపోయినారని - అజ్ఞిగాను - అందుమంతాసుబుఢిలోవ్వుకొనిపోయినాదనిగట్టిగాపలిఁను - ఆభ్యనివిని - అందులోక్కుర్చుపదిరి - కాని - న్యయాధిపతికొంతాఁశైతాలోచనచేకి. అతార్లోకాంచమఃసఃవుఁయించితగలపెట్టించెను - ఆఖిమ్ముటలతొర్లోనున్నవాడున్నాఖితిరగశ - చబ్బి - బయటపడెను - యిందువ్యాప్తిన్యయాధిపతిదుబుఢిచేనట్టిత్రమముకన్నున్ని - అతడెయాధనమంతాలుపహరించినాదనినిక్కుయిందుబుఢిటీసుకొనిపోయినాధనమంతాతెప్పించిసుబుఢియిట్టించెను - అంతటదుబుఢిధనమున్నపోగ్రట్టుకొనితంత్రినిన్నిచంపుకొనిపిపలవిచారగ్రన్తయియింటిపోయెను - గనకవకరినిచెర పవలెననియవరువిచారిస్తూవుంటారోవారినియాక్షరుడుచెరుచును.

43D STORY.

అవంతి the name of one of the seven sacred cities of the Hindoos, to die at which is said to secure eternal happiness, వత్సలు a merchant, s. m. దుబుఢి and సుబుఢి proper names, దీక్షాంతరము a foreign country, s. n. తింతచెట్టు, a

tamarind tree, s. n. పొరిపెట్టు to bury in the ground, v. a. రహస్యముకు clandestinely, privately, adv. తొవ్వుకొను to dig up, refl. v. పమ్మికూ jointly, adv. యెరిక knowledge, s. n. from యెరుకు to know, పిరియాదుచేయు to complain, v. a. (from persian فریاد), రుజుతుపరుచు to prove, v. a. విను శిఫంచు to examine, to investigate into a cause, &c. తండ్రి a father, s. m. తొర్లు a hole or cavity, s. n. పలుకు to speak, to talk, v. a. ధ్వని noise, sound, s. n. ఆశ్చర్యపడు to be surprised, or astonished, v. n. కసుచు grass, straw, sweepings, rubbish, వ్యాఖ్యిరితిరగక being suffocated, comp. of వ్యాఖ్యి breath, and రితగ neg. verb. past. of తిరుగు to turn, కృతిముము artifice, deceit, తెప్పించు to cause to bring, c. v. from తెచ్చు to bring, పోగొట్టుకొను to lose, ref. ఏ.

ళళ - కథ

మధురాపట్టణములో వైక క్రూర్కు బుడు - కలకు - అతనికియిద్దనుకొము ల్లు - అతనునిందాధనముసంపాదించిపెట్టి - చనిపోయెను. అతనికొమాల్లుయి ద్దనున్నా - ఆధనమం తాచెరిసగముపంచుకొనితమశబ్దయులకువచ్చినభాగము వకసంబీలో పేకి - ముద్ర చేశితమయింటిపొగునవకముసంచితిపుండ గాఱిమే చేతికిరుసంచిచ్చి - మేసుతిథాయాత్రుపోయికట్టాకు - అంత మట్టు ముయాప యకమునోవద్దవాచిపెట్టితిరిగి జేసే ఎద్దరమున్నవచ్చిలదిగినపుడుయి క్కునిచెబ్బితథాయాత్రుమయిలుదేరికొంతదూరముపోయిన తరువాతబి న్నవాడులన్నను మోసపుట్టి - ఆధనమంతాతానవక దేలిపురాంచవలెనవి తలుచుకొని - వైకనాటిరాత్రినిశీథాఫౌశ - దేబి - అన్నలోచెప్పుకుండాటయిలు దేరి - తనపూర్తికివచ్చిప్పిముసలిదానివద్దికి పోయినేనున్నమాలన్నిశీథాయాత్రుపెట్టును వ్యాపారములన్ననుదోవలోపై క్రూరులిచంటిపేకెను - గనకనేను త్రపెట్టునూవుండగామాలన్ననుదోవలోపై క్రూరులిచంటిపేకెను - గనకనేను మాత్రమువక్కిని - లోవయినంపేమిద్దరమున్ననీచేతికియిచ్చినధనముతెఱ్పు నిలండిగాను - ఆముసలిది అతనిచేతిక ఆధనమంతాయివ్యాధానముకొంత శేషుల నుమానించి. అతడులన్నను మోసముచెయ్యిదనేనన్నుక ముపేతాధనమం తాఅతనిచేతికియిచ్చెను - అతమధనముకొనిమరివక దేకానమపారిపోయెను - ఆ అన్నతనతమ్ముఁఁఁకానకబహువ్యసనపడుతూమల్లితనపూరికివచ్చి -

ఆముసలివానివద్దికిపోయి - నాతమ్ముసుచెక్కి దింపోయేసోశా . తెలియరేదు-
పేషుద్దరమునిచేతికయిచ్చినపయికముయిమ్మునిలడగా - ఆముసలిదినీతమ్ము
డుకొన్ని దినములకండ యిక్కి దింపచ్చినీపుచ్చిపోయినా వనిచెట్టి పయిక
మంతాతేసుకొనిపోయినాడనిచెప్పేను - అంతటలుతడుతిముసలిదానితో తగ
తులాముతూఅమెసన్నయిమాధిపతివద్దికిసుకొనిపోయి-తనసంగతియావత్తు
అతనితోచెప్పుకోగాన్నయిమాధిపతియుతనిమాటలున్నముసలిదానిమాటలు
న్ను - ఏని - ఆమెమోసపోయినదనితెలుసుకొని - అతణ్ణిపిటిచిమునుపుము
పలిదానిచేతిపయికముయిచ్చేటప్పును-మిములున్నతమ్ములుయిద్దను కూడావ
చ్చిప్పిగితెపయికము మిముయిమ్మునిచెట్టినారుగనక - సీతమ్ముస్థేమాచాటిలు
చుకొనితప్పైనీపయికమునీకుయిప్పిప్పున్నాము గాని - సీపుప్పెంటిగావచ్చిఅదిగి
తెసికుపయికముయిట్లోయిట్టించుము - సీకుపయికముకావలఇపుంతెసితమ్ము
టేసిపిలుచుకొనిరమ్మునిచెప్పేను - అందుకుఅతడుయేమన్నిజవ్వులుచెప్పేరే
కపోయేను.

44TH STORY.

మధురా the city *Madura*, చెరి each, explained before, సుఖము half, moiety,
ఎ. పంచుకొను to share out, to divide, refl. v. తుభయులు both parties, both,
ఎ. plu. భాగము a share, a part, division, ఎ. n. సంచి a purse, a bag, ముత్ర ఆ
seal, a signet, a mark of a seal, or similar impression, a stamp, a print, &c.
శిథి-యాత్ర ఆ pilgrimage, ఎ. n. comp. of శిథి-ము a holy place, any place of
pilgrimage, as Benares, &c. but especially particular spots along the course of
sacred streams, as the Ganges, &c. and యాత్ర travelling, దాచిపెట్టు to
conceal, to hide, to keep concealed, ఎ. a. అన్న an elder brother, ఎ. m. మోస
పుట్టు to deceive, to play a trick, ఎ. a. అపహరించు to take by force or
unlawfully, to usurp, ఎ. a. నిషిథి midnight, also night, ఎ. n. తెచు to get up,
to rise, ఎ. a. తెచ్చు to bring, ఎ. n. అనుమానించు to hesitate, to doubt, to
suspect, నమ్మకము belief, trust, confidence, ఎ. n. తమ్ముడు a younger brother,
కను to find, to see, ఓండట lately, before, adv. from ఓంద below, under, మో
సపోవు to be deceived, ఎ. n. మునుపు before, తెంటిగా alone, adv. యెట్లో
ఇం ? interro. జవ్వులు an answer (from pers. بُل).

వికాఖపట్టణమునందుయిద్దరుస్నేహితులక లకు . వకునిత్వముష్టులు అష్టు
ముయముకాగానే . సంధ్యాది త్రీయలునెర పేచుకొని . బుదికపోయి ప్రద:
తీణము స్తోరములుచేసుకొంటూతుండును - మరివకడు ప్రాద్యుగూకగానే
పేశ్యలయండ్డమపోయివాండ్లలోసరపస్త్రాపములాముకాలమైపణచేయు
చుండును . వారిద్దనున్నాలనొస్త్రాన్యస్నేహముకలవారుగనక . దేవాలయ
మునమపోయినాతమపేశ్యలయండ్లలోవుండేస్నేహితునిన్ని - అతడులక్కుడ
జరిగించేశ్యములనున్ని . మనసులోతలుచుకొనేనుఅతనిపంబదివెళ్ళక
పోతినిగదా - అనివిచారపడుతూవుండెను . పేశ్యలయండ్లకువెల్లినాతడుయిత
శైశ్వరుచుకొనిలతనిపంబదితానున్న దేవాలయమునువెళ్ళకపోతినిగదాయ
నిచింతించుచుండును - యుట్టోంత కాలముగఢిచినటిమ్మటవారిద్దగున్నమృ
తిపొందిరి - అప్పుడుపేశ్యలయండ్లలోవున్నమతనికి మోతుమువచ్చేను - దేవాల
యమునకువెల్లి ప్రదత్తునమన్మారములుచే కి నాతపికినరకముప్రాప్తమాయె
ను - పీండ్లకుసంభవించిగతులు - నారదమహమునిచూచిదేతునిదగ్గరికిపోయు
స్నేహియల్లప్పుషునీడేవాలయమునువచ్చినిన్నాభజనచేకినాతనికినరకము
ప్రాప్తమాయెను . యావజ్ఞివము - పేశ్యలయండ్లలోవుంగి - నిన్ననినిపములు
వాతలవాయతికొచ్చునువచ్చేను - సేవుసర్వభూతానైయిందియుటువంటితు
వ్యాయములుచేస్తే - లోకములోనిన్నమువరుభూజనచేతురనిచెప్పగా - దేవ
డుయామాటలువినివ్వి - పేశ్యలయండ్లలోవున్నప్పటికిన్నినన్నమేల్లప్పుడు
ధ్యానముచేస్తూవుండెనుగనక అతనికి మోతుమిస్తిని - నాసుదికివచ్చినాతడు -
ఇతరవిషయములచుండుమనువుంచి - నన్నమరచినాడుగనకఅతనికినర
కమువచ్చేననిచొచ్చెను - కాబట్టిసుగరి - దుర్భతులుసంభవించదమునమాన
సమేకారణముకానిమరివకటిందు .

46TH STORY.

వికాఖపట్టణము the city of Vizagapatam, అష్టుమయము sun-set, &c. సంధ్య
religious abstraction, meditation, repetition of mantras, sipping water, &c.
to be performed by the three first classes of Hindoos at particular and stated
periods in the course of every day, especially at sun-rise, sun-set and at noon,

అది (&c.) et cetera, used with sanscrit words, శ్రీను purificatory rites, as ablution, a religious initiatory ceremony, also an act, నేరపేచుకొను to perform, to accomplish, refl. v. కుది a temple, s. n. ప్రదమ్భణము reverential salutation, by circumambulating a person or object, keeping the right side towards him, s. n. సమస్యారము salutation, respect, s. n. ప్రాముఖూకు the sun to set, v. n. comp. of ప్రాప్తు the sun, and కూకు to set, సరసము a wanton jest, a dishonest sport, adj. ప్ల్యాపములాకు to converse familiarly, కాలచేయము చేయు to pass time, v. a. అసెయ్యిన్యము mutual, reciprocal, adj. from అన్యా other, reduplicated, స్నేహము friendship, s. n. దేవాలయము a temple, comp. of దేవ God, and ఆలయము an asylum, తలుచుకొను to think of, to reflect upon, refl. v. చింతించు to be sorrowful, మృతిపొందు to die, v. n. మోతుము bliss or final and eternal happiness, the liberation of the soul from the body and it's exemption from further transmigration, s. n. ప్రాత్రమవు to be obtained, or conferred on, వరకుము hell, the infernal regions, s. n. నారదమహము the name of a penitent, ప్రోమి O God, voca. part. of స్వామి Lord, God, భజనచేయు to serve, to worship, to adore, v. a. యూషిష్టము for life, as long as life, comp. of యూషిత్తు until, and ఇషము life, సర్వజ్ఞుడు omniscient, all-wise, adj. m. comp. of సర్వు all, and జ్ఞు who knows, with the affix - వు as explained above, లోకము world, s. n. ధ్యానముచేయు to meditate, to call to mind, v. a. యితరము other, adj. n. విషయము any object of sense, any thing perceivable by the senses, as colour, form, flavour, odour, and sound, s. n. ముగ్గి bliss, or salvation, దుర్గి hell, మానమము the mind, with the affix - ను denoting only, కారణము cause, motive, principle.

క్ల - కథ.

చోళదీకములో ద్వ్యాజకీయ - అనేరాబుముగ్గాగుకొమూళ్ళకలరు - అతనికిపు ధ్యానముప్రాత్రమయినందునరాజ్యపరిపాలనచేయుటకుక్కిలేకతనముగ్గాగు కొమూళ్ళలో ప్రభుత్వముచేయతగినవారికిరాజ్యమయివ్యవలైననియోచన.

చేసివారివారి యోగ్యతలకన్నోనేనివిశ్రంబుందుగా జ్యేష్ఠ మహారూపీట
లవనంబంబినమనస్యలోయేమితిపేయవున్నదిచెప్పిమనగా - నేనుమణిప్పు
డుతక్కావ్యక్తికణొంకారాదికాస్త్రములయందుప్రీణులయునవిద్వంసు
లసుక్కిరశ్వంచుకోనిభారతరామాయణాదిగ్రంథములవల్ల కాలచేపనుచే
స్త్రావుండవలెనేలేపేతుచాలాకలిగతున్నదనిచెప్పేను - అప్పుడురాజుఅతని
త్రయానమతగినట్టుకొన్నిటామములయిచ్ఛినీయిష్టప్రకారముజరుపుకో
మ్మనిచెప్పి - రెండోకోమారుస్మిటిలవనంబంబినిలభిప్రాయముయేలాగునవున్న
కనిఅఙగగావిస్తారంధనముంపాదించుకోనిషిథాయాత్రలకు వెళ్లవలెనే
కోరికచాలావున్నదనిచెప్పేను - అప్పుడురాజుఅతనికావలశినంతథనముయి
శ్యంబి - తీథాయాత్రలకుపంపించెను - తర్వాతమూడ్కోమారుస్మిలిషిం
బి - నీసుయేమిలభిలాపున్నదనిలభిగేను - నేనుపైకరాజ్యముపంపాదించు
కోని - విస్తారంరాణవలుచుకొని - వాడేకములోనుండెప్రజలనుచొల
ాపడరించి - తాలూకాఫలింపచేసి - పకలజనులనుసంరక్షణచేశికెత్తించి సంపాదిం
చవలెనేలేపేతునాముచాలావున్నదనిపలికెను - అంతటరాజుఅతనిమాటల
తుబహుషంకోషింబిరాజ్యమునములుతదే అపుర్వదనియోచించి - తనరాజ్య
మంతాలుతనిపరముచే కెను - యాచిన్నచాదురాజ్యధికారమువహించుకో
నిప్రజలున్నాయముగాజరికిస్తూవున్నంమనతాలూకాసుభితుముగావుండె
ను - కాబట్టియేకంటిలునప్పటికిన్నితికాకనుఱుఱుచ్చుయైదలయోగ్యతలు
విచారించియివ్వవలెను.

46TH STORY.

చోళ్డేశము a country so called, including a part of the Tamil provinces
on the Coast of Coromandel, ద్వీజకెత్తి proper name, ముగ్గురు three, num.
used either as an adjective or substantive (with regard to persons only,) వృథా
మ్యము old age, s. n. ప్రాప్తమవు to be attained, to be attended with, v. n.
రాజ్యము a kingdom, a government, a country, a principality, s. n. పరిపాలన
చేయు to guard, to preserve, to protect, to cherish, also to keep or promise,
(a word), ప్రభుత్వము sovereignty, lordship, వారివారియోగ్యతలు the capa-
cities of each, comp. of వారి gen. plu. of వారు they, reduplicated, and used
here honorifically, and యోగ్యత capacity, worthiness, fitness, s. n. కన్నును to

find out, refl. v. ముందు ఏ at first, adv. జ్యోతిష్ the eldest, adj. కుమారుడు a son, మనస్సి the mind, an idea, s. n. యెద్దుప్పుడు always, adv. త క్రమము the science of reasoning, logic, s. n. వ్యాకరణము grammar, s. n. అలంకారము rhetoric, s. n. the finals of these words are suppressed because they are coupled by sanscrit conjunctions understood, భారత ము the great sacred epic poem of the Hindoos, recording the adventures and the famous war of the 5 sons of king Paundoo, s. n. రామాయణము the sacred epic poem of the Hindoos, containing the adventures of Rama the son of Dusarathia, sovereign of Oude, comp. of రామ the prince so named, and అయిన an abode, s. n. గ్రంథము a book, or composition, in prose or verse, also a metre, or measure of 32 syllables, s. m. కాట కైపము చేయు to pass the time, s. n. త్రవుము expence, charge, త నట్టు adequate, answering, adj. comp. of త నిఃసిద్ధి and లట్టు as explained above, ఏ మము a village, s. n. యిష్టము wish, choice, s. n. రెండ్ రెడ్ second, ordinal, అధిస్థాయము design, intention, s. n. క్రీధ క్రిధ wish, design, మూడ్ రెడ్ third, ordinal, రాణవ an army, s. n. కుదుచుకొను to enlist, establish, refl. v. ఆదరించు to soothe, to cherish, to treat with kindness, v. a. తొలూకా a district, s. n. ఇలింపచేయు to cause to cultivate, or yield produce, సంరక్షణచేయు to protect, to nourish, v. a. కీర్తి fame, renown, s. n. అపూర్వదు fit, proper, worthy, adj. m. పరము చేయు to give to one's charge, comp. v. ర జ్యోతిష్ కారము the sovereign authority, comp. of రాజ్య sovereignty, and అధికారము authority, s. n. వహించుకొను to assume, to take upon one's-self, refl. v. సుఖితుము ఏ prosperously, adv.

42 - తథ.

వారణాశిలోనెకచాకలవాడుకలడు - వానివద్దవక్షుగ్ - - వక గాతిదే - తుంపును - దై నాటిరాత్రివాడునిత్రపాచ్యేసమయముకనిపెట్టినానియుంట్లా జ్ఞారబదిపర్వస్యమున్నానోచుకొనిపోవ లెననివాని యింటికిద్దాంగలకన్నము పేట్లాతుండిరి - అప్పుడామనకములక్కుదరేనందునగాదిదెపద్మాంగలనుచూచి - మనయజమానునియుంట్లాద్దాంగలజ్ఞారబదిలంతాదోచుకొనిపోషూర్పార్చిరై - యిప్పుడుషుక్కుయిక్కుడపుండిగట్టిగ్గామెరిగిమవదారను లేవును -

ఆదిషోష్యమువచ్చునో . యే మోతెలియదు - లంతమట్టుకుమనమున్నాగికి తుంట్రి - యతనియల్లంతాదోవుపోతున్నది - అపత్క్యాలమందుస్వానీకార్య ముత్తేణు చెయ్యరాదు - మనమేకూఁ - అతణ్ణేతేతుదామనిబ్బిరాసూకైను - అప్పుడుచొకలవాడుగాది దెహాతవిని - నిద్రభంగముచే కే నుగదాలుని బిహూపోపగించుకొని - లేచివకః ర్తిసుకొనివచ్చిదాన్నిబ్బాగాకొట్టితిరీప్పల్లిప్ర రుండినిత్రపోహావుండగా - దొంగలుయంట్లోచొరవదిదొంగులుహావుండిరి - అప్పుడుశునకమువచ్చినందునగాది దేచూచి - మనయజమానునియంటికినొంగలుకన్నముపేస్తూవుండిరి అప్పుడుసేవుక్కుదఁ లేనందునానంగితితనికితెలియచేతామనినేనుఫూస్తేదుమాఁగఁముచేతలెలాసునమాఁనాననుకొనిలతడులేచినస్వకొట్టిపోయినాడు - యిప్పుడయునాసీతు మొరిగఱిసంగితితనికితెలియచెయ్యమనిచెప్పగా - కుక్కబ్బిరామొరగఁపాకైను - ఆచాకలవాడుకుక్కమొరగడమునితనయంటికిదొంగలువచ్చినారె మోలునుకొనిద్దున లేచియల్లునాలుకుమూలలాచూడగా - అదివరకేదొంగలుసర్వస్వమున్నదోచుకొనిపోయిరిగఁక - చాలావ్యసనపడెను - కాబట్టివకరుచే కేపనివకరుచేప్పే - పనిచేకినవారికిన్నిమాటవమ్మన్నది - పనిన్నిచెదిపోతున్నది.

47TH STORY.

వారణాశి proper name of a city, నిత్రపోవు to sleep, v. a. సమయము an opportunity, s. n. కనిప్పెట్టు to watch over, to guard, v. a. సర్వ స్వము all the property, s. n. కన్నముపేయు to commit burglary, lit. to break the wall, v. a. comp. of కన్నము a hole, and పేయు to make, v. a. యజమానుడు a master, s. m. మొరుకు to bark, v. n. లేపు to awake, v. a. వోక్కిగా entirely, adv. దోవుపోవు to be robbed, v. n. అపత్క్యాలము adversity, time of danger, comp. of అపత్ దanger, and కాలము time, స్వానీకార్యము master's business, comp. of స్వానీ lord, and కార్యము business, కుపేయచేయు to neglect, to overlook, v. a. బ్బిరా loudly, adv. నిద్ర sleep, s. n. భంగముచేయు to disturb, to disappoint, v. n. పరుండు to lay down, to repose, v. n. దొంగులు to rob, to steal, v. a. దిగ్గాన abruptly, immediately, adv. వాలుకుfour, num. మూలa corner, an angle, s. n. అదివరకే before that time, already, adv. మాటవచ్చు to be blamed, comp. of మాట a word, వచ్చు to come, చెదిపోవు to be spoiled, v. n.

పాంచాల్డీశములో పైకరాజుకలకు - అతనికిపైకకొమూరుడు - ఆకొమూరుడుచిన్ననాటినుంచిబిహసబు ధీవంతుడుగావుండును - పైకనాడు - అతడురాజునుచూచిలమ్యాకీతి - సంపాదించవలెననినాకుబాలాఅంతున్నది - నేనుయేలాసుననడుచుషం టెకీతి - వచ్చుననిఅడగా - రాజుచెప్పును - యేమంటె - నీవరాజ్యపరిపాలనచేశేటప్పుడుప్రజలపట్టర్ప్రజరిగించక - భాగ్యవంతులనున్న - దరిద్రులనున్నచక్కగావిచారించిదరిద్రులయినవారికిఅప్పుటప్పటికిఅన్నవస్తూలకుయిచ్చిసంరకుణచేస్తూవుంటె - నీపుకీతి - విస్తారముగాకలుగును - భాగ్యవంతులయినవారికియోంతయిచ్చినప్పటికిన్న - కీతికలగదుఛినింపుటికిన్న - దృష్టాంతముచెప్పుచున్నాను - యేమంటె - ఉడకములేకపయిల్యాయోండిపోతూవున్నప్పుడువరుషముకురిట్టె - మేసుదికివిస్తారముగాకీతి - వచ్చును - షముద్రములోయోంతవరుషముకురికినా - కీతి - రానేరదు - అనిచెబ్బిఅప్పుడుయితపుబహసబుధీవంతుడనియోచనచేశితనరాజ్యములోపగము అతనిపరముచేశెను - తర్వాతలిచిన్నవాడురాజ్యమున్యాధనంచేసుకొని - త్రజలయిచ్చినకోలుకరారుగాజరికిస్తా - దరిద్రులయినవారినివిచారించి - వారికిఅన్నవస్తుములయిచ్చించిబాలాలదరిస్తూవుండెనుగానకఅతనిమహాయశస్తువచ్చేను,

48TH STORY.

పాంచాల్డీశము a country so called, చిన్ననాటినుంచి from infancy, కీతి fame, renown, s. n. నడుచుకొను to behave, to conduct one's-self to the satisfaction of others, refl. v. రొప్పు row, trouble, violence, oppression, s. n. దరిద్రుడు poor, indigent, needy, adj. m. అప్పుటప్పటికి every now and then, adv. అన్నము food, s. n. వస్తుము raiment, or cloth, s. n. వుదకము water, s. n. పయిరు the crop, s. n. యోందిపోవు to be burnt up, v. n. వరుషము the rain, s. n. కురిచు to rain, v. a. మేసుడు (P. میخ. S. سیکه) the cloud, this word is figuratively used here in the masculine gender, స్వాధనముచేసుకొను to take into one's possession, from స్వా own's, own, (sua, lat.) &c. &c. &c. refl. v. కోలు (A. کول) lease, or agreement, కరారుగా (A. کارا promise,) punctually, exactly, adv. జరిగించు to perform, to act,

గాంధారదేశమలోనుహినీరుదనేరాజు - ఐహుత్రవ్యముత్రయముచేకి
రెండుతాళ్లలోటున్న - యోజనమువెదల్పున్నగలతైకచెరువుతొవ్వించితిచే
రుతుచుట్టుకట్టిపేయించెను - యెన్నివసుషాలుకుశినా - యెన్నిసీట్లుసచ్చినా - ఆ
చెరువుయెందిపోవదక్కేకాని - యెంతమాత్రమయినాసీట్లనిఉచితుండడంలేదు-
గనకపైకానాడురాజు - ఐహుత్రవ్యముత్రయముచేకిపేయించినచెర్పులోసీట్లు
నిలపకపోయెనుగాదాలునిచెర్పుకట్టిమాదకూచ్చుండిచొలావిచొడుపుటూవుం
డగాలుక్కుదికియేరుండమునిలునేతైకబుపీశ్వరుడువచ్చెను - అంతటరాజు
లేదితనికిడండప్రణౌమములాటరింబిలెట్టేమాచ్చుండపెట్టుకొనిమాట్లో
డురూతుండగా - ఆబుపీశ్వరుడురాజునుచూచించియిరాజుసీపేమోఖవు
విచారముగావున్నట్టుకనపడుతున్నాన్నలిదియెందునిముత్రమనిఅడగగా - స్వీ
మాసేనుతసుత్రవ్యముత్రముచేకి - లూచెర్పుతొవ్విస్తిని - యిందులో
పైకబొట్టుసీట్లులువునానిలవడంలేదు - గనకవిచారపడుతున్నాననిపలకగా -
యుందుకువిచారపడవేలసాహపవితరణౌదికుణసంపన్నదయునపైకరాజుకం
తరక్కముతోనైనా - సకలయోగసంపన్నదయునవకబిముపీయెశక్కుకంతరక్కము
తోనైనా - కలిటనలున్నముయూచెర్పుకుసమాపముగాతుండె - దుగ్గమతిలి
యుస్త్రయూచెర్పుయొండిపోకసముత్రమువతైనుండుననగా - ఆరాజుని -
అటువంటిరాజుదొరికేదికష్టము - యూబుపీశ్వరుడుపకలయోగసంపన్న
దేగనకయితస్సియాదుర్గమతియుత్రామనియెంచుకొనితనచంత్రపోసము
దూసుకొని - ఆబుపీమెదలండించిఆరక్కములోఅన్నముకలిందుగామబలి
యుచ్చెను - అప్పుడుదుర్గయొక్కప్రసాదమువల్లవానలుకురికివచ్చినసీట్లనిష్టుచే
ర్పులోనిలిచి - నిండితుండెను - గనకత్రభువులకుపొతాపితములుచెప్పేవా
డు - కాల్పాచితముగాచెప్పువలెను - లేకపోతేచెప్పినవానికేఅపాయమువ
చ్చును.

49TH STORY.

గాంధారదేశము a country (Candhar) between the north of India and Persia, మహారీరుదు proper name, త్రవ్యము money, wealth, s. n. త్రయముచే
యు to spend, to charge, v. a. రెండుతాళ్లలోటు depth of two palmira trees.

placed perpendicularly upon one another, comp. of రెండు two, తాళ్ల gen. plur. of తాదు a palmira tree, లోతు depth, యోజనము a measure of distance equal to four coss, చెనువు an artificial lake, s. n. పెదల్చు wideness, s. n. also wide, adj. లోవ్వించు to cause to dig, c. v. from లోవ్వు to dig, చుట్టు around, round about, adv. also circumference, s. n. వరుషము the rain, s. n. యొండిపోవు to be dried up, to be burnt up, v. n. కాని but, conj. యొంతమాత్ర సైనా any at all, నీళ్లనిలచితుండదములేదు the water did not stand, comp. of నీళ్లు water, నిలచి past verb. part. of నిలుచు to stand, వుండదము the being, &c. వేయించు to cause to make, or put, c. v. of వేయు to put, యేరుండముని proper name of a penitent, బుష్టిక్యురుడు lit. chief of penitents, s. m. దంతత్రణా మములాచరించు to pay respect to any body by prostrations, comp. of దండము prostration, salutation, త్రణామము respectful, or reverential salutation, addressed especially to a bramin or deity, ఆచరించు to perform, to practice as a custom, or usage, v. a. నీపే మోబహువిచారముగావున్నట్టుకనపడుతున్నావు you seem to be somewhat dejected, or oppressed by sorrow, comp. of నీళ్లు thou, యే తో somewhat, as above, &c. &c. కనపడు to seem, to appear, భుట్టు a drop, also the sectional mark of hindoos on their foreheads, విచారపడనేల why are (you) sorry, comp. of విచారపడ inf. of విచారపడు to be sorrowful, and యేల why? పొహాపము bravery, intrepidity, courage, s. n. వితరణము liberality, generosity, s. n. కుణము quality, disposition, సంపన్నడు endowed with, possessed of, adj. m. కంతరక్తము the blood of the neck, comp. of కంతము the neck, and రక్తము the blood, యోగము the particular practice of a devotion, or the exercise of that abstraction by which union with God is supposed to be obtained, కలుపు to mix, to mingle, v. a. దుర్గా a goddess, wife of Sivah, బలియచ్చు to sacrifice, v. a. చంత్రపంపము a scimitar, from చంత్ర the moon, and పంప what derides (outvieing the moon in brightness), దూసు శేను to draw a sword, to unsheathe, refl. v. మేద the neck, s. n. ఖండించు to sever from, to divide, or separate from, v. a. ప్రసాదము favor, హితము friendly advice, అహితము bad advice.

మశయాళ్లేకమునందునందునరాజు ప్రభుత్వముచేయుచుండగా సెక నాదతనివద్దికి వైక జెట్టివబ్బి శ్రోమపోరాజు నేనునా ముమొ దలయునవి త్వ్యల్లోచాలాపరి క్రువుచేసినాను - వెద్దపులులలోపోట్లుడగలను - పర్వతములనయినాతలమిాద మోసుకోనిపోగలను - నాపామధ్వమునష్టత్తానిజీతముయిచ్చినన్ను సంరక్తుణచేసే వారుతముతప్ప వేరేయెవరున్ననామ కనపడటేమ - గనక - తమ ప్రాపకముసంపాదించుకోనిజీవనముచెయ్యవలెననితము పముఖమునకువబ్బి నాననికునవి చేసుకోనెను . అప్పుకురాజు ఆతనిమాటలు చిని - యిటువంటిటంటుమనవద్దతుం టీమంచిదనియోచనచేసి ఆతనికినెలపువంక వర హోల్జీతమునిస్త్తును - చేసితనవద్దనుంచుకోనెను - యట్లుపుండగాప కట్టానసుప మిాపకుం దురుందే వైకోండ మిాద - దుష్టమృగములపోగయి ప్రజలనుమిక్కిలిహింసచేస్తూవుండెనుగనక - రాజులు జెట్టినిటిబిలిబిసుకోండలు మోయగలననిచెబ్బితుంటివిగదాయిప్పుడుయిావూరిదగ్గరకోండపుండదమువల్లప్రజలకుచాలావుపత్రవముగావున్నది - ఆకోండనుదూ రానయెక్కుతికయి నాటినుకోనిపోయి - వుంచిరమ్మనిచెప్ప గాలితడుమంచిదిఉప్ప కారమేచేస్తూననిచెప్పెను - అంతటకురువాయి - ఐదయాన - ఆరాజు జెట్టినిపెంటాట్లుకోని - కుంత్రివర్షాహితసేనాపతివారముతోమాదాఆకోండదగ్గరికపోయెను - అప్పుడు జెట్టి మెయిలకట్టుబిగించి - తలకు కుద్దుచుట్టుకోనినిలుచుండితుండగా రాజులు తస్మిచూభిలనుమానిస్తాపేమి . కోండతలమిాదయెత్తుకోనిబామ్మనిచెప్పగా - అమ్మాయేనుకోండ - మోసుకోనిపోతాననిమనవిచేసుకోటిమినిసాని - యెత్తుకోనిపోతాననిమనవిచేసుకోటిమి - గనక - ఆపర్వయాన్నిపెల్లగించండి - వాండుకోండనాతతమిాదపుంచినతరువాతతము - యెక్కుదికిమోసుకోనిపోయిపేకిరమ్మంటార్ - అక్కుడ పేశికప్పాననిచెప్పెను.

50TH STORY.

మశయాళ్లము the country that lays along the *Malaya range*, or the west coast of the peninsula, *Malabar*, నందునడు proper name, ప్రభుత్వముచేయుండగా ప్రభుత్వము a master, with the affix త్వము *vide* r. 421,

జెట్టి a wrestler, s. m. మహారాజు O mighty monarch, comp. of మహా great, &c. &c. సాము the art of fencing, s. n. పరిత్రము progress, also fatigue, labour, s. n. పర్వతము a mountain, s. n. అయినా even, at least, ind. తా the head, s. n. మోసుకొనిపోవు v. comp. to carry as a load, &c. సామధ్యము ability, adequacy, power, strength, s. n. జీతము payment, salary, wages, s. n. తచ్చు except, ind. from తప్పు to err, v. a. ప్రాపకము protection, patronage, s. n. పుషుఫము presence, (of a superior) s. n. ఐంటు a warrior, s. m. నెల a month, s. n. వంద a hundred, adj. or s. n. నిష్టుష్టచేయు to fix, to determine, v. a. కొండ a mountain, s. n. దుష్టమృగము a wild beast, comp. of దుష్ట wild (in comp.), wicked, మృగము a beast, పోగవు to assemble, v. n. ప్రజలు people, s. pl. పుప్రతము annoyance, trouble, molestation, పురోహితుడు family priest, conducting all the ceremonials and sacrifices of a house, or family, from పుర్వ first, హత recovered, here in composition the telloogoo termination ఉదు is omitted, because the word is joined by a sanscrit copulative conjunction not expressed but understood, నెన an army, s. n. పరివారము a train, or retinue, s. n. మెంల loin, waist, s. n. ధట్టి a zone, girdle, or waist-band, s. n. బిగించు to tie, to tighten, v. a. కుద్ద కుద్ద a cloth, చుట్టుకొను to roll around, to wrap up, also to surround; refl. v. పెల్లగించు to root out, to eradicate, v. a. అనుమానిష్టాపేమి why do you hesitate, comp. of అనుమానించు to suspect, v. a. and యేమి what? యైత్తు to lift up, to raise up, v. a. ఆచ్ఛాపించు to command, to order, v. a. పేము to put, v. a.

అ - కథ.

బం గా శదేశములో నొక రాజుకలదతడు పెద్దకోటుకట్టించుకొని విస్తారము యన సైన్యముతో నాకోటులో నెయిండును. అతని మాదికియెంతబలవంతుల యనక తుఫలయుధ్భానికివచ్చినా అతడుకోటులోనుండియుధముచేయడము తల్లనతనినెపరున్నజయించ లేక పోయరి-యిట్లు-పుండ గాలో రాజుకుకప్పము కట్టపాశెగాదు వైకడు-యేమయినా పుచాయముచేత - రాజునుకోటియిట వచ్చేటట్లుచేసి - ఆతోస్మాపటుకొని - కయిదులో వుంది - అతని రాజ్యమంతా

శాసులక్రు నీఁచుకోవలెనని యోచన చేసి - పైకనాడురాజువద్దికిపోయి - అయ్యనాకొమూరునికిరేషటిరో జునవివాహమవుతున్నది - గనక - తమరునా యందుయచేసిమాయంటికివర్చి శుభముపూత్రముచూచివెళ్లవలశినదని ప్రాధించగామంబిదిపులాగెవ్వున్నాననిరాజుచెప్పేను - అంతటిరాజు మంత్రియాసమాబారమువినిరాజువద్దికివచ్చిలుయ్యా తమరు ఆ పొళెగాని యంటికివెళ్లవలెననివున్నారట - అతడుబహుట్రమనిషివిప్రారమయిన్నేన కలవాడు - తమరుఅతనియంటికివెళ్లినప్పుడు - అతడుతమమిందయేమయినా మత్తులుజరిగించును - గనక - తమరుఅతనియంటికిపోరావనిమనవిచెయ్యా రాజుమంత్రినిచూచిబుంత్రి - అతడుట్రమనిషిలయుటైనవన్కేమి - అతడు మనసుబహుట్టుడుగావున్నాడు - గాని - యిదివరకుమనమిందయేమిన్ని - తృ త్రిమనులుజరిగించ లేదు - గనక - యిప్పుషున్నాలితడుట్రమత్తులుచెయ్యుడు - ఆలాగంటితలంపులితనికివున్నాట్టయుటైనవనముకోటులోవుండే ఉప్పుడుయెందు శుమనమిందకుట్రమజరిగించడనిచెప్పేగా - అయ్యాతమరుకోటులోవుండే మట్టుకు - అతడుతమలోయుద్ధముచేసిజయించలేదు - గనక - తమస్త్రమన్నేకోటివుంటాడు - తమరుకోటవిధిచిలితనియంటికివెల్లినప్పుడువరాధినులయు వుంటారు - కాబట్టితడుతమయందుకుత్తుత్త్వమేకనపరుచును - గాని - యిప్ప టివలెనిత్తుడుగావుండడు - అదియేలాగంటై - కమలములకుసూర్యుడుమిత్తు దేకదా - అవి - సీల్లలోవుండేమట్టుకుసూర్యుడుయెంతవేడిమికలవాడైనా - వాట్లనువికసింపచేస్తాడు - ఆకమలములనేసీల్లలోనుంచితీసిబయిటువేస్తే అ ప్పుచులిసూర్యుడేవాటనివాదిపొయ్యెలాసుచేసునుగనకతమరుఅతనియంటికి వెళ్లరావనిమంత్రిచెప్పేగావినిరాజుసంతోషింఖిపొళెగానియంటికివెళ్లడము మానుకోనెను.

51st STORY.

ఏంగాళ దేకము the country of Bengal, కోటి a fort, s. n. సైన్యము an army, s. n. శత్రువు an enemy, a foe, s. n. యుద్ధము a battle, war, s. n. జయించు to conquer, to reduce or overcome, v. a. కప్పుముకట్టు to give or pay (lit. to tie) tribute, పొళెగాడు poligar, s. m. కయిదు confinement, prison, s. n. (pers. ప్రియ) ఆక్రమించుకోను to encroach upon, to usurp, v. a. వివాహమవుతున్నది marriage will take place, or be finished, comp. of వివాహము marriage,

&c. &c. సుఖముహూర్తము auspicious ceremony, comp. of సుఖ auspicious, and ముహూర్తము a period selected for auspicious ceremonies, such as marriage, &c. also a division of time, the thirteenth part of a day and night, or an hour of forty-eight minutes, s. n. ప్రాధికాంచు to pray, to request, v. a. కుట్లు an intrigue, the sowing of sedition, s. n. also intriguing, adj. కుట్లుజరిగించు to concert schemes, to intrigue, v. n. కుట్లునిషిల్యము what is it to us if he is an intriguing man, అప్తుడు intimate, confidential, adj. m. కృతిము ము artifice, s. n. తలంచు a thought, an idea, s. n. (from తలుచు to think), కేరు to wish, to hope, to long for, v. a. పరాధీనుడు dependant, subject, subservient, adj. m. (comp. of పర another, and అధిన humble), కుత్వము enmity, s. n. కవపరచు to shew, v. a. ఏతుడు a friend, s. m. కమలము a lotus, (nelumbium speciosum, or nymphæa nelumbo), from Sans. కమ water, and అల what adorns. Here the sun is said to befriend the lotus, because the lotus flowers open during the day and shut at sun-set; వెదిను heat of the sun, &c. s. n. ఎకసించు to blow, or expand, as a flower, v. n. వారిపోవు to be entirely faded, v. n.

శాయ - కథ.

శ్యాందారణ్యములోనో కయక్ష్యద్వచ్ఛంబుపయునఅనేకవాయనంబులగూ ల్లుకట్టుకొనివాటిలో తమపిల్లలలోకుడానుఖముకొవాసముచేయుచుండెను అశ్వద్రుకిసమాపాన పైకమ క్రిచెట్టుపయున నెముభూపుండెను. ఆకాశులలో వకటిత నజ్ఞాతికాశులనున్న - నెమళ్లనున్న చూచితనజ్ఞాతికం పై నెమళ్లక్కే స్తుమయు నపత్రులనిన్ని - తానుఆనెమళ్లవలెవుండవ లెనసినిన్నియోచనచేసితనజ్ఞాతినిధి క్షరించియాచెట్టుకింపవదియున్న నెమళ్లరెళ్లులనేరుకొని - తనరెళ్లులలో నంటించుకొని - తానున్న పైకనె మలివ లెనె - ఆనెమళ్లగుంపులో ప్రవేశించికొద్దినోజులుపుండెను - అటుతరు వాతనెక్కునాడునెమళ్లచేనిస్వరమువిని - యిదినెమలికాదు - కాకి - తస్యునమోసవుచ్ఛితములోకలికినదని తెలుసుకొని దానిపయిబదిముక్కులలో - గోథులో - పెళ్లంతాగాయాలుచేసిదాన్ని పెళ్లకొట్టేను - అంతటలేకాకిచాలావిచారపది - మల్లీతనజ్ఞాతికాశులవద్దికితాగా

యాదిత్రార్వముతస్యుననిరాకరించినెమల్లనుశాఖించి - వాటిరోక్కొన్నిదినము
లుపరా వాసముచేసితర్వత వాట్లచేత దెబ్బ లుతినిరిగితమవద్దికివచ్చినపంగతి
యావత్తువాట్లకుచక్క - గా తెలుసునుగనకలవిదాన్నిచూచిపోయి - మేము
కొద్దివాండ్లమనివస్యునండరినినిరాకరించిమాకం పై పరువు - గా వుండవలెన
న్నితాత్మర్వముతోనీనెమల్లవద్దికివెల్లుతిగదా - యిప్పుడున్న - నీతులక్కుడి
కిపెల్లితపత్రులతోనేవుండవల శిన ది గా నిమూవద్దనీకే మిపనిపొమ్మనికాశలు -
దాన్నితమలోచేచు - కోకపెళ్ళకొట్టెను - గనక - యౌవడయునప్పటికన్నిష్టజ -
తిన్నిక్కురించిలున్యజాతులలోకలిప్పెత్తుతదుయెందున గాకచెడిపోను.

52D STORY.

బృందారణ్యము name of a forest, అర్వదవృక్షము the holy fig tree, (*ficus religiosa*), వాయపము a crow, s. n. గూడు a nest, s. n. వృక్షము a tree, s. n.
నెమల్లు plu. of నెమలి a peacock, s. n. జ్ఞాతి caste, sort, species, tribe or
lineage, s. n. క్రేష్టము most excellent, pre-eminent, adj. n. ధిక్కరించు to
speak contemptuously, also to disregard, v. a. ఏముకొను to pick up, to glean,
gather, also to select, or choose, refl. v. ఆంటించుకొను to join, to paste, to
stick on, refl. v. గుంతు a multitude, an assemblage, s. n. ప్రవేశించు to enter,
to arrive at, స్వరము voice, sound in general, also an accent and note in music,
యాదినెమలికాదుకాకి this is not a peacock but a crow, మోసతుచ్చు to deceive,
v. a. కలము to mix or mingle, పయిబడు to fall upon, from పయిన upon,
and పడు to fall, ముక్కు a beak, also nose, s. n. గోళ్లు plu. of గోరు the nail
of the fingers or toes, also a bird's claw, పెట్లు the body, s. n. గాయముచే
యు to wound, comp. of గాయము a wound, &c. &c. పెళ్ళకొట్టు to send away,
to turn out, v. a. నిరాకరించు to despise, to reject, v. a. శ్లాఖించు to praise,
to eulogise, also to flatter, v. a. డెబ్బులుచెను to receive blows or to be beaten,
comp. of డెబ్బు బు blows, and ఉను to eat, యావత్తు the whole, also all, కొద్ది
వాండ్లము we are people of no consequence (lit. little people), comp. of కొద్ది
little, trifling, &c. &c. పరువు గావుండు to live in dignity, or in an elevated
situation, comp. of పరువు dignity, rank, honor, &c. &c. మావద్దనీకే మిపని
what business have you with us. In this phrase the verb is understood; చేచుకు

కొను to admit as a member in a class, sect, or religion, refl. v. యెందునా
పాకచెడిపోను (he) will ruin himself without (deriving) any advantage,
comp. of యెందున in any thing, పాక without succeeding, చెడిపోవు to be
ruined or spoiled.

॥ 3 - కథ.

కాపేరిరమునందుజయస్తులమనేయగ్రహములో దుగ్గషుహనే త్రాస్తు
ఇందుకలదు - అతడుబహుధరిద్యుదు - గనక - ప్రతిదినమున్నానాలుగూర్చుతిరి
జిభ్యుమెత్తుకోనిమూడుజూములమయింటికవచ్చివండుకోనిభోజనముచేస్తూ
పుండును - యాలాసునకోంతకాలముగాదిబినతరువాతనోక్కునాదు - యా
త్రాప్తుణుడుబిభ్యుమెత్తుకోనియెండలో శ్రమపదియింటికవెస్తుమాశ్రంధగా -
అకాశమాగాచనపార్వతీపరమేళ్యరులుసుచరింపుచుండిరిగనకపార్వతీదేవి
యాత్రాప్తుణుడుపడేశ్రమమాబిచాలాజ్ఞలపదియతనిభాగ్యమిష్యవలెన
నితనమెనిమిటియయినపరమేళ్యరునితోచెప్పగాయతనిభాగ్యమువచ్చిటటు
త్రిష్టుదేవుడుయతనినోసటక్రాయదేదు - యతడుచచ్చేమట్టుపయాలాసు
నబిభ్యుమెత్తుకోవలశినదనిపరమేళ్యరుడుచెప్పెను - ఆమాటవినిపార్వతీదేవి
యతనిభాగ్యమెట్లోరాదోచూతామనియాత్రాప్తుణుపూయ్యదోవలో
పెయ్యవరహంకుప్పగాపోశేను - ఆంతటనాత్రాప్తుణుడావరహంలమప్పునుప
దివారలదూరానమవచ్చిసుద్దివాడునడిచేటటునేనునడవగలనోనడవనో
చూతామనిల్చ్చర్చినుంచితనయింటిమట్టుమసుకోనినడుస్తూఅవరా
లమప్పుదాటితనయిల్లుచేరెను - గనక - త్రిష్టుదేవునోసటక్రాశినక్రాత
తప్పించడానమయెవరివల్లనుస్తూకాదు.

53D STORY.

కావేరి the Cavery, the principal river in the southern part of the Indian peninsula, శీరము a shore, a bank, s. n. జయస్తులము name of a village, దుగ్గ
రుడు name of a man, signifying (poor or distressed), నాలుగు four, num.
బిభ్యుమెత్తుకోను to beg alms, comp. of బిభ్యుము (corruption of the Sanscrit word భియు) alms, &c. &c. వండుకోను to cook or dress food, refl. v. యెంద

sun-shine, s. n. పూర్వీ[ం] the wife of Sivah, పరమేశ్వరుచు a name of Sivah; సంచరించు to walk about, to travel about, దేవి a goddess; this word is respectfully added to Sanscrit proper names of goddesses or females in general; జూలిషు to have compassion, or pity, comp. of జూలి pity, commiseration, &c. &c. నోపట on the forehead, infl. abla. of నోపలు the forehead, బుహ్మ దేవుడు Brahma, the first deity of the Hindoo triad and the operative creator of the world; వ్రాయు to write; the Hindus suppose that the creator writes on the forehead of every man, and thereby decrees the happy or unhappy state which he enjoys through life; ఎతనికిభాగ్యముయ్యొరాదోచూతాము let us see how fortune will forsake him, వెయ్యి thousand, కుప్ప గం in a heap, comp. of కుప్ప a heap, and గం as above, బొర a fathom, s. n. కుద్దివాడునది చేటట్టునేనునడవగలనోనడవలోనోచూతాము let me try if I can walk like a blind man, or not, కండ్లు plu. of కన్న an eye, దాటు to pass over, to cross, to leap over, వ్రాత the writing (from వ్రాయు to write), తప్పించు to cause to miss or err, to avoid or shun, to make otherwise.

అచ - కథ

తాముపణే-తీరమందుత్తురామపురమనేయగ్రహారములోవ సంతయా జియనే శ్రూప్తుణుడుకలడు. అతడుయజ్ఞముచేయవ లెననియోచనచేసిదానికి మేకలుకావలశినదిగనకలక్కు-దికిసమిపానపుం దేమరియొకన్నారి కిపో యి మంచివగా నా లగయిదు మేకలనుకొన్ని - వాటికిమేచుతాట్లకట్టితీ సుకొనివస్తూవుండగా - దారిలోనలుకురుచూడులుచూచి - ఆమేకలను తమరుహారించవలెననియోచనచేసిరి - అంతటవాంట్లలోనోకదాత్రా ప్రూణునసునెదురుగావచ్చి మొరెవరయ్యిపిచ్చిసుక్కులనుతీసుకొనిపో తున్నారనిచెప్పేను - ఆమాటవినిపీశుచిచ్చివాడు - మేకలనుచూచిపిచ్చిసుక్కులంటాదనుకొనికొంతదూరమపోగానామూదులలోమరియొకడుదారికెదురుపడిమొరెవరయ్యిపిచ్చిసుక్కులనుతీసుకొనిపోతారు - జూగ్రతగా పొంది - యాపిచ్చిసుక్కులపయిపడికరుచుననిచెప్పేను. ఆమాటలువిన్నిమిందుటుయాత్రాప్రూణునసుకొంచెముసంకయముపుట్టేను - ఆవలమరికొంతదూ

రఘుపో గానాశూదు లలోమరియొకడు ఆమేకలసుడగ్గిర గా షచ్చి . యేమ య్యాపిబ్బికుక్కులను తెబ్బిమార్గఫులమిాద విడుస్తున్నారనికోపముచేసెను . అదివిని - యివిపిబ్బికుక్కులేయనిర్మయించి . వాటినివిచిబిపెట్టవలెననిమెద తాట్లవిప్పపో గాలియ్యమెడతాట్లవిప్పితే అవిపయిబికరుచు నుగనుకవాటి నిచెట్టుకుక్కిపేసిహండనిలేశూదుడుచెప్పేను - అంతటా బ్రాహ్మణుడువాటి నికచెట్టుకుక్కిపేసిపరిక్రతిపోయెను . అటుతర్వాత ఆశూదులు మేకలనువిప్పు కొనితమయింధువువెళ్లిరి . తాబట్టి - నలుగురొకటయి తేచెరతబుధిమంతుదయి నామోసపోను .

54TH STORY.

తాతుపణీ - the name of a river in the district of Tinnevelly, ఇంరామపు రఘు the name of a village, వసంతయాజి the name of a man, యజ్ఞము a sacrifice, a ceremony in which oblations are presented, s. n. మెద the neck, s. n. తాడు a rope, s. n. దారి a road or way, s. n. హరించు to take away, or get any thing unlawfully, v. a. యొదురుగ్గా opposite, in front of, adv. మిారె వరయ్యా who are you, sir? షిచ్చి mad, lunatic, foolish, adj. madness, lunacy, s. n. వీకుఃచ్ఛివాడు he is a mad man, యొదురుపదు to meet, to come together from opposite quarters, v. a. కరుచు to bite, v. a. సంశయము doubt, uncertainty; s. n. తుట్టు to arise, issue or spring from, also to be borne, v. n. మార్గఫుడు a traveller, s. m. కోపము anger, rage, s. n. పైకటియవు to combine, v. n. మోసపోవు to be deceived.

అఖ - కథ .

యూచవరఘునే గ్రామములోయిసుకతక్కుతి గాజనివక శూదుడుకలద తణోక నాడుమతియొకవ్వారికివెళ్లవలెననిబయిలుదేరి . జేరుయిసుకకొంగున మూటగట్టుకొనివెళ్లను - ఆగ్రామమునమస మిాపానమాచవరఘునేయూ రిలో - చేప తక్కిని గాజనివక శూదుగాలదతడున్నమరియొకవ్వారికివెళ్లవలెననిపితేడుపేదవక కుడ్డకొంగునమూటక్కుకొనిబయిలుదేరెను . అంతటవీరిద్దనున్న - సాయంకాలానమలుకస్తుతుగా పైకగ్రామములోనేప్రపణించి అక్కడవకథర్మనావటికోశూచ్చందిరప్పు దాయినుక తక్కిని గాడు - పేర

త క్రిది గా ని వద్ద వుండే మూటచూబిలున్నమని భ్రమిసి - యితణై మోసపు బ్యాలున్నమతీసుకోవలెననియోచనచేసి - ప్రాయసీమూటలో దియేమవిలు దగగా - పేదత క్రిదిగాడు - అంతమహృవ్యామే - యినుక తక్కిదిగా నిమూటచూచిబియ్యమనుకొని - ఆమూటహరించవలెననియోచనచేసివుండెను గనుక - నామూటలో డిలున్నమునీమూటలో దియేమనిలుధిగెను - నామూటలో బియ్యమన్నది - వేనున్నసీవలెనేలున్నముకట్టుకొనిరాకపోతిని - యి ప్పుడాకలిలుతున్నదియే ఏచేతుననియినుక తక్కిదిగాడువిచారపడగా - ప్రాయినామయిప్పుషులీకలికాలేదు - గనక - నాలున్నపుమూటసీనుతీసుకొని - సీబియ్యపుమూటనాకమ్మని పేదత క్రిదిగాడు అధిగెను - మంచితనియుద్దమస్తు తంచివకనిమూటవకడుమాచుకొని - వకనికివకడుభయపడుతూ అస్తుతని లంక - ఐములు దేరికొంతదూరముపోయిమూటలువిచ్చిచూచుకొనిచొల్లా ఆశ్చర్యపడిరికాబట్టి తెకణై మోసముచేయవలెననిమనముతల్సైమనమున ఎంచ్చుక్కుమోసముచేసును..

55TH STORY.

మూచవరము the name of a village, యినుక తక్కిదిగాడు the name of a man, యినుక sand, s. n. కొంగు the hem or border of a garment, s. n. మూచవరము the name of a village, పేడతక్కిదిగాడు the name of a man, పీడెరు as much as a vis, comp. of పీక a certain measure of weight, పేద the dung of horned cattle, s. n. అకస్తూతు ప్ర suddenly, abruptly, adv. ధర్తుసావిది a public shelter for passengers, commonly called a choultry, s. n. భ్రమియు to err, to wander, to be ignorant or mistaken, v. n. మోసపుచ్చు to deceive, v. a. మూటలో దియేమి what is that in the bundle? comp. of మూట a bundle, with the affixes లో * and ది, &c. &c. అంతమహృవ్యామే previous to that, అకంలితు to be hungry, అన్నపుమూట the bundle of rice, comp. of అన్నపు gen. sing. of అన్నము food or boiled rice, &c. &c. స్తుతించు to agree to, to consent, v. a. వకనిమూట వకడు one another's bundle, మాచుకొను to change, to exchange, refl. v.

* The ablative cases of nouns or pronouns, with the terminations ది or వి of neuter demonstrative pronouns, are commonly used without any verb to denote possession, as యూపంస్తుఫలానాదొరగారితోటులోని these fruit are belonging to or out of a certain gentleman's garden.

విమలావతిమనేసరస్వతోనానావిధములయినమత్యములుబహుకాలము
నుంచివాసముచేస్తావుండెను - పైకానాడక్కదికి వక్కొంగవచ్చియాజలజంతు
వులనుచూచియేలాసుననయినావాటినితానుండేష్టుమునపుతీనుకొనిపోయిని
త్యంకొంచెముకొంచెముగాభయించవలెననియోచనచేసినీళ్లదరినిహాచుం
ది - యామత్యములు - మొదలయినజంతువులు - తన్నచూచిజడిశి - గోలగ
పోవుటగని - వాటిలోచెప్పేనుయేమంటె-మొరండరునన్నచూచి - మాజూ
తికి మిారాసోరవస్తువులయినందుననేనుమిమ్మునభయించిపోతాననినాణ్ణికివ
చ్చుటు - జడిసిలావతలికివెళ్లతారు - గాని - నేనుమిమ్మునుతినవతెనన్నతాత్ప
ర్యముచేతయిక్కడికిరాలేదు - యిదివరమునేనుమాజూతిపత్రులలోకూడుకొ
నిబపుబీవహింపచేస్తిని - యిప్పుడునేనుముసలిదాననయినాను - యికనుబీవ
హింపచేయరావనినాకుషైరాగ్యముప్రట్టినది - గనక - యితట్టాకమునపువచ్చి
తపముచేసుకొంటూవున్నాను - నావల్లమిాకేమిభయములేదు - మిారునిఖ్యా
యముగారిగంవని - ఆమత్యములసునమ్మకములోచతగినమాటలనేకము
లాడగానామత్యములువాస్తవ్యమనినవ్విముండెను - యాఱకమున్నాఅమ
త్యములుతనవద్దికివచ్చినావాటిజోలికివెళ్లకఫూరికెవుండెను - యిలాసున
కొన్నిదినములుగడబినఃిమ్ముట - పైకానాడకొంగచాలావిచారముగాకూ
చుండివుండగా - ఆమత్యములుదానివద్దికివచ్చిపైకొంగాయాకోబునసిపేమి
చాలావిచారముగావున్నాపు - యేమిహేతువయనిలుగగాననేనేమిచప్పుడు
ను - యికనులోకములోద్వోదశవంటామమున్న - ఆనావృష్టిన్నిరాఘో
తున్నవి - ఆప్పుడికొలనుబ్రత్తిగాయెండిపోతున్నది - యింసంగతినేనుజ్ఞానదృ
ష్టిచేతతెలుసుకొని - మిారునాకుస్నిహితులుగనక - యించెరువులోనీళ్లయెం
దిహాతేమిరండరుచబ్బిపోతారేయనినేనుచాలావిచారపదుతువ్వాననికొంగ
చెప్పగాకొంగమతమయందునిండాలుంతకరణవున్నదనిమత్యములుచాలా
సంతోషించి - ఆలాసునలునావృష్టిసంభవిస్తైమేముయేలాసునబ్రతకవతె
నోలుమస్తిషేమయినావుపాయముచేసిమమ్ములరయించవలెననిటకము
నువేదుకోగా - ఆకొంగమత్యములనుచూచి - యిక్కడినాలుగుగి
దియలదూరానపైకమడుగువున్నది - ఆమదుగులోనీళ్లవిస్తారమువున్నవి

గనక - యెన్నటియెండిపోవు . ఆసులముచీకుపాఖ్యముగా తండుననిచేప్పేను . ఆప్యుదామశ్యములుతన్నునలేసుకొనిపోయి ఆమదుగులోవిడిచిపెట్టమనిచెప్పగా మంచిదనివకవకమత్యముగాలీసుకొనిపోయివకకొండమిహయెండాపుంచుకొనికోజుతననుకాపలకినన్నమశ్యములను భాషిస్తాశురండెను . గనక - కశ్చత్తులుయెంతనమ్ముకమయినమాటలుచెప్పినానమ్మురాదు.

56TH STORY.

విమలావతి the name of a tank, నానా many, various, different, adj. విధము kind, sort, manner, s. n. మశ్యము a fish, s. n. కొక a crane, s. n. జలజంతువు a fish, or any aquatic, or amphibious animal, comp. of జల water, and జంతువు animal, కొంచెముకొంచెముగా little by little, adv. సీళ్ళాడరి near the water, comp. of సీళ్ళ gen. plu. of సీను water, and డరి the bank, or shore of a river, &c. తొలగిపోవు to move or step aside, to get out of the way, v. n. ఆపోరవము వు eatable thing, comp. of ఆపోర food, and వమ్మతు a thing, జీవహింసచేయు to oppress or injure the lives, comp. of జీవ life, and హింస injury, mischief, &c. &c. తైరాగ్యము absence of worldly passion, or desire, తపము religious austerity, penance, mortification, the practice of mental or personal self-denial, నిభాయము fearless, undaunted, adj. n. బికము a crane, s. n. ద్వాదశవస్తుయుము twelve years famine, comp. of ద్వాదశ twelve, (from ద్వి two, దశ ten,) వస్తు year, యుము famine, అనావృష్టి a failure of rain, a drought, (from అ privative, and ఆవృష్టి rain), కొలను a tank, s. n. వ్యక్తిగతి entirely, adv. జ్ఞానదృష్టి a foresight of things, resulting from supernatural knowledge, s. n. అంతర్శరణ the heart, the mind, figuratively favour, regard, s. n. (from అంతర్శ within, and శరణ an organ), రణించు to save, to protect, v. a. వకవకమత్యము పో one fish after another.

ఇలి - కథ.

గన్నవరమనేశ్వరార్థోదేవకర్తవ్యమనేత్రాప్తాణుకలడు . అతడుబిచుడక్కిదురుడు - నిత్యమున్నాశ్వరార్థోపదియంద్రమపోయివుపాదానమెత్తుకొనిఅందు.

ప్రాకాం తేసమచే స్తుతుండును - వై కనాదతకున్నారికి స్విపానపుండే యదవిసమిథ అనుభుత ముపోయి - అక్కుడచెట్టుకిందవకష్టలినిచూచి చాలాఫయ పదియావులినన్నయే నీచేసునో - నేనుతిరిగియే లాగునయుంటిపో తాను - యేమిచేమననిగాకవణుపుటూపుండెను - అప్పుడావులికట్టెర రెండుమూడుజింకలుందియా శ్రావ్మణిచూచియుతమయి క్రూరిక తెలియకపచ్చినాడు యితణ్ణివులిచూట్టే చంపి వేసునుగనకమనముందుగాజ్ఞగ్రత్తాట్టియుత ని ప్రాణముకాపాదవ లెననియోదనచే ఖపలినిచూచి ప్రోవ్యాస్తురాజాసీతు ఇహంధర్మాత్ముదవు - సీకెతిందిగంతవి శ్రాంతమయితున్నది - గనక - యి క్రూరికి వై శ్రావ్మణిచుసిదశానముని మిశ్రము పచ్చికని పెట్టుకొని పున్నాదనిచెప్పు గా పులిసంతోషించిమంబిదిలుతణ్ణియిక్కడిషిలుచుకొనిరండనిచెప్పును - అంతటి జింకలు శ్రావ్మణిచునిదగ్గాకిపచ్చిభాయి పించవడ్డనిజి మపుతీచి - అతణ్ణివులికట్టెరికి పెంటి పెట్టుకొనిపో గా ఆదిలతనిమందుచొల్పితిచేసి - తానుమునుపుచం బినమనమ్ములింభారణములలోకొన్ని అతనికియుచ్చెను - అంతటి శ్రావ్మణి దు - సంతోషించితనవ్వారికిపోయితనిపొరిగింటి శ్రావ్మణిపుయిసమాచారమునిమనమున్నాలివులివద్దిపోయి - ఆభరణాలు తెచ్చుకొందామనిఉఱివి కిపో గా - ఆదినముపుటదగ్గారనక్కలు - క్కులుపుండెనుగనుక అనియా శ్రావ్మణిచూచి - మనముపులిలోచెప్పి యితణ్ణిచంపి స్తుమనమ్ము - ఆహరమువీరు కుననియోచనచేసు - పులిచూచి - ఆమగ్గమనిషివడ్డన్నాడు - అతణ్ణిచంపి తేవిపయావూటి హారమతననిచెప్పు గా ఆవ్యాస్తుము దిగ్గున లేచిలుతణ్ణి పట్టుకొనిచంపి వేసెను - గనుక - ప్రభుతులవడ్డదుగ్గను లుపుండెపప్పుడుపో వేశునూ తైనతిపచమటించుసెను.

57TH STORY.

గన్నవరము Gunnavaram, a village in the northern circuits, ఈరిట్రుదు poor, indigent, adj. m. పది ten, num. వుపాదానమెత్తుకొను to beg raw rice, refl. v. పమిధ fuel, wood, grass, &c. employed in sacrifices, ఆదాద shivering as when one is afraid, వణుకు to tremble, to shiver, v. n. రెండు two, num. మూడు three, num. జింక a deer, s. n. ముందు previously, adv. ధర్మాత్ముదు a pious

or virtuous person, comp. of ధర్త virtue, and ఆ త్వా self, సీటో-దిగంతవి కు)○
 తమయుషున్నది thy fame is extended to the utmost corners of the earth, comp.
 of నీ thy, కేస్ట fame, renown, దిం a corner or compass of the earth, అంత
 end, extremity, విక్రాంతము rested or reposed, adj. జపువు fear, terror, శీచుకు
 to put an end or complete, వెంటపెట్టుకొనిపోవు to take one along with, v. comp.
 ప్రతిచేయు to shew kindness, v. n. లభ రణము a jewel, an ornament, అక్కు
 కొను to sell, refl. v. సమాచారము news, circumstances, s. n. హృంతు half of
 the day, also a time, as four times or five times, &c. అమగో look there,
 behold, interj. వ్యాఘ్రము a tiger, s. n. దిగ్గును immediately, adv. లేచు to get
 up, v. n. మహాత్మను great, eminent, adj. ఆపద danger, ఘటించు to happen,
 v. n.

అజ - కథ.

అనంతవురమ నేపట్టించులో కుంతిభోజుద నేరాజు రాజ్యమేలు చుండెను -
 వైక నాదతడుమంత్రితుర్కోహతులు మొదల యున వారితో - సభామధ్వంబున
 సింహాసనాసినుదయయుండగా సెకతు త్రియుడు ఉచుధపాణియయిత్త
 క్రూరికివచ్చి రాజు కుతండము పెట్టి ద్వారా మహారాజు నేనుధనుర్వ్యుద్యులో బమపరి
 శ్రుముచేసినవాఢుబీమనము దేకితముక ప్రవమతున్నాముగనుక - తమసము
 భానపుచ్చి నాననిచెప్పగా రాజుతునికి నెలపువండరూపాయాలు బీత ముచే
 సి - అతణ్ణితనపద్ధతుంచుకోనెను - అదిమొదలుకోవిలితడురాశ్రిపగలురాజు
 నగరివద్దంనిపెట్టుకొనివుండెను - వైక నాటి రాగ్రినికిథచేశ రాజు - మేదమిండ
 పురుండరుండగా వైక స్త్రీయేద్విషట్టుగా ధ్వనివినిలేచి - ఆ యుత్రి యుని బిలి
 లు - యిష్టుడునేనుకోజనధ్వనివింటేని - అదియేమనిలుఁగగా - అయ్యాయా
 ధ్వనినేనున్నపడినములనుంచి తింటువ్వాను - గానిలుధియే మోతెలియతే
 దు - యిష్టుడుతమరుకలణుల్లోన్నేనువెడ్డిలునంగ తెలుసుకోనివస్తాననిచె
 ప్పుగా మంచిదివెళ్లితెలుసుకోనిరమ్మని - అతణ్ణిపంచించి - అతడైక్కరిపో
 తాగ్యచూతామనిగాంగదికప్పుకోనిఅతనికిశేలియకుండా - ఆతనిపెంటదిరా
 జుస్తుపోయెను - అంతటలుతమపట్టుణముపెలపలికపోయు - అక్కడ వైక స్త్రీపల

విరియబోసుకొని పెళదుగ్గా గుడిదిగ్గిరహంచ్చందిరోదనముచేస్తావుండగా - చూచి - నేవుయేవరపు - యోందు కుమేడుస్తున్నావనిల్లాడగ గా - నేనుఖంతిగ్గో జునరాజ్యలట్టుని - యారాజుయింకామూడుడినముల్లోమృతిపోందుతాడు గనక - యిక నేనెవరివడ్డికిపోదును - నన్నుయేవరురట్టింపురనియేడుస్తున్నా ననపలికైను - అయితేయారాజునుబ్రతికిం చేటం దుమ్మే మయినాఫూహా యముకణ్ణాలనిఉయ్యిత్తియుడుల్లాడగ గా - నీకొమారుణ్ణీయాద్దుషబలియుట్టే యారాజుయింకాబహ్యదినాలుత్రికింపుంటాదనిలిప్పిచెప్పును - మంచిదినే నుయింటికిపెళ్లినాకుమారుణ్ణీపిలుచుకొనిపడ్డు - ఆప్రతారమేబలియస్తానని చెప్పు - తనయింటికిపోయి - కుమారునితోయాసమాచారముచెప్పు గా - అతడుతంద్రినిచూచినీపుయాడునమునన్ను పిలుచుకొని పోయి ఆదుర్గుళలియి చ్చిరాజు ప్రాణముకాసాడవలినది - ఆయన బ్రతిజికింటుంటే - ఆ యనవల్లబహు మండిజీవింపురనిచెప్పును - అప్పుడతసుతనకొమారుణ్ణీద్దుషబడిపిలుచుకొనిపోయి - ఖద్దుముదూసుకొనిఅతణ్ణీతలకొట్టిపోయెను - అప్పుడాదుర్గాలుతని కిప్రత్యయుయిఅతనిచెయ్యిపట్టిసుని - నీనాహాసానికినేనుమెచ్చితిని - నీకొమారుణ్ణీచంపవద్దు - నీవుపేదినవరములిచ్చెవననిపలక గా - యాపట్టణమునురాజుయనసుతిఖోజునికిపచ్చినలాపమృత్యువతస్సి అయినటబుకాలముగాజ్యపరిపాలనచేస్తానుఖముగావుండేలాగునవరనియ్యమనిఅతనుద్దనువేడుకొనెను - ఆలాగేరాజుసుఖముగావుంటాడనివరమిచ్చిదుర్గాలంతథానముపోయెను - అంతటాలుతడుబహసంతోషించితనకొమారుణ్ణీయింటికిపంచించి - తానురాజునగరికిపోయెను - యితడుజరిగించినసంగతులయావత్తురాజుచూచి - అతనికితెలియండా - మల్లితననగరికివచ్చి మేడమాచుండివురిదెను - అప్పుడతడుమేడమాదికిపోయిరాజునుచూచి - అయ్యమేవతోప్పేత్తిప్పితనవానిమితితోపోట్లాదివచ్చియేడుస్తావుండెను - నేనుసమాధానముచేసిమెనుయింటికిపోమ్మనిచెప్పివట్టిననిచెప్పు గా - అతడుతనపుచేసినవుపకారమునురాజుబహసంతోషించి - అతణ్ణీతనవద్దసేనాపతిగావుంచుకొనెను కాబట్టియోగ్యలయినసేవకులుతమయజమానులకువచ్చేవుపద్రవములనివారణముచేసేయేడలతమప్రాణమునుసహార్యపట్టును.

58TH STORY.

ఆనంతవురము a city so called, కుంపిభోజుడు the name of a king, వుర్కోహీ
 రుడు a family priest, conducting all the ceremonials and sacrifices of a house-
 or family; s. m. సభామధ్యరఱున in the midst of the court, comp. of సభా a
 court or assembly, a meeting, మధ్యము middle, the ము of this word is changed
 in ఱు for which vide r. 175, and న denoting in or on, సింహాసనాసినుడు
 one seated upon a throne, (from సింహాసన a throne, ఆసిన seated, seating,
 sans. adj.) తు. త్రియుషు a man of the second, or military tribe, s. m. ఆయుధ
 పాణి armed, adj. m. f. comp. of ఆయుధ a weapon, and పాణి a hand, ధను
 ద్వీ ద్వీ archery, from ధనున్ a bow, and ద్వీ science, జీవనములేక for want
 of livelihood, comp. of జీవనము livelihood, means of subsistence, also a pro-
 fession, and లేక without, explained before, సముఖము presence (of a superior),
 s. n. వంద a hundred, adj. n. రూపాయూ a rupee, s. n. (from sans. రూప్య
 silver), అదిమొదలుకొని from that time, comp. of అది that, మొదలుకొని
 beginning from, post. వకరిషి. sing. of వకరు a palace, s. n. కనిపోత్తుకొని
 శుంకు to watch over, to attend on, to take care of, refl. v. నిశ్చథిషి. time of
 midnight, s. n. మేడ a house of one or more stories, s. n. శ్రీమృదిచినటుగా
 ధ్వనిని hearing a noise like the cry of a woman, రోదనధ్వని sound of a cry,
 from రోదన a cry or weeping, and ధ్వని a noise, గొంగది a blanket or woollen
 cloth, కప్పుకొను to wrap a cloth, &c. close round the body, also to cover, to
 thatch, refl. v. పంబది behind, along with, ind. పెలపలికి to the outside, dat.
 sing. of పెలపల outside, తలవిరియబోసుకొను to dishevel, comp. of తల the
 head, విరియబోసుకొను to put the hair in disorder, దుగ్ధి a goddess, s. f. కుది
 a temple, s. n. శోదనముచేయు to weep or cry, v. n. రాజ్యలట్టిసి I am the
 emblem or goddess of the kingdom, from రాజ్య government, and లట్టి goddess
 of wealth and prosperity, మృతిపోందు to die, v. n. comp. of మృతి death, and
 పోందు to obtain, అతిశించు to bring to life, v. a. ఇలియచ్ఛ్వా to sacrifice,
 v. a. సమాచారము news, circumstance, s. n. ఆలస్యము delay, also sloth,
 idleness, జీవించు to live, to exist, to maintain one's-self, v. n. ఖద్దను a sci-
 milar, a sword, s. n. దూషుకొను to draw a sword, &c. refl. v. తలకొట్టు to
 behead, v. a. ప్రత్యుత్మమవు to become visible, to appear, from ప్రత్యుత్మమ evident.

to the senses, present, and అంత to become, సాహసము bravery, courage, s. n.
 వేదు *to beg, to request, v. a.* వరము *a boon, a blessing, or gift, as from the gods or great personages, s. n.* అపమృత్యువు *an untimely death, s. n.* అంతధానమవు *to disappear, to vanish, v. n.* యొవతోవక స్త్రీ *some woman or other (I do not know her), సమాధానముచేయు to reconcile or appease the injured party, సేనాపతి a general or commander of an army, from సేనా an army, and పతి a master, దౌర్యాదు worthy, honest, proper, adj. m. సేవకుడు a servant, యజమానుడు a master, పుష్టువము danger, trouble, annoyance, also grief, sickness, నివారణముచేయు to deliver, to cure, సహా even, at least, ind. లంఘ్యాపెట్టు to regard, to esteem.*

అంత - కథ

మందారపురము నేపట్టి ఇమునందులుగురు స్నేహితులుగారు - వారు బహు దరిద్రులు - అన్నవ స్త్రో లక్ష్మి చూలాక ప్రపంచుతూవుందురు - ప్రైక నాదువారు నలుగురున్నవక చోటకూడి - మనముయేన్నిదినములు యాదరి ద్రుద శను అనుభవించవ లెను - సొఖ్యమును పొందడానటమేమయి నావక ప్రయత్నము చేతామనియోచనచేసి లోన్సారి లోపుండేదుగా సుధికి పోయి ఆదుగై నుగూచి - ఇంకారమయినశపముచేయగా - ఆదేవివారి తపస్సువు మెళ్ళివారికి ప్రత్యుతుమయి - మిముయే ఖివరముకావ లెనని అధికాను - హేముభాగ్యవంతుల మయిసుఖముగా వుండేటట్టుఅను గ్రహించవ లెనని వారు ప్రాధికాంచగా - దుగై-అనలుగురికి నాలుగుసుటికలుయిచ్చి మిముయిసుటికలుతలమిాదపెట్టుకోని వుత్తర రాభిముఖులయిపొంది - యివియేక్కుడపడుతున్నవ్యాపక్కడతోప్యిచూస్తే మిాప్రాత్మక్కన్నపూరముగా దౌరుకుతున్నదనిచెప్పేను - వారు ఆసుటికలుతలమిాదపెట్టుకోని పోతూ వుండగాముందుగా ప్రైకనిసుటికకిందపడేను - అక్కుడతోప్యిచూడగా - విస్తూరందాగా ఆలగుపడేను - అతడులే ముగ్గురినిచూచినామయి - రాగిబాలును నేనుయింతటనిలుస్తున్నాననిచెప్పి ఆరాగియెద్దమిాదనుపట్టించుకోనిపోయేను - యిముగ్గురు మరికోంతమారముపోగారెండో, వానిసుటికకిందపడేను అక్కుడతోప్యిచూడగా విస్తారంపెందిదారి కెనులత

దుతనచెలిశాండ్రుచూచితనకు యావెండే చాలును యంతటనిలుస్తున్నానని చెబ్బి - ఆ వెందిలుంపాపటించుకొనిపోయెను - కదమయిద్దనున్నమరికొంత నూరు ముప్పోగా మూడోప్పాని సుటికకిందపడెను - అక్కడతొవ్విచూడగా విస్తారంబిగారమునొరికేను - అంతటతనకుచెలికాడ యిననాలగోవాస్మీ చూచిమనమిద్దరముయాబంగారముతీసుకొనిపోయిసుఖముగాఖుందాము - సైషు వెంటిగాపోయియెందుకు స్వపదతావు - యంతటనిలువుమనిచెప్పగా - అతనిమాటలువినకు మరికొంతదూరము ముందరపోగా - అతనితలమిందనుస్తు సుటికకిందపడెను - అక్కడతొవ్విచూడగా యినుముగాపడెను - అంతట లితఁబహవ్యసనా త్రాంపుషయ్యేస్తే హితునిమాటవినక పోతినిగ దామంచిది అతడుబహవ్యసనా త్రాంపుషయ్యేస్తే హితునిమాటవినక పోతినిగ దామంచిది యప్పుడయినాఱుతనివద్దికిపో యితడుయిచ్చినంతబంగారముతీసుకొనిలం దుక్కలుఖముగాఖుందామని అతోస్తేవెతుషుపోగా - అతడుతుషుపదలేదు - గనకచాలాదుఃఖింపుచుతనకు ప్రాప్తము యినయిను మునయినాఅమ్ముకొని జీవనముచేతామనిఅస్తంమువెతుషుపోగా అదిన్నికనపదలేదుగనక - బహువిచారపదిమల్లిపట్టానికివచ్చి - విచ్చుమెత్తుకొనిజీవనముచెప్పుావుండెను - తో కట్టితెప్పులయినవారుచెబ్బినఱుధులువినసివాదుముంతరికిరాదు.

59TH STORY.

మందారపురము a city so called, నలుకురు four, num. (applied to persons), స్తోషికుతుడు a friend, s. m. తరిప్రద పoverty, indigence, comp. of తరిత్ర indigent, and దక state, condition, అనుభవించు to suffer, to experience, v. a. సూఖ్యము happiness, prosperity, s.-n. ప్రయత్నము an endeavour, exertion, s. n. త్రాంపారము severe, frightful, terrific, adj. n. అనుర్ధించు to bless, to grant a favour, to shew mercy, ప్రార్థించు to beg, to pray, v. a. నాలుకు four, num. ఘుటీక a small pill or ball, వున్నరాభిముఖులయి facing the north, adj. from వున్నర north, అభి a particle denoting before, ముఖము face, &c. &c. తొప్పు to open the earth, to dig, మింపుట్టమంపారముగా according to your fate, comp. of మింపు your, ప్రార్థించు fate, lot, అనుసారము according to, agreeable to, with the affix గా as above explained, దొరుపు to be found, discovered, or to be had, రాగి copper, s. n. చాలు to be enough, or sufficient, to suffice, యెడ్డు plu. of యెద్డు a-bull, or bullock, s. n. పట్టించుకొనిపోవు to take along with by some conveyance or other, comp. v. వెంది silver, s. n. or

adj. చెలికాడు *a friend or companion*, s. m. కదమ *remaining, other, adj. also the remainder, rest, or residue*, బంగారము *gold*, s. n. and *golden*, adj. యునము *iron*, s. n. and adj. ప్రాప్తమవు *to fall to one's lot, to happen, to occur, v. n.* ల్యథ్రి *advice, sense, intellect*, ముందరికిరాడు (*he*) *would not prosper, from ముందరికివచ్చు* (*lit.*) *to come in front, to be promoted, to prosper, to come forward, v. n..*

ఒంశథ.

హృద్య తాలంబునదయిణి దేవములోఅనావృష్టిసంభవించి చెరువులలోను యేశ్వరోను - కోశ్వరోను - యెక్కుడానీస్తులేకపోయినందున - ఆ ప్రాంతము లలోనుండుమేనుగలు త్రాగు-ఉపసీస్తుదొరకకమిక్కెలిడప్పిగానినుదకముపమృథిగావుండేస్థలమువువెళ్లుదమనిలువియన్నిటయిలుదేరిపోవుచుండగా - మార్గములోచం త్రపుష్టార్థియేయనుశైకశట్టాకమాగపడెను - అందుసీస్తును మృథిగావుందినందునిక్కుదనిలిచి - డబ్బిదీచ్చు-కొని - ముందువషాములు కురిసిదేకముసుభితుమయ్యమట్టుకుత్సలమునవుండవలయుననియోచనవేసి అక్కుడికిసి మింపానవుండేలడవులలోవాసముచేయుచు - ప్రతిదినమున్న - ఆతటాకమువువచ్చిసీస్తురాశిటోహృతండును - యాయేనుగలువెర్లేదారిలోవిస్తారముపుండేళ్లువున్నందువవాటిలోకొన్నిశ్శేషేనుగలకాళసందునచీక్కిచచ్చిపోయెను - అంతటాకుండేళ్లన్నిపోగయియాయేనుగలుయుక్కరద. పుండుటచేతప్రతిదినమున్న యాకొలమటుసీళ్లపిమిత్తమువస్తున్నవిలువిలైవెర్లేటప్పుడుమనమువాటికాళపందున తగులుకొనిచచ్చిపొతాము - గనకయిందుపుమనముచెయ్యిత్తుడియేమిలనివిచారించుచుండగా - నందులోనెకటితక్కునసుండేళ్లనుచూచి - మింపిలయాలాగునవిచూకపడియేదరు - నేమవైకవుపాయముచేతయాయేనుగలనుయుక్కడినుంచి వెళ్లకొట్టిమింఘయకునివారణము - చేసేదననిచెప్పియెక్కునాటిరాత్రివైసైలకాయుచుండగానాతటాకంబునమసమింపానమున్న పైకికొండమించయ్యిక్కుమాచుండి - అయేనుగలనుచూచచ్చియేనుగలారాయాతటాకమునకుఅధికాయియినచందుడుమింపోవైక - సంగతిచెప్పిరమ్మనినన్నయుక్కుడికిపంచినచిన్నాడు - అడియేమంటే - హృద్యముందుతమనయాకొలనుతవ్వించియిదితనదిలనిలంకరికిలియగలందు:

అస్తినికిచంద్రత్వప్రార్థిణియవిషేషుప్రతితిధినమన్నరాత్రిఅప్పరసలతో యిక్కడికివచ్చిజలక్కిర్దాడుచుండును - యిలాసునవుండగాకొద్దికోజలనుంచిమారందనుయితటాకమునమపచ్చినీళ్లస్తియుకలచుబహుల్లరిజరిగిస్తూవుండుటవల్లతిమనయిక్కరావదనునుఅటంకమయినదిగనక - ఆనునమాయందుబహుకోపగించుకొనియాతుణము మిమారందరుయిక్కదినుంచిముఱియెక్కుచికయినాడ్లకపోచేమిమ్మునయిరాత్రిలోగాహతముచేస్తాననిమిమాతెలియచేయున్నాడు - ఆయనకోపగించుకొన్నసంగతిమిమాకులైయువలకివుంచేయాపుష్టిరిణిలోచూడండిమిమాపుప్రత్యతుముగాకనపడుతున్నదనిపలికేను - అప్పుడాయేనుగలన్నిల్లాత్యక్కర్యపదితటాకములోచూడగాఅసీశ్శలోప్రతిథలించేచంద్రవింబముగాలికికదలినట్టుకనపడ్డందునచంద్రుడుతముయందుకోపగించుకొన్నసంగతివాస్తవ్యమనియేంచుకొనియేనుగలన్నిచంద్రునికినమస్తారములుచేసి - యాకొలనుతముదనితెలియకమేమిక్కదికివచ్చినాముయావల్లపచ్చినఅపరాధముతమురుతుమించికావలయును - మేమికనుయుక్కరదనిలవమనిచాలాగాప్రాథిందియాసంగతిచంద్రునికిక్కుతపరిచిమాయందుఅయనముకోపములేసుండాచేయుమనిఆకశమునుపెడుకొని - అక్కిచినుంచిబయలుదేరిమఱివకష్టలమునష్టోయెనంతనుండికశములనుఖముగావాసముచేయుచుండెగానపుపాయముచేతయేంతననిలయనాపాధించవచ్చును.

60TH STORY.

పూర్వకాలంబున in former times, from sans. పూర్వ former, and కాల dime, దయుణదేకము the southern country, అపావృష్టి a failure of rain, a drought, s. n. సంభవించు to happen, to occur, v. n. యేష్టు plu. of యేఱు a river, s. n. కోణ్ణు plu. of కోడు a rivulet, a branch of a river, s. n. ప్రాంతము neighbourhood, end, border, margin, యేను an elephant, s. n. తొండు to drink, v. a. మిక్కలి excessively, very much, adv. దట్టిగొను to be thirsty, v. n. వుదకము water, సమృద్ధిగా in abundance, plentifully, adv. చంద్రతుష్టురిణి the name of a tank, meaning the tank of the moon, దట్టితీచుక్కను to quench one's thirst, comp. of దట్టి thirst, తీచుక్కను to finish, to end, ముందు in future, వస్తము the rain, s. n. మభితుమవు to be in a prosperous state, v. n. దౌర్ధి a road or way, కుండ్లు plu. of కుండలు a hare, s. n. సందున between, adv.

పోగతు *to meet together, to assemble,* కొలను *a tank, s. n.* వెన్నెలకాయు *to be moonlight, from వెన్నెల moonshine, and కాయు to shine, as the moon or sun, అధివరి master, owner, చందు the moon, s. m.--the Hindoos suppose that a hare is an emblem of the moon,---so the hare in this story presumes to say, that he is sent by the moon ; అస్వరస a heavenly courtezan, s. f. (from అస్వ water, and స్వి to go), ఇలక్రీడలాడు to sport or gambol in the water, comp. of జల water, క్రీడ play, pastime, &c. &c. కలచు to disturb, అభిజరించు to raise confusion, to kick up a row, comp. of అలరి disturbance, the breaking of the peace, &c. &c. అటుడకము hindrance, impediment, హతముచేయు to destroy, to kill, v. a. వుష్టురిణి a square pond or tank, ప్రతిఫలించు to represent as a shade in a mirror, &c. &c. బింబము the disk of the sun or moon, an image, a reflected form, s. n. అపరాధము offence, fault, s. n. తుఱించు to pardon, to forgive, v. a. కొచు to protect, to save, v. a. కుతపరుచు to inform, to address to any great personage, కళము a hare, sans. D.*

ఉ - కథ.

ఒక నదిలో లోతుగానో కృ—మదుగుండెనామదుగులో మూడుమహ్నిములు గలను - వాటిలోనో కటిబుధీకు కలతకలదిగనకనప్పటికాలరితిచూచిముండు ఆ మదుగులో సీఫ్లువుండవని తెలుసుకొనితక్కి—నరెందుచేపలనుబిలచి - యఁకను వేసవికాలమునసీమదుగులో సీఫ్లుతిసిపోను - ఆ సమయానప్పుడైకారిలు వచ్చి వలలు వేసి మనలఁబట్టుకొని చంపిపోదురు గానమనమిప్పుడే యాత్ర వాహములుండాతిన్న గాసముత్రమునకయిన - మఱియొకగాప్పమదుగుకైనఁయోతి మేని త్రితుమదుముగాని - యఁచ్చిరునుఁడేమనమబహుకష్టముసంభవించున నిషటకఁగాతమాటలవి నియారెందుచేపలప హస్యముచేసేను - ఆచేపదానుమాత్రముకువిడిచియాత్రవాహమువెంబదిజనిమతియొక్కచోటు. త్రపశించెను - అటుబిష్టుటగాంత కాలంకునమపేసవిరాఁగానామదుగులో సీఫ్లుతిసిపోయెను. అప్పుడొక్కభేస్తవాఁడచ్చటికవచ్చివలలు వేశియారెందుమహ్నిములఁబట్టుకొనిగట్టిపయినఁచేసేను - ఆంతనాతెంటిలో మెకటీయించుకనే

పూర్వచేసి చద్దిన దానిభంగిమిన్నకపడియుండెను - రెండవదిను - రకుండకని టైనుట్టిపడుచుండే గానవాడుదానినేలం గొట్టికాళ్లతోనలిపిచంపెను - అంతనా బైస్తవాడావఁఁబోవంగని రెండవచేపతిన్నఁగామదుగుదాపునకుజరిగియతనికఁగనపదకఁగొట్టుననెగరిమదుగుబోచద్దిసుఖింబుననుండెగావున - రాథోయ్యేవుపద్రవములనుముందుగా దెలసుకోనివాటేనివారణముచేసుకోనుటకునుపాయములు వెతునువాడునుఖపడును ఆలాగంటోవుపద్రవంబులుసంభవించినతరువాతనయినాలందుకు తగినట్టుప్రయత్నములు చేసితప్పించుకోనువాడుగొంతనుఖపడును - యేమియుండెలియనివాడుచెదిపోను.

61st STORY..

నది a river, s. n. లోతుగా deep, ind. మదుగు a natural tank or the bed of a river, s. n. బుధికులత presence of mind, sharpness of wit, comp. of బుధి sense, intellect, and కులత cleverness, adequacy, కాలర్తి the state of the seasons, comp. of కాల season, time, &c. రీతి state, manner, mode, చేప a fish, s. n. వేసుకాలము the hot weather, నీట్లుత్తిసిపోవు to subside (as water &c.) షట్లెకారి a fisherman, s. m. వల a net, s. n. వేయు to throw, v. a. మనలఁ us, acc. plu. of మనము we, including the persons addressed, vide r. 115 for the insertion of c and for the change of the following letter, viz. ప into ప; ప్రవాహము a stream or eurrent, the flowing or course of any thing, తిన్నగా slowly, straightways, directly, adv. కంపు large, great, adj. అయిన a particle denoting either, or, పోతిమి plu. past t. of పోవు to go, with the affix తోని, for which vide r. 443; పలుకు to speak, v. a. అపహస్యముచేయు to deride or laugh at, comp. of అప sanscrit particle denoting worse, హస్యము laughter, పేసని the hot season, s. n. బైస్తవాడు a man belonging to the caste of palan-queen boys or fishermen, s. m. యించుక little, very little, adj. నేప్పుర్ణం contrivance, trick, also dexterity, ability, s. n. భంగా like, also manner, method, మిన్నక silently, quietly, adv. రెండవది the second, comp. of రెండవ second, and అది that, వురకుండక without being quiet, మిట్టినుట్టిపడు to jump about, v. n. గాన therefore, because, (lit. by being so), a compound of కా infinitive of అవు to become, and న an affix denoting by, నేలా on the ground ; this word

is the accusative case, but used in the ablative sense, vide r. 156, and as the sign of the accusative case is converted into o, కొట్టు to beat, to strike, నలుతు to crush or squeeze, v. a. బోయవాఁడావలబోవఁగని having seen the fisherman go to a little distance, (from that place), దాపునట near to, adv. also neighbouring, next, adj. జరుకు to move, to creep, to slip, to slide, v. a. గొఱ్చున quickly, swiftly, adv. చొచ్చు to enter into, v. a. కావున therefore, adv. రాఁఫోయేం that which shall happen, comp. of రాఁ inf. of వచ్చు to come, పోయేం ind. rela. part. of పోవు to go, explained before, తుప్పువము danger, trouble, s. n.

— — - కథ.

నిషఫదేకములోఁఖిచ క్రప్తియనే రాజుగఁలఁడుకఁసభార్థికుడు - తు ఇలఁమేలుదాళినవాఁడు - ఆదితప్పనివాఁడు-తన్నుకరణుబోచ్చైనవారిని రణీం చేనిమిస్తముతనప్రాణమునయుననిచ్చు వాఁడ తఁ దిట్లు రాజ్యమునేలుచుండగా నొకనాఁడు - దేవలోకములోఁగఁధర్యులతనికుణములుపోగడ - దేపేంద్రుడు తినియూ రాజుగుణములుపరిణీషఁపఁలముననితలఁచితాను దేగ యయతనసు చెలికాఁడులుగునిఁహావురముగఁమ్మనితానాపావురమునుఁడఱు ము చుఱుడ పుఁకేతెంచెనప్పుడాపాతురముఁఖిచిచ క్రప్తికడకేసు దెంబి - యోమహోరాజు - అధుగోఁడేగనుజెంపవచ్చుచున్నది - సీవునన్ను గా వవలయునని యతనిక రణుబోచ్చైనంతట - దేగయయునదేపేంద్రుడుతనిదావునకరుగు దెంబియోమహోరాజునాకాపోరంబయునపావురమునుసీపుగాపాదవలయుననితలఁచితి పేనిసేనుచచ్చిపోదును - గాన - నాపావురమునుసీచ్చేచ్చుఁభోమునిచె ప్పునులటుచీదనారాజు దేగసుఁ జూచిపావుర మంతమాఁస మునాదే హములోఁగోఁసియిచ్చుచున్నానుచీనివిడువుమనిచెప్పునామూటవినియాపావుర మంతమాఁసముత్తానులోఁమాఁచియిత్తునిదేగయదిగే నారాజు మంబి డని త్తానుదెబ్బిఁచిచ్చేక్కప్పక్కు - కొవుర మునునిచిచ్చేక్కప్పక్కు - ఉనమాఁసఁ లుకోఁసిపేసె - అంతటనెంతపేశినను బావురమునకు సరితూఁగఁభోయు నందునరాజుతానెచ్చేక్కప్పక్కు - గూచుఁండెనటుకిమ్మటసరితూఁగఁనంతన

య్యగ్గాను దేవేంద్రుండును రాజుగుణంబులకు మెచ్చిస్యస్యరూపంబులదాచ్చి
యోదటనిలవం బ దిరాజును నుతియంబియతఁడుగోరి నవరములొసఁతమ
లోకంబులమఁజనిరి కాతునయోస్యలయునవారలుతమ్ముననస్సునవారలర
తుంచుటకైతమస్తుణముమిండనుసహాయ్యశైట్రు.

62D STORY.

నిషధదేశము a country in the south east division of India, శిఖితక్తవర్త
a king famous in Hindoo story, s. m. ధార్మికుడు virtuous, pious, just, adj. m.
తుజులు plu. of తుజు people, subjects, మేలు goodness, happiness, prosperity,
also kindness, benefit, తాటు to allow, to bear, to endure, v. a. ఆదితప్పనివాఁడు
he is a man of his word, comp. of ఆది past verb. part. of ఆడు to speak, తప్పని
neg. rela. part. of తప్పు to fail, or to break a promise, with the addition of
వాఁడు-తన్న శరణుచ్ఛినవాతినిరఁచేనిమిత్తముతనప్రాణమునయునని
చ్ఛువాఁడు he would sacrifice (lit. give) even his life in order to protect those
who seek refuge with him, శరణుచ్ఛు to seek refuge, to fly for shelter or
protection, comp. of శరణు protection, defence, and చ్ఛు to enter, to
penetrate, to embark in any undertaking or enterprize, యిట్లు thus, in this
manner, దేవలోకము heaven or paradise, from దేవ a deity, and లోక a
world, the habitation of the celestials, గంధర్వుడు a gandharva or celestial
musician, these demi-gods inhabit Indra's heaven and form the orchestra at all
the banquets of the principal deities, s. m. ఆణము quality, disposition, s. n.
పొగడు to praise, to applaud, దేవేంద్రుఁడు Indra, or the god who presides over
the heavens and the seasons, as well as the inferior deities, s. m. పరిఁచు
to try, to examine, to put to test, v. a. టైక a hawk or falcon, అగ్ని fire, also
the god of fire, పావురము a pigeon or dove, పావురముగమ్ము assume the
shape of a pigeon, (lit. become pigeon), తఱుము to pursue, v. a. ప్రదమి the
earth, ఏతెంచు to come, v. n. 'ఏకుదెంచు to come, v. n. మహారాజు O
mighty monarch, అముగ్ శాపికు look there or yonder, interj. కావ inf. of కాచు to
preserve, to protect, v. a. అరుకుదెంచు to come, v. n. చేచుఁటోకు dont you
attempt to patronize, comp. of చేచు inf. of చేచు to patronize or admit,
and పోకు comp. of పోపు to go, పావురమంతమాంసము as much flesh as the

pigeon, comp. of పావురము, అంత as much as, and మూంపుము flesh, లేహము the body, s. n. కోయు to cut, త్రాసు a pair of scales or balance, తూచు to weigh, సరితూచుకపోవు to outweigh, to weigh unequally, v. a. comp. of సరి equal, తూచుక neg. verb. part. of తూచుకు to weigh, with the addition of పోవు to go, స్వి స్వరూపంబులు their own shapes, comp. of స్వి one's own, స్వరూపము figure, shape, the ము of this word is changed into ఓబు as explained above, తొల్పు to assume a shape, &c. నుతియుంచు to praise, v. a. ఒనుఁకు to give, to confer on, v. a. లోకము world, s. n. చను to go, నమ్ము to depend upon, v. a. సహ even, at least, adv. లత్యోపట్టు to regard, to esteem.

— 3 - కథ.

ఒకచెరువుకట్టమిందనో కచింతమానుకలడందునో కబకంబువాసము సేవు చుండును - అదిబహుముసలిదిగినశనబ్బోటుచాగిమత్తిచెంకబోటికిఫోయి మాహంబంబుసంపాదించుకోనుటమశక్తి లేక నాచెరువులోగాలమత్యంబులభ యొంపుచునాచెట్టుమిందనెముందిప్రతిదినంబునునామార్గానవచ్చెడుపత్తు అ నుఁబిలిచియాదినంబిచ్చుటనుండితనకోటిసాటుచెర్యులో నుండుమత్యంబులభ యొంబిరేపుపొండనిమహావినయముకాఁజెప్పుచుంచునుఁపత్తులుదానింజూదినీ టుముసలిదానవుపోమిళ్ళటనిలిచియాచెరువులోగాలజలబరములభ యొంబిపోటేమయునాడునీకాహంరములేకచచ్చిపోదువుగా నమేమిళ్ళటనిలవమనిచెప్పి పోవుచుండును - ఇట్లుండ - దైవకంబునభూమిలోమహాత్మాముసంభ్రమించియెళ్ళటనుస్థిత్తు లేకపోయినందునవిహంగముత్తియుబహువిచారమునోందిమత్తియెక్కుడనయునానుదకంబుపవ్వాధిగా నుండుబోటికిఁజనియాదుభీక్కుకాలంబుగడవలయముననితలఁచిసుంపులగూడి - రంపులచేయుచునంపకోలపగాదినెసురుచులేక్కుసుమిళ్ళిలియయమోక్కుమోగా - దిక్కుఁఅగ్గిక్కితిశియాముసలికోంగయుండుచెట్టుసమిపంబునమపచ్చివానిఁజూదియుప్పుడుకాటుకంబుపచ్చియున్నది యాచెరువులోసీసీట్లోకసంవస్పరములోనింకోవు నటుపిన్నటనీకాహంరములేకఁజచ్చిపోదువు - గాననిప్పుడుమూపెంబడిపచ్చితిపేని - సాఖ్యంసునోందుదువురమ్మనిపలకఁగా - వాక్కోంగమనెఱ

శుటుకు శక్తి దూ లనందునఁదానురా నేరనని చెప్పియూకొంగలన స్నిం తేనచ్చుట
మెకదినంబునిలిచి వెఫ్టుండని బలవంతము సేయు గా . మేమి చ్చు టనిలిచిత
హేని . ఒక్కదినంబులో సీచెరు శ్రులో నుండు జలచరములన్నియునయిపోను
స్తివుమునలిదానవయినందునముతిస్సెంశస్థలంబునపు వెఫ్టులేతుగానస్సికాపోరం
బు లేక చబ్బిపోదువనియెంతచెప్పిననువినకవా టనిని లవువుని చాలానిబొం
ధించె నంతనాపకులన్నియునచ్చుటనిలిచియూ చెరువులో క్రుష్ణించిమస్యము
లనన్నింటినిభయ్యించియూముడికొంగ చేతకఅపుచ్చుకొని వెఫ్టునంతనాచెనువు
లో సీట్లు కొద్దిగానున్నందుననాపత్రులలోక్కు దిచేతసీట్లున్నియుగలేగా రెండు
మూడుకోజులలో పోత్తుగా సెందిపోయెనాకొంగయచ్చుటువాసిమతి మొక
బోటికిట్టు నేరకనచ్చుటనాపోరంబు లేక చబ్బిపోయెనుగానఅతివితరణము
మూడదు.

63D STORY.

చింతమూను *a tamarind tree*, s. n. బికము *a crane*, s. n. పంపాదించుకొను
to procure, to get, refl. v. పిలుచు *to call*, v. a. ఇచ్చుట *here, in this place, adv.*
comp. of ఈ *this, and* చట *a place, పాయు to part with, to go from, v. a.*
తోటిపాటు *in common with, in conjunction with, adv.* రెప్పు *to-morrow, adv.*
పొంది *go ye, మహా great, mighty, adj.* వినయము *obedience, reverence, s. n.*
తటాకము *a tank, s. n.* జలచరము *a fish, &c.* ఔవవశంబున *by chance,*
accidentally, adv. భూమి *the earth, గూమము a famine, సంభవించు to happen,*
to occur, v. n. ఎచ్చుట *where? which with the affix ను signifies in any place*
whatever, వి హం ఖ ము a bird, s. n. అన్ని *all, with the affix యు which*
strengthens its signification, విచారము సెందు to be sorrowful, v. n. comp. of
విచారము sorrow, and ఒందు to obtain, to possess, ఉదకము water, s. n.
పమృధి *plenty, thriving, increase, s. n.* దుర్భార్య *a dearth or famine, s. n.*
కొలచు *season, time, కడుపు to pass time, to put off, or defer, v. a.* కుంపులు
కూడు *to assemble in crowds, comp. of కుంపు a crowd, a mob, and కూడు*
కొంపులుచేయు *to raise confusion or disturbance, అంపకోలప్పాది*
నెనుగు చు *flying like arrows, from అంపకోల the shaft of an arrow, (from*
అమ్ము *an arrow, and కోల staff), and ప్పాది a manner, mode, s. n. also like,*
resembling, adj. ఎగుచు *to fly, v. n.* లెక్కునుక్కెలియుచు *(lit. being too many*

to be counted, ఒక్కు మొగి at once, together, adv. దిస్తుల in the corners of the earth; infl. abla. of దిస్తు a corner or point of the earth, కి క్కుతి యు to be in close order, to be pressed or squeezed together, కాటకము famine, సంవత్సరము a year, ఇంకిపోవు to dry up, to evaporate, బలవంతముచేయు to force; to compel, అయిపోవు to be exhausted or expended, from అయి having become, and పోవు to go, అంత afterwards, in the mean time, ind. తెక్కిది frequent movements or treading on, (from తెక్కు to tread on), కలఁబు to be disturbed, or turbid, as water, పోనేరక unable to go, from పోవు to go, and నేచు- to learn, vide page 170, అతివితరణముకూడదు to be too extravagant is improper, comp. of అతి much, excessive, వితరణము generosity, కూడదు 3d p. sing. aorist of కూడు to be proper.

— ४ - కథ.

మహిశాపురమనుపట్టణములోనోకవత్తముడుగాలఁడు. అతనికి-చంద్రము భిమనేభార్యగాలదు. ఆయుదరికినిసుమతిమనుసెకక్కుడుమప్పెను. ఆకొమారుఁడయుదేండ్రవాఁడయియుండఁగానావత్తముడుపంచత్వంబుసెండెనంతటనతనిభార్యనుగొడుకునుఁగా పాడువారెప్పురునులేకపోయినందుననామె. పుత్రునిఁబిలుచుక్కొనితనపెనిమిటికిసఖుఁడ కుమటియొకవత్తమునిచొద్దికిజనియతనికిఁడనవృత్తాంతంబంతయుఁగెల్చిననతఁడువారలనాడరించితనయింటనుంచుకొనియన్నవత్తుంబులిచ్చి కాపాడుచుండెను. ఆచిన్నవాఁడుగాన్నిదినంబులలో ప్రాతిలోనుజదువులోను లెక్కలోను నతిసమధుఁడయ్యెనప్పుడతనితల్లియతనింజూచి. నీపుషకలవిద్యలలోనుఁగుఁతుపీణుడుడవయియున్నావు. ఇఁకసీపేమయినొకయుద్యోగంబువలనబీవించవలయుఁగానియావత్తమునియింటనుండుటయుక్కంబుగాదు. మనపెద్దలుబహుదినములనుండివత్తకమూలమూగాజీవనముచేయుచుండిరిగనకసీపునట్లుచేసితిపేనిభాగుగానుండును. అందుకునీవిప్పుడుసేమవలశివకార్యంజెద్దియనిననిచ్చుఁడికిసచూపంబున. మందినపురంబునుపట్టణములోధర్మపాలుఁడనేవత్తముడుగాలఁడు. తనములఫ్ఫులెవరయినసుడరియులయితనచొద్దికిషచ్చిరేసివారఁడుగాలఁడు. తనములఫ్ఫులెవరయినసుడరియులయితనచొద్దికిషచ్చిరేసివారఁ

పొదరించివారలువత్తెకమునేసుకొనుటకుగా గావలినంతపయకమిచ్చుచుండు గాపుననీవతనిమొద్దికిజనియాత్రయించితివేసినుఖపడుదు వనిచెట్టిననతఁడుదల్లిచేతకలవుపుచ్చుకొనిబయలుదేరియావత్తెకునియింటికిజనియె - నప్పుడావత్తెకుడు-అంతమహార్యముతనయొద్దబిలమాఱుధనముతినుకొనిభోయియంతయుంబాదు-సెసిమల్లుకొంచముధనమిష్టునియదగ పచ్చిన యొక్కోమటనిఁజూబియోర్పీవడిగానప్పుడెల్లరూకలిచ్చితిని - నీవుయించుకయనాభంబుసెందకయింతయుత్రయముసెసిమఱలిరూకలడగవచ్చితివి - బుద్దిమంతుడయునవాఁడు - బచ్చినక్కొక్కున్నయునమూతధనముగానుంచుకొనియిందువలనఫాగ్యముసెందడదే - నీవయోస్యఁడవు - నీనుపయకమిష్టునియతనిందెప్పుచుండెను - ఆచిన్నవాఁడామాటధనముగానుంచుకొనియింతమనఫాగ్యముసెందడదే - నీవయోస్యఁడవు - నీనుపయకమిష్టునియతనిందెప్పుచుండెను - ఆచిన్నవాఁడాక్కొక్కున్నయునిపోసముచేయవచ్చినాడనికోపగించుకొని-యొకచచ్చినక్కొక్కున్నయునిపోసముచేతికయుచ్చిపొమ్మనిచెప్పు - నంతనాచిన్నవాఁడాక్కొక్కున్నయునిపోయెను - అంతనాచిన్నవాఁడాక్కొక్కున్నయునిపోయెను - అంతమయిచేరెశకనగఱ్చెల్లుపెట్టియూక్కొక్కున్నగానుక్కొన్నిపోయెను - మాపమునఁడెట్టుకిండఁగూచుందియూమార్మాననలసివచ్చుకప్పెలమోపులవాఁడునాగుగ్గెల్లుకొంచమున్నత్రాసుటకుసీట్లున్నయుచ్చుచుండైను - వారలాగుగ్గెల్లుదినిదాహముదీచుక్కొపోపునప్పుడతనిక్కొక్కొకప్పెపుల్లుయుచ్చిపోయరిఆక్కొసునుయుచ్చినకప్పెలన్నియునమ్మియందువలనవచ్చినపయకముఁడెట్టుకనగసుగ్గెల్లుకొనియూచెట్టుకిండఁగూచుండ్రికప్పెలమోపులవాఁడునిచ్చుచుండెను - వాఁడుతనికసెక్కొక్కువుల్లవఁటునుయుచ్చిపోవచుందిరి - యాలాగునకొంతకాలముగధిచినతర్వుతనతఁడువిస్తారముగాగప్పెలజేచి - యంతయునమ్మియార్కుండుబెట్టియచ్చటికివచ్చినకప్పెలమోపులన్నియుగునియింటికిట్టించుకొనిపోయె - నంతనాదినముమొదులుకొనియెనివిందినములవరసువఁముకురుస్తాశున్నందుననాపట్టణములోనెక్కుడనుగుప్పెలదీరకకపోయేగానసీచిన్నవాఁడుదాఁజేచియంచినకప్పెలమోపులస్తియుబిహాభంబుగానమ్మియందువలనవిస్తారముగాధనముపం

పాదించకొనిసుఖముగానుండెను - కాబట్టిఱ్చిమంతురుయెనవాడెల్లోను
యెనాసుఖపడును.

64TH STORY.

మహిశాపురము a city so called, చంద్రము ♀ the name of a woman signifying *moon-faced*, భార్య a wife, s. f. సుమతి the name of a man, కొడుకు a son, s. m. పంచత్వచున్ ఽదు to die, lit. to be reduced to the natural state of the five elements, comp. of పంచత్వము *death, the state of five elements*, and ఇందు to obtain or possess, కాపాదువారు the protectors, or those who protect, తెకపోయినందువల్ల as there were not, పుత్రుడు a son, s. m. సఖుడు a friend, s. m. చను to go, v. n. వృత్తాంతము a story, tale, tidings, అంతము all, whole, ind. తెల్న when (she) acquainted, this word, which is a past relative participle, is used here as an adverb of time, అదరించు to comfort, to assist or receive kindly, v. a. యింట in the house, infl. abla. of యిల్లు a house, వ్రాతి the writing, (from వ్రాయు to write), చదువు learning, also language, (from చదువు to read or study), తెక్కు account, the art of computation, s. n. అంతి much, very, adj. సమధురాడు skilled, versed, adj. m. ఉద్యోగము a situation, an office, s. n. జీవించు to procure one's livelihood, also to live, v. n: ఉండుట the being, or residing : this is a verbal noun derived from ఉండు to be; vide r. 331 ; యుక్తము proper, adj. n. పెద్దలు ancestors, forefathers, s. plu: మాలము గా by means of, ind. చేసితిచేని if you do, చేయు to do, vide r. 111 for the change of చ of this word into స ; కార్యము a business, an act, s. n. ఎద్ది which? what? అనిన if (you) ask, ఇచ్చుటికి to this place, (from ఇ this, and చట a place); కుందినవురము a city so called, ధర్మపాలాడు name of a man, కులస్తుడు a man belonging to one's own tribe, s. m. ఒద్దికి near to, adv: తత్త్వకము merchandise, traffic, s. n. కావలశినితపయకము as much money as desired, పయకము money in general, also a copper coin worth five cash; s. n. అంతపుర్యార్యము previous to that time, పలుమాణు frequently, often, adv. పాదుచేయు to lavish, to squander, v. a. ఇంచుకయిన even a little, comp. of ఇంచుక very little, and అయిన a particle denoting even, at least, లాభము profit, advantage, s. n. చెందు to obtain, to possess, v. a. త్రుణుము expence,

ములులు again, adv. కొక్కు a large rat called a bandycoot, s. v. మూలధనము capital, principal stock, (from మూల original, and ధన wealth), భాగ్యము సెందడి cannot he acquire riches? from భాగ్యము wealth, riches, చెందు to obtain, to acquire, the ~ (which in other places is used to denote emphasis) is employed here to express interrogation, దెప్పు to taunt, to reproach, v. a. దావు near, బిల్లి కూన a kitten, comp. of బిల్లి a cat, and కూన a kitten or pup, చేతెడు a handful, adj. శనగ bengal gram (cicer ariticum), గుగ్గిల్లి gram, &c. half boiled, క్రింద below, postpos. అతము to be fatigued or tired, v. n. కట్టెల మోతులవాండ్లు those who carry burdens of sticks for sale, &c. comp. of కట్టెల gen. plu. of కట్టె a stick, మోతు a burden, with వాండ్లు those, త్రాయి to drink, v. a. దాహముచీచుకొను to quench one's thirst, (from దాహము thirst, and చీచుకొను to finish or accomplish), కట్టెతుల్లి firewood, a piece of wood, s. n. రూక్కుము cash, ready money, s. n. ఎనిమిది eight, num. చేచు to heap up, to accumulate, also to admit, ఈవులాఖంమికా కా a great advantage.

ఎగు - కథ

వూర్యకాలంబునహిరణ్యకిష్టందనుడైత్యందుభూపాలనంబుచేయుచూండునతఁదమరత్వంబుపొందవ ఆయుననుతలంపునత్రుప్పునుఁశూచించునేకి పుహుస్తువత్తు రంబులువంబుసలిపిననొదేత్యందాతనికిఁత్రిపున్ముఁదయుసీకేమి కరముకావలయునదుసుమనిననాడైత్యందాదేత్వసింజూచి.న్యూమాదేపుల చే. మానపులచే. మృగంబులచే. నామంజాపునేకయుండునటులననుగ్రహింపలయుననిప్రాథించిన-సట్లుయువుననిప్రసాదించియూదేత్యందుతనలో కంబునకుంజనియొనంతనాడైత్యందుదేకములోనుండుప్రజలనందఱునివిలిచితన్ముఁదక్కునితరులస్వరినింషూజింపశుండననినికిఁధించిత్రితిదినంబును. పారలచేషూజితుందయు. దేవ తూర్పుములనుహింసిరటుచు. విష్ణుభక్తుల నుఁఫిదింతుచునుఁదుతఱినాడైత్యనకునలుగురునుతులుజ్ఞించిరందుప్రస్తుతమందనునతఁదురేషుంబిసులును. ఏష్టుదేత్తునిఁషూజింపశుమనిమంచు కుతనపుత్తునిక్కించిలిచితనకునైరైయుసువిష్టుదేత్తునిఁషూజింపశుమనిమంచు

మాటలచేతుజెడుమా టటచేత నెంతసెప్పినమవినకలోకే క్యరుండయనవి
స్తుదేతునే-బూజింటుగానిమణెవ్యరినింబూజింపన్లుననిపలికినమతునిపయుఁ
గోబింబియోరిసీకిట్టెమబు-ధ్వలగరథనవిష్టుదేవుడెచటవసియించునోతెలే
ఖితివేనిమతనిితుణంబునఁబ్బెవధియించెదననియట్టఁసంబుచేసిననమాయ
విష్టుదేవుడువసియించుష్టలంబు ఏవరింపఁదరమా - యతుడెల్లెదలను నుండు
వాఁడనినుదినిన నాసభామధ్యంబునమన్ననవరత్నఖచితంబుస్తుంభంబు సూ
ఖి - యిందుండునాయని హిరణ్యకశివుండడగ నుండునని ప్రశ్నాదుండుషులికెనం
తనతఁదతికోపంబుచేఁగనలికన్న లెఱ్పుజేసికొనిపంట్లుపటగొఱుచున్నాప్రశ్న
భంబఱచేనప్పుఁంచిన - స్తుంభంబువితికి-యిందుందివిష్టుదేవుండుసింగపుమో
మునుమానవకరిరంబునుంగొనియరిభయంకరుఁడు- బయలపెదలి-యా
దుష్టదైత్యునింబట్టిపొట్టిజీర్చినెత్తురంతయుసుటగఁఁద్రావి - యతనిసంహరిం
చితనభట్టుఁడునప్రశ్నాదునిరయించుగానవిష్టుదేవునమ్మునవారలమైన్నతి
కినిగేదురాధు.

65th STORY.

హిరణ్యకశివుడు the name of a giant, దైత్యుడు a demon or giant of Hindoo mythology, s. m. భూపాలనంబుచేయు to govern or rule over a country, v. a. (from భూ earth, పాలనము preserving, and చేయు to do or make), అమరత్వము immortality, (from అమర an immortal, with the affix త్వము as above), పొందు to obtain, v. a. తలంపు an idea, view, (from తలుచు to think), మాచిఁ respecting, towards, postpos. అనేక many, also various, adj. (from అన sans. neg. part. and ఏక one), సహార్థ thousand, adj. వత్సరము a year, తపుము a penance, సలుపు to perform, or make, v. a. ప్రశ్నన్నఁడు gracious, kind, adj. m. with the affix అయి denoting having become, వరము a boon, s. n. దేవత గ deity, మానవుడు a man, మృగము a beast, చే by, from, post. చాపులేకయుండునటుల so as there will be no death; comp. of చావు death, (from చచ్చు to die), పేకయుండు to be void, అటుల so that, so as, in that manner, అనుగ్రహించు to grant a favour, తక్కు except, adv. ఇతరులు other people, పూజింపుండు dont worship, imp. plu. of పూజించు to worship, పూజించు worshipped,

adored; adj. m. దేవతలు మూలను హింసింపుచు oppressing the gods and Brahmans, విష్ణుభక్తులు the votaries of Vishnoo, (from విష్ణు one of the three principal Hindoo deities and the preserver of the world, and భక్త devoted or attached to), పీదించు to give pain, v. a. ఉండుతాయి at the time when (he) was, comp. of ఉండు indef. rela. part. used in the form of the verb itself, and తాయి a time or season, నుతుండు a son, s. m. జన్మించు to be born, v. n. తృప్తోదుండు the name of Hiraneya Casapoo's pious son, రేయంబగులు day and night, comp. of రెయి night, and గులు day time, these two words are joined by a copulative conjunction which is changed to o; తుతుడు a son, s. m. లోకేశ్వరుండు the lord of the universe (from లోక the world, and శేశ్వర sovereign), అల్లు to consent, v. def. కోపించు to be angry, to be flushed with wrath, v. n. కర్తు to teach, to educate, v. a. వసియంచు to dwell, to inhabit, v. n. వధియంచు to kill, v. a. అట్టహసనుచేయు to boast of one's own superiority over another, (from అట్టి excessive, and హస laugh), వివరింపఁదరమూ is it possible to describe? (from వివరింప inf. of వివరించు to describe, and ము a particle denoting ability, power), ఎడ్డెడలను in all places, every where, (from ఎడ్డు all, and ఎదు place), here the accusative case is used in the ablative, according to rule 158; నుడును to say or tell, v. a. నవర త్వాఖచితమను set with nine sorts of precious stones, comp. of నవ nine, రత్వ a precious stone, ఖచిత set, with the affix అయి; త్వంభము a pillar, కను to be irritated or angry, v. a. కన్ము తెఱ్ఱుఁడుకొను to redden one's eyes through anger, (from కన్ము an eye, తెఱ్ఱు red, &c.), పంట్లు plu. of పల్లు a tooth, పటుపటుగాముకు to gnash the teeth, అఱుతే with the palm of the hand, (from అఱు inner, as applied to the hand or feet only, and తే infl. abla. of దెయ్యి the hand), అప్పఁించు to beat with the open hand, to slap, v. a. విజీయు to burst, v. n. సింగము a lion, (from sans. సింహ), మూము (from ముఖ) the face, countenance, s. n. మూనవకర్మంలు the human body, (from మూనవ man, and కర్మ body), కొను to assume, also to buy, v. a. అరిభయంకరుండు exciting fear in enemies, (from అరి an enemy, భయంకర fearful,) బయలుఫెడు to come or go out, (from బయలు the outside, and ఫెడు to set out), పాట్టు the belly, s. n. తీఱ్య to divide or split, v. n.

(114)

నెత్తుగు blond, s. n. కుటుంబ the sound of swallowing, తొకు to drink, v. a.
సంహరించు to kill, to destroy, v. a. కెడు evil, injury, s. n.

ఏల - కథ

వింధ్యపర్వ తంబునందోక్కుముజ్జిచెట్టు మిాదసెకయాద చిలుకయుసెక
మేంగచిలుకయుఁగాపురముసేయుచునుండునారెంటికినిరామచిలుకయుని
యు - లత్తుణాచిలుకయనియు రెండుటి ల్లలుగలిగే నచ్చటికిసెక గోయవాడు
వచ్చివలచేసియా రెండుటిల్లలనుఁబెట్టుకొనిపోయి గోదావరి శీరంబునం దొక
క్రూర్మాణునికిరామచిలుక నస్తైనో కషటికపూనికిలత్తుణాచిలుక నమైవారిద్ద
రాచిలుకపిల్లలనుఁదుయుండ్రముఁచేసుకొపోయి వాటికిమాటలు నేపోబ
పుగా రాబముగాఁపెంచుచుందిరి - అంతటవాటిత లిదం త్తు లగునుయుస
లిచిలుకలుడమటిల్లనుం గానక వెసనపదియేమియుందోచకగొన్నిదినంబు
లుగడచియటుపిమ్మటిదుమటిల్లను వెతుముదునియా రంభించితామున్న
చోటు మొదలు పెట్టుకొనికొండలలోను - ఆడపులలోను - మూకులలో
ను - కొండులలోను - వృథలలోను - చేముదుబావులలోను - దిగుడుబావు
లలోను - చెరువులలోను - వైళ్లలలోను - తోటలలోను - దొడ్లలలోను - ఇండ్ల
లలోను - ఆక్లలలోను - మిడైలలోను - పేండలలోను - అంతటా - రెయింబా
లును వెముచుగొంత కాలంబునముగోదావరి శీరంబునము వచ్చే నచటుక్క
ప్రాణుని డొమ్ముద్దనుఁగటికపూనిమొద్దను ముద్దు ముద్దుఁ బలుకులుబలు చుఁ
బఁజురములలోనుండుపిల్ల లంగ నిడెండంబునవానందించియా క్రూర్మా
ఖునిచెంతకుజనియతనిపాదంబులకు మొక్కుయచితమటిల్లనునథ్రం
బునతనికిఁడెలిపెనంతనాక్రూర్మాణుండాముసలిచిలుకలనాడరించితనప
జీగొన్నిదినంబులంచుకొనితాపెంచునట్టిరామచిలుకమున్న
క్రికటికపూనికిఁగొంతపయికంబులత్తుణాచిలుకమున్న రెంటినివాటికినిప్పించే
నటుపిమ్మటనాముపలిచిలుకలు - బిల్లులతోగూడుఁదుతావుంజేరి - కొంత కా
లముసంలోషుముగానుండికరిరముచాలించెనటుపిమ్మటరామచిలుకమూచో
టువిధిచియాముడువావలనేకమూమిదిచెట్టుమిాదగూడుగట్టుకొనికాపుర

ముండెనత్తరోక్కరా ప్రాణిదుగఁ గా స్వానముచేయవలయునని పోతుచునెం
కలోడస్యియాలత్తుణాబిలుకయుంకు నట్టిచెట్టుకిందవి త్రమించుకో వలయున
నివచ్చేనతనింజాచిలత్తుణాబిలుకతక్కునపక్కలనుంబిలిచియదుగో మానిసి వ
చ్చ్చునట్లున్నది - వానికన్నులపొచవంది - మెదవిగుపంది - తిందమనికూసెనా
కూతవినియా క్రాప్రాణిదుచటని లచుటకుజడిసిపరి రామజిలు కయుం
డు మూర్జికిందికివచ్చేనతనింజాచియాచిలుకమీ లినబిలుకలఁబిలిచి క్రాప్రా
ణిదలసివచ్చుచున్నాడులేతయిగుట్టుకోసికిందవేయందిచ్చల్లఁ గాఁగూచు -
డుగఁ ని - పండ్చుకోసిచేయందితిను గాని యనికూసెనా కూతవినియా క్రా
ప్రాణిందుపంతోషించి - మెదటమైక్కుచిలుకచంపందనికూసెనీవిట్లుకూసె
డవదియేమనిమదుగఁ గా నాచిలుకయునే నున్నదమ్ములము - అయితే నే
ను క్రాప్రాణినియంటుఁ బెరిగితని - అచట క్రాప్రాణిదునిశ్యమునతి ధిప్పా
జలుచేము గాఁజూచుచునుండుగఁ నాననాబు ధ్వియిట్లు పట్టు బధియే నాచిలుక
గటికవాని మొద్దుఁ బెరిగినది - అతడు - మేకలను - గా స్టైలను - ఆవులనుజంతు
చుండు గానది మూచుచుండునందువల్లదానిబుధీయిట్లుపట్టుబదియేనని రామ
బిలుకసెప్పు - గా బట్టియర్కాగ్గులయనవారికిఁజిక్కా ప్పుడుపట్టుబదినదుబుఁ
ధ్వ లేయేన్నటికెముండుగఁ నివారు పెడవారలయునతరువాతనాదుబుఁధ్వలవ
డతిమంబిబుధ్వలరానేరవు.

66TH STORY.

. వింధ్యపర్వతము the Vindhya mountain, బిలుక a parrot, s. n. కాపురముచే
యు to live together, v. u. రామ and లత్తుణా are proper names, బోయ
వాఁడు a huntsman, a bird-catcher, s. m. వల a net, s. n. కటేకవాఁడు a
butcher, s. m. నేప్పు to teach, to educate, this is the causal of నేచు to learn,
గారాఫముగా affectionately, adv. ఎంచు to rear, to bring up, v. a. ముమపతి
old, adj. also an old person, s. n. కానశ without finding, neg. verb. part. of
కను to see, to find out, v. a. వెతుకు to seek, to search, v. a. మెంతలుపట్టుకోను
to begin, to commence, refl. v. ఆరచించు to begin, v. a. కూమలు plu. of
కూరును a tree, s. n. కొలంక్కులు plu. of కొలను a pond or tank, s. n. పూట్లు
plu. of పూగు a village or country, చేదుబూవి a drawing well, or a well
from which water is drawn with the hands, (from చేదు to draw in or up with

each hand alternately, and కొని a well), దెనుడుబూవి a deep well with steps down to it, lit. descending well, v. n. వీట్లు plu. of వీలు a river, s. n. కుట్లు plu. of కుటి a temple, s. n. మిదై a house with a flat roof, s. n. మేడు a house of one or more stories, s. n. ముద్దుముద్దుపలుకులు pratling speeches or words exciting affection or delight, (from ముద్దు affection, pleasure, reduplicated to strengthen the signification, పలుకు a speech, a word), పంజరము a cage, an aviary, s. n. చెందురము heart, mind, s. n. ఆనందించు to rejoice, to be delighted, చెంత near, adv. పాదము foot, s. n. ముఱ్కు—to salute, to prostrate one's self, అవి they, meaning the young parrots, అథ=ము signification, meaning, s. n. ప్రజు near, with, adv. పయుకము money, s. n. శరీరముచూంచు to give up (their) existence, to die, (from శరీర ము the body, and చూలించు to give up), సరిపడకపోతు to be on bad terms or disagreement, (from సరిపడక neg. verb. part. of సరిపడు to be in good terms, to be in agreement, &c.), ఆమడ the greatest Telooogoo measure of extent, equal to about eight English miles, s. n. ఖోగాప్పానము the washing or performing ablutions in the Ganges, (from ఖోగా the river Ganges, and ప్పాన bathing, ablution), ఎండ the sun-shine, the heat of the sun, డయ్యు to be tired or fatigued, విత్తు మించుకొను to rest, to repose, v. n. తక్కువ rest, other, adj. అదుగ్గుమానిషిపచ్చునట్లున్నది that looks like a man coming yonder, comp. of అదుగ్గు look there, yonder, interj. మానిషి (from మనుష్య) a man, &c. &c. &c. పొపుచు to peck out, to stab, v. a. మేడు the neck, ఏరుచు to break, as a stick, &c. లేతయిసుక్కుసికిందవేయందిచల్లఁగాఁగూచుండుఁ గాని strew some leaves, that he may sit down pleasantly, comp. of లేతtender; soft, young, ఇసుట్లు plu. of ఇసురు a sprout or young leaf, &c. &c. &c. కాని denoting the conjunction that, ఏరుకు to be brought up, v. n. అతిధిపూజలు చేయు to entertain guests, lit. to worship guests, అపెటి a guest, వాయుద్దియు ట్లుపట్టుబదియె lit. that quality has been communicated to me by association, I have adopted those habits, పట్టుబడు to be seized or apprehended, v. n. గౌట్లు a sheep, s. n. ఆపు a cow, s. n.

వీరమహంద్రుండనురాజుగలడతనిమొద్దవిద్వయంనులపేసులగలగు-పూర్వభజ్ఞవనునతఁడుతక్కవ్యకరణాదినశలకా ప్రములనుజడివినవాడు
గానియతనికిలోకముఖిక్కలిఁడెలియదు - తక్కునవిద్వయంను లం దఱుకా
ప్రములువిస్తారము గాజదవనప్పత్తికిన్ని - లోకికముబాగు గాఁ దెలిసినవారు
గనకకా ప్రములుసదివినవారివలెనెల్లప్పుడురాజుతోమాట్లాడుచుండుగు -
భజ్ఞవనునతఁడుబహుస్త్రముపుడు గానరాజడిగినమాటలమనుత్తరం బుచె
ప్పునుఁగానివ్యక్తములునమూటలాడడు - రాజుసమస్తములునకా ప్రముల
నుజడివినవాడుగనకభజ్ఞవనునతఁడండఱిలోనుద్దవ్యాదనితెలుసుక్క
నియతనియందుఱహుప్రతిచేయుచుండును - అదిసూచితస్త్రునవిద్వయంనులు
సహింపలేకరాజుతోభజ్ఞవుచూదగొఁడెములుసేప్పునాగిరి-రాజు దెలిసిన
వాడుగనకవారెన్నిక్కండెములుసేప్పునావినకభజ్ఞవునందుబహుగా రవ
ముజనుపుచునుండెను-అటుచూదనావిద్వయంనులం దఱుఁసూచియూలోచన
చేసిరాజునగిరివాకిటనుండుద్వ్యారహాలమలం చములిచ్చిభజ్ఞవునునగిరి
తోపలికినోనివ్యకుండచేసికి - యాలాసుననాలుగయుద్దోజులుగచినతరు
వాతరాజువిద్వయంనులనుజూచిభజ్ఞవునాలుగయుద్దోజులనుంచియెందు
కురావడములేదనియడుగ గానాపంగతిమాకున్న డెలియదు రేపుడెలుసుక్క
నివచ్చిమనివిచేస్తామనిచెప్పిమఱునాడురాజునుజూచియయ్యభజ్ఞవునకు
శరీరముకుచుగు గానుండలేదు - జ్యోరమువచ్చినదనిచెప్ప గారాజుదనయొద్ద
నుండువైద్యులనుఖిలిచి - భజ్ఞవునక్కురమువచ్చినదట - మారువెల్లిచూ
చియతనికమందిచ్చిరండనిపంచించెనావిద్వయంమలావైద్యులకున్నలంచ
ములిచ్చితమలోగఁలుపుక్కనిరి - తర్వాత వావైద్యులవిత్యమున్నరాజుద
గ్రీరిఁచచ్చి - భజ్ఞవునకు శరీరమెళకనాడుబాగు గామన్నదనియొకనాడు
బాగుగానుండలేదనియోకనాడుతోగముప్రథలములునదనిచెప్పిచునుందిరి -
యాలాసునబహుదినములుగచినవచూదటనెకవాడురాజుభజ్ఞవునుజూ
చూడావలమునవనిప్పల్లకేసెక్కుఁయిలుడేరఁగానావిద్వయంనులలోగాండరు
చూలదుఁఫిముతోరాజువద్దికిపచ్చిఅయ్యభజ్ఞవుయుప్పుడేసనిపోయినా
దనిచెప్ప గారాజుఁపువిచారగ్రస్తుడయిచనిపోయినభజ్ఞవునయినజూ

చివచ్చెడననిఱయుల దేరిన నయ్యతమరు రూజ్యపాలనముచే యు వారు చని
శోయినవారినిఱాచూచుటయుక్తముకాదనివిద్వంసులు చెప్పిరి - వారిమాట
లుతోయ్యలేకరాజుడననగ రిలోపలికివెల్లిభజ్ఞవుపోయినందుకుజ్ఞాలా
యఃఖపదుశూవుండెనావిద్వంసులుత్రమక్రమముగారాజుమనుసుననుం
డువిచారముఁబోగ్గాట్టిరంతటభజ్ఞవు - విద్వంసులండఱుడనమిాదఁజే
సినమట్లున్నియుఁడెలుసుకొనియొక నాడురాజుపట్టణమునమువెలపలికి
వచ్చినసమయుచూచియేవరికిఁడెలియుకుండదారిలోసైకరావిచెట్టుమిా
డుఱుచూచుండియుండెనంతనారాజుచెట్టుసమిాపమునకుగాగాప్రేమహా
రాజుయావిద్వాంసులండఱునామిాదఁధైషముచేతనన్నమిాయేడటికిరాని
ష్ట్రేకఁజేసినేనుచ్చిపోయినాననిమిాతోమరుసుపదమవిసేసినారు - నన్న
రట్టింపవయ్యయనిగ్గట్టిగానరిచె - నష్టుడావిద్వంసులుడగ్గిరన్నందున
నతనిమాటలురాజునసువినరాశుండనుండగలందులకు - తాపేమోయతనికి
నాళీవారుడముచేయువారివలెగ్గట్టిగామంత్రములుచదవసాగిరి - రాజు
మాటధ్వనినియువిభజ్ఞవుమాటలవలెనున్నపేమనివిచారించఁగాఁదిలిని
భజ్ఞవురాజునుంబిలిబితనసంగతిసైషప్పుకొనెనప్పుడావిద్వంసులురాజునుడ
జూబియోమపోరాజుభజ్ఞవుచ్చిబికాచమయుయారావిచెట్టుమిాదఁజే
రియున్నఁడతనిమాటలువినవద్దని - బికాచసంభాషణపీదాపరిపోరాధమ
యుయతనికివిభూతిమంత్రించియుచ్చిరి - అటుబిమ్మటభజ్ఞవునకురాజుకో
మాట్లాచుటుసుమనుముదొరకకపోయెను - కాబట్టిరాజులవద్దకొద్దిపాటి
విద్వంసులుంపేగ్గివారయునవిద్వంసులనుజేరనియ్యరు.

67TH STORY.

శీరమోహందు and భజ్ఞవు are proper names, లోకిక the ways of
the world, what prevails amongst or is familiar to mankind, మిక్కెలి much,
adv. సాత్మ్యమఁడు sincere, honest, good, adj. m. ఉత్తరము an answer, s. n.
ధ్వంసము useless, vain, adj. n. (from వి a sans. participle denoting aversion, and
అధం meaning), సమస్తము all, adj. n. దౌఢ్యవాడు an eminent or excellent
man, s. n. ప్రతిచేయు to treat with kindness, సహింపలేక lit. without enduring
ing, being jealous, (from సహించు to endure, and లేక as above), మిాద against,
adv. కొండెను an accusation or complaint, slander, s. n. సాకు to begin, to

commence, to proceed, తెలిసినవాడు a man of good knowledge, a knowing or experienced man, s. m. గౌరవముజరువు to treat with respect, to hold in reputation, comp. of గౌరవము respectability, &c. &c. నగరి infl. sing. of నగరు a palace, వాకిటి at the gate, infl. abla. of వాకిలి a door way or gate, ద్వారపాలముడు a warden, a door keeper, s. m. లంచము a bribe, s. n. భర్జణ శకరిరముకుమున్నానుండ లేదు lit. Bhurjoovoo's constitution or body is not in health, Bhurjoovoo is not well, కుమరు health, s. n. జ్యోరమువచ్చినది lit. fever has come, he is feverish, సైద్యుడు a doctor, s. m. మందు medicine, physic, also gun-powder, s. n. కలుషుక్తును to admit one in a party or society refl. v. రోగము sickness, disease, s. n. వారిమాటలుకొయ్యిలేక unable or unwilling to resist their words, తోయు to reject, also to push, v. a. పోవు lit. to go, and fig. to die, క్రమ క్రము గొ by degrees, by dint of time, adv. పోగొట్టు to loose, to relieve, రావిచెట్టు a holy fig-tree, s. n. ద్వీషము grudge, hatred, spite, s. n. మఱుకుపడునవిచేయు to misrepresent, v. a. (from మఱుకుపడు to disappear, to vanish, &c. &c.), ఆశివాదముచేయు to wish or bestow a blessing, (from ఆశివాదము blessing, benediction, &c. &c.), మంత్రము a mystical verse or incantation, also a division of the vedas, s. n. ఓకాబము a sprite, or spirit, సంఘావణి conversation, discourse, (from సము together, భాసు speaking), పీడు pain, anguish, s. n. పరిహారము remedy, s. n. అర్థము on account of, (used with sanscrit nouns), విభూతి ashes of cow-dung, &c. with which the devotees of Sivah mark their foreheads, s. n. మంత్రించు to utter incantations, to charm; this mode of enchantment is supposed by the natives to be an immediate remedy to relieve fright.

ఉస - కథ

సుఖ త్రప్తరంబనుప్పుణములోమున్నాచింప్పుగలవం దుఃఖాపురముండువారందఱునుబహుగ్రివంతులుగనకమిదైలుపేదలుగట్టుకొని - ప్రతిదినంబునునితిధిశ్రాజలు సేముచునుఖము గానుండిరి - వారిపూరుసున-అసలోపుండనిచ్చుక్కు-కుంత్రుణుడుకలదత్తుడు ఒహదరి ద్రుదత నికిగొడుములుగో.

దంతు - మనమలుగూడుచుండ్లుపెక్క - ఒడుగల రతేడుత్ర తిది నం బునా మున్నాటిండ్లుంబోయి - బిచ్చుమెత్తుకొనిమూడుజూములకునింటికి వచ్చిన్నోజనము చేసును - ఇట్లుండగాసెక్కునాడుపార్వతీదేవియుఱిరహేశ్వరుండును నాకాశమార్గంబునసంబ కిం చుచునయ్యేగ్రహంబునసుపరిగావచ్చినిటిచి - యచ్చుటమున్నాటిండ్లవారుభాగ్యవంపులయిముండుటము - నొక్కుయింటివాడుమాత్రముదరిద్దుయిమన్నవత్త్రములకులేక త్రమపడుటయుగాని - పార్వతీదేవియా త్రాప్తాణునిభాగ్యమివ్యవలయుననిపరమేశ్వరునితోఁ జెప్పునతేడునవియొలిత్తుండుబచ్చెడ్డవాడు - ఇతనికిమనముభాగ్యమిచ్చి తిమేని - యితేడుసూ తోఁపదదు - యాపట్టణములోనుండుప్రజలకునితనివ్వాడుసంభవించుననిచెప్పునామాటలు విని యితనికినేలాసుననయునభాగ్యమివ్యవలయుననిపార్వతీదేవిచాలానిబ్రాంధించుఁగాఁబిరహేశ్వరుండు - మంచిదియనిపార్వతీదేవిలోఁగూడబుదమికే తెంచెనప్పుడాత్రాప్తాణుండ శ్రుతక్కుడబిచ్చుమెత్తుకొని. బియ్యము. పెసలు. మినుములు. కంమలు. ఉప్పు. మిరపకాయలు. చింతపండు. మిరియాలు. ఆవాలు. బీలకట్టు. మెంచులు. కూరగాయలు. ఇవియున్నిముందోపతికొంసులలోఁబిన్నాచిన్నమూటలుగాఁగట్టుకొనిచంకఁడగాలించుకొని. మిదినిదియొండలోఁగాప్పుగాలుగాజోగుచెమటలుబెట్టుఁగారోజుచువచ్చెనంతనాపరహేశ్వరుండతనిఁ బిలిచియోయి. నీపే లనీలాసునగష్టపడెడవు - నేనునీకొకరత్నంబిచ్చెదవివారత్నంబునుఁటూ బించితిపే నీనీతుగోరినకోరికలన్నియుసిధ్యించునుగాని. సిసుసిధ్యించినదానికన్నారెండింతలీమున్నాటిండ్లవారికిసిధ్యించుననిచెప్పియతనచేతికినొకరత్నంబిచ్చియంతథానమయ్యెను - ఆప్రాప్తాణుఁడారత్నముగాయకొనియింటికివచ్చిన్నానముచేకిదానింటూచించి - తనకుమాటుపుట్టవడ్లు - పదిపుట్టుపెసలు - నూచువులు - బంగారుమేడుఁగావలయుననిప్రాధించెనారాత్రియతడుగోరినవన్నియుసిధ్యించెఫోరిగండ్లవారికండజుకినతనికిసిధ్యించినవాట్లకంటెరెండింతలుగిలేనవిమాడగాసీత్రాప్తాణునికిఁగదుపుండి - తనకుభాగ్యమువచ్చినసంతోషములేకపూరిగిండ్లవారికిమునుపట్టికంటెనధికమయునభాగ్యమువచ్చిననిచాలావిచారపదిమగుదియారత్నముఁబూజించితనకునాత్రాలునాడుసిధ్యించినవన్నియుగాఁపోవలయుననిప్రాధించెనాత్రప్రకారమెయతనిపదాఖలములన్నియుగాలిపోయెనప్పుడతనిపూరిగింటివారియండ్లు - మేదలు -

మొదలయినవన్నియుఁగాచిననందుండుత్రజలండఱుఁబింబప్పుఁబున్ఁందిరం
తటనా త్రాత్ర్మాఱునికడుపుఁచల్లబడె - తర్వుతుఁగొన్నిదినంబుల కుమాలిపార్వ్య
శీపరమే శ్వయులచటికవచ్చియా త్రాత్ర్మాఱునివల్లుఁలుజలకువ భీనకప్పముఁడె
లుసుకొనియతనిచేతనున్నరత్నముఁడుసుకొనియాకుమున్నాటింట్లవారిని బితి
కించిమునుపటివ లెసుఖము గా నుండున టులఁజేసిచనిరి - ఆ త్రాత్ర్మాఱుఁడె
ప్పటియట్లుఁసెబిచ్చుమెత్తుకొనుచుండెను - తాబట్టియొక్కరిపేలోర్చ్చనివారె
న్నటికినిముండరకిరారు..

68TH STORY.

' సుఖ త్రపురము the name of a city, మున్నాఱు three hundred, (from ము three, and న్నాఱు hundred), ఇంట్లు plu. of ఇల్లు a house, పొరుకు the neighbourhood, s. n. అసలోష్టుఁడు proper name, కోదం తు plu. of కోదలు a daughter-in-law, s. f. మనముఁడు a grandson, s. m. కూతుంట్లు plu. of కూతురు a daughter, s. f. ఐక్కంతు many; adj. (used in the plural with regard to persons only), విత్తుఁడు a bramin, s. m. రెద్దవాఁడు a bad or wicked fellow, s. m. తుజలు people, వుదమి the earth, s. n. ఏతొచు to come, v. n. అశ్విక కృండ here and there, adv. బిచ్చుమెత్తుకొను to beg alms, బియ్యము husked rice, rice for the table, s. n. షెసలు a sort of kidney bean, commonly called green gram, (*Phaseolus lobatus*), s. plu. మినములు the black pulse termed *Phaseolus mungo*, s. plu. కందులు a sort of pulse called *doll* or *pigeon pea*, s. plu. ఉప్పు salt, s. n. మిరపకాయ the chili or the pod of a cayenne pepper plant, s. n. చింతపండు tamarind, s. n. మరి మాల pepper, s. n. ఆవాలు mustard seed, s. plu. జీలక ఔల్లు cuminin seed, s. n. మేంతులు fenugreek, s. plu. కూరగాయలు garden stuffs, s. plu. దోవతి a Hindu's lower garment, the cloth round his loins, s. n. కోంకు the skirt of a cloth, s. n. బిన్నచిన్నమూటలు a great many small bundles, (from చిన్న small reduplicated, and మూట a bundle), మిదిమిదియెంద mid-day heat, s. n. కాట్లు plu. of కాలు the leg, s. n. కాలు to burn, to be consumed, v. n. బోరుచెమటలు ఎట్టు to perspire greatly, రోచు to puff, to breathe hard, v. n. రత్నము a jewel, a gem, s. n. కిధించు to be accomplished, to take effect, v. n. రెందింతలు two folds, twice as much, adv. అంతథానమవు to disappear, v. n. కయుకొను to take, v. a. పుట్టి a certain.

measure, s. n. వండ్లు paddy, s. plu. కడుపుమండు to be envious, lit. the belly to burn, v. n. మాండి again, adv. తోలునాడు the day preceding, s. n. పంచత్వం బున్నందు to die, v. n. కడుపుచ్ఛులుదు to be pacified, to be satisfied at gaining one's object, lit. the belly to cool, v. n. మేలోర్చునివాఁడు an envious man, s. m. ముండరింపచ్చ ప్రసాదు to prosper, v. n.

— కథ.

వికాండ్ర రమానుపీటనో కష్టమితీఁడు - పాడికప్పకయాదిననుదిగడవకదొరతన హైనచ్చ చుండుతచ్ఛినతనికిక త్రువులయినరాజులతనిపచుఁయుధ్మమునమువచ్ఛిపట్టణముచ్ఛుకోనిననారాజువారలతోజగడమునేసిగెలవణేకఁట్టణమువడలి - మంత్రితోగూడనేకాకియయబయలుదేరియడవులంజీరి - పగటులభయముచేనోక్కుచోటనయినఁదిరముగానిలవక - ముండ్లోను - రాళ్లపోనువట్టి కాళ్లతోనదవలేకక్కుత్తిపాసాదులచేబడలియేమియుందోచక - విచారగ్రస్తుఁడయిచ్చేకతటాక శీరంబునొక్కింతోసెవుగూచ్చందియుంతకష్టునువున్నఁడుదబాయికఁగూడవచ్చుచుండుమంత్రినింగని - కంత్రనిముగారగానిట్లనియె - నోమంత్రి - మనరాజ్యముపోయెసుఱ్ఱములుపదిలెనేసుంగులులేనివయ్యేనరదంబులువాసెబెల్లుకెలవొరలె - నింతకష్టుముసంప్రాత్రుమయినందుననికత్తుతుషుటకంటెజలత్తుపేకంబుచేసియయిననుగ్గాందియినుండికిందిక్కిదుమికియయిననుచ్ఛుఁడేచుకోనియయిననుజచ్చుటమేలనినిక్కుయంకుగసెంచెడననియంగలాట్టుగావినియయ్యమాత్యవర్ముండురాజునుంజూబియయ్యికాలవకంబుచేమనరాజ్యముదొరిగాననిమనబిప్పదుప్రాతాయ్యకంబుచేసినందువలనసాధించునదియేద్దియుఁఁడు - మనకుత్రువులయినరాజులమంబగవారుగలగు - వారితోమనమనెయ్యంపోంది - బలముగట్టుకోవిచ్ఛిమఱలియుధ్మముచేసికత్తుత్తులనణఁగదొక్కిమనరాజ్యముక్కుందము - పోయినరాజ్యముముఱలిరాదనియేమినిక్కుయము - అమావాస్యనాఁడుకశలన్నియుఁఫోయచంద్రుఁడుయుయించిపోవుచున్నాఁడుగదాముఁఖుపయంబుననాచంద్రుఁడుపుధీఫోండలేదాయవ్వుడు

పునాదే - మనమసాభ్యకాలంబువచ్చునపుడు దైత్యస్తాయంబువ లన నన్నిపను లుసుమకూడుననియుద్ధమాటలచేత - రాజునకు పెసనమువాణిన న తమునెన్ను దివొంది - చేయవంటినప్రయత్నంబులు చేసి మెండుగా దండుగూ చుట్టొనిమ ఆలిక త్రువులతో యుద్ధముచేసి - వారలనందగినిఁ బలాయిరు ఎగావించి దా జ్యుకుగయుకొని - ప్ట్రోఫిష్టుడయి - మంత్రితోసుఖము గా రాజ్యపాలన మొనచ్చ చుండెఁ గాన రాజుల దొనుడుస్తిమం తులగుమంత్రులుండి రేని - వారలకునెన్నియూపదలువచ్చిననందుకుడునపామంబులువిచారించినివార ణముచేఱు.

69TH STORY.

వికాలవురుము the name of a city, వీటి in the city, infl. abla. of వీడు a city, శ్రదమిచేడు a king, s. m. పాది justice, equity, s. n. తప్పు to infringe, to violate, v. a. అదిననుచెగడవక without breaking his promise, comp. of అదిన past rela. part. of ఉడు to speak, న. ది a word, s. n. గడవక neg. verb. part. of గడుచు to pass over, v. a. నురతన మొనచ్చ to rule or govern, యుద్ధము war or battle, s. n. చుట్టొను to surround, v. a. గెలుచు to conquer or overcome, v. a. నీకాక alone, adj. పగటుడు an enemy, a foe, s. m. తిరముక firmly, adv. వట్టు bare, adj. తుట్టి hunger, appetite, s. n. బిపాస thirst, s. n. బుడలు to be tired, v. n. ఒక్కింత a little, adj. (from ఒక్కు one, and ఇంత so much), కంట్లస్తులు tears, (from కంట్ల గen. plu. of కమ్మ an eye, and స్తులు plu. of సీతు water), అరదకు a chariot, (from sans. రథ) జలము water, s. n. బిచ్చు fire, s. n. చేయ్యెను to pile or heap up, to light, v. a. అంగలాయ్యు to grieve, to weep, v. n. అంగ్రోహ్యవర్గుడు a good minister, తొలుకు to part with, v. n. ప్రాణత్యాగముచేయు to die, lit. to put an end to one's life, నెయ్యింపొందు to befriend, v. n. బలకుకట్టుకొను to collect forces, అణాగద్రక్కు to repress, to humble, v. n. టైకొను to take, v. a. అమావాస్య the day of the new moon, the change of the moon, s. n. కళ a digit or sixteenth part of the moon's diameter, s. n. యుయించు to wane or decrease, శుక్లపయుము bright lunar fortnight, వృథిపొందు to be increased, v. n. సమకూడు to be effected, to succeed, v. n. పాపు to remove, to free or deliver, నెఱ్చుదిపొందు to be tranquil, v. n. మెండుగా in abundance, adv. దండు an army, s. n. పల్చా

యుతుల్మావించు to disperse, to defeat, (from పల్మాయుత defeated, flown, adj. m. రావించు to make or render), ప్రాణిష్టుము one crowned as a king, (from ప్రాణిష్టేశము the coronation of a king, or installation of any one by means of unction or bathing.)

20 - కథ.

కృష్ణాతీరంబుననోక్కు_బురగమానిమిందనెక్కొంగనాసముచేయుచుండునప్పుడామార్గాననోకహంసప్రాతుచుండగానాపకముచూచిదానించిలిచి. నీళరకమంతమునాదీహమువలైండెల్లుగానున్నదికాట్టముక్కు_మాత్రమెట్లుగానున్నవి. నీవంటిపట్టినినేనిదివరకునెందునుంజూదవయితిసీవెవరవెందుండియేగుడెంబితివనియదిగాన. నేనుహంసను. తిప్పుదీతునిమానససరస్మీలోవసియంబిముందుదాననచ్ఛటనుండివచ్చితిననిహంసచెప్పుగా. నాస్తిలంబుననేజేసువస్తువులున్నవి. అందునీకాపోరంజీమనిక్కొంగయదిగాన. హంసయిట్లనియె. ఆచ్ఛాటనుండువస్తువులన్నియుదేవనిమితంబులవురుటంజేసి. ఆశ్ర్మాదిస్థాపింతయువణించుటమనంవిగాదయిననందుండుముఖ్యములగువస్తువులఁడెల్లేదవినుమవియేవన్నను. ఆశ్రాంతములనెందుజూచినసుగాంచనమనుంబగుభూమియునమృతంబుతోదిటుకునీట్లను. బంగారుకమలఁబులును. ముత్యాలయినుకదిస్తైలును. కోరినకోరికలిచ్చునట్టికల్పియుఁబులునివిమెదలగువిచిత్రవస్తువులనేకంబులుగలవందుపేముబంగారుతామరమాండ్లభుజియఁచువారమనిచెప్పగానందునత్తువుల్లోమయినఁగలవాయనిక్కొంగమగుదిపుట్టిచేయ. లేవనిహంసపలికై. నంతనాబికముపకపకనవ్యి. మానసపరస్యబహురమణేయమయినప్రదేకంబనిమిక్కు_ఉస్తోత్రముచేయున్నాతు. నత్తువుల్లులులేనిచోటనేమిహ్వరస్యముండునీకువాటిహ్వరస్యంబుతెలియనికతఱబుననచ్ఛటివస్తువుతేమోబవుద్దువియనిప్రేలఁచునాపనిపరిహసముచేసేను. కావుననెవరయినప్పటికన్నదమకిష్టమయినపదాథాంబులుహీనమయినపయినబుద్దువిగానెన్నదురు. తమకిష్టముకానివిద్దపదాథాంబులయిననుహీనమగావిచారించురు.

70TH STORY.

కృష్ణనది the river *Kristna*, s. n. బూర్గమాను the silk cotton tree, s. n.
 కోఖ a crane, s. n. వాసముచేయు to live, v. n. మూర్గము a road or way,
 s. n. హంస a goose, s. n. బకము a crane, s. n. శరీరము the body, s. n. దీహ
 ము the body, s. n. తెల్లుఁగా white, ind. ఎఱ్ఱుఁగా red, ind. ఎందు what place?
 వస్తువు a thing, an article, s. n. భుజియించు to eat, v. a. నమితము made,
 fabricated, adj. n. అవుట the being, (from అవు to become), చేసి from, by,
 postpos. (from చేయు to do), సాంబు beauty, s. n. పరీంచు to praise or
 describe, v. a. అలవి able to do or effect, adj. ముఖ్యము chief or principal, adj.
 కొండన gold, with the affix మయము, which serves to form adjectives attri-
 butive of that of which a thing is chiefly made or consists, అవ్యాతము the
 food of the gods, ambrosia or nectar, s. n. దీఱు equality, conformity, resem-
 blance, with the affix అకు, which converts it into an adjective, ముత్యలు
 ముకదిస్తెలు heaps of pearls, comp. of ముత్యల gen. plu. of ముత్యము a
 pearl; యునుక దిస్తె an island of alluvial formation, or one from which the
 water has recently withdrawn, (from యునుక sand, and దిస్తె a raised bank or
 floor), కోరినకోరికఁచ్చునట్టికల్పవుతుము a tree which yields whatever
 may be desired, కల్పవృతుము a fabulous tree in Indra's paradise which is
 said to yield whatever is desired, (from కల్ప any act of determination, purpose,
 and వృతు a tree), విచిత్ర beautiful, adj. మండి again, adv. వృచ్ఛిచేయు to
 ask, to question, v. a. తామరశూండు stalks of lotus flowers, comp. of తామర
 a lotus flower, and శూండు plu. of శూడు the stalk of the lotus, నత్తకుల్ల
 an oyster, s. n. పకపకనప్పు to burst into a fit of laughter, or to laugh very
 loudly, v. n. రమణీయము beautiful, adj. n. ప్రదేశము a place, s. n. ఏకై
 తి much, excessively, ind. ప్రత్రముచేయు to praise, to applaud, v. a. స్వర్ణర
 ఘ్యము pleasure or goodness, also the result, pith or joke of a story, &c. ప్రే
 యి బు to prattle or tattle, v. a. పరిహసముచేయు to joke, to jest, to jeer, v. a.
 ఇస్తమయిన agreeable, desired, wished, adj. పదాధిము a thing, పీనము
 low, trifling, adj. n. గౌర్గ great; large, also excellent; powerful, adj. యెన్ను
 to think, to imagine, to reckon, v. a. విచారించు to consider, to enquire.

CUTCHERRY PAPERS.

మహారాజత్కు భూట్రయ్యారగారిసముఖానకు.

దివీజనుపాయను దాకోగా త్రాసుకున్నాజింపిన్నాపం.

దివీజనుపుసుమారు మద్దద్దారుతనకొమారుదివి వా హంని మిత్తం తన కాచీ రష్టలానికి వెళ్లిరాగలందులపుస్సెందురోజు లకు శలవుయిప్పించబలశినది సిన్ని - తనగయురుహోజరీదినములలోనలభైపంవ్యస్సరములయాచుగాలవఖి త్రాప్తాణ్ణిపిబడిలీవుంచుకుంటున్నానవిన్ని - చెప్పుకున్నాదు - సదరహిబడలీవుం జేమనిపిపర్మారుపవిలాయథలయునవాదుగా రోచినందువల్లనున్ని - మద్దద్దారునవుకరి లోప్రవేశించినది మొదులుకునియన్నదూకశలతుపుచ్చుకోలేదుగా నకసున్ని - యాసంగతితమచిత్తానకువిశదంనిమిత్తంమనివి త్రాసుకున్నాను - బిత్తాగంబిచిత్తానకూలంబోప్పున వుకుం దయచేయించబలెననిపేదు మంటు న్నాను - దివ్యచిత్తానకుటేవలెను.

From a SAYER DAROOAH to the COLLECTOR,

I am requested by the Muddutgar attached to my division, to beg your honor to grant him leave of absence for twelve days to go to his home, for the purpose of celebrating his son's marriage. He has promised to put a Bramin, aged forty years, to act for him during his absence. As the person in question seems to be qualified to perform the circar duties and as the Muddutgar has never had leave since he has held the situation, I have taken the liberty of representing the case to your honor, and trust you will issue whatever orders on the subject you may think proper,

మహారాజత్కు *possessor of great riches*, an honorific prefix, from మహా great, రాజు a king, త్కు riches, న్నర a master, with the addition of గారు an honorific affix, పాయను (A. سار) *land custom, tax, or duty levied on personal*

properly, దార్గా (P. دارگا) the head man of an office, అజీఫ్-విన్నపం an address in the form of a petition, from అజీఫ్ (A. عرضي) a petition, and విన్నపం an address from an inferior to a superior, మజ్జురు (A. مذكور) abovementioned, మద్దత్తారు (A. P. مدددار) an assistant, వివాహం marriage, సాపర సలం home, place of abode, కయ్యరు హాజరీ (A. غير حاضري) absence, నతచ్ఛి forty, num. ఎండు age, బదిలీ (A. بدل) in place of, adv. సాపర హా (A. ساره) abovementioned, adj. సర్కారు (P. سرکاری) government, state, s. n. లాయథ (A. لائق) qualified, adj. నష్టశరి (P. نوشی) service, చ్ఛిత్తము mind, వికారంనిమిత్తం in order to make clear, from వికారము manifest, నిమిత్తం on account of, చ్ఛిత్తంచు to take into consideration, చ్ఛిత్తానుమాలంచ్చాప్యును as you may deem proper, from చ్ఛిత్తము the mind, అనుకూలము convenience, చొప్పును agreeable to, హెముం (A. حکم) an order, s. n. దయచేయంచు to favor with, సేడుకొను to beg, to request.

దివీజనుసాయరు దార్గా గారు.

సీవులూనెల - 4 - తారీఖున త్రానుకున్న అజీఫ్-త్రుకా రండి వీ జనుమ జ్ఞారు మద్దత్తారు కుపస్త్రేందురో బులమకలవుయివ్యదమయినది. అతనిగయిరు హాజ తీదినములకో అతనికిబదిలీపుండే మనిషిన ద వదినిసురించిమాసుసీపే జవాబు దారుడవని గ్రహించి అ తడుతిర్ణిన త్రుక రిలో హాజరయిన తారీఖు మాసజ్ఞారు చేసేది.

From the COLLECTOR to the SAYER DAROGAH.

I herewith grant leave of absence to the Muddutgar attached to your division, as requested in your petition of the 4th instant; but you must recollect that you are answerable for the conduct of the person employed to act for him, and are to report the date of his return to the office.

త్రుకారో conformably to, adv. నదవది the conduct, behaviour, జవాబుదారుడు (A. جواب دار) a person responsible or answerable, s. m. గ్రహించు to comprehend, or to understand, హాజరవు (A. حاضر ready, and అవు to become), to be

ready, to be at hand, తార్ ఖు (تاریخ) a date, జాహీరుచేయు (جاهیز manifest, and చేయు to make), to report, to inform.

మహారాజత్రికల్పితరుధార గారిసముఖానం.

దిఫీజ్ సాయరుదారోగా వ్యాసున్న అజ్ఞి-విన్నపం.

యూనెలది - ట - తార్ ఖు నవుడ యమ యునయే దుషం టులవే శవభుషు నిషిహో కిలుచే యించు కోకుండానే తి దుస్తతలమీద పెట్టుకుని చో కే దాటి పెశు తూవుండగాదివీజ్ కుబ్బా - రుబంటో తులుపట్టుకుని వాణ్ణి నాయదట హజు రుచేసినంతట్లో నేనుతనకిచెయ్య గాసదర హిదుత్తో రెండువీళలనె య్యవున్న ది - అందుకు - తానుప లైటూరి వాణ్ణి శ్శితనఁబిస్తిమర్యాదలు తెలియ నందు నహశీలుచే యించుకోవుండా చవుకిదాటివచ్చినానుగాని సర్కారుహశీలుచు పాయించవ లెనన్న తాత్పర్యంతనమయొతమాత్రమున్న దేదని చెప్పుకున్నాడు.

ఆ రోజు రా త్రి సదర ర హికాంటో తులుచవుకేల వెంజిదిగ స్తోత్రముతూపుండే ఉప్పుడు వభదుచూపుక్కర్మ తలమీద పెట్టుకొనిపో తూవుండ గాచూచిలు దియేమని అదిగినంతట్లో అతడుజవాబుచెప్పకపరి గ్రత్తిపో తూవున్నందునబింటో తులులుతణ్ణిపుట్టుకుని నాయదటహజుచేసి నారు - నేనుచూపుకట్టివిట్టించి చూడగాలంందులో మూడుమణిగులపొగాకుకనప్పడ్డది - యూసర్కుయాత్రకారంతీనుకుని రావడపేలాగంటికాలుతెల్లి తెవర్కురుషు కో కే లు యివ్వకచోరిగాసరుకుబిస్తిలో కీతిసుకొని వెళ్లవలెనని తెబ్బినట్టుతానేయెకరారుపడ్డదు - గనక - సదర హిసరుకులభావందులుయద్దరుదాఖలు చేసినవాళ్ళూ అనులు రెండున్నసరుకులుపట్టుకున్నబంటో తులచేతశుచ్ఛుకున్నవాళ్ళూ లంవభటిన్నిష్టచోరిసరుకులభారమున్న - తమరుచ్ఛిత్తగించగాలందులకుయిందులో సముఖానుపంచ్చించినాను - బ్రత్తగించిచిత్రానుకూలంబోప్పునపుశండయచేయించవలెనని పేడుషంటున్నాను - దివ్యచిత్రానసు లేవలెను.

From a SAYER DARGAH to the COLLECTOR.

I beg to inform your honor that on the 2d instant, about 7 o'clock in the morning, the peons attached to my division seized a man who had passed the choukee with a pot of ghee for which duty had not been paid, and brought him before me. Upon examination I found the contents of the pot to be two viss of ghee. The man pleads that he is a villager and ignorant of the customs of a town, and that he had no intention to evade the payment of the Company's duty.

On the same night, as the peons in question were going their usual rounds thro' the choukees, they perceived a man with a bundle of straw on his head, and asked him what it was. He made no reply, but ran off as fast as he could. The peons, however, soon caught him and brought him before me. Upon opening the bundle of straw, I found three maunds of tobacco concealed in it. I asked the man what he meant by bringing it in that state, when he freely confessed that he was trying to smuggle it into the town.

I herewith enclose for your honor's inspection, the two depositions given by the owners of the goods alluded to, as well as one by the peons who seized them, together with the statement of the goods smuggled; and trust your honor, after having taken the whole case into your consideration, will issue orders on the subject as your judgment may direct.

శుద్ధయనుయినయేడుసుంటలవేళ *about 7 o'clock in the morning*, from శుద్ధయను *morning*, అయిన *past rela. part. of అవు to become*, యేడు *seven*, సుంట *an English hour*, వేళ *time, period*, వోళీలుచేయించుకొను *to have duty settled on goods*, from వోళీలు (*A. حاصل*) *tax, duty, &c. &c.* నేతి *infl. sing. of నెల్యి* *ghee or clarified butter*, దుత్త *an earthen pot with a small mouth*, s. n. చోక్క (*H. جوکی*) *the post where a guard is stationed, custom house*, దాటు *to pass*, v. a. బాట్రోరు *a peon*, s. m. వోజనుచేయు (*A. حاضر*) *to make ready*, v. a. తనకేచేయు (*A. تقطیع*) *to examine, to search*, v. a. వీసె *a weight termed a viss, about three pounds*, s. n. పల్లెటూరు *a village*, s. n. బస్తి (*H. بستی*) *a town*, s. n. మర్యాద *custom or manner*, s. n. భసాయించు

(H. جھپاؤ) to evade, to conceal, v. a. Xسیٰ تیرکو to go round as a patrol, (from Xسیٰ a patrol, and تیرکو to wander), چپکٹی a bundle of straw, (from چپکی the straw of jonnaloo or great millet grain, and کٹی a bundle,) جواہی (A. جواب) an answer, s. n. مونڈکو a maund or Teloogoo weight containing 25 pounds, s. n. پتوگا توacco, s. n. یہ لارا ٹلے دی how is it? ڈری ڈ رم (H. جوزی) by stealth, clandestinely, adv. ڈک رام پدم (A. اقرار) to confess, خاوند (P. خاوند) an owner, muster, s. m. داٹلے چے یہی (A. داخل) an arrival), to deliver, to give, v. a. واجھے لہمی a deposition, s. n. سرکو goods, s. n. ڈری سرکو لہارو the statement of goods smuggled, from ڈری (S. جوزی) theft, سرکو goods, and لہارو a corruption of the English word form, تھم رکھیں گے لامدھل کو in order that you may take into consideration, یوں دعویٰ herewith, with this.

ప్రాయముదురు దార్శనికోగాన్తు.

సీవులూనేల చ తారీ థున ప్రాముఖ్య అజ్ఞి-న్ని అందుతో పంచినమల ఫూఫులన్ను దాఖలు అయినవి - వాళ్ళులములు వగయి రాలవి చూరించ గా పొ గాకుభావం దుసర్కు రు హశీలుభపాయించవ లెననేతాత్పర్యం చేతనుపొగా కుబోరీ గాబ్లస్టిల్ కెత్తిసుకొని వెల్లినట్టుకనపడు తూపు న్నది - గనక ముందు పేసు ముహూర్తం ప్రాయించే పరియం తం మూడు మినిటులుగు లపొగాకున్న అనామతు గావుంచేది - నేతిథావందు తెలివితక్కువచేత పరుషుచపుకేదాటించుకొని వెల్లినట్టుకనపడురున్నది గాని అతనికిసర్కు రు హశీలుభపాయించవ లెనన్న తాత్పర్యం పున్నట్టుకనపడ లేదుగనకసదరపొనేతిమిాదనుపాపిటిపొ శీలువుచ్చుకొని పుటుచుపొమిాకియుచ్చి వేసి - అతడుయికముందు యాలాసునజరింగించవుండా వుండగలందులమష్టి తాకేదుచేసేది.

From the COLLECTOR to the SAYER DAROGAH.

I have received your petition of the 4th instant together with its enclosures, and after having considered the depositions, &c. it is evident that the owner

of the tobacco intended to smuggle that article into the town, with the view of defrauding the Company's duties. I therefore hereby direct you to keep the whole three maunds of tobacco in deposit till further orders. As it is not clear that the owner of the ghee had an intention to smuggle it, but passed the choukee thro' ignorance, you will this time return it to him on the payment of the regular duty, and caution him not to transgress in future.

మల్ఫోపు (A. ملکوف) *an enclosure*, s. n. దొఖలులు (A. داخل) *to arrive*, v. n. వగయిరా (A. وغيرها) &c. *etcetera*, కనపదు *to seem, to appear*, v. n. ముందు *in future*, adv. పరిమంతం *until, till*, adv. అనామతు (A. امانت deposit, s. n. తెలివితక్కు వచేత *thro' ignorance*, lit. *by the deficiency of knowledge*, వాజిబి (A. واجب) *proper, regular*, డుకముందు *in future*, ష్టై *severe, strict*, adj. తాకిదువేయు (A. تاکید) *to warn, to enjoin strictly*.

మహారాజుకు కలకటన్చూర గారిసముఖానకు.

పోతరఫాదార్షుగా వ్యామసున్నాలజీ-విన్స్పం.

యాపరగణ్ణాతాలునుచిలీమావులునుగురించిప్ప గటకం ఇసలీకియజ్ఞారాదరభ్యాస్తులుదాఖలుచాయగాలందులకుయెని ఏదికోజులవాయి దావురచిమార్గ నవంబరు గూర్చిప్పంప్యుత్తరంతారీఖునత్తుకటనకాగిదంకట్టించినమిదట-కిందటిసంప్యుస్తరంతాఖరువరపాలులేనందుచాత - కుండలుచెరువులుచాలాయెందిపోయినందునతాతయలైనే వాడునలభైరూపాయిమాలకుదరభ్యాస్తుచేసినాడు - యిది గాకపాలుకుజస్తాలోసదరహితినామేమారురూపాయిమాలకుదరభ్యాస్తుదాఖలుచేసినట్టుకచ్చేరిలోపుం దేమోతరఫాలెఱులవల్లకనపడుతున్నది - తానివరపాలుతక్కువచొతపోలునాలునమత్స్యిలుపుటువన్నసంగిపాస్తప్యమయినందువల్లనున్న - యింతకన్నాయెక్కువదరభ్యాస్తునురెవరుదాఖలుచేసట్టుకనపడనందువల్లనున్న - పదరహిదరభ్యాస్తుతమరుమంజూరుచెయ్యగాలందుతపుసముభ్యానకుపంచిప్పించినాను - బిత్తగించవలెను.

From a MOTERPHA DAROGAH to the COLLECTOR.

I beg to inform your honor, that a notification was published from the 24th of November last (for a term of eight days), for presenting proposals for renting the fishery of this purganah for the present fushly. As the ponds and lakes are for the most part dried up owing to the failure of rain during the latter end of last year and numbers of the fish in consequence destroyed, only one man, named Tautiah, has offered 40 rupees for the fishery in question, while the moterpha accounts of my cutcherry shew that the same person offered last year 100 rupees. However, as it is true that the fish have been destroyed by the want of rain and there is no likelihood of any person offering more, I send the proposal for your honor's approbation.

మోతరఫా (P. مکٹر) personal and professional taxes, పరగణ (P. پارگن) a division of a country, తాలు (A. تعلق) appertaining, belonging to, మచిలీ మావులు (from S. మత్స్యః a fish, and A. مکان dwelling, abode), fishery, స్నా (A. سن) a year, ఫసలీ (A. فصل) time, season, s. n. యాబ్రా (A. اجارہ) rent, hire, a farm, దరఖాస్తు (P. درخواست) a proposal, an application, s. n. ప్రకటనకాగడం (from ప్రకటన publication, and కాగడం a paper), a proclamation, సంవ్యత్సరం a year, లెఖరు (A. آخر) end, కుంట a pond, తాతయు the name of a man, యాది గాక besides this, సాలుకుజస్తా (P. سال) a year, and P. مکشک past), last year, కచ్చీరి (H. کچھری) an office, or a place destined for the transaction of public business, ప్రోఎస్సాలు (A. حال سال) this year, మంజూరుచేయు (A. منظور approved) to approve.

మోతరఫాదార్షో గాసు.

సీతయానెల గంతార్థమనప్రాసుకున్నాలజైల్ వుదాహరించినసంగతుల న్నీ మేము విచారించి - సీపరగణామచిలీమావులనుకురించితాతయ్యాల్ నేవాడు దాఖలుచేసినయిజ్ఞారాదరఖాస్తుమంజూరుచే సినాము ఆ నకలతనికికపులు యస్పించిఅందుకునకలుమాహజూరుకుపంపించేది . సదర హియిజ్ఞారాపయు కమునుకురించిలతనిచేత మోతుబరుమాలుజ్ఞామిానుదాఖలుచేసుకునేది.

From the COLLECTOR to the MATERPRA DAROGAH.

Under the circumstances stated in your letter of the 10th Instant, I herewith accept the proposal made by the man named Tatiah, for renting the fishery in your purganah, and you will furnish him with the necessary cowle (a copy of which you will forward to my huzoor), taking from him at the same time security for the payment of the sum he engages to pay.

శుద్ధాహరించు *to point out, to mention,* కవలు (A. قول) *a lease, a written agreement,* s. n. నకలు (A. نقل) *a copy, s. n.* హజూరు (A. حضور) *presence, s. n.* మౌతుబరు (A. معتبر) *trustworthy, adj.. మాలుజీమిాను* (from A. مال money, and A. امن security) *monied security, s. n.*

మహారాజుకు లైటర్ రథార్ గారిసముఖానపు.

నమ్మకుదారో గా వామమన్నాలపికి-విన్నపం.

కొత్తమజ్జు-రులో అయిదువందలగిరికలపరియంతంఫ్పునిలవున్నది. ఆపుప్పుయిం కామూడు నెలలపురో ఇంక్కే చూలనట్టు కనపడుతున్నది గనకను న్ను - యప్పుడు వర షా లంచిథ రుఅయిన దిగునకనున్న - నమ్మకునొక్కు మరువుచెయ్యగలందులకు కలవుదయచేయించవలెను.

పూర్వపుకారెములు - మిాటలుఫ్రోత్తి గాశిథిలమయిపోయినందుని మిత్తంలిరవయి తాఫ్ఫుక్కోట్టేంబియిట్టించగ లందు లకుయాపరగ్గొకలాలఫ్ఫానాముస్తాజరు పేరహసుమున్న - అవి కారెములుమిాటలుగాచేయించగ లందులకుమజ్జారీఫాచ్చుని మిత్తంయిరువయిలయదురూపాయాలున్నదయచే యించవలెనని పేదుషంటున్నాను.

యానెల - గృ 1. తారిఖునతమరుదయచేయించినవ్వుషంసంగతులను గురించియిప్పుడువిచూరిస్తావున్నానుగనకలందులక యికియ్యపుతమచిత్రాన కువికదంకాగలందులకుత్యరగానేవిన్నపం వ్రాసుకొంటున్నాను - భిత్తగించవలెను.

From a SALT DARGAH to the COLLECTOR.

As there are only five hundred garce of salt in store, which will not be sufficient for three months expenditure, and the monsoon is now over, I hope you will allow me to commence the manufacture of that article.

I beg leave to state, that the old pacottas are entirely worn out, and therefore trust you will be pleased to send me an order on the arrack reuter of this purganah, for 60 palmira trees; and also to sanction the expenditure of 25 rupees for preparing them for use.

I am at present employed in collecting the information called for in your letter of the 13th instant, which shall be submitted at the earliest possible period.

నాన్కులు (P. نمک) salt, s. n. adj. కొర్తారు a cotaur, place where salt is manufactured, &c. also a collection of heaps, s. n. వంద a hundred, n. adj. ఖర్చ a garce, or measure containing 400 Madras marcals, s. n. పరియంతం until, about, adv. వుప్పు salt, s. n. నిలవతుండు (from నిలవ residue, balance, and వుండు to be) to be in store, v. n. యింక్యా more, adv. సెల a month, s. n. పురోళ్ళు (P. فروخت) sale, s. n. చూలు to suffice, v. n. కరషాతాలం monsoon or rainy season, s. n. సామ్మ (P. ساخت) manufacture, construction, s. n. పూర్వులు (from పూర్వు former time) former, old, adj. కొరెము the hollowed trunk of a palmira tree used in irrigating fields, &c. s. n. మిటాట a lever, s. n. బ్లూప్ ప్రా entirely, adv. శిథిలమయిపోతు (from శిథిలము feeble, &c. &c.) to be worn out, v. n. తాట్లు plu. of తాడు a palmira tree, s. n. కలాలఫూనా (کلائنا) an arrack farm, s. n. ముస్తాజరు (A. مستاجر) a farmer, a renter, s. m. మజూరి (P. مزوری) hire, cooly, s. n. కయిఫీయ్లు (A. کینیت) circumstances, account.

మహారాజగ్రాంకల్లురుఫ్ఫా రకారిస ముఖానము.

నాన్కులుదార్చా ప్రా వ్యామకున్నా అజిత్ విన్నపం.

కొర్తారుమజూరులోనమ్ము నుండించే భూములయొక్క తరఫోలున్న

వమ్ముకుపండించే క్రమమున్న - ఖుల్లును గా తెలియజెయ్యివంశినదని కీండటినే
అ - ఈ - తారీఖునవుకుండయచేయించినారుగనకఅందును గురించినసంగ
తులుతమసువిశదంకాగలందులకుయాకేంద్రాసుకుంటున్నాను - కాబట్టిచ్చిత్త
గ్రంచవలెను.

యాకొలారులోనమ్ముకుపండించే భూమియ్యివెలిగ్గెత్తెరాలనిన్ని - చవిటీ
వెలిగ్గెత్తెరాలనిన్ని రెండువిథాలు - తియ్యివెలిగ్గెత్తెరభూమిలో క్రేస్తుమయిన
టెల్లువుపండుతున్నది - చవిటీవెలిగ్గెత్తెరభూమిలో పండెవుప్పుజఱ్యు కావుంటు
న్నది - వరషాకాలంలేఖనులుయండలముదిరినట్టు గానేషుప్పుమాసము
లో సాఖ్యుమరువుజెయ్యిదమష్టుతున్నది - గనక - మళ్లోవరషాకాలములో ప
డ్జస్ట్రాడికమున్నముందు గాంచియించిమట్టుబాగుచేయించి - మరునొడుమట్టుబా
గానానేనిమిస్తంకొంచరంగానేరుకట్టి - మట్టుపుర్ణాసి - మూడో నాడులోంసుక
న్నరలోతునగరికజెక్కుతోతవ్వి సాయంకాలం వేళలుంగుశంలోతునసీరువే
ట్టుతున్నారు - నాలుగోరోజు మొదులుకునొమ్ముదోరోజు పరిమంతంతులా
జూలవరసగాకొక్కు - తారు - తొస్సుదోరోజున - అంతకు శ్రార్వుమేకొలు
ములకోమండలజేతకాళవున్నసీరులంగుశంలోతునమట్టుకట్టుతున్నారు - పి
మ్ముటనాలుగురోజులకుయెర్కగాకొంచంసిరుకోవుప్పు - నూగుగాపండుతున్న
ది - ఆదిమొదులుకోనినాలుగురోజులపరియంతంమట్టుబాగాకొక్కుతిరిగిసత
రహిసీరుకట్టుతున్నారు - అటుటిమ్ముటనాలుగురోజులకువుప్పుబాగాపండుతు
న్నది - యిరువయిమూడోరోజు మొదులుకోనియిరువయిలుయిదోరోజుపరి
యంతంమూడురోజులుసదరహివుప్పులుఅంటబడిపొయ్యేలాగునబల్లలతోదిమ్ము
నాచేసి - వఖలంగుశంలోతునతిరిగిసీరుకట్టుతారు - నాలుగోరోజువుదయా
నవుప్పుతీతకువమ్మున్నది - గనక - పాతికలంగుశంసీరువుండగాచాపశుట్లమీదికే
తీసిరెండురుగూములపరియంతంలోర్లాగునయెందనసిభ్రీతరువాతభరంపుది
ఖ్యలమీదనుపదిహానుగరికలకుసరిపడెలాగునసెంట్లపోసివరషాలవల్లువుప్పు
జాయాకాశందాలవరుగడ్డితోగింట్లనేస్తారు - గనక యాసంగతులతమచి
శ్రానమిశదంకాగలందులవిన్నపంప్రాసుమన్నానుచిత్తగంచవలెను.

From a Salt Dragoon to the Collector.

In obedience to the instructions contained in your letter of the 13th ultimo,

to furnish a detailed account respecting the mode of manufacturing salt, together with the description of the soil on which it is produced, I beg leave to state the following circumstances for your information.

The soil on which salt is manufactured in this country, is either red or brown earth. The former produces the finest and whitest salt, and the latter that of an inferior kind. The manufacture generally commences in the month of January, as soon as the rains are over, and the weather becomes warm. The pans are first cleansed from the mud and dirt, which may have collected in them during the monsoon; on the next day a small quantity of water is introduced to moisten the soil, and then ridges are raised between the pans. On the third day the pans are dug an inch and a half deep with a kind of spade, and in the evening an inch of water is let into them. From the fourth to the ninth day, the pans are trod down crossways. On the ninth, another inch of water (already well heated by the sun in the reservoirs) is admitted. In the course of four days, a small quantity of salt of inferior quality will be produced, mixed with brackish water. The pans are again well trod down for four days and then water is let in, which in four days more will produce good salt. From the 23d to the 25th day, the pans are beat down with rammers until the salt is entirely destroyed, when water is again admitted to the depth of an inch. Early on the fourth day, or the 29th from the commencement, the salt is fit to be taken out when the water in the pans is a quarter of an inch deep. It is then strewed on the banks to be dried for six hours, after which it is placed on platforms, in heaps of 15 garce each, which are covered with straw to prevent damage from the rains.

పండించు to cause to ripen or produce, to manufacture as salt, &c. v. a.
 భూమి the earth, s. n. తరపు (A. طریق) a kind, a sort, s. n. క్రమం process, method, s. n. యూహత్తు all, the whole, s. n. ఆమల్లనుగ్ (A. خلوص) plainly, adv. రియవలిగ్తెర red kind of earth, s. n. చవిటివలిగ్తెర brown kind of

earth, s. n. విధము sort, kind, s. n. జబ్బు inferior, also negligence, s. n. ఆఖరు (P. آخر) end, conclusion, s. n. యొందలుముమరు (from యొంద the sunshine, and ముమరు to mature) the weather to grow warm, v. n. పుష్టిమాసము the tenth Teloogoo month (Dec. - Jan.), మరువు (P. عِشَر) the beginning, commencement, s. n. మట్టి plu. of మది a bed or pan, also a paddy field, s. n. పూడి కమన్చు (from పూడు to fill up, and మన్చు mud) the mud collected in a pit, &c. తీయించు to cause to take out, v. caus. నాను to be soaked or steeped, v. n. సీరుకట్టు (from సీరు water, and కట్టు to tie,) to admit water, v. com. ఘుట్టుపూచు (from ఘుట్టు a bank or ridge, and పూచు to daub or plaster) to raise banks, com. v. లంగుళవ్వర (from లంగుళము an inch, and లర half) an inch and a half, లోతు deep or depth, ఖరిక చెక్క గా kind of spade, s. n. తులాజు లవర సగ్గ (from తుల the breadth of any thing, and అజు the length of any thing, &c.) crossways, adv. కొఱ్చు to tread down, v. a. కొలిమి a reservoir for holding water from swamps to be let into pans to produce salt, s. n. యొర్క ర్క red, ind. నూకు first appearance or sign of any thing, s. n. అంటబడిపోవు to be destroyed by trampling, v. a. కల్ల ా a rammer used in beating down roads, &c. దిమ్మిపొచేయు to beat down, v. a. తీత (from తీయు to take out) the act of taking out, పాతిక a quarter, చౌపమట్టు a bank on which salt is placed immediately after it is taken out of the pans, s. n. ఆరు to be dried, v. n. యొందని ఉప్పు to place in the sun, v. a. భరంచుదిఖ్య ా platform or large mound of earth on which salt is heaped, s. n. గాలి a heap of salt, s. n. జూయూ (P. جیل) loss, damage, s. n. అవరుఖ్యద్ది long grass generally used as thatch, s. n.

న్నుకుదార్శిగాను.

సైవకెందటినెలలో వ్యాసున్న రెండులభిటలున్న దాఖలులయినవి - అందులో నవ్వుకునొఱ్చునుసురించి వ్యాశినక్రమంయావత్తున్న - బహుముక్కము గాకనవదురున్నదిగినశిలునొలుననొఱ్చుమరువుచెయ్యగాందులమశివుయి వ్యదమయినది - కాబట్టెక్క తానుమజ్జురులోగోజువు - రేపు గంచెందరు సనిచేసేదిన్ని - యొంతమాత్రావుప్పుపం దేదిన్ని - ఏఫ్జనగాలేలిక్కేలాసునకో

జుటికేరుమాహజారు కు పంచిస్తూవుండేది - మరిన్ని - కారెను లచ్చాటలని మిత్తంలురవుతాట్లుసరంజాముచేయించగలందులకుపరగణొకలాలభాషాముస్తాజనుపేరు త్రాయిం బినహుకుమున్ని - అవిబాసుచేయించగలందులకు మజారిభుచు - నిమిత్తంయునువయాలులుదురూ పాయాలన్నయిందుతోపంచించినాముగనకముట్టినపంగతిమాకురిపోటు - చేసేది.

From the COLLECTOR to a SALT DAROGAH.

I have received your two letters of last month, and as the process of manufacturing salt therein detailed is satisfactory, you are hereby permitted to commence the manufacture of that article for the present fuly. You will furnish me with daily reports of the quantity of salt produced in each division of the cotaurs, specifying the number of people employed. I send an order on the arrack renter of the purganah for 60 palmira trees to make pacottas, and 25 rupees to defray the charges attendant on preparing them for use ; the receipt of which you will acknowledge.

కిందటి (from కింద below) former, last, adj. యుక్తము satisfactory, proper, right, adj. n. రేవు a certain division of the salt pans, also a shore, a ford, s. n. విభజన పో separately, distinctly, adv. రోజుటికేరు (from రోజు a day, and టికేరు report) daily report, s. n. సరంజాముచేయు (P. سراجام) to provide, to supply, ముట్టి to reach, to arrive, v. n.

మహారాజశ్రీకాటరుధౌరాచిసముఖానపు.

పరగణామించున్నానుకున్నాలజి - విన్నపం.

పరగణేమజమారులోకాలకరివరణాలుకురిశినందునాచియా గ్రామములరు యుతులులుక్కడక్కడతునాపవిత్తనాలుపేశినారు - జ్ఞాన్ని - వరివగయిరాతరద్దూదు మరువుకావలశినందులకురయితులపుత కావియిప్పించవలశివుంటున్నదిగినక అందునగురించిపురుపేలరూపాయాలన్ని - కోట్లు - కాతవలు - చెనువులులాప్పు

దశ్ముషుమరమ్మురుచేయించగలందులకు రెండు వే లూసాసా లూలున్నదయచే
యిందవ తెననిపేషుకుంటున్నాను - దిస్ట్రిక్టానకు లేవ తెను.

From a REVENUE AUMKEEN to the COLLECTOR.

In consequence of rain having fallen in this purganah, the ryots of the different villages have already commenced the cultivation of the poonasa crop; but as it is necessary that advances should be made to enable them to prepare for that of the jonnaloo, paddy, &c. I beg you will be pleased to send me 6,000 rupees to be given to them as tuccavi, and also 2,000 rupees for the occasional repairs of tanks, &c.

అమాను (A. امن) a native collector, vide appendix, తొలకరి the first season of rain, s. n. కురిచు to rain, v. n. ఏ that, this pronoun is reduplicated, and the latter word is changed into చు according to the rules of sandhi, and conveys the meaning of the English words respective, individual, (A. ایک) a village, s. n. రయుతు (A. عیت) a ryot or peasant, a tenant of land, s. n. అక్కుడ there, this word being repeated signifies here and there, adv. పునాసు the poonasa crop, vide appendix, విత్తనము a seed, s. n. జోన్న ఈ the jonna grain or great millet, s. n. వరి paddy, s. n. తరద్దూదు (A. اور) cultivation, vide appendix, తకావి (A. تقاری) advances of money for cultivation, s. n. తెయ్య thousand, adj. కోదు a rivulet, the branch of a river, s. n. టాలవ a nullah, a water-course, s. n. మరమ్ముతు (A. مرمت) repair, mending, s. n. తయచేయు to favour with, to be merciful, v. a.

మహారాజభైరవాలకట్టరుఫౌర్ గారిపముథానకు.

పరగొంచిమాను త్రాసుమన్నాలజీవిన్నపం.

శమరుదయచేయించినతకావిరూపాసూలురయుతుల దారునా దారునిచారించిచేయే రయులకుమెంతకావియిస్యించవచ్చునో - ఆప్రతారంయుచ్చించివాండ్లచూతపచ్చుమన్నాపత్రములుయిందులోపంచినాను - కొస్తు గా

వచ్చిన రయితులు స్తుతిస్తాలాలు నేవ్యం చేసే రయితులు స్తుతిస్తాలు పోత్తుకం పెయ్యున్న వప్పాల్లు బిబ్బెల్లిస్తిరించి నేవ్యం చేస్తామని దరఖాస్తులు దాఖలు చేసినారు . గనక . ఆదరఖాస్తులు పంచిస్తిని అంచు నసురించి చిత్తం వచ్చి నట్టిపుసుంధమచేయించవ తెనని పేడుసుంటున్నాను.

పాలుగూజస్తుకం టెచ్చే రయితు యొక్క వ్యాసం చేసినది న్నియే రయితు క్కువు నేవ్యం చేసినదిన్నితమచిల్లానకునిక దంకాగలందు లపునాసతరద్దు దుస్తారం యిందుకొపుంబిస్తిని - ద్వారాలు చిత్త జిందవ లెను.

From a REVENUE AMEEN to the COLLECTOR.

After proper investigation, I have advanced the money you were pleased to send me as tuccavi, to the different ryots, according to their necessities, and have in return taken bonds from them, which I have now the honor to send for your inspection. I also forward some proposals which have been presented to me by newly-come ryots and others wishing to till new lands, engaging to carry on cultivation to a great extent, provided they are allowed more favourable shares than usual, regarding which I request your honor's orders.

I enclose a statement showing the quantity of land cultivated for the poonasa crop by each inhabitant, more or less than last year.

దాను (P. نہیں *to have*) rich, wealthy, adj. నాదారు lit. not possessing, poor, helpless, adj. పత్రము a bond, s. n. యిందుల్లో herewith, with this, స్తుతి new, adj. పొలము a field, s. n. నేవ్యము cultivation, agriculture, s. n. మామూలు (A. معمول) usage, custom, s. n. పాలు ryot's share, s. n. యొక్క తు much, more, ind. తక్కువ less, ind.

పరగ ఛౌఅమిమానుపు.

సైప్రయూనెల - ఇ - తారీ ఖున త్రాసుకున్న అజ్ఞి - న్నిలిందులమలఫూషులు స్తుతిలు అయినవి.

సైప్రహజాగుకపంబించినతావిప త్రాలు పేసుతనకి చేయించినంతట్టుకో

న్నిస్తలాలలో మౌరుబిను రయుతులకువిస్తారంతకావియిచ్చినట్టున్న - నాదాల్ఫ-లయినాలపామిాలలోకొండరికిస్వ్యాపంగాయిచ్చినట్టున్నకనపడుతూవున్నది-యింతే కాశుండాయావిషుముయుకొండరురయుతులయిచ్చుకున్నథిర్యాదులజీ-లయిరున్నయిందులోనీవద్దికిపంపిస్తిమి - యిందుకునీనదవదినిశురించిమామసమాధానమయేయ్యటట్టుఅతిత్వరగాజవాబువ్రాశిపంపించేది.

క్రతపొలాలునేయించేనేరయుతులయిదుసంవశ్వరములపరిమంతంశ్వటివఫంటింపదిహాదుంపాలుకావలశినదనిదరఫ్ఫాస్తులలోవ్రాసుకునివ్వన్నాను-కానిమెదటవాండ్లువిస్తారంమెహనతుచేసిపొలాలులయిదులకుచాఫ్లుమున్నవలశివన్నదిగనకమెదటవఫుసంవత్సరానికివాండ్లదరఫ్ఫాస్తులప్రకారంజరిగించవచ్చును - మరుసటిసంవ్యత్సరంనుంచిసంవత్సరానికిమామెదువంతునపాలతగ్గించిత్తియిదుసంవత్సరాయితునతరువాత - లిపొలాలుకదీంపొలములలోదాఖలుచేసిలంతటినుంచిమామూలుపాఫ్లునినాయించవతిశివంటున్నదిగనకప్రకారంకష్టుయిచ్చేది.

క్రతగాకచ్చినపాయకారీరయుతులదరఫ్ఫాస్తులమంజూరుచాయదమయనదికాబ్దీవాండ్లవుపుట్టివఫంటికిపన్నిద్దుంపాలునినాయించికష్టుయిచ్చేది.

From the COLLECTOR to the REVENUE AUMEEN.

I have received your arzee of the 5th instant, together with its enclosures.

On examining the bonds sent by you to me, as given by the ryots for the tuccavi granted to them, it appears that in some instances large advances have been made to the richer inhabitants and too little to several of the poorer class. I herewith transmit six arzees which have been presented to me, complaining on the subject, and you will furnish me as speedily as possible with a satisfactory explanation of your conduct.

The inhabitants who wish to bring new lands under cultivation demand 15 tooms per pooty (or 75 per cent.) for five years, but as it will only be troublesome at first by obliging them to plough the fields five or six times over, you may give them eowles allowing them the required share for the first year, reducing it one toom per pooty each succeeding year, until the expiration of the term.

when the land will be included in the old lands of the village and the shares fixed as usual.

I approve of the proposals of the newly-come ryots, to whom you will grant cowles, fixing their shares at 12 tooms per pooty.

పూజూరు (A. حضور) the presence, s. n. తక్కావిష్ట ము a bond given by the ryots for advances granted to them, s. n. తనకీచేయు (A. 检査) to search, to examine, v. a. మోతుబగు (A. معتبر) respectable, trustworthy, adj. స్వల్పము little, adj. యింటేకామండా besides this, యావిషుయుయి in this respect, ఫిర్యాదు (P. فریاد) a complaint, s. n. నదవది (from నడుచు to behave) behaviour, conduct, s. n. సమాధానము satisfaction, s. n. వథటి one, num. యింటిటి dat. sing. of యిల్ల ా house, added to cardinal numbers to denote the words each, and lat. per, పదిహాదు fifteen tooms, మెహనతు (A. تجاهت) exertion, labour, s. n. చాలు a furrow, s. n. దున్నతి to plough, v. a. మగుషటి next, other, adj. తూమెడువంతున at the rate of one toom, comp. of తూము a certain measure, twenty of which make a pooty, and ఎదు at the rate of, vide r. 103, త్రించు to reduce, v. a. కడింపొలాలు old lands, vide appendix, పాయకారి a temporary tenant, s. m. vide appendix, పనిభ్రద్దుం twelve tooms.

పరగణాతి మిాను త్రాసుమన్నాలబీన్నపం.

యాపరగణాలోపయలం మొక్క పెంపున్న - బాటివయిగారిన్నిలో గత త్రాసుమనిపుంటని - కానితదౌరభ్య - వరషములు లేకపోయనందునచే రువులలో సీఫ్పురావడ ముమసదుపాయం లేకప్పుత్తి గాయెందిపోవకమువల్లవళి పంటసమంమట్టుకులక్క రఫురాకచెదిపోయినది - తశిమాససుమున్నాఫలా నకురానట్టుతోస్తున్నది.

సిరుతక్క - వచాతజోన్స్కోంతమట్టుకుబోందుపోయినది - యిదిగాకమం దుకాబోయ్యేపయగతరద్దుదుమపొలాలుదుక్క - రాకసునీఖవించిపున్నవి - మురిన్న - యఃప్తికాలవయిభరిచూపగాయింతటికోవదషాకాలం అఖిరయపోయినట్టుకనపుట్టావున్నది.

రయిలులువ్వపనాయవుఖచులువిత్తారముగాపెట్టుకుని . దీహయాసపు డ్రందుతమమెహనపులక్క—రకురాళపోవడంవల్లబహువిచారపడుతున్నాను . కాబట్టియానాలునవాండ్లకుసర్కారువానుయాభ్రినతకావియేంతమాత్రంగా గ్రీవసూలుకానేరదు - యదిగాళముందుపాలుపూవాండ్లవ్వపాయంచెయ్య ఖలందులుసరకాగువానుమిక్కలిసహియంచలకితుంటున్నదిగతకత మబిక్కానపవికడంనిమిత్తంత్రాసున్నానుబ్రిత్తగింజవలైను.

From a REVENUE AUMEEN to the COLLECTOR.

I beg leave to inform you, that no rain has fallen since my former reports relative to the growing state of the crops in this purganah. As most of the tanks are perfectly dry and there are no means of supplying them with water, one half of the paddy crop has been already destroyed, and there is every reason to fear the failure of the rest.

A part of the jonna grain is turning white from want of water, and the ground is so hard that it is impossible for the people to plough for the pyra crop; and the appearance of the weather seems to indicate that the monsoon is over.

The ryots, who have been put to great trouble and expense in cultivating their fields, are much distressed at finding their labours prove fruitless, and I fear we shall not be able to recover from them even the advances made at the commencement of the year, besides which they will require great assistance to enable them to carry on next year's cultivation.

పయిలు growing corn, s. n. తంత్ర (from పెంచు to bring up, to increase) increase or improvement, s. n. తయుఖరి the manner, the state, s. n. ఉగద formerly, adv. తదారథ్య since then, బొత్తిగా entirely, adv. తంఱ (from తంచు to ripen) a crop, s. n. పశుము half, adj. లిక్క—రకువచ్చు to be serviceable, v. n. చెదిపోతు to be destroyed, v. n. బొందుపోతు a crop to become white or dried up from want of moisture, v. n. పయిల the pyra crop, vide appendix; పాలాలుదుక్క—రాళములిభవించితున్నవి the fields are so hard that it is impossi-

ble to plough them, comp. of పొలము a field, s. n. దుక్కి—ploughing, ఘనిభవించు to become hard or solid, &c. &c. వ్యవసాయము agriculture, cultivation, s. n. ఇచ్చి—పెట్టుకొను (A. جر) to be put to expense, v. n. దీహమూసపడు to suffer trouble, (from దీహము body, ఆయుసము labour, trouble) మైహనతు (A. مہنت) labour, s. n. సరకారు (P. سرکار) the government, s. n. వన్సులులపు (A. وصول) to be collected, v. n. సహాయం assistance, aid, s. n.

మహారాజ త్రికలకటగుధారాగారిషముఖానకు.

కావులు వ్రా సుకోన్పుల జీవిన్నపం.

మేము పచ్చది నాలనుంచి మూర్కా మానికిస మిహముగావుండె పొలాలపో ఆసామిగ కిపొతికటుంటు - అరకుంట - చౌప్పున గుట్టట్లు - వంగలవగయిరాలు - పేసుపునిలందునగురించి సరకారుకుపన్నుయి వ్యసుండాలందుల ఫలంలు - నుఖవిశ్వావుండేవారము - హాలుసాలున వాటికిమేముపన్నునిన్నయించుపుండైనేకానియాచెట్లుహేసుకోనివ్వుడండేదనియాపరగణాలిమిసులిటంక్కుంచేసినాడు - హ్యవసాయంచేసియదల గూమఖచూలవగయిరాలమాసు చూలాతకులుబడిలివుతున్నవిగనకయిదివరకుయెన్నదూసదరహిపన్నునిన్నయించదేము - కాటిట్టి - మాసంగతితమరుచిత్తగంచిపయినవుదహరించిన బొటుపన్నులుక్కురటెపుండాకొట్టిపేశేలాగునపుసందయచేయించవలెననిపేదుకుంటున్నాము - దివ్యచిత్తానసుతేవలెను.

From the Ryots of a village to the COLLECTOR.

For a length of time past, we have each of us been in the habits of cultivating pumpkins, brinjals, &c. in a half or quarter coonta of ground near our village and of enjoying the produce thereof without paying any thing to the cincar ; but this year the Aumeen of the purganah has refused to allow us to plant these vegetables unless we agree to pay an assessment on them. As in the process of agriculture we incur great expense on account of village charges, &c. this assessment has never yet been levied ; we therefore beg you will take our case into consideration and order the tax on the items aforementioned to be struck off.

టపు much, దినము a day, s. n. సమాపము vicinity, s. n. ఆసామిా (A. اسامی) a person, an individual, s. m. పాతిక a quarter, adj. అర half, adj. కుంట a certain measure of land, vide appendix, చొప్పున according to, at the rate of, adv. కుత్తడి of or belonging to a pumpkin, adj. వంగ of or belonging to brinjals, adj. అందుల thereof, ind. ఘలం the fruit or produce, s. n. అనుభవించు to enjoy, v. a. పన్న tax, assessment, s. n. కాని unless, conj. ఆటంకంచేయు to hinder, v. a. వ్యవసాయం agriculture, s. n. (గ్రా)మఖుచు - village charges, vide appendix, తగులుబడిలువు to incur expense, v. n. అక్కర రేసుండా without requiring, బొబతు (A. بابت) an item, s. n. కొట్టివేయు to strike off, v. a.

మహారాజుకు లక్షటరుదౌర్జనిసమఖ్యానకు.

పరాగ్నాపమిాను త్రాసుకున్న అజ్ఞివిన్నపం.

మాలీమోక్షద్వాను గురించి సర్క్రైను నవుకలు - (గ్రా)మమరాక్షదాలు - విచారించే పనులున్న - రయుతులమ్మేక్కలు హవాలున్న - పరాగ్నేమజుకూరు కయిశీయ్యతు న్నాఖుల్లను గా తెలియచేయ్యవలశినదనియాసెల - १० - తారీఖు నదయచేయించి నాచుకం ప్రకారం తమచిత్తానకు విశదంకాగలందు లకుయా కీంద త్రాసుకుంటున్నాను.

ఎంపరాగ్నాకీ వాలు - సమేతులకవయిలులు - పాటిలో ఆశుసర్వగ్రహములున్న - మూడుబిల్లుత్తాలుగ్రహములున్న - రెండు కట్టుబడిల్లగ్రహములున్న - మూడుబిల్లుత్తామేతూసాలున్న - రెండుకట్టుబడి మేతూసాలున్న - గాకతతిక్కునల భైక్కాన్నిదిభైక్కలమానీక్కాములు - వీటివల్లసాలు - యూభైసేలరూపాయాలుకైన్నాలపున్నది - వీటిగ్గప్పకాంచ ములవరసను - (గ్రా)మం గకిముఖయులేనా మిాలు మేదలుకుసినూజీపరియం తంకదీంరయుతులవుంటున్నాగు - వీండ్లలో మోపుబరులేనా మిాలపుల్లామిాగకి యెనిమిదివితిచికట్టరకలు మేదలుకుని - పన్నెండుపరియంత మున్న - మధ్యస్థమయినాపామిాలకుమూడరకట్టరకలు మేదలుకుని - ఆరింటోపరినుంతమున్న - నాదారులేనామిాలకు పైకయేద్దు - పైంటోలరకయాప్రకారం వున్నవి.

యానాదారురయతులు-యతరులసహిం లేనిదితమపొలాలుదున్నాకో లే
రుగనకమరివకరయతుకతాముసహియలయతనిపొ లాలుదున్నాలతనిలర
కలచేతత మపొలాలుదున్నాంచుమంటున్నారుయావిషయమందుతెకరిషప
కారంపెకరింపరస్పరంపుంటున్నాదిగనక-యెవరిపొలాలోపండినపంటవా రే
అనుభవిస్తున్నారు.

పెద్దకాపులయనవాడుక్కామవ్యవహారంయావత్తువిచారించదమున్న-ర
యతులలోపుట్టేకలతలుతానుపరిస్తురించదమున్న-పోలయసపనులుచూ
దడమున్న-మరిన్ని-తనక్కామములోజమకావలకైనపర్మార్గు-రుపయుక్కంచ
సూలుచేసిఆమానువద్దికిపంపిస్తూవుంటాడు-క్కామకరణం-పెద్దకాపు
లోకలిశ్వ్యవహారంవిచారిస్తూ-ఆమారయతులయొక్కవ్యవహాయపులెఖ్యాలు
న్నా-యింకాలందుసుగురించినకమాయమచూవత్తున్న-క్కాస్తూవుంటా
డు-వీండ్లతోమాడా-పట్టవాడు-కమ్ముళి-కుమ్మరి-చూకలి-మంగలి-మాదిగ
వాడు-పెట్టవాడు-ప్రాయకాప్రతిక్కామములోనున్నవుంటున్నారు-వీం
డ్లుచేసేచాకిరీనిమిత్తంపీండ్లుమాన్యాలులుయినా-శుభయరూకినికయ్యావద్ద
మేరలులుఅయినా-జరుగుశూతుంటున్నావి.

సర్మారుమడస్తులయేయ్యనానాదినసుపంటలున్న-నాలుగుతరగతులుగా
యేర్పడివున్నవి-అందులోమేదటిదిలుగాపల్లములోఅన్నివిధములయునఫ
రిమహాసూలున్న-టెండ్లోదిమెట్లలోజ్యాన్నలు-నుఫ్యులు-ఆముదాలు-శి
ట్లోముదాలు-త్రత్తి-మేక్కుజ్యాన్న-కందులు-శనగలు-వులవలు-పె
సలు-మేదలయునమేరకబినుసులున్న-మూడ్లోదిజరీబులోపాగాకు-మిరి
చి-పసుపు-వెల్లల్లి-సీరుల్లి-బిరగదం-మేదలయునవిన్ని-అవుతున్నవి-నా
లుగోదిధలవృత్యాలులునగాక్కబ్బిరిచెట్లు-వెలగచెట్లు-కుంపుడుచెట్లు-చింతచె
ట్లుమేదలయునవి-నల్లవరిశివాయతతిష్ట్వావరిమహాస్యాలుకుచెరువలు-కా
లవలవగయిరాలసిటిఅసరాచాలాకావలశివుంటున్నది-మేరకజినుస్సులు
యావత్తులప్యుడప్యుడుకురిశేవరమములవల్లనున్న-మంచువల్లనున్న-పండు
పున్నవి-జరీబుకుమోటలతోమాతులలోనుంచిసీట్లోడుతారు-యాపంటల
విషఫలానకువచ్చినట్టుగానేలంచనాదాలు-అంచనాచూచినతగువాతరయి
రులుమహాస్యాలకోసిమప్పులువెయ్యదముకుకలవుయ్యదముతున్నది-అ

టుడిమ్మటకయిలుదాల్కానుడ్జీర కుంచు కునిగ్లోకయిలుచేయించి సర్కారు
అంబారావు కులజూబాజారు ధరలప్రకారం రయిరులవద్దపయుకండ సూలుచ
య్యిశమవత్తున్నది - గనక - చిన్నానమవికదంనిమిత్తంమనివి ప్రాసుకున్నాను - చి
త్తుగంచవ తెను.

From a REVENUE AUMEEN to the COLLECTOR.

In obedience to the instructions contained in your letter of the 10th instant, to give you a full account of the various duties performed by the circar and village servants as regards revenue management, together with the circumstances of the ryots and the state of affairs in this purganah; I beg leave to state the following circumstances for your information.

There are in this purganah 65 villages inclusive of their hamlets, of which six are surva, three bilmucta and two cuttabudy agraharams, three bilmucta and two cuttabudy mocassahs, and the remaining forty-nine are under the immediate management of the circar, paying a sist of 50,000 rupees per annum. The ryots residing in each of these villages may (in proportion to its extent) be computed at from 30 to 100. The richest of these possess from 8 to 12 ploughs, for which they have a change of bullocks; the middling class have from 3 to 6 ploughs with a pair of bullocks; and the poor have one plough or so, and sometimes only one bullock.

The latter are not able to till their lands without the assistance of others, they therefore help a neighbour in the cultivation of his lands and in return receive the aid of his ploughs in the tillage of their own. As the obligation of each in this respect is reciprocal, each man's crop remains his own.

The pedda caupoo or head inhabitant has the general superintendence of the affairs of the village, settles the disputes between the inhabitants, attends to the police and collects the revenues within his village, which he remits to the aumeen. The curnum or village accountant acts in conjunction with the head inhabitant, keeps the accounts of each ryot's cultivation and registers every thing connected with it. These, with the carpenter, iron-smith, potter, washer-

man, barber, chuckler and vettyman, form the establishment of almost every village. They are remunerated for their services by small portions of privileged lands, or by fees from the gross produce.

The various productions of the earth from which the revenues are derived, may be divided into four classes : 1st, the pullum or wet produce, which includes all kinds of paddy ; 2dly, the metta or dry produce, which consists of jonna, gingely oil seed, lamp oil seed, castor oil seed, cotton, indian corn, dholl, bengal gram, horse gram, green gram, and all other kinds of dry grain ; 3dly, the jureeb or horticultural produce, comprising tobacco, chillies, turmeric, garlick, onions, sweet potatoes, &c. ; 4thly, pullu vretchaloo or produce from trees, including the cocoa-nut, wood-apple, soap-nut, tamarind and other kinds of trees. All paddy, the black kind excepted, requires constant irrigation from tanks, rivulets, &c. The metta crop is brought forward by the periodical rains and dews, and the jureeb is watered by means of pacottahs from wells. When the crops are ripe they are first estimated by anchadars, and then the ryots are permitted to reap and store them : shortly afterwards, the grain is measured in the presence of kyldars, and the value of the circar's share is collected from the ryots at its average selling price.

వూటి (P. جل) *revenue*, vide appendix, ముక్కదుర్గ (A. مکڈ) *affair, business*, s. n. నవుకరు (P. نوکر) *a servant*, s. m. మిరాశీదారుడు *the holder of an heritage*, here applied to village servants, vide appendix, అహవాలు (A. احوال) *state, circumstances*, s. n. గొరు *a hamlet*, s. n. సమేతు *together with, inclusive of, adv.* సర్వోగ్రహము *a village granted for charitable or religious purposes free from all rent*, vide appendix, చిలుము ఇట్లాలుగ్గోరము *a village granted at a certain fixed assessment*, vide appendix, కట్టుబడిలుగ్గోరము *a village granted at a rent which varies with the produce*, vide appendix, మొఫ్ఫాసా *a village granted for past or expected services*, vide appendix, తపిక్కా (A. مکتب) *remaining, rest, adj.* నల బై *forty, adj.* ఫల్లు (A. لف) *wholly, entirely, adj.* అమానీ (A. اماني) *trust, charge, what is under charge of a collector on the part of the government*, vide appendix, శన్ని *assessment on lands, کم*

ప్రకంచములవరసను *in proportion to the size*, కదీం (A. قدیم) *old, ancient*,
 vide appendix, విదిచికట్టరక (from విడుచు *to leave, to cast off*, కట్టు *to tie, and*
 అరక *a plough*) *a plough with a change of bullocks*, s. n. మధ్యఫ్రము *middling*,
 adj. అరకట్టరక *a plough with a pair of bullocks*, s. n. యన్న *to plough*, v. a.
 పరస్పరము *mutual, reciprocal*, adj. పెద్దకావు *a head inhabitant*, s. m. వ్యవహా
 రము *public affairs*, s. n. కలత *disturbance, quarrel*, s. n. పరష్ట్రించు *to
 decide, to adjust*, v. a. మరిన్ని *and, also, conj.* జమ (A. جمع) *collection*, s. n.
 పయకం *money*, s. n. కరణం *a village accountant*, s. m. vide appendix, లెఖ్య
an account, s. n. యావత్తు *all*, adj. కమాయము (P. کمایش) *management of
 affairs*, s. n. వడ్లవాడు *a carpenter*, s. m. కమ్మరి *an iron-smith*, s. m. కుమ్మరి
a potter, s. m. చాకలి *a washerman*, s. m. మంగలి *a barber*, s. m. మాదిగవాడు
a chuckler, s. m. పెట్టివాడు *a tetyman*, s. m. ప్రామాణా *for the most part*,
 ind. చాకిరి (P. چاکری) *service*, s. n. మాన్యము *a grant of land*, vide appendix,
 అయినా *either, or, conj.* శుభయరాణి (from శుభయ *both*, and రాణి *a heap*)
a heap of grain containing both the government and ryot's share, s. n. కయలు
measurement, s. n. మేర ఫేస *in kind*, vide appendix, డస్త (P. دست) *collection*,
 vide appendix, దినుసు *a kind, a sort*, s. n. తరగతి *a class, a sort*, s. n. మేర్క
 డిపుండు *to be established or fixed*, v. n. మేరడిది *first, num.* ఆన గా (from
 ఆన *to say*) *that is to say, viz.* పల్లము *wet land*, s. n. పరి *paddy*, s. n. రెండి
 ది *second, num.* మేట్లు *dry land*, s. n. నువ్వులు *gingely oil seed*, s. n. ఆముదాలు
lamp oil seed, s. n. చిట్టాముదాలు *castor oil seed*, s. n. ప్రతి *cotton*, s. n. మో
 క్రూజొన్సి *indian corn*, s. n. కందులు *dhill or pigeon pea*, s. n. కనగలు *bengal
 gram*, s. n. పులవలు *horse gram*, s. n. పెసలు *green gram*, s. n. మేరకజినుసు
 (*from మేరక the high land, and జిను (جنس) articles, things*) *dry grains*,
 s. n. మూడ్దెది *the third, num.* జరియి *horticultural produce*, s. n. పొగాచ *tobacco*, s. n. మిరిచి (*مریچ*) *the chilly*, s. n. పనువు *turmeric*, s. n. పెల్లులి *gar-
 lick*, s. n. నీర్మలి *onions*, s. n. చిరగడం *sweet potatoes*, s. n. ఘలవుయులు *fruit
 trees*, s. n. కొబ్బరిచెట్టు *cocoanut tree*, s. n. వెలగచెట్టు *the wood-apple tree*,
 s. n. కుంకుచెట్టు *the soap-nut tree*, s. n. చింతచెట్టు *the tamarind tree*, s. n.
 న్లెవరి *the black paddy*, s. n. శివాయ (A. شیوه) *except, conj.* మహాస్వాలు
 (A. مہا سوچوں) *produce*, s. n. ఆసరా (from s. ఆ క్రమము) *support*, s. n. మంచు

the dew, &c. మోట a leathern bucket for drawing water from wells, &c. నుయ్యి a well, &c. తోదు to draw up, v. a. కులానికివచ్చు to come to maturity, &c. అంచనాదారుడు one who estimates grain, &c. s. m. vide appendix, పుష్టిలేయు to heap up, v. a. కయలదారుడు a measurer of grain, &c. s. m. గ్ర్యాం (A. مل) grain, అంబారము the government share of the produce, vide appendix, అజుక్కాబాజ్యారిధర (from P. جاری price, P. بازار a market, and ధర price) market price, s. n.

మహారాజగ్రథమేజ్స్ట్రైటువారిసముఖ్యానకు.

ఓటీసులమిానుక్కాసుసున్నాలబ్రావిన్నాపం.

మహాజీతెంప్లీలోయానె १.१०. తారీఖు రాత్రియశువుమందిపరియుండి తం - కష్టులు - తుపాకులు పట్టుకోనివచ్చినండూరి పెంకయ్యారునేకోమటియుం ట్లోబోరపది - అతణ్ణీమిక్కుటుయున దెబ్బులుకొట్టిఅతనితాలూకు వెయిగూ పాయాలవిలవగలనొమానులుదోచుకోనిపోయినారనినాకు తెలిశినందున - అయించేపెద్దకాపులనున్న - నాయకవాడీలనున్న - పోసుచేసిసదరరహితం దిపోటుదోంగలనుపట్టుకోవడమునుకురించియావత్తుయత్తుమున్నచెయ్యక లశినదనితాకేదుచేశినాను - యెంతదూరం పెతికించినాయిదివరువాండ్లజ్ఞాదాయేక్కుదా అగపడలేదు - వారిద్దుసంగతిసేనవిన్నాట్టుకానేసముఖ్యానకు జాపోరుచేస్తున్నాను.

దోపుడుపద్దకోమటిక్కాశియిచ్చినవాజ్స్కాలమున్న - పోయిననొమానుజ్ఞావితానున్న - సదరహితందిపోటుసంగతినియిరించిపుజ్జెమజుకూరుకాపులు - కరణాలు వ్రాశియచ్చినపక్కికతులున్నయిందులోపంపించినానుగనకభీతిగించవలెను.

From a POLICE AUMEEN to the MAGISTRATE.

Understanding that on the night of the 10th instant, about twenty people, armed with swords and matchlocks, broke into the house of a merchant named N. Venciah, in the village of Tempally, whom they severely beat and robbed of

property to the amount of 1,000 rupees ; I instantly collected the head inhabitants and naikwarries, and gave them instructions to use their utmost endeavours to apprehend the gang robbers in question. Notwithstanding all the search that has been made, no trace of them has hitherto been discovered. As soon, however, as I hear any thing regarding them, I will report to your honor.

I herewith send enclosed the deposition given by the merchant who was robbed and the list of the property stolen, together with the account of the said transaction given by the caupoos and curnums of the village.

మనుజీ (A. موضع) *a village, s. n.* తెంపల్లి the name of a village, యిరువులుమంది (from యిరువు twenty and మంది persons) twenty persons, కత్తి a sword, s. n. తుసాక్ (Tur. تُوشَكْ;) a gun, musket, or matchlock, s. n. నందూరి వెంకయ్య name of a man, కోమటి a merchant or a man of the third Hindoo tribe, s. m. జోరపడు to break into, v. a. ఎక్కుడుయున్ severe, excessive, adj. దెబ్బు a blow, s. n. విలవ value, rate, price, s. n. సామాను (P. سامان) goods, articles, s. n. దోచు to rob, v. a. తుణము a moment, s. n. నాయకవాడు a peon attached to a village, s. m. vide appendix, పోగుచేయు to collect, v. a. బందిగోటు gang robbery, s. n. ప్రయత్నము an endeavour, s. n. వెతికించు to cause to search, దోపుడుపడు to be robbed, v. n. జోబితా (A. جابطة) a list, s. n. హకీకతు (A. حقیقت) an account, statement of circumstances.

పోలీసుల చీసుకు.

మనుజీ తెంపల్లిలో నందూరి వెంకయ్యలు నేకో మటియండి ఖాదణండి పోటు పడ్డసంగతిని గురించి యానెల - గణ - తారీ ఖునసీవు క్రాసువున్న అజీవ్ దాఖిలు అయినది - కాని ఆగోంగులు మొద్దం దాపళ్ళినాకో - వాండ్లు మేతరపో మనుష్యులో వాండ్లు మేదోవ కావళ్లినా కో యావయినంసీ అజీవ్ వల్లమేంత మాత్రమున్నాశనపడి వుండేదు - మరిన్ని సదరపో బంది పోటుతో క్రామముల వల్లనే జరిగెనదో - లేకయితరులవల్లజరిగెనదో యా సంగతులు చుట్టుపట్టు క్రా

ముమునసప్పలు - నాయకవాడీలు వెట్టివాండ్లు డరియాప్తుచేసుకొన్నట్టున్నాలగ పడలేదు - గనకసదరహిసంగతులనుగురించిబాగావిచారించిదొంగలనుపట్టుకొనేయదలసీమావళ్ళ క్రీవినియోగపరచవలడినది.

(గ్రా) ముమునసప్పలు - తమ గ్రామ ముల మిాదుగాలు ముఖములు పట్టుకొని వెట్టేక్కట్టుమనుచ్చులనుగురించివిచారించివాండ్లుఅనుమానాస్వదమయిను నుచ్చులగాకనపడ్డపట్టుమందులైసంగతిరెండ్ర పూరిపారికితెలియజేస్తూప్రందవలశినదనిమెము త్రాయించివున్నపుషుంప్రకారంజరిగించకపోవదము కుమేమోహత్రామాకుతెలియజేస్తేది.

From the MAGISTRATE to the POLICE AUMEEN.

I have received your letter of the 16th instant, reporting that a gang robbery had been committed in the house of a merchant named N. Venciah, in the village of Tempally. From your petition, however, it does not appear which way the robbers came, what sort of people they were, or in what direction they retired, or that the moonsiffs, naikwarries and petty people of the villages around, made inquiries whether the robbery was committed by the inhabitants of the same village or by strangers. You will, therefore, make all these inquiries, and use your best endeavours to trace and apprehend the robbers in question.

You will also inform me, why my orders have not been attended to, directing moonsiffs to make inquiries regarding all strangers passing with arms through their respective villages, and to give information to the next village in the event of their appearing suspicious.

బందిపోటుపడు to commit gang robbery, comp. v. మార్గం a road or way, s. n. వయనం the particulars or detail of any thing, s. n. యంతమాత్రమున్న in the slightest degree, at all, adv. (గ్రా) మస్తులు villagers, యితరులు strangers, చుట్టుపట్టు around, adv. డరియాట్ (P. تیافت) inquiry, investigation, s. n. పట్టుకొనేయదల in apprehending or seizing, యావత్తు all, క్రమిability, s. n. వినియోగపరుచు to use, to make use of, v. a. ఆయుధము a weapon, arms, s. n. కొత్త new, adj. అనుమానాస్వదమయిన (from అనుమా

నము suspicion and లేస్టుదము ground, cause, &c.) suspicious, adj. పత్తుమందు in case, provided, రెండో next, second, num.

మహారాజక్కుమేజ్ త్రైటువారిసమఖ్యానకు.

పోలీసుఅధికారుకున్నాలజీవిన్నపము.

ఫాసారాముడులేవాడుకొన్నినగలదొంగిలింబినాడనినాదివీ జనుయిలాకారిరుపతిక్కుమునసభ - వాణ్ణినావద్దికియానెల - १० - తారీఖునపంచింబినాడు. మునసభుక్కాఁనరిపోటువిచారించ గాయానెల - १० - తారీఖులు ప్రమానంచేతలుక్కుదిమాలపల్లెసు మాపానసదర హిరాముడుతైకుప్పురదాన్నిపట్టుకొనికాట్టిదానితాలూకుపదిహేషానురూపాయాలవిలవగలనగలదోచుకోనిపోసూవుండ గా. ఆనుపురదిమాలపల్లెసువెల్లియా సం ५ తిమాలవాండ్లలోచెప్పినందునవాండ్లలోకొండరున్న - అప్పుడేదానిపెనిమిటిన్నిపురిదిన్నిలక్కుడుంన్నందునవాండ్లన్నువాణ్ణితరిమిపట్టుకొనిచూడగా సదరహినగలవానివద్దవొరికినట్టుకనప్పద్దిగనకాలికుఱమేనాత్తు అనుఛిలవనంచింబివాస్తూలములుతుచ్చుకున్నంతల్లోయాకుచియందు నేరంబాగా గుబంపలోకివడ్డినది - తానులాసుజరిగింబినదినేరమేలనివాడున్నయైకరారుపది - అప్పుకోతాగిమత్తుగావుంటినిఅనిఱహనాగా చెప్పినాడుగానకఫితాందింగయిరాలనున్న - అందులరికార్డున్నత్తేహేనాల్ జదిగారిపద్దికపరచింబినానుకాట్టియాసంగతితమచిత్తానశనికదంకాగలందులమనవిక్కాస్తున్నానుచిత్తగంచవలెను.

From a POLICE AUMEEN to the MAGISTRATE.

The moonsiff of the village of Tripudy in my division, sent to me on the 12th instant, a man named Khasa Ramudoo, accused of having stolen some jewels. It appears from his report, that after sun-set on the evening of the 10th, the prisoner met a woman of the tank-digger caste, near the pariah hamlet of the abovenamed village, whom he beat and robbed of jewels of the value of 15 rupees; that, as he was running away, she went into the hamlet and informed the pariahs of

what had happened ; that some of them, with the husband and brother-in-law of the woman, who happened to be there, immediately followed and took him into custody ; and that the jewels in question were found upon him. I immediately summoned the witnesses, and took the necessary depositions. As the crime has been fully proved against the prisoner, who acknowledges his guilt, but pleads in extenuation that he was drunk at the time, I have forwarded all the parties, with the necessary records, to the criminal judge, and write this state of the case for your information.

ఆసారాముడు the name of a man, నఖ an ornament, a jewel, s. n. దొ
 శిలించు to steal, to rob, v. a. తిరుపతి the name of a village, రిపోర్టుఁ అnglice
 report, s. n. అప్రమానము (from s. అస్తమయము) sun-set, s. n. వేళ time,
 opportunity, s. n. మాలపల్లి a hamlet inhabited by pariahs, s. n. తుప్పరది a
 woman of the tank-digger caste, s. f. రోచు to rob or plunder, v. a. ఎనిసిటి
 a husband, s. m. కురిది a brother-in-law, s. m. తనును to pursue, v. a. నాయి
 a witness, బిలువనంబించు (from బిలువ inf. of బిలుచు to call and లింబించు
 to send) to summon, to send for, v. a. వాహకులము a deposition, s. n. నేరం
 crime, s. n. రుజువులోకివచ్చు to be proved, comp. v. కయిది (A. قیدی) a
 prisoner, s. m. తాగినుత్తుగావుండు (from తాగు to drink, నుత్తు drunkenness)
 to be intoxicated, comp. v. బహావా (P. بھاوا) a pretence, s. n. ఫిర్మది (P. فرمادی)
 complainant, భక్తుడు anglice record, s. n. క్రిమీనాల్ జాది anglice criminal
 judge.

మహారాజత్తుచ్ఛమేజ్ స్టోర్మువారిసముఖొనకు.

పోలీసులిమాను వాసుకున్నార్జున్ విన్నపం.

మహాముడజ్ఞాధరు - అనేతురక - రెండునెలకిందట - పైదరాబాదా
సుంచియూతస్తోల్కివచ్చిపుండియూనెల - ఆ - తారీఖునచనిష్టోయనాడని.ఎ
తారీఖువుదయాననాశుతెలికినందునఱుతడున్నబసల్కోకేనుపెద్దివిచారిం
చినంతల్లో - అతడుపదిహానురోజుతనుంచిమశూచకపుసంకటం చేతచాలా

శ్రీమహాచంద్రిపోయినాడని తెలిసినది - అతనితాలూకు స్త్రీమేవరున్నపూర్వు దాల్ఫకనపడ రేదుగనశ - దివీజనుక చ్చేరితో అనామపుగావుందినాను - యారోషున్హేఖల్లిల్లి అనే తురక నావద్దికివచ్చిసదరహిచనిపో యినమహమ్మదుబొఫరుకానులన్నకొమారుల్లై అనిన్ని - అతనిలిస్తి తనకుచెందవలశినడనిన్నిచా చాచే సినాదు - కానితాను అతనికి బంధువులుయునట్టుగాయే వరివల్లనున్నను జువుపరచరేదు - గనకయిందులో బిడాయించినజా బితా ప్రకారం అతని తాలూకు స్త్రీన్హేఖల్లిల్లి అనే అతణ్ణెన్నియిద్దను పో లీ సు బంధో తులపరంగా పముభూనమపంచినాను - చిత్రం చవలెను.

From a POLICE AUMEEZEN to the MAGISTRATE.

Having learnt on the morning of the 6th instant, that a certain mussulman named Mahomed Jaffer, who came from Hydrabad to this town about two months ago, had died the night before, I went to his lodgings and ascertained that he had died of the small-pox, a disease under which he had been labouring for the preceding fortnight. As there was no heir to his property, I placed it in deposit in the division cutcherry. This day a mussulman named Shaik Ullee, appeared, and claimed the property as the nephew of the deceased; but as he has not been able to prove his relationship, I have sent the property, according to the enclosed list, together with Shaik Ullee, to your presence, under charge of two police peons.

మహమ్మదుబొఫరు the name of a man, తురక (P. ترک) a mahomedan or mussulman, s. m. హైదరాబాదు the city of Hydrabad, هستی (بستی) a city, a town, s. n. చనిపోవు to die, v. n. వుదుము the morning, s. n. بس a lodging, s. n. మహాబకము the small-pox, s. n. سونکٹము illness, s. n. ایسی property, estate, s. n. పూర్వు దారుడు (A. حقدار) an heir, s. m. కచ్చెరి (H. کچھری) a cutcherry, s. n. శేఖల్లి the name of a man, చెందు to accrue, v. a. داواچేయు to claim, v. a. బంధువు a relation, s. m. بیدایంచు to enclose, v. a.

మహారాజుకు మేజు ప్రైటువారి సమఖ్యానకు.

శిర్యది శ్రౌరుగంటినరసమ్య . సాకేసుయినుయామరు - ముద్దాయిలు యిన వలిషేటికృష్ణమ్యసాకేను కాజమిద త్రాసుకొన్నాభి.

యానెల - १० - తార్ థు రాత్రియెనిమిదిసుంటుపేళనేసుబాజూరునవస్తు శూపుండగాయాముద్దాయిలుగప్పడ్డాడు - యతడునాసుకొంతపయి కంబాకు న్నందునఅబ్బాకేనిగురించిలుత్స్నాలదినంతల్లో లందుకుమే మిన్నిజ వాబు చె ప్పుకొన్నప్పుచేతులతోక్కాట్టి - కాల్కోతన్ని - నాపయికట్టుతీసుకొని పాఠ పోయునాడు - గనక - తమరునాయందుదయుచేసిసదరఫొసంగతి యెరిగిశ్శన్నసాత్తులన ల్లివిమిక్కెంచిముద్దాయిచోటుగూచ్చెంపుకొన్నప్పుత్తుకొంచెంచవలెననిపేదుషుంటున్నాను - బిత్తగంచవలెను.

A CHARGE.

W. NURSIAH, Plaintiff,

Inhabitant of Inegoodooroo.

V. KRISTNIAH, Defendant,

Inhabitant of Cazah.

As I was going along the bazar at 8 o'clock on the night of the 10th instant, I met the defendant, and as some money was due from him to me, I asked him for it ; but, instead of giving me any answer, he beat and kicked me, and took my upper cloth, with which he ran away. I therefore request you will be pleased to enquire into the circumstances from the witnesses who are acquainted with them, and to punish the defendant according to the regulations.

శ్రౌరుగంటినరసమ్య the name of a man, సాకేను (A. ساکن) an inhabitant, s. m. యినుకుదును the name of a village, ముద్దాయు (A. معدی) a defendant, s. m. వలిషేటికృష్ణమ్య the name of a man, భాజిం anglice charge, బాజూరు (P. بازار) bazar or market, s. n. క్రాంక్ (A. باقی) a balance, s. n. జవాబు (A. جواب) an answer, s. n. తన్న to kick, v. a. పయుబట్టి an upper garment, s. n. పారిపోతు to run away, v. n. విమిక్కెంచు to examine, v. a. రిగూచ్చెంపు auglice regulation, కించు punishment, s. n.,

DIALOGUES.

- సీతయొవరు Who are you ?
 నేనుఖలానిధారగారినవుకరును I am such a Gentleman's servant.
 సీతయొక్కదక్కాపరంపున్నాతు Where do you live ?
 సీపేరేమ What is your name ?
 సీతయుసెంత What is your age ?
 సీతయుంగిఁమహాట్లాడగలవా Can you speak English ?
 మాట్లాడగలను I can speak it.
 సీతయుప్పుడునవుకరీలోన్నావా Are you at present in service ?
 యప్పుడునవుకరిలేకుండావున్నాను I am at present without employ.
 శార్వంసీతయొవరివద్దనవుకరితుంటివి Whom did you serve before ?
 — నొరగారివద్దనవుకరితుంటిని I was in Mr. _____'s service.
 అయినసీపునెలపయొంతచుస్తూవుండిరి How much did he give you a month ?
 నెలపరెండువరపోలయిచ్చినారు He paid me two Pagodas a month.
 అయినవద్దనవుకరియొందుసుచొలించుకో } How came you to leave his service ?
 న్నాతు
 ఆఫారగారుశేముసుపెట్లినారు That Gentleman has gone to Europe.
 మావద్దనవుకరిపుంటావా Will you be employed by me ?
 ఆఫారగారుయిచ్చినంతజీతంతమరుదమ్మ } If you will give me the same pay as
 చేస్తేతమవద్దనవుకరిపుంటున్నాను } that Gentleman, I will serve you.
 రేవుట్లొవారిపిరంగివేసేటప్పుడుమమ్మ } Call me to-morrow morning at gun-
 మలైపు fire.
 యొవరక్కుద Who is there ?
 లియ్యాయుదినిత్తుటేచేటందుషపేచ Sir, it is time to get up.
 యప్పుడుయొన్నిసుంటలు What o'clock is it ?

- అయ్యచాలా ప్రాద్యయేక్కనది-యెనిమి }
 దిశుంట లసు దాపు గావుండుననినాకుతో }
 స్తున్నది..... } Sir, it is very late, I think it is
 about eight o'clock.
- యా వదయా నపం ద్దలా డై మన్నును } Why did you not awake me sooner
 యెందుకునిత్రలేపఁడు } this morning ?
- అయ్యతమగునిత్రపోశూనుంటరిగనకరో } Sir, as you were asleep I was afraid
 ఓతేతమకునామిదకోపంపచ్చనేమో } that you would be angry with
 అనిభయపదితిని..... } me if I awoke you.
- పూబట్టలుత్యరగాతీసుకొనిరా Bring my clothes immediately.
- అయ్యయేకోటు తమగువేషుకొంటూ }
 రు } What coat, Sir, will you put on ?
- నల్కోటుతీసుకొనిరా Bring the black coat.
- మాపేజోట్లుయేక్కర Where are my stockings ?
- తుదిచినజోడుతీసుకొనిరా Bring clean shoes.
- మంగలవాడువచ్చినాదా Is the Barber come ?
- అయ్యరాచేదు Sir, he has not come.
- వాడుయెల్లప్పుడుప్రాదేక్కివసున్నాడుయి }
 కమిందట వాడు పెందలాదిరాకపోతే } He is always late, tell him if he does
 వాణ్ణిబరతరపుచేస్తున్నామనివానితో } not come earlier in future, I will
 చెప్పు discharge him.
- యిప్పుడుప్రాద్యపోయినది - వానినిమిత్తం } It is late, I cannot wait for him ;
 పేముకనివెట్టుకొనితుండలేము - గనక - } therefore, bring my razor, soap,
 మాక్రతిన్ని - సబ్బున్ని - వేణ్ణుట్లున్ని - తే } and warm water, and I will shave
 పేమేయవరంచేసుకొంటున్నాము myself.
- ఖూజు అంతపొదుగుగాయైపట్లవద్దునీ } Do not hold the guglet so high, and
 ఫుఫుపెట్లిగా మాచేతులమిదపొయి } pour the water out gently on my
 తువాలతీసుకొనిరా Bring the towel.
- యాపువాలమయిగావున్నదితురికినది } This towel is dirty, bring me a
 చే } clean one.

ధువ్వెనయెక్కుడ Where is the comb ?

సురుతువాడు - బుర్రా న్నిపట్టుకొనికనిపో
టుకొనివన్నాడు - యిప్పుడుచూలాప్రా
ద్విపోయినదిగినకసుర్రాన్నితాలా
లోకేతీసుకొనిపోదునాలనిమనివిచేసు
కుంటున్నాడు.....

The Horsekeeper is waiting with
your horse, and begs to know if
he shall take him to the stable, as
it is now very late.

సుర్రాన్నితబేలాలోకేతీసుకొనిపొక్కును -
సీలజ్ఞాగ్రతవల్లయారోజువుదయాన
మేముసవారివెళ్లడానసులేకపోయినది

Tell him to take the horse to the
stable, for through your negli-
gence I have lost my ride this
morning.

యాపెంట్లంబినిచోయినది - డరిజీచేతి } These pantaloons are torn, give
యచ్చిపుట్టమను..... } them to the Tailor to mend.

మరివఫుపెంట్లంతే Bring another pair of pantaloons,
చాకలవాడుమాబట్టలుయింతకన్నాచు
క్కుగావుతకనిపుఱానసుమరివఫుణ్ణిని } Tell the Washerman if he does not
న్నాయించడమవుతున్నదనివాడిలోచె
ప్పు..... } wash my clothes better, I shall
employ another man.

అట్టంసరిగ్గాపెట్టు Hold the glass straight.

అమ్మాయాప్రాద్దుతమరుబూటునులో } Will you wear boots or shoes to-
డుక్కుంటున్నరాజ్యాడులోడుక్కుంటారా } day, Sir ?

జోడుయియ్ } Give me a pair of shoes.

కొమ్ముయెక్కుడ Where is the shoeing horn ?

అమ్మాపాలకెతమరుచేయింతునా Shall I order the palankeen, Sir ?
అపును - పాలకేబాగాపుడమనిబోయాల } Yes, tell the bearers to clean it well
లోచెప్పు..... } out.

మాగదియారంయెక్కుడ Where is my watch ?

తమదిండుకిండవున్నదియిదుగ్గాతెస్తున్నా } It is under your pillow, I will bring
ను..... } it immediately.

మాహుక్కా — ధోరగారియంటికేను } Tell my Hukkaburdar to take my
కొనిపొక్కునిషుక్కాబరదారుతోచెప్పు..... } hukka to Mr. —'s house.

- పాలకీతెచ్చును Tell them to bring the palankeen.
- ఫారగారియల్లుకు తెరుగుదువా Do you know Mr. _____'s house ?
- ఫారగారియంటికివెళ్లు Go to Mr. _____'s house.
- యంటికివెళ్లు Go home.
- పాలకీశుద్ధిలించవద్దు Do not shake the palankeen.
- ఫారగారియల్లుదాటివచ్చినారు You have passed Mr. _____'s house.
- శేషమ్యాతమనయల్లయంకాముందర } No, Sir, his house is further on.
- తున్నది }
- పాలకీమెత్తు Lift up the palankeen.
- పాలకీదించు Put down the palankeen.
- పాలకీనిదరోవుంచు Put the palankeen in the shade.
- శ్వరగావెళ్లు Go quickly.
- ఉన్నగావెళ్లు Go softly.
- గాడుగువట్టు Hold the umbrella.
- పాలకీయంటికపట్టుకొనివెళ్లాలయదుషుంట } Take the palankeen home, and tell
లకుయుక్కుదింబందితెచ్చును } them to bring the bandy here at
5 o'clock.
- మిథారగారుయంటోవున్నరా Is your master at home ?
- మాథారగారుబయటవెల్లివున్నాను - ఎల్లు My master is gone out, but will be
ప్పుడేమల్లివత్తురు } back presently.
- ఫారగారియంటికివెల్లి-ఆయనయిం } Go to Mr. _____'s house and see if
ల్లోవున్నరా శేరోచూడు } he is at home or not.
- అయ్యాతథారగారుగురుపుసవారివెల్లి } Sir, that Gentleman has gone out on
నారు } horseback.
- ముందుగామాప్చిన్నెడుక్కాథిస్తుతిసుకొ First of all bring me a cup of
విరా } coffee.
- కోదిసుస్తుతిసుకొనిరా Bring the eggs.
- మాప్చిన్నెడుతేస్తుతిసుకొనిరా Bring me a cup of tea.
- మరిమూలు - వుప్పులే Bring me the pepper and salt.

పీట్లు కాగినవా Does the water boil ?

ఆశనయ్య - కాగుతూవున్నవి Yes, Sir, it is boiling.

కెట్టిక్కు నుక్కొనిదా Bring the kettle.

యాగస్నేలోకొంచెంపాలుపొయి Pour some milk in this cup.

యాపాలమంచివికావు This milk is not good.

ఎక మిాదటపునుయింటిదగ్గిరికీసుక్కొని } Tell the Cow-keeper in future to
వచ్చిపాలబిండవలశినదనిగాల్ వాది లో } bring the cow close to the house
చెప్పు and milk her.

కలకండతీనుకొనిరా Bring the sugar candy.

మాపుర్కొట్టె - వెన్న - యయ్య Give me the bread and butter.

అగస్నేలోకొంచెంకలకండవెయి Put some sugar candy in that cup.

రొట్టెక్కొయ్య Cut the bread.

యారొట్టెముక్కొల్పు Toast this piece of bread.

వెన్నాలదార గారిజద్దికిసుకొనిపో Take the butter to that Gentleman.

ఏరిపెయ్కుద్ద Where is the spoon ?

అనిమ్మపండురసంపిందు Squeeze the juice out of that lime.

చేపలు తెచ్చుమ Tell them to bring the fish,

తప్పుచేపలే Bring the salt fish.

ఆచెట్టెతీసికొంచెం తేయానుయిట్లోతే } Open that box and bring some tea
here. }

చేతులుకడ్డునేటందుమన్నెట్లే Give me water to wash my hands.

బ్లైరునుపిలువు Call the Butler.

మానతకల్ ఎలో పెథణ్ణిటప్పులకచ్చేరికి } Send one of my servants to the post
పంచించిలక్కడమూ పేరవుత్తరాలుయేమ } office and tell him to inquire if
యునావచ్చివున్నవే మోవిచారించమను } there are any letters for me.

భోజనంతమారు గావున్నదా Is dinner ready ?

ఆశనయ్య - తమారుగావున్నది Yes, Sir, it is ready.

టల్లినిాదమప్పుటిపరువు Lay the cloth on the table.

ఖంగానులుపరువు Spread the plates.

- యాలాగంటెఱక్కో దినియెం దుకు తేస్తి) Why did you bring such a poor
వి } fowl as this ?
- ఆ ధారగారికి కొంచెం పెద్దమాం సంయ) Give some beef to that Gentleman.
య్యి }
- ఆ వాలుమెక్కడ Where is the mustard ?
బంగాళాదుంపలు తే Bring the potatoes.
- యాతురలగ్గులుమంచివికాను These potatoes are not good.
- శుద్ధమస్తీల్లచిప్ప తే Bring me a hot-water plate.
- అన్నమున్నా-హారామతిసుకొనిరా Bring the rice and curry,
- యాలన్నంబ్రత్తిగాచల్లారిపోయినది This rice is quite cold.
- యాపేటమాంసంయెక్కదినుంచి తేస్తివి Where did you get this mutton ?
- అయ్యబాజారులో తేస్తిని Sir, I got it at the market.
- యంతకన్నామంచిపేటమాంసంసీసుదార) Cant you get better mutton than
కదా } this ?
- మాకు కొంచెం వూరు గాయయియ్య Give me some pickle.
- యాక్తిమురికి గావున్నది - దీన్నివట్టుపునిపె) This knife is dirty, take it away and
ట్లు - కోమినక్కలీక్కిసుకొనిరా } bring me a clean one.
- సీపనిసీపుయం తకన్నాచక్కగాచూడకపో } I shall be obliged to flog you, if
తేన్నిస్తూ మేముకొట్టవలశివచ్చును } you do not attend better to your
business.
- అయ్యయికమిందటచక్కగాన దుచుకొ) Sir, I will behave better in future.
టున్నాను }
- జున్నాయాలాకు తే Bring the cheese here.
- యాజున్నాచాలాయెందిపోయినది This cheese is very dry.
- జున్నాతుంచదాసుపైకపుండువేయించు } Have a chatty made to keep the
cheese in.
- పండ్లు తే Bring the fruit.
- యాకిత్తలిపండుపుల్లి గావున్నది This orange is sour.
- యాలునాసపండు కుల్లిపోయినది This pine apple is rotten.
- యాపంపలమానుబాగాపండలేదు This pumplemose is not ripe.
- మాకులెలరటిపంట్లుయియ్య Give me those plantains.

ఆగాయ్యాపండ్లు ఆదార గారికి ఇయియ్య... } Give those guavas to that Gentle-
man.

ఇమలాపండ్లు మెందుకు సంపాదిం చవు - ఏ? Why dont you get some bill oranges,
టికం పెలివి మాధుర్యం గావు అటున్నవి... } they are sweeter than these?

మామిది పండ్లు మెప్పు నుపండు తున్నవి When will the mangoes be ripe?

ఖింగానులు పట్టుక వెళ్లు Take away the plates.

అమదేరాబుద్దియాలాతె Bring here that bottle of madeira.

మాకుంచెంబ్రాండిన్నిస్తున్నవు ఇయియ్య... Give me some brandy and water.

ఇప్పుడు నిందాతుక్కగావున్నది It is very hot.

పంకాలాగమవు Tell them to pull the punka.

హుక్కార దారు ను హుక్కాతెమ్మును } Tell the Hukkaburdar to bring the
hukka.

ప్రీస్తును కుద్దియియ్య... Give me the rose-water bottle.

అయ్యాతమరు రే షుయంఫ్లోఫో జనం చే? Do you dine at home to-morrow,
స్టారా } Sir?

అతును అయి దారు సుర్ఖారలు మాతో } Yes, five or six Gentlemen will dine
మాదాభోజవానువ స్టారు మూడుమంట } with me; mind you have dinner
లకుభోజనంతయారు చేయంచిపుంచు. } ready at 3 o'clock.

అయ్యాతమ షైల్పకు ర్రంకాయలాగావు } Sir, your white horse is sick.
న్నది ... }

దాని ప్రంటికిమేవి What is the matter with him?

అయ్యాదానికిజలు చేసినది Sir, he has got a cold.

దానికిమపాలాయచ్చి - పయునవకకంబరి } Give him a massaul and put a
కప్పు } comley on him.

అయ్యాలాదంకప్పేవాడువచ్చి తున్నడు..... Sir, the Farrier is come.

వాణిమాను రూలకనిష్టికిలాదంకట్టును. Tell him to shoe all my horses.

అసుర్రాన్నిబాగాలోమినావా Have you cleaned that horse well?

అయ్యా - పెకునిష్టి - పెకుర్రాన్ని తెచ్చి } Sir, a man has brought a horse
నాడుదాన్ని అతడువిక్రయిం చక్కెనని } which he wishes to sell.

పున్నాడు

రేపుతదమాననల్లిక్కతుకోంచెంఆము } Give the black dog a little castor
 దంవెయ్య } oil to-morrow morning.
 యాక్కుకుంటుఖున్నది - దాని కాలికెక్కం } This dog is lame, put some medi-
 చెంఅవుషథంవెయ్య } cine on his foot.
 కుక్కలువిదిబిపెట్టు } Slip the dogs.
 కుక్కలనుక్కొపెయ్య } Tie up the dogs.
 మాళ లత్తపు కారంశీత్తెల్లకుక్కనుమెందు } Why did you not slip that white dog
 కువిదిబిపెట్టేము } according to my orders ?
 ఆక్కుచెవులో నూదు } Blow in that dog's ear.
 మేజాబల్లలున్న - కుచీలున్నముడవకు } Tell the Bearers to clean the tables
 నిఛోయాలకోచెప్పు } and chairs.
 ఆమంచపువోకు తెరలోదోములుతుండసం } Beat out all the mosquitos from the
 డాదులుపు } curtains of the cot.
 ఫ్రెజానీశ్శున్న - టంట్లినున్నము మేజం } Put a guglet of water and a tum-
 బల్లమీదవుంచు } bler on my table.
 దీపాలుమలింపివెయ్య } Extinguish the lamps.
 దీపాలుముట్టించు } Light the lamps.
 మయినపువ్వత్తిక్క తిక్కతిరించు } Snuff the candle.
 కిటిలుముయ్య } Shut the venetians.
 తలుపుతీయ } Open the door.
 మాత్రాశేపెట్రైసుకోనిరా } Bring my writing desk.
 ఆబల్లసారుకులోక్కాన్నికాగిదాలువున్నవి } There are some papers in the drawer
 అవియిక్కదికిలే } of that table, bring them here.
 కలందాను - కలం - కాగిదం - లే } Bring the inkstand, pen and paper.
 యావుస్తరంపలానిధారగారివద్దికీసుక్క } Take this letter to such a Gentle-
 నిష్ఠాయు - జవామనిమిత్తంకనిపెట్టిపుండు } man and wait for an answer.
 తెల్పులుతీసుక్కానిరా } Bring the accounts.
 నీవుబహమ్యరగాకూట్లాడుకానుగనకన్ } You speak so quick, that I cannot
 మాటలుమాకుతెలిశేదిలేదు } understand you.

- సీతుతిన్న గా-విరశం గామాట్లాది లేమాకు) If you speak slowly and distinctly,
 తెలుసును I shall understand you.
- నోరుమూసుకో Hold your tongue,
- సీతుబహుమందుకిలి You are very stupid.
- మిందార-గారికిమాసలాములుచెప్పు Give my compliments to your master.
- మచికిందితాగిదంతె Bring me that paper from beneath
 the chair.
- యావుత్తరం త్రా కిలయ్యమట్టుకుతాట Wait till I have finished this letter.
- పోవద్దు Dont go away.
- మేముమల్లివచ్చేప రియంతంయుక్కడకనిపె) Wait here till I return.
 ట్టుకొనివుండు.....
- శిరాబుద్దిసుకొనిరా Bring the ink bottle.
- యాకలంచెక్కు Mend this pen.
- యాకాగదం-క్రైరించు Cut this paper.
- యాకిరానల్ల గావుండ లేదు - మంచి ? This ink is not black enough, get
 రాతె some better ink.
- యావుత్తరానమనకలు త్రాయు Copy this letter.
- యాఅంక్కెలుమాచీ-అందుల వెరకియెం) Add up these figures and tell me
 తానుతున్న నోచెప్పు what they amount to.
- యాదీచీతుత్తరములోబిడాయించు Enclose this note in that letter.

-
- అతడుమేవడు Who is he ?
- అతడుతెనుగుతుత్తరంపెట్టుకొనితున్నాడు .. He is waiting with a Teloogoo letter.
- అదియుక్కదిక్కిసుకొనిరా Bring it here.
- అదిమాకుచదించినిసించు Read it to me.
- అతడు - నవుకరిలేక చూలాత్రుమపడుతు) He says he is in great distress for
 న్నాననిచెప్పుతున్నాడు want of employment.
- అతనిపాపమయి - మేముయేమన్నిచే) Tell him I cannot do any thing
 యలేమనిచెప్పు for him.

యంతమాట్లాదినందువల్లమే మిత్రయో] What is the use of talking so much,
 జనం - సీవులు దేమాటల లో సగమయి } I dont comprehend one half of
 నామాకు తెలియ లేదు] what you say.

యప్పుడు మేముచారాపని గావున్నాముసీ] I am now very busy and have not
 తోపూట్లాదినశునావు కాళం లేదుసీ } leisure to talk to you, take your
 వుకంపుచ్చుకోని వెళ్లినురివథిప్పుడురా] leave and come some other time.
 అమ్యకలవుపుచ్చుకుంటు వాళ్నాను] Sir, I shall take leave.

మాకు - యిల్లుకట్టదాన కుతగ్గన జాగా] Can you get me a piece of ground
 కొంతసంపాదించగలవా...] on which I can build a house?

అమ్యాఖలానాదార గారి తో ఉసుమియి] Sir, there is a piece of ground close
 పానకొంతజాగా శున్నది తమమస్తుత | to the garden of such a Gentle-
 మయినపతుమందుదాన్నిఖరిదుచెయ్యి | man; if you like you can purchase
 వచ్చును] it.

ఆదిమవరిది..... Who does it belong to?

ఆడిఫలానామనిషిది It belongs to such a man.

దానవెదల్యయెంత - నిదివియెంత What is the breadth & length of it?

అమ్యనల్కైగజాలవెదల్యమ్మ - అరవు Sir, it is forty yards broad and sixty
 యిగజాలనిడుపుమ్మలున్నది] yards long.

అందులోయేమయినాచెట్లుతున్నవా Are there any trees on it?

కొన్నిమామిదిచెట్లున్న - చింతచెట్లున్నతు] There are a few mango and tamariud
 న్నవి] trees.

కూనికియెంతఅడుకుతున్నదు What does he want for it?

దానిఖరిదురెందు వందల వరహోలని చెప్పు] He says the price of it is two hun-
 రున్నదు] dred pagodas.

సీతోమాదా పైకమే శ్రీనితిసుకోనిపోయి] Take a Maistry with you and get
 ఆజాగాకొలిబించుకోనిరా] that piece of ground measured.

ఆజాగాచూపదానకుమేమురైపుసాయం] I will come myself to-morrow even-
 తరంలుయిదుమంటలుకువస్తున్నాము-నీ | ing at 5 o'clock, to see the ground,
 శున్నాజాగాభావందున్నాల్కుదహి | and I wish you and the owner of
 జరుగావుండంది.....] it to be in attendance.

యిల్లుకట్టడానపుమేచే సామానుయెంత } Have an estimate made of the mate-
రావ తెనో అందునసురించిసరాసరి గా } rials requisite for building the
యేర్పరుచు } house.

యాజాబితాప్రకారంలన్నిఖరిమచెయ్య } Purchase every thing according to
this list.

సామానులన్ని భద్రమయిన జ్ఞాగాల్ } Put all the materials in a secure
వుంచు } place.

రేపటి రోజున మనుషులను వుంచిపనిఅరం } Let the people begin to work to-
భంచేయించు } morrow.

నిన్నతి రోజునఅస్తిభారం వేశినారా } Did they lay the foundation yester-
day ?

అయ్యాలంతావేశికాలేదు - యాప్రాద్య } Not quite, Sir, it will be finished to-
అయిపోను } day.

గోదలపునున్నంచెప్పుపువూయిస్తున్నావు } When do you intend to chunam the
walls ?

అయ్యాసున్నం వూయించ కానుచుయిం } Sir, they are not yet dry enough to
కాలివిహాగాయెందినవికావు } put on chunam.

తలుపులు - కిట్టికెలులన్నితయారులయిన } Are the doors and windows all
వా } ready ?

అనుగురులమతగుమాత్రం గావక } Have a stable built for six horses.
లాయంకణ్ణించు }

వంటయిల్లు కాశుండా అయిదుకొట్టుకణ్ణిం } Let there be five godowns besides
చు } the kitchen.

టోటలో - బిట్టానీలు - బీప్పుకుచెట్లు - పురా } Tell the gardener to sow some peas,
గడ్డలు - ముల్లంగిగడ్డలు - పుద్దినా - దోస } beans, potatoes, radishes, mint,
చెట్లు పెయ్యమని టోటవాదిలోచెప్పు } and cucumbers, in the garden.

యావి - టోటలో యేవయిపున వేశేది } In what part of the garden shall he
sow them ?

బుర్రపులాయాన కుస విషపుముగాతుం } In that piece of ground close to
 దేశ్ఫలములో } the stable.
 యంటిందాపు గాలాపూలచెట్లునాటు } Plant those flower trees near the
 బంగళాసు యెదురు గా ఆపస్తీరు చెట్లు పె } Put that rose tree in front of the
 యి } bungalow.
 యాచెట్లుపునీభుకట్టు Water these plants.
 కొట్లుకున్నయింటికేమధ్యను ఆ మా విది చె } Put those mangoe trees between the
 ట్లువెయి } godowns and the house.
 ఆ కొమ్మునరికిపెయి Cut off that branch.
 ఆ చెఫ్లోపుండేయందాపులన్నిరాణ్ప పె } Pull off all the dead leaves from
 యి } that tree.
 వషాంకునుస్తున్నదా Does it rain?
 అవునుందిబహమిలం గా కురుష్తున్నది Yes, Sir, it rains very hard.
 శువ్యులచెట్లు దేశితుం దే కుండలన్నిపంచాది } Tell the Gardener to bring all the
 లోకితిసుకొనిరత్నునిలోటవానిలోచెప్పు } flower pots into the verandah.
 రాత్రిషుమెవరున్నపండ్లు దొంగులుకొని } Keep a man in the garden at night,
 పోసుందాకనిపెట్టుకొని వుండగలందుల } to watch that the people do not
 కుశైకమనిషినిలోటలోపుంచు } steal the fruit.

సీకే ఏకావలెను What do you want?
 అయ్యకొన్నిరత్నాలులన్నుకంనిన్నితుంతే } Sir, I have brought some precious
 చ్ఛినాను } stones for sale.
 వాటినిమామికనపరుచు Let me look at them.
 యాకెంపులుబహచిన్నవి These rubies are very small.
 ఆపచ్చులోబీరావున్నది That emerald has a flaw in it.
 సివద్దముత్యాలు - పగదాలుయేను యి నా } Have you any pearls, or coral?
 తున్నవా
 యిక్కుదనావద్దమే ఏన్ని దేవు - శల్వయు } I have none here, but if you order
 క్కుకొన్నితెప్పాను } I will bring some.

అవజుతపెలమేని..... } What is the price of that dia-
mond ?

అమ్య - అదిచాలా - పెద్దదినిచ్చ - లోపలబీ } Sir, as it is very large and without
రాలమేమన్ని లేతుగనకనుస్సుయా - ఫై } a flaw, I cannot let you have it
వరహాలమతక్కు - వాయివ్వను } under fifty pagodas.

అది ముప్పుయిలయిదువరహాలకం టెయ్య } It is not worth more than 35 pago-
క్కు - వాలవచెయ్యదు..... } das.

మామునిషివచ్చినాడా Is my Moonshee come ?

అవునయ్య - అతడుచావట్లో కనిపెట్టుకో } Yes, Sir, he is waiting in the
నివున్నాడు } hall.

మునిషినిగదిలోకిరమ్మను... } Tell the Moonshee to come into the
room.

మునిషియా - ప్రార్దుయే మిసమా చా రం Moonshee, what is the news to-day ?

అమ్యము రేమివి కేషలైలైతు..... } Sir, there is nothing particular.

మార్పుంచు - మేముచదవదానమపై కమల } Sit down and give me an easy story
భమయినకథయియ్య..... } to read.

నూతనము గాల్రంభం బిచ ది చే చా రి ? } This story is too difficult for a be-
యాకథచాలాకష్టము గావుంటున్నది } ginner.

అయ్యమాటమాటకుభాషంతరం చేస్తానుSir, I will translate it word for word;

యామా టుకుయే మిలఫంయంగిచు } What is the meaning of this word ?
తోచెప్పు } tell me in English.

యాకబ్బంయేవిభ్రతి What case is this word ?

అమ్యయిదిపట్టవిభ్రతి Sir, it is the genitive.

దానికిపరంగావుం కేదియే మి What is that which follows it ?

అదిత్రియ It is a verb.

అదిసకర్తృకథాతువాలుకర్తృకథాతువా Is it an active or neuter verb ?

అదినామథాతువు It is a compound verb.

అదింతమపురుషమధ్యమపురుష - తథ } Is it in the 1st, 2d or 3d person ?
మపురుష

యిదిసంస్కృతశబ్దమా - తెనుశబ్దమా Is this a Sanscrit or Teloogoo word ?
 యిది తథ్యవశబ్దము It is a corruption of a Sanscrit word.
 యిదివిశేషమా - విశేషమా Is this a substantive or adjective ?
 యిదిత్రియావిశేషము It is an adverb.
 యాకణ్ణానికిల్పుతు త్రిమేలాసు What is the derivation of this word ?
 యిదిమేకపదమా - పమాపదమా Is this a single or compound word ?
 దీనికిమేమయినానూత్రమున్నదా Is there any rule for it ?
 వ్యాకరణములో దాన్నిమాకునపరుచు Show it to me in the grammar.
 యిదిమేకపదమా - బహుపదమా Is this singular or plural ?
 యాక్రమీయదేనితో అన్యయిస్తున్నది With what does this verb agree ?
 దానికట్టపదములో అన్యయిస్తున్నది It agrees with its nominative or agent.
 అదియేలంగము What gender is it ?
 అదిష్టింగమా - స్త్రీంగమా - నష్టంసక } Is it masculine, feminine, or neuter ?
 లింగమా }
 యాప్రాప్తమయింతమట్టుపుచూలును - తపి } This will do for to-day, I will read
 వ్యాప్తమేతుచున్నాము } the rest to-morrow.
 మాతోసీత్యయొల్పుసుతెనుగేమాట్లాడవ } You must always speak to me in
 రెను } Teloogoo.
 తెనుశాట్లాడదములో మాకుతప్పులు } If I make any mistakes in talking
 పదితెనీతుదిద్దు } Teloogoo, do you correct me.
 మాకువకశథచెప్పు Tell me a story.
 మేముచదవడానశమేమయినాల్జీఫ్-లు } Did you bring any arzees for me to
 లేచ్చినావా } read ?
 యాల్జీఫ్ లడస్తూరిమంచిదికాదు } These arzees are written in a very
 అయ్యైత్తర్చదేశములో యొల్పుపుడున్న } bad hand.
 యాలాగేశ్రామ్మన్నారు - వకానోక } Sir, they always write in this way
 కృపుడుతానుశ్రామినలతురాలేతానుచ } to the northward, --- a man some-
 దవడంకష్టముగావుంపున్నది } times has great difficulty in
 reading even his own writing.

పరితుసమాప్తిస్తున్నదిగఁకనీషుతప్పేసుండ
వస్తూవుందవ తెను..... } As the examination approaches, you
must be regular in your attendance.

మేము ప్రతిదినమున్న - యం గీలీముకో } I wish to translate something every
చం తెను కుచె వ్యవ తెను } day from English into Teloogoo.

అయ్యితమరు అభ్యర్థిసించదానసువకుం
బిపుపాయం మనవి దేస్తాను - యేమం ఔఱ
కచిన్న తెను కుకథ యం గీ లీమలోభా
షాంతరముచేసి - పైకరోజు రెండుకోజు
లపతరువాతతుకథేతిరిగియం గీలీమలో
నుంచి తెనిగంచవ తెను - యందువల్ల - త
మరు చే సినభాషాంతరమునసున్న - మా
శ్రీకమన్నసరిచూచి అందు లతప్పులు
దానిప్రకారం దిద్ధుకోవచ్చును..... }

Sir, I would recommend as a good plan to improve yourself, that you should translate a short Telangoo fable into English, and after a day or two turn the same story back from English into Telugoo; you would thus be able to compare your translation with the original and to correct its faults accordingly.

దీనికి తెను కులోయేస్తి What is this in Teloogoo?

యాక్కామానికి రణం నీవే నా Are you the Curnum of this village?

అతను వేవే Yes, I am.

సైనుకరణీకపు వూచి యెన్నాతనుంచిచూ } How long have you performed the
స్తున్నాతు duty of Curnum?

మాతంద్రిచనిపోయినయాపదిసంవ్యత్సు } I have performed it since the death
రాలనుంచిచూస్తున్నాతున్నాను of my father, ten years ago.

యాక్కామకమాయమనీసుకొగాలక } Are you well acquainted with the
ఉంపుకట్టా state of affairs in this village?

సేనుపుట్టినప్పుటినుంచియాక్కామములో } As I have lived in it since my birth,
సేవున్నానుగనుకలుందునకురించినసం } I know every thing regarding it.
అపులన్నినాకుతెలుసుమ

- యాగ్రమంకుంపటేలూ నీకిందవున్నా } Is this village under the management
 దాలేకజమిదాగుదిలాథనంగావున్నదా } of the Company, or of a Zemindar?
 పూర్వంజ మించారు దిలాథనంలోనేవుం } It was formerly under a Zemindar,
 దెనుగానియప్పుడులుమానీగావున్నది } but is at present under aumany.
 యాగ్రమంకుండికట్టుయెన్నిక తులపొలం } What is the extent of land attached
 శుంటున్నది } to it ?
 యాగ్రమంకుండికట్టుమూడువందల } The whole extent of land attached
 యురవయికత్తులు } to this village is 320 cutties.
 హాలున్నేసేవ్యంయెన్నికత్తులు } How many cutties are at present in
 a state of cultivation ?
 హాలున్నేసేవ్యంయున్నారుకత్తులు - బీసు } Two hundred cutties of land are at
 నూరుకత్తులు - లోపులవగయిరాలకింద } present under cultivation, one
 యురవయికత్తులపొలంన్నది } hundred are left uncultivated,
 and twenty allotted to topes, &c.
 యందులోపల్లంయెన్నికత్తులు - మెరక } How many cutties of these are wet,
 యెన్నికత్తులు } and how many dry, land ?
 పల్లంనూటమాభైకత్తులు - మెరకమాభై } One hundred and fifty cutties are
 కత్తులు } wet, and fifty dry, land.
 పల్లుపొలాలలోనేవ్యముచేసేరయితు } Are the public dues generally receiv-
 అవద్దనర్మానుసిస్తుకింద సాధారణముగా } ed in kind, or in money, from the
 ధాన్యంతుచ్చుకొండున్నారాలేకపయిక } Ryots cultivating wet lands ?
 అమృభూములకన్నిటికిన్నిస్త్రారుసిస్తు } Sir, it is customary to receive the
 కిందపయికంతుచ్చుకొవదమేమాము } dues in money from all lands.
 స్త్రారువారికిమాములుగాకోరుకలు } What are the prevailing rates of
 లులోయెంతమాత్రంలంబారంవన్న } division or shares of the gross
 న్నది } produce demandable by the Go-
 vernment ?

మామూలు గునుములు పోగామిలినష్ట
లములోసర్దాగువారికసభంవస్తున్నది.. } The Cincar's share is one half the produce after the customary fees have been deducted.

యారునుములుయెవరెవరికియువ్యవహారు
తున్నదిల్చివిపరాసరియెంతల్పతున్నది.. } To whom are these fees allowed, and what is their average amount?

సదరహిరునుములునాధారణముకాదీ
వాలమూలమన్న - శ్రీస్తూణులమన్న
కామనపుకల్క మన్నకోరుకయులు
లోయువ్యవంకద్దు - అవికోరుకయులు
లోనూఢికపడిల్పతున్నవి } The fees in question are generally paid to pagodas, bramins, and the village servants, and their amount is about 10 per cent of the gross produce.

పయినపుదాహరించినరునుములు పోగా
మిలినవాటిలోరయుతులమన్న సర్దా
గువారికిన్నిపాట్లుతేటారినతగువాత
యంకాయేమయనారయుతులక్ష్మివు
చ్ఛకోవడంకద్దు } Is any thing more demanded from the Ryots after the said fees have been deducted and the remainder of the produce divided between them and the Cincar?

పూర్వంతాలూకా - జన్మిదారురిలేఫీన
ములోపున్నప్పుడు ఖిరకిపావువంతున
దరబారీఖచ్చలినిపుచ్ఛకోంటూవుం
డేవారుకుంపణీలుమానీలునప్పటి
మంచిలిపిమానిషేకినారు..... } Formerly, when the country was under the management of a Zamindar, a tax of $\frac{1}{4}$ pagoda per poony, called durbari khurch, was levied from them, which has been discontinued since it came under aumany.

యాదీకములోసాధారణముకావషా } When do the rains generally commence in this part of the country?

సాధారణముకాజీష్టమాసములోఅరం
భమయకాతీకమాసంవరమశురున్న
న్నవి..... } They generally commence in the beginning of the month of June, and last till the middle of November.

మిార్కామములోయెన్నిచెరువులువున్నా? How many tanks are there in your village?

కొముసమిాపానవుం దేయేటి సీఫ్లుపయు } As the crops are watered from the
లెంచుపారుతున్నవిగా నకచెరువులతోజు } river, which is close to it, there
రూరులేదు..... } is no occasion for tanks.

వల్లపుషాలాలలోసంవ్యాస్సు రానికియెన్ని కా? How many crops do the wet lands
గ్ర్సుపండుతున్నవి..... } yield during a year?

యేళ్లపుచెరువులపుసమిాపానవుం దేపొలా } The lands in the vicinity of rivers,
లలోసాధారణముగా రెండుకాగ్నుపం } tanks, &c. generally produce two
డుతున్నవి..... } crops.

రయితులుపల్లపువ్యవసాయానపమెప్పుకు? When do the Ryots begin to cultivate
ఆరటోస్తున్నారు..... } their wet lands?

ఆపాధమాపములోపొలాలుదున్ని - పాం } In the month of July they plough
ఉలుత్తిబాగాదమ్ముచేసినతరువాతవి } and manure the fields, and after
త్తులుచల్లుతున్నారు..... } they are well moistened, they sow
their seeds.

వరిఅసుయెప్పుడునాటుతారు..... } When do they transplant the young
paddy?

సాధారణముగా కొవణమాపం మొద } This process generally takes place
లక్షోనిఫాత్తుపదమాపం ఆఖరువరకు } from the beginning of August to
ఆసునాటుతారు..... } the end of September.

పయిలంకుయెన్నిదినాలపుతథనారిసీఫ్లుక? How often do they water the crops?

శూర్గ్రథికమాపంఆఖరువరకుయెనిది } Once in eight days, until the middle
దోబులకుడకడరియాయంసీఫ్లుకట్టుతూ } of December, and they weed
తుంటూరుల్పుడేకలుతున్నత్తున్నారు..... } them at the same time.

సాధారణముగా పయిలంయెప్పుడు? When are the crops generally ripe?

తుఫ్యమూసములో - అప్పుడుకోసిపుపు? In the month of January, when they
లువేస్తున్నారు..... } cut and store them.

- మెట్టపొలాలకయొల్లప్పుపునీప్పుకావలజేతం } Do the dry lands require constant
 టున్నదా..... } irrigation ?
- శేడంది - వహా - లవ ల్లావ చ్చేసీరుతప్పజేరే } No, Sir, they require no other mois-
 నీరుజరూరు శేదు..... } ture than the falling rains.
- మెట్టవ్యవసాయం యెప్పుడులొరంభ మపు } When does the cultivation of the
 తున్నది } dry grains commence ?
- జొన్నలువగయి రాలుభార్తుపద మాస } The jonnaloo, &c. are sown in the
 ములోచల్లుతున్నాగు - పుష్య మాసము } month of September and cut in
 లోకోయ్యదహశున్నది..... } January.
- యాలాగంటధాన్యలకులొపుపొయ్యదం } Are not these kinds of grains trans-
 దా..... } planted ?
- శేడందివాటికాపుపోయవలశినజరూరు } No, Sir, they do not require trans-
 శేదు..... } plantation.
- శ్రీమెట్టపొలకులోయెంతమాత్రంపు } Do you know what is the produce
 డుతున్నాఫోనీసుతెలునునా..... } of a cutty of dry land ?
- జాయగావుండేసం వ్యత్పరములోనాలు } The produce in a good year is about
 గంపటున్నరథాన్యంపందుతున్నది..... } $4\frac{1}{2}$ candies of grain.
- యేలాగంటిభూమిలోజరిషులనగాపొ } In what sort of land is the zereeb
 గాయతువ్యవసాయంచేస్తారు - వాటికిని } or garden produce cultivated,
 ల్లాయేలాగువశ్శున్నవి..... } and in what manner are they
 watered ?
- సదరహిబినుసులుగ్గామ సమాపానపుం } The produce alluded to is cultivat-
 దేపాటిపొలాలలోవిచాటికినూతుల } ed in the vicinity of villages and
 లోనుంచిసీప్పులోడుతారుపీటిలోపొగా } watered from wells. The to-
 మమిక్కిలివిలవగలదయినందునదానికి } bacco is the most valuable of
 పుత్తమమయినభూమికావలశిన్నంటున్న } this kind and requires the best
 ది - గనకగ్గామానికిపిచుసమాపాన } soil, it is consequently sown in
 పుండేపాటిపొలాలకులందునిమిత్తంపే } the immediate vicinity of the
 టులుకట్టి - అక్కడవస్తారు..... } village, where the ground is
 manured for the purpose.

యూభూములకుపన్ను యేలాసునిన్నయి	In what manner is assessment settled
స్తున్నారు	on these lands ?
పాథారణముగావాటికి యంతపయి కము	
నిన్నయిపున్నారు - ఆలాసుననిష్ట	A money rent is in general levied
పూచెయ్యదానపు - వాటినిముందు గా	on them, to determine which they
మషాతుచేసితరాలయేర్పరించదమవు	are first measured and classed.
తున్నది	
భూములయేలాసున మషాతుచేస్తారు	How are the lands measured ?
అయిదుమూరలన్నరపగ్గముతోనయున్న	
కర్తృతోనయున్న	With a rod or rope of $5\frac{1}{2}$ cubits.
యాలాగంటిమూరలుయొన్నాలయులేవక్	How many of these cubits make a
క్త్తి	cutty ?
చదరం అయిదున్నరమూరగళపగ్గంశేక	Five and a half square cubits make
పీసం-మంటపదహార్పవీసాలు-క్త్తికిము	one veesum, 16 veesums one
ప్ఫుయిరెండుమంటలు	coontah, and 32 coontahs one
వైకసంటపాగాకుముంతమాత్రంకనుబ	cutty.
చిల్పతున్నది-యతరజినున్నులకుపన్న	How much does a coontah of to-
నిన్నయంయేలాసు	bacco yield, and what are the
	rates of assessment on other
	plants ?
పాగాకుమంటకునాలుసురూపాయాలము	Tobacco yields from four to twelve
డలకొనిపన్నెండురూపాయా ఉపరి	rupees per coontah, and the rates
యంతంకనుబదిలుతున్నది-యతరజిను	of assessment on other plants vary
స్పులకుమంటకుయొనిమిదిరూపాయాల	from eight rupees to eight annas
మొకలకొనియొనిమిదిల్చాలపరియం	per coontah.
తంపన్ననిన్నయం	
చింతలువగయిరాలపుండే భూమికియేము	Is any public revenue levied from
యునాపన్ననిన్నయంకణ్ణా	lands occupied by tamarind and
	other trees ?

ఆశనయ్యా-ఫఱవ్యాచూలసుపన్నెలంచనా । Yes, Sir, the assessment on fruit
మిాదనినాయించడమపురున్నది - ఆ | trees is fixed on estimation of
యోసావత్సరపుఫలాలకొద్దిపన్నెయొట్టు | the crop, and fluctuates with the
వతపువలుతూపుంటున్నది..... seasons:

ఎంపరగ కొలో భూ ను లన్నిపయిమా | Have all the lands in this purgunc-
యమచేసి త రాలయేర్వర చడమయిన | nah been measured and classed ?
దా.....

కొద్దిరోజులకిందటరయిసువార్థ యిసులూ | Yes, Sir, they were all measured
చేశేన్నెస్తంభూములన్నిమ మాతు చేసిత | and classed a short time ago, for
రాలయేర్వర చడమయినది the purpose of introducing a
ryotwary settlement.

అ చ్యార్జో వయనంపో గుగంటిన ర సు | Sir, the parties and witnesses of the
య్యదాభిలచేసి నచాజి-తా లూ కుదా | charge lately filed by W. Nur-
వాముద్దాయాబన్నె-సాత్తులున్నాహజ | siah, are in attendance ; will you
రు దాపన్నాను-ప్రొజ్యూజ్యంయా ప్రాదువి | examine that case to-day ?
చారిష్టున్నారా -

అ వనుఖిర్యాదినిన్నా-ముద్దాయినిన్నోపలి | Yes, call in the plaintiff and defen-
కిపిలువు..... dant.

ముద్దాయికిచాజి-చదివినిసించు..... Read the charge to the defendant.
అచాజి-లో ప్రా కినదినిజ మేనా Is what is stated in that charge true ?

కాదంది - అంతాలుధం - ఇట్లనిచేతనా | No, Sir, it is all false, and has been
మిాదయాచాజి-దాభిలచేసినాడు.... preferred against me through
grudge.

మొదటిసామైనిపిలువు..... Call the first witness.
వాడిచేత ప్రమాణంచేయించకొని - వాని | Swear him, and ask him the usual
-చేరువానియింటిచేరు-తం ద్రి-చేరు-మ | questions regarding his name,
తం-కులం-కాపరథ్లం-నుద్యోగం-వయ | house-name, father's name, reli-
ను-యిందునకురించిమా మూలుప్రశ్న | gion, cast, place of residence,
లువా-ణ్ణెలడుగు..... employment and age.

అమ్యనాపేరు వెంకయ్ - యింటిచేరు
సుంకవారు - తంద్రిపేరు లత్యుమ్య - ను
తంరామానుజం - కులం తెలగా - కాపర
ఫ్లంపెదన - వుద్గోగం వ్యవసాయం - వ
యసునుమారు ముఖ్యయిసంవ్యవ్సరము
లు.....

Sir, my name is Venciah, house
name Soonkoo, father's name
Lutchmiah, religion Ramanoo-
jum or Vaishnava sect, cast Gen-
too, place of residence Pedna,
employment agriculture, and age
about thirty years.

శైనుగంటినరసమ్య - వలివటికృష్ణమ్య
మిదదాఖలచేసినబాబీ - సంగతులను
అరించినేతమే ఏయె రుగుదు ప్రాచెవు
పలఁినది... ..

State what you know regarding the
circumstances of a charge filed
by W. Nursiah against V. Krist-
niah.

ఎసొలపవోతార్ ఖు ప్రాద్యగూకినరెం
డుషుదియలచేశ - నేను బజారు వెంబడి
వెళ్లు తూతుండగాయా - ఖర్యాదినదివిధి
లోకిందపదితుండెను - ముద్దాయిలతణ్ణు
మిక్కటము గాక్కాట్టు తూతన్ను తూతుం
దగాచూస్తిని ..

On the 10th instant; about two
hours after sun-set, as I was
going thro' the bazar I saw the
plaintiff lying on the ground in
the middle of the street, and the
defendant beating and kicking
him severely.

తరువాతమే ఏజరిగినది

What happened then ?

పోలీసుటిం టోతులు వస్తున్నారని సంది
గాతుం డెనుగనకముద్దాయి పరిశైపో
యెను

There was a rumour that some
Police Peons were coming, upon
which the defendant ran away.

యాకలతలరంభం మొదలుకొని చూచి
నావా

Did you see the commencement of
the fray ?

తేదంది - నేను వచ్చేటప్పటి కిఫిర్యాదికిందప
దితున్నాడు

No, Sir, when I came up the plain-
tiff was lying on the ground.

ఖర్యాది తాలూకు మన్నువులయే మయినా
ముద్దాయి సుకొని పోగానీతుచూచినా
వా

Did you see the defendant take
away any thing belonging to the
plaintiff ?

- శేందండి - తనపయిబట్టము న్నాయిపట్టుక్క
నివెల్లినాడనివీ ధిలోవన్నా త్రజలతోషి
ర్యాదిచెప్పుక్కాంటూవుండగావిన్నాను } No, Sir, but I heard the plaintiff tell the people that were in the street, that the defendant had ran off with his upper garment.
- శిర్యాదికిందపడి వున్నప్పుడు అతనికిన్నిము
ద్వాయిస్నియే మిజరిగినదోలమాటల
విన్నావా } Did you hear what passed between the plaintiff and defendant when the former was on the ground ?
- ఖర్యాదికితానుయవ్వువలినక్కాంతబోకైని
సురించి తన్నాలతడు అదిగినాడని అతణై
మున్నాయి శిట్టు తూసుండగావిన్నాను } I heard the defendant abusing the plaintiff for demanding payment of some money that was due to him.
- నీపుగాకమరియెవరయినాల్కృతవుంది
రా } Was there any body else there besides you ?
- ఆవునండి - యాగత్తరవినిబహుమందిషోగ
యవుండిరి } Yes, Sir, a great number of people collected together on hearing the noise.
- వాండ్లలోయెవరిపేరయినాచెప్పగలవా .. Can you tell me any of their names ?
అందులోవరదాచాలు - అసేత్తుమ్మ
శ్శోవకణైతప్పుతతిమ్మువాండ్లనుయెవ
రినిన్నియెరగను } They were all strangers to me but one man, a bramin by name Vurdachary.
- ప్రాదుగూకినరెండుషుదియలకు యాగత్త
రజరిగినదనిచెప్పితివిగదా - యప్పుడు
పేబిస్తైటువారియెడటవుండేమున్నా
యేఫర్యాదినికొట్టినాడనినీపుదూధము
గాచెప్పగలవా..... } You have stated that the affray in question occurred two hours after sun-set, are you certain that the defendant now before the Magistrate is the same person that beat the plaintiff ?
- ఆవునండి - అదిమంచివెస్సైలరాత్రిగాసుం
డెనుగనకలతణై - పట్టపగల్లోచూచిన
టుగాచూచినాను } Yes, Sir ; it was a fine moon-light night, and I saw him as plainly as if it had been the middle of the day.

ముద్దాయాని పూర్వంయే ప్స్సుడయినా } Did you ever see the defendant
చూచినావా } before?

అతనుంది - యతనిబంధువుడుపైకడుమా }
కామములోపున్నాడుయితడులుతణీచు } Yes, Sir, I have seen him often, for
చూచేనినుత్తంత్తు - దిక్కివస్తూవుండేవా } he has been in the habits of com-
డుకాబట్టియితణీచులునేకపరియాయ } ing to my village to see a certain
ములుచూచినాను } relation that lives there.

యతడుభిర్యాదినికాటుపూర్వుడునీను } What distance were you from him
యేంతదూరారానతుంటేవి } when he was beating the plaintiff?

నాలుగుయిదుగజాలమేరనుతుంటేని } I was about four or five yards.

వరదాచాలు - అనేతొప్పుడుమేంతదూ } At what distance was the brahmin
రానతుండెను } Vudachary?

అతడుకాప్తహర్షిరకావుండెను } He was a little nearer.

ఫిర్యాదికిసీసుమేమయినాయిలాకాకడ్డా } Are you concerned any way with
the plaintiff?

లేదండి. మాసుముడ్డికిన్నిమిత్తయున్న } No, Sir, we are neither friends nor
లేదుకిత్తుస్వమున్నలేదు - అతణీబ్రా } enemies; but I have seen and talk-
జారులోఅప్పుడప్పుడుచూచిమాట్లా } ed to him sometimes in the bazar.
దేవాణీ }

ముద్దాయాకినీసుయేమయినావిర్భంకాడ్డా } Are you at variance with the defen-
dant?

లేదయ్యా - నేనుగుట్టెరిగితనికినాసుయే } No, Sir, I never had a quarrel with
విధమయినకలతలుప్పటిలేదు } him that I know of.

యాసంగతినిసురించినీతుకుర్తెరిగినదియిం } Is this all you know concerning this
చేనా } case?

అతనుంది - పోలయిసుబంచ్చోతులు రా } Yes, Sir; immediately after the
కానేనేనునాబసకువెల్లినాను } Police Peons came up, I went
away to my lodging.

జవాబనిపీసునుపిలువు } Call the Jawabneees.

కొన్ని రోజులలో పెళదీర గారుకలకత్తా
నుంచి - చెన్నపట్టు నికియాజిల్లా మిాదు
గావెళ్లుతున్నారుగనక - ఆమననిమిత్తం
ఆమూమజి లీ ల రోబ్ యాలనుటప్పు
తుంచగలంమలకుపోలయసులీ మిానుల
పేరనుచుకుములు వ్యాయా

అమ్మాఅమనకుమెండరు బోయాలు కా } How many Bearers will he require,
వలెను } Sir ?

పస్సెండుగురు బోయాలన్ను - వక మ ప్పు } Twelve Bearers, one Masalgee and
బ్లీన్ని - యద్దగుకావటివాండ్లున్న } two Coury Coolies.

ఆధార గారు యెప్పుకువస్తున్నారు } When is the Gentleman expected ?
ఆమనయా నెలపది హానో తేదిరాత్రి } He will arrive at the first stage in
యెనినిదిగంట లకుయాజిల్లా లో ముద } this zillah at 8 o'clock in the
టిమజిలీకవబ్బిచేరుతున్నారు } evening of the 15th instant.

బోయాలమసూరియేలాగున యించవ } How are the Bearers to be paid ?
లశినది

ప్రతిమజిలీలోనున్న వాండ్లకుయివ్వవలశి } Tell the Aumeens to give the Gen-
నమాలినిసురించి వకజా బితా వాంశిత
దీర గారికియైసై - వాండ్లకులయనయి } tleman a memorandum of their
ష్టున్నాడనిఉ మిానులపేర వ్యాయా } hire at each stage, and he will pay
them.

యంకాయేమయునా శలవుయిస్తున్నారా .. Are there any other orders, Sir ?

అలస్యంకాశంచాశుండగలందులకుమా } Let a Peon be in waiting with each
జతబోయాలలోవక బంట్లోరుకనిపె } set of Bearers, to see that there is
ట్లుకునిశుండ వలశినది no delay.

APPENDIX.

REVENUE TERMS USED IN THE NORTHERN CIRCARS.

◎.

- a. అంక.....s. n. A stride or pace of about three feet. అంక్ల (from క్ల q. v.) Measurement ascertained by pacing.
- b. అంచనా.....s. n. (انجینہ) An estimate, or appraisement of, the probable harvest, salt in a heap, &c. &c. అంచనాచూచు (from చూచు to see) To estimate crops, &c. &c. అంచనాజీవితా (from జీవితా q. v.) An account of the estimated quantity of each ryot's produce, &c. &c. అంచనాదారుడు (from P. دار master or agent) An appraiser of the probable harvest, &c. &c. నెలవులంచనా (from నెలవు q. v.) An estimate of the produce of a field before it is cut. మష్యు అంచనా (from మష్యు a heap) An estimate of the produce of a field after it is cut and heaped.
- c. అంబారము.....s. n. (P: انبار) The government share of the produce, also a heap, a stack.
- d. అణ్ణసరి.....adj. Neighbouring, as అణ్ణసరి గ్రామము A neighbouring village.
- e. అగ్రపోరము.....s. n. A village inhabited by bramins. A village allotted for charitable or religious purposes at a favourable or no assessment. The conditions on which these villages are held are explained by the words prefixed to them---thus సర్వగ్రహము (from వర్వు all) a village free from all tax, బిలుము అటలగ్రహము (from బిలు అటలు q. v.) a village granted at a certain fixed assessment, కట్టుబడిలగ్రహము (from కట్టుబడి q. v.) a village granted at a rent which fluctuates with the produce.

- g. అజ s. n. Amount, the whole, also the gross produce including both the ryot's and government shares.
- g. అజస్తు..... s. n. (جسٹ) Guess, conjecture.
- TUD. అద్ద..... s. n. (from s. అధ్య) Half, as a revenue term this word signifies an incomplete heap.
- t. అద్దపుడ్చిలి..... s. n. (from అద్దము a looking glass, and దీసిలి q. v.) A certain allowance of grain granted to the village barber as a remuneration for his services.
- t. అద్దలవాంద్లు..... s. plu. The manufacturers of salt or coolies employed in manufacturing salt on certain monthly wages. vide వోజులు.
- s. అనాది..... adj. Eternal. అవాదిబిడు (from బీడు q. v.) A piece of ground which has been waste from time immemorial.
- g. అనామత..... s. n. (انامت) corruption of అమానతు q. v.
- s. అపరాల..... s. plu. All sorts of grain in pods, likewise termed అపరజి నుస్యలు.
- t. అప్పునము..... s. n. A tax collected beyond the just revenue.
- g. అమలు..... s. n. (اعل) Collection of the revenues. అమ్మారుడు A native collector of revenue.
- g. అమానతు..... s. n. (A. امانت) Deposit, charge, any thing given in trust.
- g. అమానీ..... s. n. (A. اماني) What is in charge of a collector on the part of the government, in opposition to that which is farmed.
- g. అయికజు s. n. (A. عوض) Any thing substituted for another.
- t. అరక s. n. A plough with oxen and implements of husbandry complete. అరకలజాబితా (from జాబితా q.v.) An account shewing the number of ploughs belonging to each ryot in a village. అరకట్టరక (from అర half, and ట్టు to tie) A plough with a pair of bullocks. విదిచికట్టరక (from విదిచి past relative part. of విడుచు to leave, loose, or cast off) A plough with a charge of bullocks.
- g. అన్జ..... s. n. (from P. ارز) Price, value. అన్జబాజారిధర Price current, market price.

(3)

- g. ల్యు.....s. n. (A. عرض) The measurement of a heap of grain from the bottom to the top, as opposed to తుల q. v., also the breadth of any thing. అన్జుపట్టు (from ఫ్లెట్ to seize) To search, to examine.
- t. అఱ్పు.....s. n. The neck, a sore on a bullock's neck occasioned by ploughing, &c.
- t. అలుకు.....v. a. to sow seed in a field prepared for the purpose.
- t. అలుకు.....s. n. A water channel or sluice to carry off the excess of water from tanks.
- g. అసలు.....s. n. (A. اصل) Origin, stock in trade. అసలువేర్జు (from వేర్జు q. v.) The original rents.
- s. అతుయషాత్తु.....s. n. (from అ neg. త్యాగ to decay or waste, and పాత్తు a vessel.) A sort of charitable allowance to bramins from the gross produce, also a brass pot or basket used generally by begging bramins for holding their alms.

ఏ.

- t. ఆట.....s. n. A leaf; young paddy fit to be transplanted.
- t. ఆటగాల్లుs. n. A rake, used in husbandry.
- g. ఆహాదు.....adj. (اہاد) Cultivated. ఆహాదుపరుచు (from పరుచు to spread) To cultivate, also to make a place habitable.
- g. ఆబుకారి.....s. n. (P. ابکاری) A tax levied on the sale of spirituous liquors.
- g. ఆమిాను.....s. m. (A. امن) An officer employed by government to collect the revenues of a district.
- g. ఆవర్జ.....s. n. (اورج) A distribution of items of account under appropriate heads.
- g. ఆసామిా.....s. m. (A. اسامی) An individual. ఆసామిావార్డ adj. Individual. ఆసామివార్డ హాస్కేబు (from హాస్కేబు q. v.) An account shewing the particulars of each ryot's produce and assessment.

ఇ.

- g. ఇబ్బా.....s. n. (A. اضافہ) Increase, surplus.

(4)

- g. ఇజ్జారా.....s. n. (A. اجارہ) A farm, a rent. ఇజ్జారాదారుడు A farmer, reenter.
- g. ఇనాము.....s. n. (A. انعام) A gift from a superior to an inferior ; a grant of land for religious or charitable purposes. సర్వయంబాలాయనాము An allotment of land free from all rent. బ్లాత్తాయినాము A grant of land at a certain fixed assessment. బెదిX or కట్టబదియినాము (from బెదిX or కట్టబది q. v.) An allotment of land at an assessment which varies with the produce. ఇనాముదారుడు A holder of an enam. vide మాన్యము.
- g. ఇస్తినిరారు.....s. n. (A. استمرار) Perpetuity.
- g. ఇస్తిపోరునామా.s. n. (A. اشہارنامہ) A proclamation.

థ.

- t. అంచనరాణి.....s. n. Grain of an inferior quality, which is separated from the good by winnowing.
- t. అంచు.....To produce, as a field ; to shoot forth.

ఉ.

- s. ఉద్దోగము....s. n. Situation, employment.
- t. ఉప్పు.....s. n. Salt. ఉప్పువర్త (from వర్త q. v.) A swamp, or salt marsh. ఉప్పుటీరు (from టీరు river) A salt water river. వర్తఉప్పు Swamp or spontaneous salt. ఉప్పుమరి Salt bed.
- t. ఉముక.....s. n. The husk of paddy.

ఊ.

- t. ఊచ.....s. n. The stalk of the great millet. ఊచవిమ్మిను (from విమ్మిను rice) Unripe grains of great millet.
- t. ఊచ్చు.....v. a. To transplant.
- TUD. ఊసరభూమి. (from s. ఊసర) Saline soil.

(5)

ආ.

- ආ. එකරා.....Anglice, Acre.
 ආ. එකරානු.....s. n. (اکار) Confession. එකරානුවදා To confess.
 ත. එකුම්ති.....s. n. Exportation. එකුම්තියේමු To export.
 ත. එලු.....s. n. Boundary, limit.

ඇ.

- ඉ. නිරික්ෂා පළ.....s. n. The pole or shaft of a plough.
 ඉ. එතාමු.....s. n. A pacottah or machine for drawing water from wells,
 &c. එතාමුව් කුනු තුනු The bucket or leathern vessel by which
 the water is drawn.
 ඉ. එරුවාක.....s. n. The commencement of cultivation. එරුවාකනායු
 To commence cultivation.

ඇ.

- ඉ. ගැනුවමුරාත්.....s. n. A grain allowance given to measurers.
 ඉ. ගැනක.....s. n. The straw of the great millet.
 ඉ. ගැපෙ.....s. n. A heap of grain previous to the straw being separated
 from it.

ඇ.

- ඉ. ගැඳී.....s. n. A small heap formed of grain just cut with the sickle.

ඇ.

- ඉ. ගංග.....s. n. The head or ear of corn.
 ඉ. ගැස්.....s. n. (H. جگ) A place where public business is transacted.
 ඉ. ගැස්සායි.....s. n. (from ගැස් to tie, and වරි past verb. part. of වදා to
 fall.) A favorable quit rent. ගැස්සායිනාමු An enam
 which pays a favorable quit rent. ගැස්සායිකං ලෝතුව
 Peons who are paid for their services by grants of land
 subject to quit rent only.

- T. కట్టుము.....s. n. A present to superiors or equals. An established allowance formerly given by zemindars to the governors of the province.
- T. కర్తి.....s. n. A certain land measure.
- G. కదనా.....s. n. A counter agreement.
- G. కడీము.....adj. (A. قديم) Old, ancient ; this word is used as a revenue term to distinguish the old and hereditary cultivators of a village from the పాయకారి q. v.
- G. కబూలిమ్ము...s. n. (A. قبولیت) A counter agreement.
- G. కబెలా.....s. n. (A. قبله) A bill of sale, a grant.
- G. కబ్జు.....s. n. (A. قبص) A receipt.
- T. కమత ము.....s. n. Lands cultivated by zemindars thro' their own domestic slaves.
- G. కమాయము.....s. n. (P. کمایش) Affairs ; the management of affairs.
- G. కయుదు.....s. n. (A. نیہ) Confinement. కయుదుచేయు To imprison. కయుదీ A prisoner.
- G. కయుఫిమ్ముతు....s. n. (A. کیفیت) Detailed circumstances.
- G. కయులు.....s. n. (A. کیل) The actual measurement of grain. కయులు దారుడు One who oversees the measurement of grain, or an officer employed to attend the measurement of grain, &c.
- G. కరకసా.....s. n. (P. خلاف) A dispute regarding boundaries.
- T. కరణము.....s. m. A village clerk who keeps the accounts of cultivation and registers every thing connected with it, and whose duties are remunerated by a grant of land or certain small shares or perquisites from the crops of the village. కరణకము The office of the above person. He is likewise termed కులకరణీ.
- G. కరారు.....s. n. (A. قرار) An agreement. కరారుచేయు To enter into an agreement. కరారునామా A written agreement.
- G. కర్మిదా.....s. m. An overseer or person employed to watch over the conduct or motions of other servants.

- G.** కాలు.....s. n. The plough-share.
- G.** కలాలుభూనా..s. n. (عابل میں) An arrack farm.
- T.** కలుపు.....s. n. A weed. కలుపుత్తిము To weed.
- T.** కళ్ళము.....s. n. The thrashing floor. కళ్ళముటీను Gleanings from the thrashing floor, which in general are given to the ryot.
- T.** కవిలె or కవిలెకట్లు. s. n. Account books of cadjan or palmira leaves kept by the village curmuns.
- G.** కవులు.....s. n. (A. قول) A lease or agreement in writing given to the ryots, to shew the principles and rules by which the demands of government on the land in their occupation are to be regulated.
- G.** కసులు.....s. n. (A. سب) Profession, trade. కసులుకుపనికిరానితాట్లు Palmira trees which are not fit for drawing toddy (lit. their occupation.)
- G.** కసువా.....s. n. (A. قب) The head station in a district.
- T.** కాచి.....s. n. A yoke.
- T.** కాచిగట్టు.....s. n. The ridge between two fields.
- T.** కాచు.....s. n. An inhabitant.
- G.** కాయిదా.....s. n. (A. رعایت) Rule, custom, manners.
- G.** కారువాయి.....s. n. Guess. కారువాయిచవులు (from ఇవులు q. v.) A demand made upon an estimate of each ryot's produce.
- T.** కారెము.....s. n. The hollowed trunk of a palmira tree used in watering fields, &c.
- T.** కాలవ.....s. n. A water channel.
- T.** కావలి.....s. n. A guard.
- T.** కెత్త.....s. n. A heap of winnowed grain.
- G.** కెస్తి.....s. n. (مسئطہ) Stated payment, instalment of rent.
- T.** కీచాడ.....s. n. A tract of land in which garden produce is generally cultivated, and which was formerly a part of the village.
- T.** కుంట.....s. n. A land measure.
- T.** కుచ్చెల.....s. n. A heap of corn, also a certain land measure.

- T.** కుప్పు.....s. n. A heap. కుప్పు కట్టు A grain allowance granted to village servants, &c.
- G.** కెరీజలు.....s. n. Grain fees, in general.
- G.** కొరాగు.....s. n. A salt pan, or place where salt is manufactured, &c.
- T.** కొల.....s. n. Measurement.
- T.** కోడు.....s. n. A rivulet, a nullah.

ప.

- G.** అంద్రిక.....s. n. An allotment of privileged land exceeding in extent 4 or 5 cutties. సర్వ్యయనాముఖంద్రిక Lands of this description enjoyed rent free. కట్టుబడిథింద్రిక Lands of the above description bearing a public assessment.
- G.** ఆజ్ఞానా.....s. n. (A. خزانہ) A treasury.
- G.** ఆర్పు.....s. n. (A. خرچ) Expense.
- G.** ఆచ.....adj. (P. حام) Crude, gross. ఆచంతులు A rough statement or account. ఆచవమాలు (from వమాలు q. v.) Gross receipts.
- G.** ఆచరాక.....s. n. (P. خواراک) A kind of batta given by villagers to peons sent to collect the circar dues.

ఖ.

- T.** ఖాటు.....s. n. A bank or shore. ఖాటుశ్వాము One twentieth part of the gross produce collected by zemindars from each village for tank repairs.
- T.** ఖన్గము.....s. n. Compulsion, force.
- T.** ఖరగదము.....s. n. Marks made with dung and water upon heaps of winnowed grain, to prevent depredation.
- T.** ఖఠక.....s. n. A measure containing 400 marcals.
- G.** ఖెల్ల.....s. n. (A. خل) Grain, in general.
- T.** ఖియు.....v. a. To draw lines, also to draw toddy, &c.
- T.** ఖుంటక.....s. n. An instrument used in levelling ploughed fields.

- T. కుదికట్టు.....s. n. The whole extent of land attached to a village.
T. కుత్త.....s. n. A farm, or rent. కుత్త చేయు To rent.
T. కూడెను.....s. n. A hamlet.
T. గెలి.....s. n. A heap of salt.
G. గైరాదా.....adj. Unoccupied, waste. గైరాదాస్తలను Waste land.
T. గొణ్ణు.....s. n. A certain land measure. An instrument of husbandry.
G. గ్రమవారా.....s. n. (గుష్టారా) Total, aggregate amount, an abstract of an account.
S. గ్రామము.....s. n. A village. గ్రామ ఖచ్చు The private disbursements of a village. గ్రామకంరము A spot of ground in a village allotted for building houses, &c. గ్రామహాక్షేత్రులు The general demand, collection and balance delivered to the landlord at the period of settlement.

చ.

- G. చప్పు.....s. n. (چپاپا) A chop, or impression.
S. చాపుర్గాము....s. n. (from చపుర్ �four, and భాగము a share or part.) The fourth part of the annual crop received by government from the holders of certain alienated lands.
T. చోపకట్టు.....s. n. A bank on which salt is placed immediately after it is taken out of the pans.
T. చౌలు.....s. n. A furrow.
T. చించలు.....s. n. Jonnaloo of inferior quality, separated from the good by winnowing.
T. చిట్టె.....s. n. An incomplete heap of salt.
T. చిక్కో.....s. n. (چکو) A rough daily account.
G. చెమనామా.....s. n. (چکنامہ) A grant issued to individuals authorizing them to hold alienated lands and specifying the limits thereof.
G. చెడావు.....s. n. Increase. ధరచెడావు (from ధర price) An extra assessment realized by delivering the cincar share of the crop to the ryot at a higher price than the selling rate.
T. చెనుతు.....s. n. An artificial tank. పంటచెనుతు (from పంట crop)

A tank for the irrigation of paddy fields, &c. టోరచెరును (from టోరు a village) A tank for the common use of the village community and travellers, &c.

- T. టాల్క.....s. n. A field left fallow.
 T. టేటు.....s. n. A crible ;---as a revenue term it is used to signify a certain grain allowance granted to the village naikvaddies. మయలచేట (from మయల filthy) A certain grain allowance given to the village washerman.
 T. చొప్పు.....s. n. The straw of the jonnaloo grain.
 G. చోరి.....s. n. (H. جوری) Theft. చోరి ను Clandestinely. చోరిసుకుల ఫారము A statement of goods smuggled. చోరుక్కి ను A spy.
 G. చోకి.....s. n. (H. چوکی) A custom house. చోకుమాన్తా A subordinate custom house officer.
 G. చోదరి.....The head of a village.

చ్చ.

- G. నృపాయంచు.....v. a. (H. جینانا) To evade, to defraud, to conceal.

చు

- T. జడ్డి.....s. n. A contract for grain, &c.
 T. జడ్డిగము.....s. n. A sowing machine.
 G. జట్టి.....s. n. (A. ضبط) Sequestration, attachment.
 G. జమ.....s. n. (A. جمع) Collection, total. జమాఖిర్జు Account of receipts and disbursements, account current. జమావ సూలుకాస Account, particulars of demand, collection and balance. జమాకందీ The settlement of the assessment.
 G. జమీను.....s. n. (P. چڑی) The earth, land. జమీన్ దారుడు A zemindar or landholder. జమీన్ దారి The country or jurisdiction of a zemindar.
 G. జరిభు.....s. n. (A. جرب) Horticultural produce.
 G. జవాబు.....s. n. (A. جواب) An answer. జవాబుదారుడు A person responsible. జవాబువినీషు A writer of orders or replies.

(11)

- g. జాగీరు.....s. n. (P. جاگیر) An assignment of the government share of the produce of a large tract of country to an individual.
- g. జాబితా.....s. n. (A. ضابطہ) A list. మౌల్యానుజూబితా A list or account of a fixed establishment.
- g. జామిాను.....s. n. (A. فائضی) Surety, bail. మాల్యజూమిాను Monied security. పోజరుజూమిాను Personal bail.
- g. జాయు.....s. n. (A. ضایع) Loss, damage.
- g. జారీ.....adj. (A. جاری) Current, proceeding. జారీచేయు To set on foot, to put in force. జారీభూమి Jaree lands, or lands cultivated by the ryots of the cirear.
- g. జినుసు.....s. n. (A. جنس) Articles, things. జినుసువారి లెఖ్య ఉనుసువారి లెఖ్య An account detailing items of collection.
- g. జిరాయతి.....adj. (A. زراعت) Cultivated; also, s. n. Cultivation.
- g. జులుమూనా.....s. n. (A. جریمان) A fine.
- g. జొన్ఫలు.....s. n. plu. The grain termed great millet.

కు.

- g. కుపక్తా.....s. n. Examination of accounts, &c.

ఉ.

- g. టప్పలు.....s. n. Tappal or post.
- g. టరీషన్లు.....s. n. A tariff or table of import and export duties.

ర.

- g. రాణ్ణ.....s. n. (H. رانچ) The head station of a district. రాణ్ణదారుడు A man who has the management of a district.

డ.

- g. డలాయతు.....s. m. A kind of peon.
- g. దోంక.....s. n. A path between two fields left as a passage for cattle.
- g. దోలు.....s. n. (H. دل) An estimate.

శ.

- T. తండ్రా..... s. n. A body of lumbadies or brigadiers.
- G. తకావి..... s. n. (A. تقاوی) Advances for cultivation. తకావిపత్రము A bond given by the ryots for advances granted to them.
- T. తక్కిసుము..... s. n. A subscription raised among the ryots to defray the village expenses.
- G. తనకీ..... s. n. (A. تدقیق) Examination, search.
- G. తనథ్రా..... s. n. (P. تنخواہ) An assignment on the revenue.
- G. తపశీలు..... s. n. (A. تفصیل) Particulars or details of any account.
- G. తరద్దూరాయు..... s. n. (A. تردد) Exertion, application, ---as a revenue term it is used to signify, cultivation. తరద్దూరుజాబితా An account shewing the species and quantity of seed sown, the extent of land under cultivation and the quantity remaining fallow.
- T. తరము..... s. n. A class, or sort. తరందారుడు A person who oversees the classing of the lands.
- T. తఱెకా..... s. n. Wastage, deficiency, the custom or fee on the purchase of an article.
- G. తఱు..... s. n. (A. طلب) Summons, sending for.
- G. తహశీలు..... s. n. (A. تحصیل) Collections. తహశీలదారుడు A native revenue officer. తహశీలజాబితా An account shewing the daily payments of the ryots to the cirear.
- G. తాకీదు..... s. n. (A. تاکید) An order.
- G. తాజ్..... adj. (P. تاز) Fresh, new. తాజ్కలము Postscript.
- G. తారీఖు..... s. n. (A. تاریخ) A date.
- T. తాలు..... s. n. Empty ears of paddy.
- G. తాలూకా..... s. n. (A. تعلق) A talook or division of a district.
- G. తుకుం..... s. n. (A. تحکم) An advance of seed.
- G. తుల..... s. n. (A. طول) The measurement round a heap of grain; also, the length of any thing.

- క. శూము.....s. n. A sluice or watercourse ; also, A measure of capacity.
- క. శూర్వర పెట్టు..v. a. (from శూర్వ �east, and పెర పెట్టు to dry) To winnow grain.
- క. తేది.....s. n. A day of the solar month.
- ఎ. తేరజు.....s. n. (چرچ) An account specifying the particulars and afterwards the amount.
- క. తొలుకరి.....s. n. The first rainy season.
- క. తొల్లిక.....s. n. A kind of hoe.
- ఎ. త్రిఖాగము.....s. n. (from త్రి three, and ఖాగము share or part) A third of the annual crop paid to government by some agraharam-dars, &c. &c..

డ.

- క. దంటుs. n. A stalk.
- క. దండకట్ట.....s. n. A straw band in general tied round the bottom of a heap of grain.
- క. దందుక.....s. n. A fine; an exorbitant assessment.
- క. దండై.....s. n. A kind of hoe.
- ఎ. దఫైదారుడు s. m. (A. دفعدار) A head peon.
- ఎ. దఫరము.....s. n. (P. دفتر) Register, record, a bundle of papers tied together in a cloth. దఫరబిందు An office keeper.
- క. దహ్ను.....s. n. Mire, mud. దంపకళ్ళు The ploughshare used in the tillage of wet ground, as opposed to మెట్టకళ్ళు.
- ఎ. దరఖాస్తు.....s. n. (P. درخواست) A proposal.
- ఎ. దరబారు.....s. n. (P. دربار) A court or hall of audience. దరబారుభూర్జు A kind of extra tax levied by zemindars in some parts of the northern circars.
- ఎ. దరియాత్రు.....s. n. (P. دریافت) Discovery, inquiry, investigation.
- ఎ. దర్శిబత్తు.....adj. (P. درویست) All, whole.
- ఎ. దశబంధము,,....s. n. An allowance given to persons as a compensation for the construction of tanks,

- ఎ. తస్తక.....s. n. (P. سُنْك) A summons, or order.
- ఎ. దస్తావేజు.....s. n. (P. دسْت اوْبِيز) A voucher, document.
- ఎ. దస్తు.....s. n. (P. دسْت) The actual collections, as opposed to సిన్హ
q. v.
- ఎ. దార్శక.....s. n. (P. داروغہ) A superintendent or overseer of any
department.
- ట. దిసుమతి.....s. n. Importation.
- ట. దుంబాలా.....s. n. An order for giving up the crop to the inhabitants.
- ట. దుక్కి.....s. n. A ploughed field; also, Ploughing.
- ట. దున్న.....v. a. To plough.
- TUD. దుబ్బసి.....s. m. (from s. ద్వీ two, and భాష from భాషా language)
An interpreter.
- ట. దూగర.....s. n. The dust of the paddy.
- ఎ. దేవదాయము....s. n. (from దేవ god, and దేయం to be given) Lands
allotted for the support of pagodas, free of all rent.
- ఎ. దేశము.....s. n. A country. దేశవ్యాప్తిలు Inland duty. దేశపాండ్య
The register of a district.
- ట. దోసిలి.....s. n. Two hands joined together, so as to hold any thing,—
as a revenue term it signifies the small perquisites granted
to the village servants, which are measured by the handful.

స.

- ఎ. నగదు.....s. n. (A. نقد) Ready cash. నగదుబిడ్డు An account of re-
ceipts in ready cash.
- ఎ. నథరు....s. (A. نفر) A person or individual. నథరుబాహిను vide
పోలిచుబాహిను. నథరుగెంధుసలా A ryotwary or
individual settlement.
- ట. నాగలి.....s. n. A plough. నాగంటేకట్టు The ploughshare.
- ఎ. నాదారు....adj. (P. نادار) Poor, helpless.
- ఎ. నాయకవాది....s. m. A peon attached to a village, a village watcher, cor-
responding with the southern taliary.

- ఎ. నిగావాను.....s. m. (P. نگا) A petty officer of revenue.
- ఎ. నిరఖు....s. n. (P. خر) Price or value. నిరఖునాము The price cur-
rent.
- క. నిలవు.....s. n. Surplus, balance.
- క. నిలవతు.....s. n. The unreaped produce of a field.
- క. నిచాడ్లు.....s. n. The settlement of accounts with the ryots.
- క. నీర్లుబుట్ట.....s. n. (from నీర్లు water, and బుట్ట a basket) A certain grain
allowance granted to potmakers.
- క. నూర్చు.....v. a. To thresh.

ప

- బ. పంచాయతి.....s. n. An assembly or jury of five persons to whom a cause
is referred for investigation and decision.
- బ. పంచోత్తమ్.....s. n. (H. پنچوتن) The head sayer station or custom house.
- త. పంట.....s. n. The harvest, the crop.
- త. పండు.....v. a. To ripen, to produce. పందించు To cultivate.
- ఫ. పట్టు.....s. n. (H. پٹ) A grant or lease specifying the quantity of land
possessed by each tenant, and the amount of rent with which
it is assessed. పట్టుదారుడు A leaseholder.
- క. పశుకు.....s. n. The lower part of a heap of corn.
- క. పత్రము.....s. n. A written bond.
- క. పదును.....s. n. Moisture, earth well moistened. పదునువర పము Rain
sufficient to render the land fit to be ploughed.
- క. పద్ధు.....s. n. An entry in account, a memorandum, an item.
- క. పన.....s. n. A sheaf of corn.
- క. పన్ను.....s. n. Tax, rent.
- క. పయుర.....s. n. The last crop during a year, consisting of different
kinds of pulse.
- క. పయురు.....s. m. The growing corn.
- ఎ. పయుగ్గి.....s. n. A kind of peon, or overseer.
- ఎ. పరథ్వాలు.....s. n. (H. پرکش) Shroffing, or the inspection of money.

- g. పరగ్ని.....s. n. (P. پرگنی) A division of a country.
- h. పరవానా.....s. n. (پاروانا) A grant or letter from any man of power, an order, a precept.
- i. పరిగ్ల.....s. n. Gleanings of corn.
- j. పత్ర.....s. n. A swamp, or salt marsh.
- k. పరై.....s. n. A salt measure.
- l. పల్గొల్లు.....s. n. A kind of rake.
- m. పల్లుము.....s. n. Paddy or wet land. పల్లుపండి The wet crop.
- n. పల్లా.....s. n. A certain measure of capacity containing ten marcals.
- o. పల్లె.....s. n. A hamlet. పల్లెకోటీలు The inland duty.
- p. పాడు.....adj. Waste. పాటిభూమి A spot of ground near a village which was formerly inhabited, and in which tobacco is generally cultivated.
- q. పాటు.....s. n. Labour, cultivation. పాటుసాగించు To cultivate.
- r. పాతర.....s. n. A pit in which paddy, &c. is preserved.
- s. పాపటము.....s. n. A harrow. పాపటల్లు To harrow.
- t. పాయుకారి.....s. (H. پایکاری) A temporary tenant employed to cultivate the lands of a village, and who is in general allowed a larger share than the settled inhabitants.
- u. పాయుమారీ.....s. n. (P. پای مال) Remission made to a renter on account of the depredation of an enemy, &c. &c.
- v. పారీథుత్తु.....s. n. An acquittance.
- w. పాలమండ.....s. n. (from పాలు milk, and మండ an earthen pot) A certain grain fee allowed to the ryots before the grain is measured.
- x. పాలు.....s. n. A share or portion, the ryot's share of the produce, in contradistinction to లందారము the government share. పాలేరు A hired workman who cultivates with the farming stock of another. పాలతిరుకులు Difference of shares. It was the custom formerly, in order to deter the ryots from neglecting the public lands for the sake of the additional

portion which enamdars were accustomed to allow to those who engaged to till for them, to carry the difference between the two rates to the credit of government.

- T. తుట్టు.....s. n. A measure of capacity, called a candy or pooty. తుట్టు మానికె A certain quantity of grain in general, at one manekah per pooty, distributed in charity.
- T. తునాప.....s. n. The first crop of the year, which consists of grain of inferior quality.
- C. తురజా.....s. n. A daily account of receipts and disbursements of a village; also, Sea customs.
- T. తులరి.....s. n. A tax levied on pasture lands.
- C. తుంబి.....s. n. Responsibility. హత్యాచిరెళ్లలు Accounts necessary for current business.
- T. వెంట.....s. n. Manure.
- T. వెచ్చు.....s. n. Surplus, excess.
- T. వెద్దవంట.....s. n. (from వెద్ద great, and వంట q. v.) The great crop.
- T. వెష్టురు.....s. m. (P. كشکار) A subordinate officer whose business it is to write the accounts.
- T. వైకము.....s. n. Money in general; also, A coin worth five cash.
- T. వైవిలాసము....s. n. Superscription or direction on a letter.
- T. పొట్టు.....s. n. Chaff.
- T. పారబాటు.....s. n. A mistake.
- T. పాలను.....s. n. A field.
- T. పాలిమేర.....s. n. A boundary or limit.
- T. పోదు.....s. n. Lands cleared from jungle for the purposes of cultivation.
- S. ప్రకటన.....s. n. Publication, notification. ప్రకటనకాగదము An advertisement.
- S. ప్రమాణము.....s. n. An oath.
- 4.
- C. ఫలుపలా.....s. n. (A. نیصل) Decision, settlement.

- e. ఫరాదీ.....s. n. (A. فرادي) Desertion.
 e. ఫసలి.....s. n. (فصلی) A fusly, time, season
 e. ఫర్మదు.....s. n. (P. فرماد) A complaint. ఫర్మదీ A complainant.
 e. పురోథ్య.....s. n. (P. فروخت) Sale.
 e. ఫేరిస్తు.....s. n. (P. نہرست) A list.

20.

- r. కంట్రెతు.....s. m. A peon.
 r. కండిపోటు.....s. n. Gang robbery.
 r. కండె.....s. n. A fine for a trespass by cattle.
 e. కువ్వెబిస్తు.....s. n. (P. بندوبست) A settlement, arrangement.
 e. కొచు.....s. n. Arrears, balance.
 e. కదరకా.....s. n. (A. کدر) A guard or convoy on the road.
 e. కమలు.....s. n. (A. کمل) An exchange.
 e. కరతరఘు.....s. n. (A. برطاف) Discharge, dismissal.
 e. కరాతము.....s. n. (A. برات) An assignment, an order.
 e. కరావద్దు.....s. n. (P. برادرد) A calculation.
 e. కస్తూ.....s. n. (بسته) A bale of goods.
 e. కహాలు.....adj. (A. بحال) Reinstated (in service or condition.)
 e. కొకి.....s. n. (A. باقی) Balance, arrears.
 e. కొస్తాఫిచు.....s. n. vide కొమఫిచు.
 r. కొదవపొలము.....s. n. A bog or marsh.
 r. కొదు.....s. n. Fees in grain, paid to the village servants before the division of the crop. కొదువూన్యము An allowance of grain peculiar to those purgunnahs where more ground was formerly given away by the local authorities than existed in reality.
 e. కొటు.....s. n. (A. بابت) An item.
 e. కిల్పిక్కా.....s. n. A fixed rent payable in all seasons.
 r. కిల్పడులు.....s. n. A small allowance of grain to the measurer.
 r. కీటిగె.....s. n. vide కట్టి బది.

- క. శీసు.....s. n. Land left uncultivated.
- గ. మారాయ.....s. n. The household expenses of a zemindar, &c.
- గ. మాతుపురోషు.....s. n. A tax levied on the festivals of the inferior castes.
- ఎ. చేదిగ.....s. n. vide కట్టుబడి.
- ఎ. చేరెజు.....s. n. (P. حے) The total assessment of a district.
- క. వొంద or వొండక్కయ్య. s. n. The stocks.
- క. వొక్కెన.....s. n. A bucket for drawing water.

థ.

- క. భత్యుము.....s. n. Battu, or an extra allowance to servants, peons, &c.
- గ. భరంతుదిఖు.....s. n. A platform, or large mound on which salt is heaped.
- ఎ. భూమి.....s. n. The earth. భూమిందుజ్ఞావితా The ground statement, which shews the aggregate extent of lands, distinguishing the space occupied by the village, gardens, roads, &c. from that which is capable of cultivation, and separating the alienated from the circar's property.

మ.

- కుమ. మంచె.....s. n. (from s. మంచ) A kind of stage or platform erected in the centre of a cora field, on which people sit to drive away birds, &c.
- ఎ. మంజూరు.....s. n. (A. منظور) Approval. మంజూరు చేయు To approve, to admit.
- క. మండె.....s. n. A heap of unthrashed ears of jennaloo, a heap of tobacco left to ripen.
- క. మగ్గము.....s. n. A loom. మగ్గాలకుమా న్నా An officer whose business it is to keep an account of all cloths on the loom.
- ఎ. మచలీమావు.....s. n. (from s. మత్స్య a fish, and A. l, l, abode) A fishery.
- ఎ. మజిలీ.....s. n. (P. منزل) A stage, in travelling.
- ఎ. మజుందారుడు....s. m. (P. مخدوم) A revenue accountant of a district or province.

6. మజ్జారి.....s. n. A peon attached to a village.
6. మజ్జారు.....adj. (A. مذکور) Beforementioned.
7. మదక.....s. n. vide అరక.
8. మది.....s. n. A paddy field ; also, A garden-bed.
9. మణసు.....s. n. A measure of weight called a *maund*.
6. మడ్డతు.....s. n. (A. مدد) Assistance. మడ్డారు An assistant.
8. మధ్యవర్తి.....s. An arbitrator, a mediator.
6. మరమ్మతు.....s. n. (مرمت) Repair, mending.
7. మరిగాము.....s. n. An outlet by which the surplus water flows out of a tank.
6. మలశుట్టు.....s. n. (A. ملقوف) An enclosure.
6. మల్ల.....s. n. A certain grain fee allowed to the potmaker. vide నిట్టయట్లు.
6. మవ్వి.....s. n. (A. موقع) A village.
6. మషాతు.....s. n. (A. مساحت) The measurement of land. మషాతుదారు A measurer of land.
6. మహాజను.....s. n. (A. مختار) Attestation, testimony.
6. మహాలు.....s. n. (A. بحال) Revenue; sources of revenue, particularly of a territorial nature.
6. మహాలోజ్య.....s. n. (P. مالواجب) Revenues, rents, dues, estate.
6. మహామాలు.....s. n. (A. محصول) The produce of land, the crop. మహామాలదారుడు An officer employed to prevent the clandestine removal of the produce.
6. మాజూలు.....adj. (A. معزول) Dismissed from office.
7. మానికై.....s. n. A measure of capacity.
8. మాన్యము.....s. n. vide ఇనాము.
6. మాలు.....s. n. (A. مل) Property, wealth ; also, The rent or revenue arising from lands. మాలి Of or belonging to the revenue. మాలసుజ్యాదీ Paying land rent or tax.
6. మాటి.....adj (A. عانی) Exempt from the payment of rent or tax.

- ఎ. మూసులు.....s. n. (A. معمول) Usage, established custom.
- ఎ. మూహానారిadv. (P. ماہواری) Monthly.
- ఎ. మిరాషీ.....s. n. (A. میراثی) Hereditary,---in the northern circars this word signifies an hereditary right to cultivate the soil, or to hold village offices. మిరాషీ దారుడు One holding a meerashee right, hence it is used to denote the village servants whose offices are hereditary.
- ట. మొట్లు.....s. n. A lever.
- ట. ముశ్కుపాలు.....s. n. One third share of the gross produce allowed to the ryots.
- ఎ. ముఖీము.....s. m. A valuer of cloths, &c. employed in the sayer department.
- ఎ. ముట్టసు.....adj. (A. مختصر) Abridged.
- ఎ. ముచ్ఛులికా.....s. n. (T. مچکلہ) A penal agreement in writing.
- ఎ. ముజర్రా.....s. n. (A. مجزر) Allowance, deduction.
- ఎ. ముక్కె.....s. n. A subdivision of a district. ముక్కె దారుడు A holder of the above.
- ఎ. ముడవ.....s. n. A place where platforms for heaping salt are raised.
- ఎ. ముతస్వి.....s. m. (A. متصدی) A writer, or accountant.
- ఎ. ముదాం.....s. n. (A. ماد) Fixed, established.
- ఎ. ముత్ర.....s. n. A seal. ముత్ర బల్లు or కెల్ల లు A wooden stamp for sealing heaps of corn, &c.
- ఎ. ముష్టాజరు.....s. m. (A. مستاجر) A farmer, a renter.
- ట. మేట్లు or మేరక.....s. n. Dry land, or land that cannot be easily watered by artificial means, depending chiefly on the falling rains for irrigation, and therefore unfit for the cultivation of paddy.
- ట. మేట్కెరు.....s. n. The act of ascertaining the produce of a village by the ryots themselves.
- ట. మేరి.....s. n. The lower part of the plough handle.
- ట. మేర.....s. n. Fees (in grain.)

- T. మేలుకట్టి..... s. n. A band of straw tied around the upper part of a heap of grain.
- T. ముండెము..... s. n. A salt heap, part of which has been sold.
- C. ముక్కద్దమా..... s. n. (A. مکہ) Affair, business.
- T. ముక్క..... s. n. A young plant.
- C. ముఖోసా..... s. n. A village granted at a favorable or no assessment to any person for past or expected services. మోఖోసాదారు
డు A person holding the above.
- C. ముఖ్య..... s. n. An abstract account.
- C. ముహరు..... s. n. (P. حفہ) A seal.
- C. ముహస్వలు..... s. n. (A. محصل) Restraint placed on a person to prevent his escape or to enforce the payment of a demand.
- T. మోట..... s. n. A leathern bucket for drawing water from wells.
- C. మోతరఫొ..... s. n. (A. تجسس) A professional tax.
- C. మోతాదు..... s. n. A peon of a village whose duty it is to look after the crop.
- C. మోతుబరు..... adj. (A. معتبر) Confidential, trustworthy.
- C. మోయమాతి..... s. n. Supplies furnished to travellers.

య.

- C. యాదాను..... s. n. (P. یادداشت) A memorandum or note.
- T. యారకలప..... s. n. Implements of husbandry.

చ.

- C. రకము..... s. n. (A. رقم) A class or sort.
- C. రద్దు..... s. n. (A. رد) Repeal, abrogation. రద్దుచేయు To rescind.
- T. రమారమా..... s. n. An average.
- C. రయితు..... s. n. (A. رعیت) A ryot or tenant of the soil.
- C. రవానా..... s. n. (P. روان) A pass or permit.
- C. రహదారీ..... s. n. (P. راہداری) A passport.
- C. రాజీ..... s. n. (A. راضی) Consent, will. రాజీనామా A written

testimonial given by a plaintiff upon a cause being finally settled, that he is satisfied.

- ర. రాఘ, s. n. A heap. రాఘలడు (from అడు the bottom) A small quantity of grain remaining after a heap has been measured, which is given to the ryots. ద్వాయరాఘ (from ద్వాయ two) A heap of grain containing both the government and ryots shares. పేలురాఘ (from పేలు good) A heap of winnowed grain. ఎంగరాఘ (from ఎంగ grain mixed with dirt) A heap of grain before it is winnowed.
- ర. రీతు.....s. n. A division of salt pans, a ford.
- ర. రెక్కను.....s. n. Ready money.
- ర. రోజు.....s. n. (P. جو) A day. రోజునామా A daily account book or journal. రోజువర్త Daily pay, or allowance. రోజీనా A daily allowance granted to bramins, fakeers, poor or infirm persons, to be enjoyed during their lifetime. రోజీనాదారుడు One holding a rojeemah.

ఉ.

- ఉ. లంబాదీ.....s. m. A man of the briojarry or lumbady caste.
- ఉ. లగాయతు.....s. n. (A. لگا یت) Commencement, beginning.
- ఉ. లవాజమా.....s. n. (A. لوازم) A fee or perquisite.
- ఉ. లాభిరాజిభూమి. s. n. (A. لا خراج) Land held rent-free.
- ర. లెఖ్లి.....s. n. An account.
- ర. లోటు.....s. n. Loss, deficiency.

వ.

- ర. వంతు.....s. n. A share or portion. వంతుపేసుకొను To make a subscription.
- ర. వకాలతు.....s. n. (A. وکالت) Agency, attorneyship. వకాలతునామా A power of attorney. వకెలు An attorney or agent.

- గ. వజ్రా.....s. n. (A. وُجْد) Deduction, subtraction.
- క. వట్టము.....s. n. The agio allowance or rate of exchange between rupees, &c. of different species.
- ల. వరణ్.....s. n. Drought, dry weather.
- మ. వరవ.....s. n. The channels by which a tank is supplied with water.
- న. పది.....s. n. Paddy.
- గ. వనూలు.....s. n. (A. وَمَوْلَ) Collection.
- స. వాష్పులము.....s. n. (from వాచ్ speech, and మూలము a root) A deposition, a declaration.
- ఏ. వాయిదా.....s. n. (A. وَعْدَ) Stated periods for the discharge of a debt, or the payment of a sum of money.
- ఎ. వారను.....s. n. (A. وَارِثٌ) An heir or owner.
- శ. వినాయసుడు....s. m. The name of a deity, worshipped by the Hindoos,--- as a revenue term it signifies a certain quantity of grain offered to that deity at the time of measuring.
- ష. విమశా.....s. n. An investigation, trial.
- ఎ. వీసబది.....s. n. A ryotwary or individual settlement, vide నాథరాతీఫ్ లుసలా.
- ఱ. వెట్టివాయిదు.....s. m. A person who performs the lowest services of a village, for which he is remunerated by fees, land rent-free, &c.
- ఱ. వెద.....s. n. The sowing of seed.
- ఱ. వెన్న.....s. n. An ear of corn.
- ఱ. వ్యవహరము.....s. n. Public affairs.

శ.

- ఱ. శరాణా.....s. n. A fine levied from those who steal ears of grain.
- ఱ. శాసనము.....s. n. A charter, &c. usually inscribed on stone or copper.
- ఱ. శక్తా.....s. n. (P. & A. శక్తా) A seal.
- ఱ. శివారు.....s. n. A hamlet.
- ఱ. శ్రీతిము..s. n. A village held at a favorable assessment.

స.

- a. సంగ్రహము.....s. n. Half of the produce.
- b. సజ్ఞవలు.....s. n. vide మొహన్సులు.
- c. పన్నదు...s. n. (A. سند) An order, a written authority for holding either land or office.
- c. సమతు.....A division of a district. సమతుదారుడు A revenue officer employed to superintend the tillage of a certain number of villages.
- c. పరంపరాము....s. n. (P. مراجیہ) Supply, provision. పరంపరాముచేయు To supply.
- c. పరకారు.....s. n. (P. سرکار) The state or government; also, A grand division of a country.
- t. పరాష్ట.....s. m. A shroff or banker.
- t. పరాసరి.....s. n. An average.
- c. పరిహద్దు.....s. n. (P. & A. سرحد) Boundary, extremity, frontier.
- c. సాక్షిను.....s. n. (A. کنسا) An inhabitant.
- c. సాశ్రూ.....s. n. (P. ساخت) Manufacture or construction.
- c. సాజులు.....s. plu. vide అడ్డలవాండు.
- c. సాదరవారదు....s. n. (A. دادرووارد) Sundry charges of a cutcherry, such as ink, country paper, oil, &c.
- c. సాయను.....s. n. (A. سایر) Land customs, tax, or duty levied on personal property.
- c. సాలు....s. n. (P. لس) A year. సాలుకుజస్తా Last year. సాలీఫెలు Current year. సాలులుయిందా The ensuing year.
- t. సావరము.....s. n. An allotment of land or of the government revenue thereof granted to zemindars during the Mahomedan Government, as a compensation for the discharge of their duty.
- c. సిబ్బంది.....s. n. (P. بندی سے) An establishment, of peons, &c. కుదాం సిబ్బంది A fixed establishment. హంగామా సిబ్బంది A temporary establishment.

(26)

- a. సిరప్తాదారుడు....s. m. (P. ارڈار) The head native officer of a cutcherry or court.
- b. సిన్కు.....s. n. The assessment on land.
- c. సేనరీ.....s. n. Land under the management of the cincar, as distinguished from alienated lands or lands under the immediate management of the government without the intervention of a zemindar.
- d. సేవ్యము.....s. n. Cultivation.

పా.

- e. పూకీకటు.....s. n. (A. حقیقت) An account, statement of circumstances.
- f. పూవీలీ.....s. n. (A. حویلی) Government lands.
- g. పోసలు.....s. n. (A. حاصل) Duty, tax.
- h. పొస్సుబు.....s. n. (A. حساب) An account.
- i. పూండి.....s. n. (S. هندی) A bill of exchange.
- j. పూపులు.....s. n. (A. حکم) An order.
- k. పూజారు.....s. n. (A. حضور) The presence, the seat of government or of the European authority in a collectorship.
- l. ప్రోఫెచర్.....s. n. (A. رائج) Employment, situation.

